

รายงานการสำรวจ

การเคลื่อนไหวของกลุ่มการเมืองสิ่งแวดล้อมในกรณีมาบตาพุด และ
ศักยภาพการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ระยอง ตามนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์

เสนอต่อ

ฝ่ายกิจการเพื่อสังคม

บริษัท ปตท.จำกัด (มหาชน)

By

IMAGE PLUS

ธันวาคม 2552

สารบัญ

	หน้า
ส่วนที่ 1 การเคลื่อนไหวทางการเมืองสิ่งแวดล้อม กรณีมาบตาพุด	1
บทที่ 1 ความเป็นมา	2
บทที่ 2 รายงานความเคลื่อนไหว	6
บทที่ 3 การต่อต้านการเคลื่อนไหว	11
บทที่ 4 กลุ่มเสื้อเหลือง	18
บทที่ 5 กลุ่มเสื้อแดง	23
บทที่ 6 การจัดการโดยรัฐบาล	27
บทที่ 7 แนวความคิดแบบทางสายที่สาม	35
บทที่ 8 ข้อสังเกตต่อการดำเนินงานของผู้ประกอบการ	39
บทที่ 9 ข้อเสนอแนะสำหรับการบริหาร	44
ส่วนที่ 2 ศักยภาพของการพัฒนาชุมชน ตามนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์	53
บทที่ 10 แนวความคิดว่าด้วยเศรษฐกิจสร้างสรรค์	54
บทที่ 11 การสำรวจศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดระยอง	59
บทที่ 12 ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาตามนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์	74
ภาคผนวก ส่วนที่ 1	78
ภาคผนวก 1-1 แนวความคิดและทฤษฎีสำหรับการทำความเข้าใจ “การเมืองสิ่งแวดล้อม”	79
ภาคผนวก 1-2 ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมใหม่	84
ภาคผนวก 1-3 กลุ่มการทำงานภาคประชาสังคมและงานที่น่าสนใจ ในพื้นที่จังหวัดระยอง	86
ภาคผนวก 1-4 กลุ่มเสื้อแดง – เหลือง	88
ภาคผนวก 1-5 ความสัมพันธ์ของกลุ่มการเมือง/ธุรกิจ – ธุรกิจการเมือง ในพื้นที่จังหวัดระยอง	90
ภาคผนวก 1-6 กลุ่มตระกูลกับพื้นที่ทางธุรกิจ	93
ภาคผนวก 1-7 ข้อมูลของ Player ชาวบ้าน	95
ภาคผนวก 1-8 การต่อต้านการเคลื่อนไหว (Counter Movements)	99
ภาคผนวก 1-9 ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม	103
ภาคผนวก 1-10 บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา	107
ภาคผนวก 1-11 ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	118
ภาคผนวก 1-12 การชักชวนให้มีการถอนฟ้องคดี	121

สารบัญ		หน้า
ภาคผนวก 1-13	รายงานการได้สวนของศาลปกครอง	122
ภาคผนวก 1-14	การสำรวจความคิดเห็นของชาวระยอง	128
ภาคผนวก 1-15	ขักร่างการจัดตั้งองค์การอิสระ	138
ภาคผนวก 1-16	กรอบการประเมิน HIA ตามประกาศของสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ	143
ภาคผนวก ส่วนที่ 2		150
ภาคผนวก 2-1	วัฒนธรรมหนังใหญ่วัดบ้านดอน	151
ภาคผนวก 2-2	หัตถกรรมเรือโบราณ (มาร์โคโปโล) – บ้านหนองแตงเม	154
ภาคผนวก 2-3	หัตถกรรมเรือนไทยขนาดจิ๋ว	156
ภาคผนวก 2-4	ผลิตภัณฑ์ทุเรียนทอดกรอบของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านแลง	159
ภาคผนวก 2-5	ผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบผัดสมุนไพร 9 ชนิดของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านแลง	162
ภาคผนวก 2-6	ผลิตภัณฑ์กะปิเคียวแท้-แหลมกระพือ	165
ภาคผนวก 2-7	ผลิตภัณฑ์พริกแกง –แหลมกระพือ	167
ภาคผนวก 2-8	ผลิตภัณฑ์ไข่เค็ม – แหลมกระพือ	168

ส่วนที่ 1 การเคลื่อนไหวทางการเมืองสิ่งแวดล้อมกรณีมาบตาพุด

บทที่ 1

1.1 ความเป็นมา

สืบเนื่องมาจากการประกาศเขตควบคุมมลพิษในพื้นที่มาบตาพุด อำเภอเมืองและอำเภอบ้านฉาง จังหวัดระยองให้เป็นเขตควบคุมมลพิษ ตามแนวปฏิบัติที่กำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ.2535 เพื่ออนุรักษ์ให้เป็นไปตามคำสั่งของศาลปกครองระยองที่ได้สั่งไว้ เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2552 และล่าสุดเมื่อ 29 กันยายน 2552 ศาลปกครองสูงสุดก็ได้วินิจฉัยสั่งการให้ระงับการดำเนินโครงการลงทุนต่างๆในพื้นที่มาบตาพุดที่ยังไม่ได้มีการดำเนินให้เป็นไปตามความในมาตรา 67 วรรคสองของรัฐธรรมนูญ 2550

การฟ้องศาลปกครองทั้งสองกรณีข้างต้น เป็นการดำเนินการร่วมกันระหว่างองค์กรพัฒนาเอกชนที่เดินตามแนวทางกิจกรรมเคลื่อนไหวต่อต้านนโยบายรัฐ โดยกรณีแรกเป็นการประสานงานของ “เครือข่ายประชาชนภาคตะวันออก” ในกรณีหลังมี “สมาคมต่อต้านสภาวะโลกร้อน” เป็นองค์กรแกนนำ โดยทั้งสองกรณีมีชาวบ้าน (ชุมชน) การประสานงานโดยใกล้ชิดกับ “ผู้นำ” ในชุมชนที่เคยร่วมเคลื่อนไหว รวมทั้งเป็นผู้เจ็บป่วย รวมลงนามฟ้องคดีด้วยจำนวน 27 คนในคดีแรกและจำนวน 40 คนในคดีหลัง ทั้งสองกรณียืนยันในความเชื่อของฝ่ายเคลื่อนไหวว่า ความเดือดร้อนในด้านสภาวะทั้งปวงที่เกิดขึ้นกับชาวระยองในระยะหลังนี้เป็นผลมาจากการที่มีโรงงานมาตั้งอยู่ / โดยที่โรงงานเหล่านี้ได้ปล่อยมลภาวะเกินไปจากมาตรฐานที่ทางราชการกำหนด และสะสมจนเป็นผลกระทบต่อชีวิตและทรัพย์สินของชุมชนในรัศมีโดยรอบที่ตั้งของนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด

ฝ่ายกิจการเพื่อสังคม บริษัท ปตท.จำกัด (มหาชน) จึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับชุมชนและความสัมพันธ์ของผู้นำชุมชน ผู้บริหารในท้องถิ่น องค์กรสังคม เพื่อประมวลท่าทีของ stakeholder (ในพื้นที่) ที่มีต่อ ปตท.และการแก้ไขปัญหาผลกระทบจากมลภาวะตามที่ศาลปกครองได้วินิจฉัยสั่งการและตามมาตรการและแผนงานต่างๆของรัฐบาล ในขณะเดียวกันก็ประสงค์ที่จะสำรวจศักยภาพของวิสาหกิจในชุมชนและทุนทางสังคม ที่สามารถนำไปพัฒนาสร้างสรรค์เป็นงานแขนงใหม่ / เป็นเศรษฐกิจใหม่ตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (creative economy) เพื่อจะได้นำไปใช้ประโยชน์สำหรับการพัฒนางานช่วยเหลือและพัฒนาชุมชน / สังคม (social development) ที่ ปตท.ดำเนินการอยู่แล้วในพื้นที่ให้มีความกระชับและสอดคล้องต่อความต้องการของชุมชนและสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาแบบยั่งยืน (sustainable development)

1.2 วัตถุประสงค์

- 1.2.1 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงอำนาจของชุมชนในพื้นที่มาบตาพุด /ระยอง
- 1.2.2 เพื่อประเมินท่าทีของชุมชนที่มีต่อ ปตท.และการแก้ไขปัญหาผลกระทบของมาบตาพุดของรัฐบาล
- 1.2.3 เพื่อเป็นการศึกษาถึงศักยภาพของการพัฒนาชุมชนตามแนวนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์

1.3 ขอบเขตในการศึกษา

- 1.3.1 เป็นการศึกษาข้อมูลชุมชนครอบคลุมพื้นที่ในจังหวัดระยองโดยเน้นพื้นที่มาบตาพุด /บ้านฉาง
- 1.3.2 การศึกษาในพื้นที่มาบตาพุด บ้านฉาง นั้นจะถือเอาพื้นที่ตามโครงสร้างพื้นที่ทางการปกครอง และรัศมีของการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment, EIA) เป็นกรอบในการกำหนดลักษณะของพื้นที่โดยรอบที่ตั้ง โครงการ
- 1.3.3 นอกจากนี้ ในการศึกษาครั้งนี้ยังจะศึกษาความเป็นพื้นที่เชิงประเด็นที่เครือข่ายประชาชนภาค ตะวันออกและสมาคมต่อต้านภาวะโลกร้อน และชาวบ้านที่ร่วมฟ้องคดี (ตัวแทนของชาวบ้าน และผู้ป่วย) ดำเนินอยู่ในขณะนี้ จะสอดคล้องไปในทางเดียวกันกับกลุ่มการเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านการดำเนินการในโครงการขนาดใหญ่ทั้งของรัฐและเอกชนผู้รับสัมปทาน ซึ่งต่อไปใน รายงานนี้จะเรียกชื่อกลุ่มนี้ว่า “กลุ่มจัดตั้งชาวบ้าน” รวมทั้งจะเชื่อมโยงไปยังการดำเนินงานของ องค์กรพัฒนาเอกชนที่สนับสนุนไปพร้อมๆกันด้วย และในการศึกษานี้จะเรียกโดยรวมของ การศึกษาในหัวข้อนี้ว่า “การเมืองสิ่งแวดล้อม”
- 1.3.4 การศึกษาข้อมูลชุมชน ประกอบด้วย
 - 1.3.4.1 ความสัมพันธ์ของชุมชน
 - (1) ข้อมูลพื้นฐานด้านสังคม เศรษฐกิจ และวิถีชีวิตชุมชน
 - (2) ความสัมพันธ์เชิงเครือญาติ-อำนาจ ของผู้นำ/นักการเมือง/ผู้มีอิทธิพลทางสังคม
 - 1.3.4.2 การประเมินท่าทีของชุมชน จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ
 - (1) การสำรวจความคิดเห็นเบื้องต้นของชุมชนในพื้นที่ ที่มีต่อปตท. และการแก้ไข ปัญหาผลกระทบของมาบตาพุด
 - (2) ปัจจัยที่มีผลต่อศักยภาพของชุมชนในการรวมตัว เพื่อขบวนการเคลื่อนไหว ทางการเมืองสิ่งแวดล้อม / โอกาสที่จะมีการรวมตัว หรือจัดตั้งกลุ่มชาวบ้าน การ ประสานเครือข่ายการเคลื่อนไหวในพื้นที่ละแวกใกล้เคียง / ในระดับประเทศ หรือ เชื่อมโยงระหว่างประเทศ

1.3.4.3 การศึกษาเรื่องศักยภาพของการพัฒนาชุมชน จะเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้อง

(1) องค์ประกอบของนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์

(2) ความต้องการความช่วยเหลือและสภาพแวดล้อมทางด้านเศรษฐกิจ สังคม

1.4 นิยาม

- 1.4.1 ชุมชน หมายถึง ชาวบ้าน ผู้นำ ชุมชน องค์กรที่จัดตั้งขึ้นหรือมีอยู่ในชุมชนไม่ว่าจะเป็นองค์กรของรัฐ องค์กรของเอกชน และองค์กรของภาคประชาสังคม นอกจากนี้ยังหมายรวมถึงกลุ่มชาวบ้านที่จัดตั้งเป็นกลุ่มจัดตั้งชาวบ้าน และมีการดำเนินงานตามแนวทางของ“การเมืองสิ่งแวดล้อม”
- 1.4.2 ผู้นำชุมชน หมายถึง ผู้นำที่เป็นทางการ เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำชุมชนที่ไม่เป็นทางการ (การปกครอง) แต่มีลักษณะการนำที่มีบทบาทต่อชุมชน เช่น ครู เจ้าอาวาส ประธาน อสม. ฯลฯ
- 1.4.3 กลุ่มจัดตั้งชาวบ้าน หมายถึง กลุ่มที่ชาวบ้านในพื้นที่การดำเนินโครงการ ในที่นี้หมายถึงท้องถิ่นในมาบตาพุด บ้านฉาง และบางส่วนของอำเภอเมืองระยอง ที่เป็นกลุ่มที่มีความคิดเห็นตรงกันว่ากำลังได้รับผลกระทบอย่างใดอย่างหนึ่งจากการดำเนินงานของภาครัฐและเอกชน จึงรวมตัวกันเป็นกลุ่มหรือชมรม แล้วยื่นข้อเรียกร้อง หรือแสดงความคิดเห็นคัดค้าน ต่อต้าน ขัดขวาง ฯลฯ คำๆ นี้ ประสงค์ที่จะแยกย่อยในกลุ่มที่เคลื่อนไหวต่างๆ ในพื้นที่การดำเนินงานในโครงการของรัฐระหว่างกลุ่มที่เป็นความร่วมมือของชาวบ้าน ออกจากกลุ่มผู้สนับสนุน กลุ่มที่เป็นผู้กระตุ้นหรือประสานงาน ซึ่งมักจะเป็นนักพัฒนาองค์กรเอกชน ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ภายนอกพื้นที่การดำเนินโครงการ

- 1.4.4 การเมืองสิ่งแวดล้อม หมายถึง การรวมตัวของชาวบ้าน กลุ่มจัดตั้งชาวบ้าน นักพัฒนาองค์กรเอกชน และตัวแทนของประชาชน /สังคมในภาคส่วนต่างๆ ที่รวมตัวกันขึ้นเพื่อดำเนินการเคลื่อนไหวทางการเมืองแบบใหม่ ซึ่งเป็นการเรียกร้อง / นำเสนอ / แสดงความเห็นคัดค้าน / กระทำการต่อต้าน / ขัดขวาง ฯลฯ ต่อการดำเนินในโครงการต่างๆของภาครัฐและเอกชนที่พวกเขาเห็นร่วมกันว่า โครงการดังกล่าวได้ก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศน์ / สิ่งแวดล้อม / ชุมชน และไม่คุ้มกับผลทางเศรษฐกิจที่ได้รับแต่เพียงด้านเดียว (คำๆนี้ เป็นคำที่มีความหมายเดียวกันกับคำว่า – ระบบนิเวศน์สังคมนิยม หรือ Ecosocialism และเป็นหนึ่งในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมใหม่ (new social movements: NSM) รายละเอียดการอธิบายความหมายของคำ แนวคิดเหล่านี้ คณะผู้ศึกษาได้รวบรวมไว้ในภาคผนวก 1-1
- 1.4.5 ความสัมพันธ์ของชุมชน เป็นเรื่องความสัมพันธ์เชิงอำนาจ เช่นความสัมพันธ์ในระบบอุปถัมภ์ ความสัมพันธ์ของการเอื้อประโยชน์ต่อเครือญาติและพวกพ้องในสังคม รวมทั้งความขัดแย้งหรือการไม่ขึ้นต่อกันและกันของ บุคคล กลุ่ม และองค์กรในพื้นที่ระยอง

1.5 วิธีการศึกษา

- 1.5.1 เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)
- 1.5.2 การสืบค้นจากข้อมูลทุติยภูมิ ที่มีการศึกษาข้อมูลของจังหวัดระยอง
- 1.5.3 การลงพื้นที่เก็บข้อมูลปฐมภูมิในพื้นที่จังหวัดระยอง โดยการศึกษาในประเด็นศักยภาพของการพัฒนาชุมชนตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์จะเป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลแบบการสัมภาษณ์ (face to face interview)
- 1.5.4 สำหรับการประเมินท่าทีของชุมชนที่มีต่อการดำเนินงานของ ปตท. และท่าทีต่อการแก้ไขปัญหาบาปพุดของรัฐบาลนั้น จะเก็บรวบรวมข้อมูลแบบการสืบสวน / การสังเกต (investigation) โดยถือเอาบุคคลเป้าหมายที่เป็นแหล่งข้อมูลเป็นตัวแทนของข้อมูลหรือเป็นกลุ่มตัวอย่างของการศึกษาในครั้งนี้

1.6 การวิเคราะห์และประมวลผล

ในการศึกษานี้จะนำเอา ข้อมูลที่ได้จากทุกแหล่ง มาประมวลสรุป /พรรณนา โดยในหัวข้อที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์จะวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการตลาด และในหัวข้อการติดตามข้อมูลของการเคลื่อนไหว จะวิเคราะห์เชิงโครงสร้างความสัมพันธ์และประเมินท่าทีในอนาคต

1.7 ระยะเวลาดำเนินการ 45 วัน (พฤศจิกายน 2552 – ธันวาคม 2552)

บทที่ 2

รายงานการเคลื่อนไหว

2.1 พัฒนา การของการเคลื่อนไหว

2.1.1 องค์กรใหม่ของรัฐ

การเคลื่อนไหวภาคประชาชนในกรณีมาบตาพุด ในระยะนี้ ต้องถือว่า มีพัฒนาการต่อเนื่องมาจาก การเคลื่อนไหวของ “เครือข่ายประชาชนภาคตะวันออก” เมื่อปลายปี 2549 ซึ่งเป็นการดำเนินการโดยกลุ่มเครือข่ายร่วมประสานกับตัวแทนชุมชนโดยรอบมาบตาพุดบางส่วน เหตุที่ระบุว่าเป็นบางส่วน เพราะชุมชนในพื้นที่ของเทศบาลเมืองมาบตาพุด ซึ่งก็คือชุมชนโดยรอบนิคมมาบตาพุด (เพียงแต่ระยะใกล้ / ไกลอาจจะแตกต่างกันออกไป) นั้น ในระยะหลังจากที่เคยมีการจัดตั้ง “กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมาบตาพุด” ที่เรียกร้องให้มีการแก้ไขปัญหามลภาวะอุตสาหกรรม – กลิ่น / สารระเหย จนต้องมีการย้ายโรงเรียนมาบตาพุดพันพิทยาคารออกไป ซึ่งเป็นเหตุการณ์เมื่อปี 2540 นั้น ต่อมา นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด และผู้ประกอบการได้ร่วมกันลงทำงานในพื้นที่มากขึ้น จนพอจะกล่าวได้ว่า ตัวแทนของชุมชน / ประชาชนของชุมชนโดยรอบมาบตาพุด ไม่ได้เห็นด้วยที่จะเคลื่อนไหวตามแกนนำของกลุ่ม ซึ่งขณะนั้นประกอบด้วย นายรัชยุทธ วงศ์ชูวงศ์ นายเจริญ เดชคุ้ม นายอิทธิพล แจ่มแจ้ง (ดูรายละเอียดในเรื่องนี้ได้จาก “ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมใหม่” และกลุ่มการทำงานภาคประชาสังคมในพื้นที่ระยอง ในภาคผนวก 1-2 และ 1-3)

การเคลื่อนไหวในครั้งนี้ เป็นกรณีที่ต้องเนื่องมาจากการเรียกร้องในคราวนั้น แม้จะผ่านการดำเนินงานของ “คณะกรรมการเฉพาะกิจฯ” ที่จัดตั้งขึ้นในสมัยรัฐบาล พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ การมีคำสั่งของศาลปกครอง (3 มีนาคม 2552) ให้ประกาศเป็นเขตควบคุมมลพิษ และล่าสุดที่กำลังเป็นกรณีอยู่ในขณะนี้ ก็คือ การพิจารณาวินิจฉัยสั่งการของศาลปกครองสูงสุด (29 กันยายน 2552) ที่สั่งให้ระงับการก่อสร้างโครงการต่างๆไว้เป็นการชั่วคราว ยกเว้น 11 โครงการที่เป็นการดำเนินการลดภาวะมลพิษ

เป็นการเคลื่อนไหวที่มีกระบวนการไปอิงกับกระบวนการพิจารณาของศาลปกครอง ซึ่งเป็นกลไกใหม่ของรัฐ ซึ่งต่างไปจากการยื่นข้อเสนอร้องต่อรัฐบาล เพราะคำสั่งของศาลปกครอง นำไปสู่การปฏิบัติของหน่วยงานราชการและผู้ประกอบการ ที่จะต้องดำเนินการให้เป็นไปตาม law enforcement การเคลื่อนไหวในลักษณะนี้จะเหมือนกับกระบวนการที่ภาคประชาชนใช้เป็นรูปแบบการเคลื่อนไหว

ในการคัดค้านการแปรรูปรัฐวิสาหกิจตามนโยบายของรัฐบาลทักษิณ ในกรณีของ กฟผ. (ปี 2548) และ ปตท. (ปี 2549)

2.1.2 อิงกลไกเดิมของรัฐ

จากกรณีที่ได้อธิบายความไว้ข้างต้น จะเห็นผลที่แตกต่างกันระหว่างการปฏิบัติตาม “คณะกรรมการเฉพาะกิจฯ” หรือการดำเนินงานตามมาตรการลดและขจัดภาวะมลพิษ ซึ่งจะต้องอาศัยกลไกของจังหวัด ระยอง และเทศบาลมาบตาพุด เป็นศูนย์กลางของการปฏิบัติงาน กับการดำเนินตามคำสั่งศาลปกครอง ซึ่งจะมีผลในทางปฏิบัติมากกว่า

กรณีข้างต้น แสดงให้เห็นถึงขีดความสามารถ ศักยภาพ และการปฏิบัติให้เป็นไปตามบัญญัติของกฎหมาย ที่ด้อยกว่าของคณะกรรมการเฉพาะกิจฯ ของจังหวัด และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ที่กำลังดำเนินตามคำสั่งศาลปกครอง (3 มีนาคม 2552) ในการลดและขจัดมลพิษ ฯลฯ

อย่างไรก็ตาม ยังมีกลไกเดิมของรัฐ ที่ได้แสดงบทบาทและสร้างการมีส่วนร่วมต่อการแก้ไขปัญหาครั้งนี้ แม้ว่าจะมีความต่อเนื่องไม่มากนัก แต่ก็เป็นตัวกระตุ้นกระแสสังคม ให้เข้ามาให้ความสนใจต่อกรณีมาบตาพุดมากขึ้น นั่นก็คือ “คณะกรรมการธิการของวุฒิสภา” ที่ร่วมกันลงมารับฟังปัญหาในพื้นที่ร่วมกัน หลายคณะ (4 คณะ) เมื่อปลายเดือนตุลาคม 2552 โดยที่ฝ่ายเคลื่อนไหวในภาคประชาชนเป็นฝ่ายที่ได้เปรียบในการบริหารประเด็น/บริหารกระแสการรับรู้ของสังคมโดยรวม

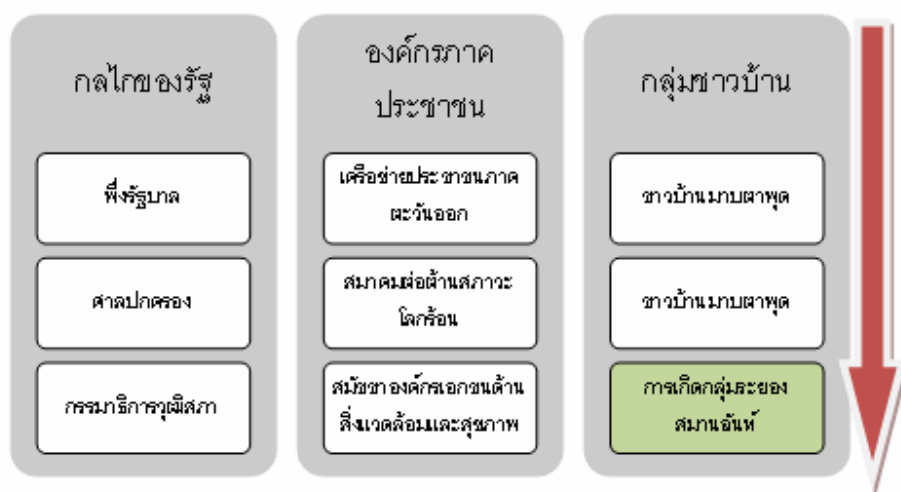
2.1.3 การปรากฏตัวของพันธมิตร

การฟ้องศาลปกครองในกรณีมาตรา 67 ของรัฐธรรมนูญ นั้น เป็นการดำเนินงานโดยแกนนำของการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นใหม่ โดย “สมาคมต่อต้านสภาวะโลกร้อน” และ “สมัชชาองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ” โดยมีนายศรีสุวรรณ จรรยา เป็นผู้แทน /ผู้ประสานงาน โดยดำเนินการร่วมกับตัวแทนชาวบ้านในมาบตาพุด

ทั้งสามกรณีข้างต้น ย่อมสะท้อนให้เห็นถึงการที่มีบุคคลจากภายนอก / ภายนอกพื้นที่ เข้ามาเป็น player ในพื้นที่มาบตาพุดมากขึ้น ทั้งในการเมืองภาคพลเมือง กลไกของรัฐทั้งใหม่และเก่า ขณะเดียวกัน ประเด็นการเคลื่อนไหวก็เพิ่มความเข้มข้นขึ้นไปอีก จากปัญหามลภาวะ การแสดง / พิสูจน์ ให้ศาลเชื่อว่า

มีการเจ็บป่วย (ความรุนแรง) เพื่อให้เข้าข่ายของประเด็นข้อกฎหมายตามมาตรา 67 ของรัฐธรรมนูญ 2550

กรณีนี้ ยังไม่นับรวมเอากรณีที่นายสุทธิ อัจฉาชัย ผู้ประสานงานของเครือข่ายประชาชนภาคตะวันออก เป็นกรรมการคนหนึ่งใน “พรรคการเมืองใหม่” ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของพัฒนาการที่มาจาก “พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย” ซึ่งก็เป็นอีกมิติหนึ่งที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับการเคลื่อนไหวในกรณีมาตาพูดในปัจจุบัน (ดูรายละเอียดเรื่องความเกี่ยวข้องกับกลุ่มสิทธิเลือกตั้ง / แฉงในภาคผนวก 1-4

2.1.4 การก่อเกิดกลุ่มระยองสมานันท์

ในขณะที่การเคลื่อนไหวของภาคประชาชนมีลักษณะที่มีสีสัน มีช่องทางหลากหลายมากขึ้น ในอีกด้านหนึ่งก็มีการจัดตั้งของกลุ่มชาวบ้านมาตาพูด เรียกตัวเองว่า “กลุ่มระยองสมานันท์” ขึ้นเพื่อ balance กระแสไม่ให้โน้มเอียงไปยังด้านของฝ่ายเคลื่อนไหวภาคประชาชนเพียงฝ่ายเดียว รายละเอียดในส่วนนี้จะยกไปกล่าวถึงในหัวข้อเรื่อง counter movements ในบทที่ 3

2.1.5 กลุ่มการเมืองในท้องถิ่นไม่สามารถสร้างบทบาทในพื้นที่เชิงประเด็น

ในทางการเมือง จะเห็นได้ว่า “สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร” ซึ่งก็คือ กลุ่มของตระกูลปิตุเตชะและพวกพ้องหรือแม้กระทั่งวุฒิสมาชิกของระยอง (นายสาย กังกะเวทิน) รวมถึงตระกูลของนักการเมืองอื่นๆ ของระยอง ไม่สามารถที่จะเข้าร่วมแสดงบทบาท ทั้งในการนำพาประชาชน หรือการหาข้อยุติปัญหาที่เกิดขึ้นได้ รวมทั้งบทบาทของนักการเมืองในระดับท้องถิ่นทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็น องค์การบริหารส่วน

จังหวัด เทศบาลเมืองมาบตาพุด เทศบาลตำบลบ้านฉาง ก็ไม่มีบทบาทต่อกรณีนี้เลย (รายละเอียดของกลุ่มการเมืองดูเพิ่มเติมได้ในภาคผนวก 1-5, 1-6 และ 1-7)

2.2 รูปแบบ / ปฏิบัติการการเคลื่อนไหว

นอกจากจะอาศัยการฟ้องศาลปกครอง ซึ่งเป็นรูปแบบวิธีการเช่นเดียวกับการเคลื่อนไหวของมูลนิธิเพื่อผู้บริโภคในกรณีด้านแปรรูป กฟผ. (ในขณะที่ สหภาพแรงงานรัฐวิสาหกิจ กฟผ. ใช้วิธีการชุมนุมแสดงพลัง แสดงจำนวน / กดดันรัฐบาลตามกระบวนการ mob) แล้ว ในการเคลื่อนไหวของภาคประชาชน / เครือข่ายประชาชนภาคตะวันออกและแนวร่วม จะดำเนิน โดยรูปแบบของการปฏิบัติการที่พอจะสรุปได้โดยสังเขป ดังนี้

- 2.2.1 ไม่มีการเปิด blog สื่อที่เชิรั้ด รถแห่ย่อยสลายไปตามชุมชนก่อนนัดหมายชุมนุม (เหมือนกับกรณีการเคลื่อนไหวคัดค้านโรงไฟฟ้าถ่านหินของไออาร์พีซี)
- 2.2.2 ไม่นิยมการสร้างสัญลักษณ์เพื่อประกอบการเคลื่อนไหว ไม่สร้างเพลง วรรณกรรม ฯลฯ ซึ่งเป็นปฏิบัติการทางการเมืองที่เป็น culture jamming (ไม่เหมือนบ่อนอก / หินกรุด)
- 2.2.3 การชุมนุมของชาวบ้านที่นี่ ไม่ยึดเชื้อ ไม่ปักหลักแบบยึดครองพื้นที่หรือมีปฏิบัติการทางการเมืองที่เป็น direct action (ไม่เหมือนกรณีจะนะ / บางสะพาน)
- 2.2.4 ไม่ใช่จำนวนคนมาก แต่เน้นเชิงประเด็นที่เป็นที่สนใจของสื่อ โดยเฉพาะสื่อในส่วนกลาง (ไม่เน้นสื่อทางเลือก)
- 2.2.5 สร้างประเด็นเชิง drama เช่น ความทุกข์เชิงุเดือดร้อน ทรมานของผู้เจ็บป่วย เป็นภาพตัวแทนของการถูกทอดทิ้ง จากอุตสาหกรรมและระบบเศรษฐกิจ / สังคม

2.3 ผลจากการเคลื่อนไหว

- 2.3.1 ผลจากการเคลื่อนไหวทางการเมืองสิ่งแวดล้อมของเครือข่ายประชาชนภาคตะวันออก สมาคมต่อต้านสภาวะโลกร้อน และสมัชชาองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ในคราวนี้ จะแตกต่างจาก การเคลื่อนไหวเมื่อปี 2540 ของกลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมาบตาพุด การเคลื่อนไหวเรื่องการจัดการทรัพยากรน้ำในภาคตะวันออก และการร้องเรียนต่อรัฐบาลในสมัย พล.อ. สุรยุทธ์ จุลานนท์ (2549) โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะมีผลในทางปฏิบัติที่เป็นจริงมากกว่า
- 2.3.2 กรณีตาม 2.3.1 จะมีผลในทางปฏิบัติที่มีความเข้มข้นมากกว่าในการปฏิบัติตามคำสั่งของศาลปกครองเมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2552 ที่เป็นการปฏิบัติตามรายละเอียดของกฎหมายตาม พ.ร.บ. สิ่งแวดล้อม 2535 ซึ่งเป็นเรื่องของกลไกของรัฐที่มีอยู่แต่เดิม เพียงแต่ปฏิบัติให้เกิดผลในทางปฏิบัติที่เป็นจริงมากขึ้น (law enforcement) แต่กรณีนี้จะมีประเด็นที่เข้มข้นขึ้นไปอีก เพราะจะมีการจัดตั้ง “องค์การอิสระ” ขึ้นเพื่อเป็นกลไกใหม่ของรัฐอีกกลไกหนึ่ง เพิ่มเติมจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ / กฎหมายสิ่งแวดล้อม 2535 โดยจะเป็นองค์กรที่ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษา ให้ความคิดเห็นต่อการจัดการด้านผลกระทบของอุตสาหกรรมที่มีต่อสิ่งแวดล้อม และชุมชนอย่าง “รุนแรง”
- 2.3.3 การปฏิบัติงานขององค์การอิสระที่เกิดขึ้น จะมีอยู่ด้วยกันสองส่วนใหญ่ๆ คือ (1) การทำหน้าที่ ให้ความคิดเห็นประกอบต่อการตัดสินใจที่จะดำเนินการกับโครงการที่มีผลกระทบอย่างรุนแรง โดยเป็นการนำเสนอต่อ 4 หน่วยงานรัฐมนตรี (2) กระตุ้นและสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับ ส่วนราชการในท้องถิ่น (ภูมิภาคและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น) รวมทั้งเตรียมความพร้อม และเพิ่มทักษะให้กับ การดำเนินงานของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคประชาชน / ภาคพลเมือง เพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบและกระบวนการมีส่วนร่วม (หน้าที่ประการที่สอง นี้เป็นการประเมินโดย IMP)
- 2.3.4 มีประเด็นที่ต่อเนื่องออกไปจากการแก้ไขของคณะกรรมการ 4 ฝ่าย คือ การฟ้อง ปปช.กรณีคุณจักรมณท์ ผาสุกนิช กับนายสุรชัย ภูประเสริฐ ซึ่งเป็นบอร์ดของบริษัท ปตท.และเป็นกรรมการในคณะกรรมการกฤษฎีกาไปพร้อมกัน น่าจะเป็นบทบาทที่เป็น Conflict of interest และจะเป็นประเด็นที่ตลกค้ำ / ยุ่งเหยิงสำหรับการบริหารประเด็นของ ปตท.ในอนาคต

บทที่ 3

การต่อต้านการเคลื่อนไหว (countermovement)

รูปขบวนการต่อต้านการทำแท้งในอเมริกา

3.1 คำนิยามการต่อต้านการเคลื่อนไหว

คำว่า การต่อต้านการเคลื่อนไหว (countermovement) หมายถึง การเคลื่อนไหวที่ตรงกันข้ามกับกระแสการเคลื่อนไหวทางสังคมที่กำลังดำเนินอยู่ / ที่มีอยู่ ยกตัวอย่างเช่น การเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านการทำแท้งเสรี การสนับสนุนให้มีการยกเลิกกฎหมายว่าด้วยการทำแท้ง (abortion) ของกลุ่ม pro-life และ pro-choice (Wikipedia) สำหรับใน encyclopedia.com ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า counter-movement เป็นการจัดตั้งขบวนการทางสังคม (อันเกิดจากแรงสะท้อนจากการเคลื่อนไหวทางสังคม) ที่มีวัตถุประสงค์จะกีดขวางกิจกรรมการเคลื่อนไหว หรือเปลี่ยนทิศทางของการเคลื่อนไหวที่กำลังดำเนินอยู่ / ที่มีอยู่ และนำเสนอประเด็นทางเลือกอื่นแทน หรือกดดันโดยต่อเนื่องต่อกระแสสังคม หรือปะทะกับกลุ่มผลประโยชน์ในเรื่องนั้นๆ ยกตัวอย่างกลุ่มนิคมสิทธิสตรี ที่เกิดขึ้นอย่างหลากหลายในอเมริกา / กลุ่มต่อต้านการทำแท้ง และกลุ่มต่อต้านการไม่เท่าเทียมของสิทธิ รวมไปถึงกลุ่มนิคมฟาสซิสต์และนิคมการเหยียดผิวในอังกฤษ หรือกลุ่มอนุรักษ์นิยมโซเวียต ที่ต่อต้านการแยกตัวของกลุ่มประเทศคอมมิวนิสต์ในเครือชาวยุโรป

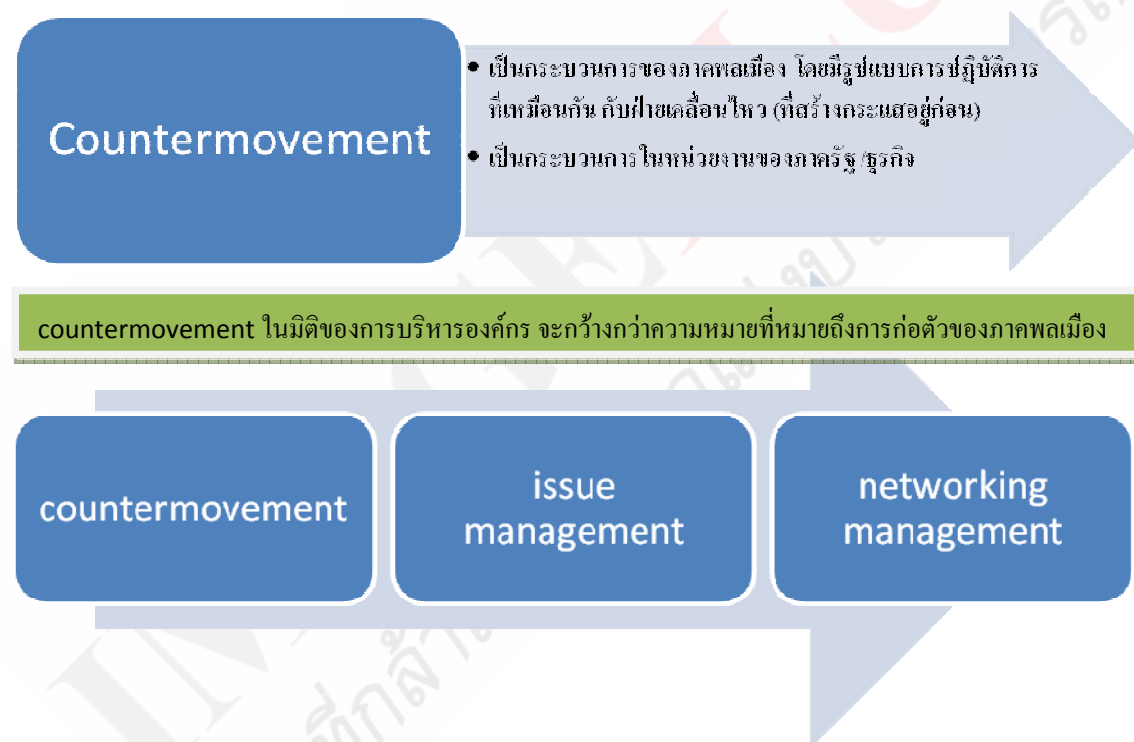
จากคำนิยามข้างต้น จึงพอจะเรียกได้ว่า การกำเนิดขึ้นและการเคลื่อนไหวของ “กลุ่มระบอบสมานฉันท์” ที่มีต่อสถานการณ์มาตาศพในขณะนี้ (ระยะเวลาเดียวกับที่มีการเคลื่อนไหวของกลุ่มการเมืองสิ่งแวดล้อม) รวมทั้งท่าทีของผู้ประกอบการใน “สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย” รวมทั้งการออกมาแถลงผลการสำรวจของ “มูลนิธิประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทย” เป็นกลุ่มต่อต้านการเคลื่อนไหว (ต่อกรณีการฟ้องศาลปกครองในคดีไม่ปฏิบัติตามความในมาตรา 67 ของรัฐธรรมนูญ 2550)

กรณีข้างต้น ยังจะรวมความเอาท่าทีของหน่วยงานภาครัฐ ทั้งกระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการ

รายงานการสำรวจการเคลื่อนไหวของกลุ่มการเมืองสิ่งแวดล้อมในกรณีมาตาศพ และศักยภาพการพัฒนาชุมชนในพื้นที่จังหวัดระยอง ตามนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์

กฤษฎีกา ซึ่งทำหน้าที่ในการแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นอันเนื่องมาจากการที่จะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามความตามมาตรา 67 หากพิจารณาในแง่ของหน่วยงานเหล่านี้แล้ว จะเห็นลักษณะงานที่คาบเกี่ยว / ใช้แทนกัน(Interchangeably) ระหว่าง countermovement กับ issue management

แต่หากพิจารณาในแง่ของ ปตท.ซึ่งจะต้องไปเกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการในเรื่องพวกนี้ ที่ไปประสานกับหน่วยงานภาครัฐข้างต้น ให้กระทำการ (Action) อย่างใดอย่างหนึ่งตามทิศทางที่เป็นประโยชน์ต่อกิจการของบริษัทแล้ว จะเป็นเรื่องของการบริหารงานแบบผ่านตัวกลาง / คนอื่น / หน่วยงานอื่น ซึ่งจะเป็นเรื่องที่มากกว่าการบริหารจัดการของหน่วยงานที่มีความรับผิดชอบโดยตรงข้างต้น เพราะจะเป็นไปลักษณะของการบริหารจัดการโดยอาศัย networking management กับ issue management

กระบวนการต่อต้านการเคลื่อนไหว ในที่นี้ จะให้ความหมายที่เป็นทั้งการดำเนินงานที่เป็นการเคลื่อนไหวของภาคพลเมือง กับการเคลื่อนไหวของภาคพลเมืองที่เกิดขึ้นเนื่องจากการบริหารจัดการซึ่งจะบริหารโดยรัฐ หรือองค์กรเอกชน ฯลฯ

3.2 กลุ่มระยองสมานฉันท์

3.2.1 การจัดตั้ง

เป็นกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นเมื่อ 15 มกราคม 2552 โดยกลุ่มแกนนำที่เป็นกรรมการในมูลนิธิกองทุนเพื่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมชุมชนเมืองมาบตาพุดและเทศบาลตำบลบ้านฉาง หรือ มพช. (ระยะเวลาของการจัดตั้งกลุ่มนี้ เกิดขึ้นหลังจากที่เครือข่ายประชาชนภาคตะวันออก ได้ยื่นฟ้องศาลปกครองเพื่อให้ประกาศเขตควบคุมมลพิษ)

จากข้อมูลการสืบสภาพ (IMP) ระบุว่า การรวมกลุ่มนี้เริ่มขึ้นโดยการสนับสนุนของอดีตรองผู้ว่าราชการจังหวัดระยอง (นายสุนทร รัตนวราหะ) โดยมีนายสุทธา เหมสกล เป็นประธานกลุ่มและติดตามในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและการค้าในจังหวัด นายอิทธิพล แจ่มแจ้ง ติดตามงานด้านชุมชน นายลือเก็ง สุวรรณาวุธ (ที่ปรึกษานายกเทศมนตรีตำบลบ้านฉาง) เป็นเลขานุการกลุ่ม และมีนายสุเมธ นาเจริญ เป็นผู้ดูแลเวทีปราศรัย

การที่กลุ่มแกนนำไม่ต่อต้านการเคลื่อนไหวของเครือข่ายประชาชนภาคตะวันออก ในประเด็นการเรียกร้องให้ประกาศเขตควบคุมมลพิษ อย่างเป็นทางการจะลักษณะ ในขณะนั้น น่าจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับความขัดแย้งภายในองค์กร และปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้จ่าย /การดำเนินงานโดยรวมของมูลนิธิ รวมทั้งประเด็นที่ภาคส่วนอื่นๆในสังคม (มาบตาพุด/ระยอง) ได้ตั้งประเด็นต่อการดำเนินงานของมูลนิธิฯ

อนึ่ง มูลนิธิกองทุนเพื่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมชุมชนเมืองมาบตาพุดและเทศบาลตำบลบ้านฉาง นี้ เกิดขึ้นพร้อมกับ กองทุนระยองแข็งแรง ในสมัยรัฐบาล พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ หลังจากเครือข่ายประชาชนภาคตะวันออกได้ยื่นหนังสือต่อรัฐบาลในขณะนั้น ให้แก้ไขปัญหามลภาวะในพื้นที่มาบตาพุด/ระยอง โดยกองทุนระยองแข็งแรง อยู่ในความดูแลของผู้ว่าราชการจังหวัด และมีการกิจที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาโดยรวมของทั้งจังหวัด (ตอนเริ่มทำงานก็เริ่มมีข้อครหาจากสื่อมวลชนและภาคประชาสังคม) ในขณะที่มูลนิธิฯ ดำเนินงานภายใต้การประสานงานของ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และความร่วมมือกับชุมชนโดยรอบที่ตั้งมาบตาพุด โดยมี บริษัท ปตท.จำกัด (มหาชน) และบริษัทในกลุ่มปูนซิเมนต์ไทยให้การสนับสนุน

3.2.2 รูปแบบ / ปฏิบัติการ

มีปฏิบัติการที่ประปรายมาตั้งแต่การยื่นฟ้องศาลปกครองในการเรียกร้องให้ประกาศเป็นเขตควบคุมมลพิษของเครือข่ายประชาชนภาคตะวันออก แต่เป็นกระบวนการ / ปฏิบัติการที่ไม่เข้มข้นมากนัก รวมทั้งในกรณีนี้ภาครัฐและผู้ประกอบการ ไม่ยื่นอุทธรณ์ (ปัจจุบันก็ยังอยู่ในระหว่างการปฏิบัติให้เป็นไปตามแผนการลด และขจัดมลพิษต่างๆ โดยจังหวัดระยอง และเทศบาลมาบตาพุด)

จะมีปฏิบัติการที่คึกคักในระยะหลัง ที่ศาลปกครองกลางได้วินิจฉัยสั่งการให้ระงับการก่อสร้าง / การดำเนินโครงการต่างๆ ในมาบตาพุด จำนวน 76 โครงการไว้ก่อน เป็นการชั่วคราว จนกว่าจะมีคำพิพากษา เช่น

- นำเสนอประเด็น “ผลกระทบที่มีต่อเศรษฐกิจของเมืองระยอง ต่อสื่อมวลชน
- แจกสติ๊กเกอร์ ธนรงค์ในแคมเปญ “หยุดทำร้ายมาบตาพุด”
- แจกแบบสอบถาม เพื่อรวบรวมความคิดเห็นของชาวมาบตาพุดต่อการลงทุนในพื้นที่ ในระหว่างวันที่ 28-31 ตุลาคม 2552
- จัดชุมนุมประชาชนในพื้นที่แบบเน้นจำนวน เพื่อยื่นหนังสือต่อกรมการอุตสาหกรรม
- มีการปราศรัยโจมตีการทำงานของรองนายกรัฐมนตรี (กอร์ปศักดิ์ สภาวสุ)
- จัดงานกินหอยแมลงภู่และอาหารทะเลระยอง
- ยื่นหนังสือขอมีส่วนร่วมเป็นตัวแทนของชาวมาบตาพุดในคณะกรรมการ 4 ฝ่าย ที่มีอดีตฯ พลฯ นายกรัฐมนตรี (นายอานันท์ ปันยารชุน) เป็นประธาน

ดูรายละเอียดของภาคปฏิบัติการเหล่านี้ได้ที่ ภาคผนวก 1-8

เป็นการเคลื่อนไหวที่ติดขัดกับพื้นที่ ความเดือดร้อนของผู้ประกอบอาชีพในธุรกิจที่ต่อเนื่องกับงานอุตสาหกรรมและบริการในระยอง (เป็นปริณัยที่มีความคับแค้นมากกว่าเรื่องสิ่งแวดล้อมของฝ่ายเคลื่อนไหว) มีความแข็งทื่อ ไม่มีส่วนประกอบของ drama

3.3 ทำทีกของผู้ประกอบการ

3.3.1 ฟังพากลไกขององค์กรธุรกิจ / ภาครัฐ

ประสานบทบาทของสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย เป็นช่องทาง / เป็นพื้นที่ที่ฝ่ายผู้ประกอบการ ใช้เป็นฐานปฏิบัติการในการนำเสนอทำที่ต่อ

สาธารณะ ต่อรัฐบาล มากกว่าจะเป็นท่าทีของกลุ่มบริษัทโดยตรง ไม่ว่าจะเป็น ปตท. หรือ SCG รวมทั้งกรณีของการฟ้องคดีการไม่ปฏิบัติตามความในมาตรา 67 แห่งรัฐธรรมนูญ 2550 เป็นเรื่องที่มีโรงงาน / โครงการ ที่เกี่ยวข้องกับบริษัทหลายแห่ง / ไม่ใช่เรื่องของโรงงานใดโรงงานหนึ่ง (แต่ที่จริง เรื่องนี้ไม่ใช่เรื่องของมาบตาพุด..แต่เป็นเรื่องการปฏิบัติสำหรับโครงการที่มีผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง..)

พูดได้ว่าฝ่ายผู้ประกอบการ ได้ประสานและใช้สถานะขององค์กรร่วมอย่างสภาอุตสาหกรรมและสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) หน่วยงาน “ภาครัฐ” เช่นกระทรวงอุตสาหกรรม คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ และสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาเป็น platform โดยที่กระทรวงอุตสาหกรรมได้ออกประกาศเกี่ยวกับคุณลักษณะของการเป็นโครงการที่มีผลกระทบต่อชุมชน / สิ่งแวดล้อมที่มีลักษณะรุนแรง 8 ประเภท (ภาคผนวกที่ 1-9) ในขณะที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ก็ได้นำเสนอความคิดเห็นต่อข้อหาหรือของรัฐบาลในการปฏิบัติตามความในมาตรา 67 ของรัฐธรรมนูญ เมื่อวันที่ 25 สิงหาคม 2552 (ที่เป็นไปในลักษณะตรงกันข้ามกับคำวินิจฉัยของศาลปกครอง) รายละเอียดตามภาคผนวกที่ 1-10 และกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมก็ได้ออกประกาศจดแจ้งทะเบียนองค์การอิสระ โดยอาศัยประกาศตามกฎหมายสิ่งแวดล้อม 2535 เป็นประกาศลงวันที่ 11 พฤศจิกายน 2552 รายละเอียดตามภาคผนวกที่ 1-11 ซึ่งทั้ง 3 เรื่องนี้ล้วนมีการตอบโต้กลับคืนจากภาคประชาสังคมและเป็นประเด็นที่นำไปสู่การจัดตั้งคณะกรรมการ 4 ฝ่าย ซึ่งจะได้นำกล่าวถึงเป็นรายละเอียดในบทที่ 6 ต่อไป

การ Countermovement ในบทบาทที่เป็นการดำเนินการในสถานะของหน่วยงานต่างๆข้างต้นนี้ จะเป็นการบริหารจัดการต่อประเด็น (issue management) ที่ต่อเนื่องไปจากการ Countermovement ของคู่กรณีซึ่งจะแสดงออกโดยท่าทีต่างๆ (1) ให้สัมภาษณ์ต่อสื่อมวลชน (2) พึงพากลไกรรัฐในการประสานจัดการ จึงเท่ากับว่า จะทำให้หน่วยงานของภาครัฐ / ธุรกิจ ข้างต้น มีสถานะร่วมในกระบวนการ Countermovement ไปโดยอัตโนมัติ

3.3.2 พึ่งพิงวิธีการทางศาล

มีการเปิดประเด็นต่อที่ประชุมคณะกรรมการ 4 ฝ่าย และมีการให้ข่าวจากสื่อมวลชน ว่า ฝ่ายผู้ประกอบการไปชักชวน ให้ชาวบ้านผู้ร่วมฟ้องคดีกับ “สมาคมต่อต้านสภาวะโลกร้อน”

จำนวนประมาณ 10 คน ถอนฟ้องต่อศาลปกครอง โดยศาลฯได้นัดหมายที่จะไต่สวนมูลฟ้องในวันที่ 24 ธันวาคม 2552 และในการนำเสนอประเด็นนี้ ได้มีแจกสำเนาเอกสารซึ่งเป็นการร่างโดยทนายความถึงเหตุผลในการถอนฟ้องคดี (ภาคผนวก 1-12) ซึ่งเป็นเรื่องที่ถือได้ว่าพัฒนาการในด้าน tactics ของฝ่ายผู้ประกอบการที่หันมาตอบโต้โดยใช้กระบวนการ /วิธีการทางศาล

จากการสืบสภาพข้อมูล (IMP) พบว่า ผู้ที่ถูกชักชวนให้ถอนฟ้องทั้ง 10 คน เล่าให้นายจุมพล (หมู) ผู้สื่อข่าวท้องถิ่น (สติงเกอร์เครือข่าย / เนชั่น / ผู้จัดการ) ว่า มีคนมีติดต่อ มาให้คำแนะนำ และจากการสันนิษฐาน น่าจะมาจาก “ผู้ที่มีธุรกิจกับโรงงานในนิคม ฯ ที่เป็นธุรกิจรายย่อย หรือธุรกิจต่อเนื่อง” แต่จะมีเบื้องหลังที่ไกลไปจากนั้น ข้อมูลที่ได้ไม่บ่งชี้ไปถึง

ข้อสังเกตของ ในประเด็นนี้ คือ ประเด็นข้อกฎหมาย ย่อมไม่น่าจะใช้ประเด็นที่เป็นวิสัยของคนทำธุรกิจรายย่อย / ธุรกิจต่อเนื่อง รับเหมากับโรงงาน หรือเกิดจากบรรดาคนในเครือข่ายความสัมพันธ์ของฝ่ายโรงงาน (ที่มีอยู่) เพราะตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา กลุ่มคนในความสัมพันธ์นี้ไม่เคยมีการเคลื่อนไหวในเชิงประเด็นมาก่อน เหตุผลอีกประการหนึ่งที่จะสนับสนุนว่า เรื่องนี้ไม่ใช่ของคนในระดับชาวบ้าน /ท้องถิ่น ก็คือ ก่อนหน้านั้นเคยมีข่าวเรื่องการแสดงท่าทีที่ไม่ดีของอัยการในการสืบคดี

อย่างไรก็ตาม การถอนฟ้องนี้ แม้จะไม่มีผลในทางกฎหมาย เพราะสมาคมต่อต้านสภาวะโลกร้อนเพียงรายเดียวก็ยังมีสิทธิที่จะเป็นผู้ฟ้องร้องคดีได้อยู่ แต่ความชอบธรรมในการดำเนินคดีจะลดน้อยถอยลง และเป็นช่องทางที่จะเปิดประเด็นการพิจารณาผลกระทบของมลภาวะที่มีต่อการเจ็บป่วยของชุมชน อีกครั้งหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับการบรรยายของนายโสภณ อัมระวี (อีก 9 คน ไม่ไปศาล – รายละเอียดตามภาคผนวก 1-13 ซึ่งให้การกับศาลว่า “...ขณะทราบว่า ทางฝ่ายราชการเข้ามาดูแลโครงการดังกล่าวแล้ว...”

อย่างก็ดี กระบวนการ /วิธีการทางศาลนี้ ไม่ควรมองข้าม เพราะในคราวที่มูลนิธิเพื่อผู้บริโภค โดยคุณรสนา โตสิตระกูล และคุณสารี อ๋องสมหวัง ฟ้องศาลปกครอง ปตท. กรณีแปรรูปรัฐวิสาหกิจเมื่อปี 2549 นั้น ได้ขอศาลให้การคุ้มครองห้ามไม่ให้ ปตท. ดำเนินการประชาสัมพันธ์ ในขณะที่ฝ่ายผู้ฟ้อง อาศัยกระบวนการการสื่อสารต่อสาธารณะโดยผ่านการดำเนินกิจกรรมการประชุม เสวนา สัมมนา แล้วเผยแพร่ผ่านสื่อมวลชนด้านกว้าง ที่เป็นข่าว

โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์อีกต่อหนึ่ง (เป็นเงื่อนไขของการศึกษา เป็นเงื่อนไขที่อาศัยคนอื่นเป็นคนพูดแทน) รวมทั้งเผยแพร่ผ่านสื่อออนไลน์ทั้งหลายไม่ว่าจะเป็น website webblog และกระดานสนทนาต่างๆ ในขณะที่ฝ่ายของ ปตท. กระทรวงการคลัง และภาครัฐ ไม่ดำเนินการใดๆเลยในพื้นที่ของการสื่อสารสาธารณะ โดยปฏิบัติตามคำสั่งศาลอย่างเคร่งครัด

ผลจากการไม่ทันเกมในวิธีการทางศาลข้างต้น ปตท. กระทรวงการคลังและภาครัฐ จึงตกเป็นเบี้ยล่างในพื้นที่ข้อมูลข่าวสารในสื่อออนไลน์ ที่มีแต่ข้อมูล “ด้านลบ” ต่อการดำเนินนโยบายแปรรูปรัฐวิสาหกิจของรัฐ ของ ปตท. ที่ตกค้างในพื้นที่ข้อมูลออนไลน์และการรับรู้ของสาธารณะมาจนถึงปัจจุบัน

3.3.3 มุลนิธิประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทย

ในระหว่างการปะทะกันระหว่างข้อมูลของผู้ฟ้องในคดีการไม่ดำเนินให้เป็นไปตามความในมาตรา 67 ของรัฐธรรมนูญ นั้น ประเด็นผลกระทบที่เกิดจากการประกอบกิจการของอุตสาหกรรมว่า มีความรุนแรงหรือไม่รุนแรง จะใช้หลักเกณฑ์แบบใดมาพิจารณา โดยที่ฝ่ายผู้ฟ้องมุ่งที่จะยกกรณีตัวอย่างเชิงประจักษ์ ว่า มีการเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นจากมลภาวะอุตสาหกรรม ในขณะที่ฝ่ายผู้ประกอบการก็พยายามที่จะตอบโต้ว่า การดำเนินการทั้งหลายเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการของภาครัฐ (ตามแผนปฏิบัติการลด ขจัดมลภาวะ / ตามแผนปฏิบัติการของการดำเนินการเขตควบคุมมลพิษ) และการที่จะดำเนินการในมาตรการต่างๆที่เข้มข้นไปจากนี้จะกระทบต่อการลงทุนและเม็ดเงินในระบบเศรษฐกิจของประเทศ...

มูลนิธิประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทย ได้เปิดเผยผลสำรวจ ว่า “..ประชาชนในมาบตาพุดต้องการให้อุตสาหกรรมขยายตัวต่อไป ชุมชนและประชาชนในพื้นที่ควรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจอนาคตของตนเองโดยให้เข้าเป็นคณะกรรมการ 4 ฝ่าย...” รายละเอียดตามภาคผนวก

1-14

รูปแบบ /ปฏิบัติการ ของมูลนิธิประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทย

- ยื่นหนังสือ (ผลการสำรวจความคิดเห็น) ต่อนายกรัฐมนตรี ประธานสภาผู้แทนราษฎร / ประธานวุฒิสภา / ผู้ว่าการ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) / ผู้ว่าราชการจังหวัดระยอง / นายกเทศมนตรีเมืองมาบตาพุด /ประธานชุมชนโดยรอบมาบตาพุด
- แลงข่าวต่อสื่อมวลชน

บทที่ 4

กลุ่มเสื้อเหลือง

4.1 การจัดตั้ง

กลุ่มเสื้อเหลืองในพื้นที่จังหวัดระยอง สันนิษฐานตามเครือข่ายของความสัมพันธ์ในตัวบุคคลว่ามาจากการประสานเครือข่ายของ “พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย” (People's Alliance for Democracy - PAD) ตั้งแต่การเคลื่อนไหวขับไล่ทักษิณ ในปี 2548 โดยการประสานงานของฝ่ายองค์กรพัฒนาเอกชน ในขณะนั้น รายการเมืองไทยรายสัปดาห์สัญจร ยังไม่เป็นที่รู้จักของประชาชนในเขตหัวเมืองต่างจังหวัด รายการถ่ายทอดเอเอสทีวี ยังไม่สามารถทำได้เพราะต้องติดตั้งจานดาวเทียม และช่องทางการสื่อสารทางการเมืองของพันธมิตรฯ ในระยะนั้น จะเป็นไปโดยสื่ออินเทอร์เน็ตของ www.manager.co.th ที่มีการถ่ายทอดสด และการจัดเสวนากลุ่มย่อย / การจัดประชุมกลุ่มขององค์กรพัฒนาเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสำนักงานของคณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชน (กป.อพช.) มูลนิธิกองทุนไทย หรือในบทบาทของสถาบันพัฒนาองค์กรเอกชน (องค์การมหาชน) และเครือข่ายเดิมของกองทุนเพื่อสังคม (social investment fund) หรือในบทบาทของมูลนิธิสถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา (LDI) โดยที่มีตัวแทนของเครือข่าย / กำลังส่วนนี้ เป็นเครือข่ายแบบหลวมๆ อยู่ในแกนนำของพันธมิตรฯ ผ่านบทบาทของนายพิภพ ธงไชย และนายสุริยะใส กตะศิลา ซึ่งเป็นตัวแทนจากคณะกรรมการณรงค์เพื่อประชาธิปไตย

นายพิภพ ธงไชย

นายสุริยะใส กตะศิลา

ในระยะหลังจากการรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 มีโครงการณรงค์สนับสนุนการร่างรัฐธรรมนูญ 2550 ก็มีการกระจายกิจกรรมการเคลื่อนไหวในเชิงสนับสนุนนี้ลงไปในพื้นที่เครือข่ายทั้งเครือข่ายเดิม

ของ SIF และเครือข่ายของ กป.อพช. และผลจากการรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 เป็นผลให้นักวิชาการ และนักกิจกรรมเคลื่อนไหวในทางการเมือง (รวมนักพัฒนาองค์กรเอกชน) เริ่มที่จะแตกออกเป็นสองสายทาง คือ กลุ่มต่อต้านรัฐประหาร เพราะเห็นว่า เป็นส่วนที่เข้ามา interrupt ต่อพัฒนาการของประชาธิปไตยของไทย และกลุ่มที่เข้าไปสานต่องานหลังจากการรัฐประหารเพื่อฟื้นฟูประชาธิปไตย อันนำไปสู่การถกเถียงในประเด็นทางการเมืองที่เข้มข้นในปัจจุบัน เพราะนักคิด นักวิชาการ นักกิจกรรมทางการเมือง ในส่วนแรก ไปเคลื่อนไหวในลักษณะที่รองรับ / สนับสนุนต่อการดำเนินงานทางการเมืองของฝ่ายทักษิณ / พรรคไทยรักไทย / พรรคพลังประชาชน / พรรคเพื่อไทย (ส่วนหนึ่งอาจจะมาจากความสัมพันธ์ส่วนตัวเชิงบุคคล ประกอบกันด้วย) ในขณะที่ส่วนหลังไปเคลื่อนไหวในลักษณะของการสนับสนุนอำนาจเก่า / อนาคตชาติไทย ... ฯลฯ

เหตุผลที่รองรับว่า พัฒนาการของเครือข่ายประชาชนภาคตะวันออก จะมีจากการเคลื่อนไหวสนับสนุนพันธมิตรในรอบแรกเมื่อปี 2548 ก็เพราะนายสุทธิ อัญญาชัย (แกนนำคนสำคัญ) มีความสัมพันธ์ที่ดีกับมูลนิธิกองทุนไทย / สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน หรือ พ.อ.ช. เพราะเป็นพนักงานเดิมขององค์กรนี้ และมีความสัมพันธ์ที่ดีกับเครือข่ายของเครือข่ายเดิมของกองทุนเพื่อสังคม (social investment fund) ประกอบกับการเคลื่อนไหวเรื่องมาบตาพุดเมื่อปลายปี 2549 การเคลื่อนไหวในกรณีคัดค้านโรงไฟฟ้าไออาร์พีซี เครือข่ายประชาชนภาคตะวันออก ประสานงานทางการเมืองโดยช่องทางของเครือข่ายเดิมของกองทุนเพื่อสังคม (social investment fund) / พันมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (ผ่านผู้ประสานงานในเครือข่ายของผู้จัดการ – อมร อมรรัตนนานนท์) และ รัฐมนตรีฝ่ายสังคมของรัฐบาลขณะนั้น (ธีรภัทร เสรีรังสรรค์ / พลเดช ปิ่นประทีป / ไพฑูรย์ วัฒนศิริธรรม)

พันธมิตรประชาชนภาคตะวันออก เป็นการขนานนามของเครือข่ายพันธมิตรฯ ที่จัดตั้งขึ้นในสถานการณ์การเคลื่อนไหวทางการเมืองขับไล่ทักษิณ ทั้งในระยะแรก (2549) และระยะที่สอง (2551) โดยหมายรวมถึงกลุ่มพันธมิตรในพื้นที่ อ.เมือง อ.พนัสนิคม อ.ศรีราชา อ.บ้านบึง อ.สัตหีบ อ.บางละมุง อ.บ่อทอง อ.หนองใหญ่ อ.พานทอง อ.เกาะสีชัง จังหวัดชลบุรี รวมถึงประชาชนจากจังหวัดระยอง ปราจีนบุรี ฉะเชิงเทรา สระแก้ว จันทบุรี ตราด

4.2 รูปแบบ / ปฏิบัติการ

- พัฒนาการระดมกำลังคน (mobilization) ผ่านการระดมประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมในสองพื้นที่ ในนามของ เครือข่ายประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ไปหนุนช่วยทางด้านกำลังในการชุมนุมในกรุงเทพมหานคร และการสร้างกระแสนิยม / การเปิดประเด็นของการขับไล่ทักษิณ ในพื้นที่

- ระยอง ในช่วงแรก (2548) ยังไม่มี ในขณะที่ในช่วงที่สองในการขับไล่รัฐบาลอนามินี (สมัคร – สมชาย) (2551) จัดเป็นแคมเปญ “พันธมิตรสัญจร ขึ้นในพื้นที่ของจังหวัดระยอง
- เมื่อมีการจัดตั้ง “พรรคการเมืองใหม่” จากการประชุมร่วมกันของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ที่สนามกีฬามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ศูนย์รังสิต เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2552 ซึ่งเป็นวันครบรอบ 1 ปี ของการเริ่มชุมนุมครั้งใหญ่ที่สุดในประวัติศาสตร์ของกลุ่มพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย (25 พฤษภาคม 2551) จัดทะเบียนเป็นพรรคการเมืองเมื่อ 4 มิถุนายน 2552 โดยที่ คุณสุทธิ อัญมัยชัย ผู้ประสานงานเครือข่ายประชาชนภาคตะวันออก ดำรงตำแหน่งเป็น กรรมการบริหารของพรรค โดยมีพื้นที่การเมืองในภาคตะวันออกเป็นเขตรับผิดชอบ

4.3 บทบาทต่อกรณีมาบตาพุด

- บทบาททางการเมืองของ “พรรคการเมืองใหม่” เป็นพรรคการเมืองที่มีแนวโน้มที่จะเดินในแนวทางการเมืองเชิงประเด็น (issue base) มากกว่าจะเป็นประเด็นแบบพื้นที่จังหวัด /ผลประโยชน์ตามแนวทางของพรรคการเมืองเก่า รวมทั้งพรรคการเมืองที่มีลักษณะทางโครงสร้างที่ดูใหม่กว่าอย่าง พรรคไทยรักไทย / พรรคพลังประชาชน / พรรคเพื่อไทย แต่พรรครูปแบบนี้ก็ไปอิงกับระบบทุนนิยมหัวเมือง / นักการเมืองท้องถิ่น / ระบบอุปถัมภ์ท้องถิ่น พัฒนาขึ้นเป็นพรรคการเมืองที่สนับสนุน “ทุนนิยมพวกพ้อง” (Cronyism) ในระบบการเมืองประชาธิปไตยแบบตัวแทน – representative democracy
- การที่จะสร้างแนวทางเชิงประเด็นของพรรคการเมืองใหม่ ข้างต้น จะทำให้พรรคนี้มีลักษณะคล้ายๆ กับแนวทางสังคมนิยมแบบพรรคกรีน ของพรรคการเมืองในยุโรปตะวันตก ดังนั้น จึงมีความเป็นไปได้อย่างมากที่ บทบาทของพรรคการเมืองนี้ จะชูประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการบริหารที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในมาบตาพุด เป็นประเด็นทางการเมืองที่จะนำไปสู่การปรับเปลี่ยนใน

นโยบายสาธารณะ และมีการเคลื่อนไหวแบบสอดคล้องประสานกันระหว่าง นอก / ในระบบการเมืองแบบตัวแทน – representative democracy เป็น dual tract – political movements

- กรณีเชิงแบบนี้ ยังจะมีการเกี่ยวโยงไปยังประเด็นอื่นๆที่มีลักษณะการเคลื่อนไหวเชิงประชานิยม – สังคมนิยม (popular – socialism movements) เช่น การคืนกำไรจากการประกอบธุรกิจของ ปตท. ไปชดเชยค่าน้ำมันที่แปรปรวนขึ้น-ลงตามภาวะการณ์ตลาด / การเรียกร้องคืนสภาพรัฐวิสาหกิจของ ปตท. / การเคลียร์บทบาทของ ปตท. ในเรื่องเกี่ยวกับกิจการท่อ / การเคลียร์บทบาทของภาครัฐในการกำกับวิสาหกิจของ ปตท. ซึ่งเป็นเรื่องเดิมที่เคยเป็นประเด็นกับ ปตท. แต่หลังจากนี้ จะเป็นประเด็นที่มีนัยยะสำคัญในทางปฏิบัติมากขึ้น นับตั้งแต่การรณรงค์หาเสียงเลือกตั้งในคราวหน้าที่จะมีขึ้นและจะแปรเป็นรูปธรรมมากขึ้นหากพรรคการเมืองนี้ได้ร่วมเป็นรัฐบาล

- บทบาทในทางการเมืองของคุณสุทธิ ในพรรคการเมืองใหม่ จะไปสัมพันธ์กับบทบาทของผู้ประสานงานของพันธมิตรฯ ในจังหวัดใกล้เคียง ไม่ว่าจะเป็นชลบุรี จะเชิงเตรา ระยอง จันทบุรี และตราด โดยที่ในจังหวัดชลบุรี ได้มีผู้แทนราษฎรของพรรคประชาธิปัตย์ ที่ล้มตระกูลการเมืองผู้ทรงอิทธิพลในพื้นที่ “คุณปลื้ม” ลงไปได้ โดยอาศัยบทบาทของความเป็นพันธมิตรฯ

ทีมงาน IMP ได้มีการพูดคุยกรณีนี้กับคุณสุทธิ / คุณสุทธิยืนยันว่า ไม่มีปัญหาในการจัดลำดับความสัมพันธ์ผู้ประสานงานในจังหวัดอื่นๆ แม้ในกรณีจังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นสส. ก็ตาม แต่ทีมงาน IMP ยังจะให้ความสำคัญในการวิเคราะห์ครั้งนี้ ไปยังบทบาทของคนที่มิใช่สถานะทางการเมืองเป็น

สส.มาแล้ว แล้วจะได้อยู่ได้การประสาน / กำกับโดยคุณสุทธิ ซึ่งมีบทบาทของการเมืองนอกสภา นั้น มีโอกาสที่จะพัฒนาไปสู่ความขัดแย้งภายในพรรคได้ นอกจากนี้ สส.ในจังหวัดชลบุรี จะคงอยู่ในพรรคประชาธิปัตย์ กันต่อไป และสมควรที่จะมีการติดตามข้อมูลเชิงลึกเพื่อการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางการเมืองของพรรคการเมืองใหม่กับพันธมิตรท้องถิ่น / เครือข่ายประชาสังคมในท้องถิ่น ซึ่งจากข้อมูลที่สัมผัสแบบคร่าวๆ จะเห็นความแตกต่างอย่างชัดเจน ระหว่าง เครือข่ายประชาชนภาคตะวันออก ที่มีฐานมาจากการเคลื่อนไหวทางการเมืองสิ่งแวดล้อมและประชาสังคม ในขณะที่ “พันธมิตรท้องถิ่น” เติบโตขึ้นจากเครือข่ายของการเคลื่อนไหวทางการเมืองของพันธมิตร ฯ / เอเอสทีวี / รายการกิจกรรมต่างๆ ฯลฯ และมีพื้นฐานอาชีพที่หลากหลายมากกว่า “ประชาสังคม”แบบเดิมที่เป็นเครือข่ายขององค์กรพัฒนาเอกชน

นางพนารัต แก้วผลึก

ตัวแทนของพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย ในชลบุรี – พัทยา ซึ่งเป็นผู้แทนราษฎร จังหวัดชลบุรีเขต 2 ในสายสัมพันธ์ทาง การเมืองของ อาจารย์ไกรศักดิ์ ชุณหะวัณ และอาจารย์ สมเกียรติ พงษ์ไพบูลย์ ซึ่งตามประวัติระบุการศึกษาจบจากวิทยาลัยครูฉะเชิงเทรา ประกอบอาชีพครูและธุรกิจส่วนตัว (ธุรกิจอพาร์ทเมนต์ให้เช่า และธุรกิจรถประจำทางในจังหวัดชลบุรี) ในปี 2549 ได้เข้าร่วมชุมนุมกับพันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย โดยมีบทบาทเป็นแกนนำของพันธมิตรฯในจังหวัดชลบุรี และในปี 2550 ชนะการเลือกตั้งด้วยคะแนนเสียงมากที่สุดในจังหวัดชลบุรี (ซึ่งเป็นพื้นที่เก่าของพรรคชาติไทยและผู้มีบารมีอย่างตระกูลคุณปลื้ม)

บทที่ 5

กลุ่มเสื้อแดง

กลุ่มแนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการแห่งชาติ หรือ นปช. หรือภาษาอังกฤษเรียกว่า National United Front of Democracy Against Dictatorship : UDD เป็นกลุ่มที่มีพัฒนาการจากการต่อต้านรัฐประหาร โดยคณะปฏิรูปการปกครองโดยระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ที่มีคณะมนตรีความมั่นคงแห่งชาติ หรือ คมช. (Council of National Security - CNS) เป็นหน่วยการปกครองสูงสุด โดยการต่อต้านดังกล่าวมีพัฒนาการมาจากหลายกลุ่ม เช่น แนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการ กลุ่มคนวันเสาร์ไม่เอาเผด็จการ เครือข่าย 19 กันยา ด้านรัฐประหาร กลุ่ม 24 มิถุนาประชาธิปไตย กลุ่มพิราบขาว

พัฒนาการในระยะหลังมีการจัดตั้งรูปแบบของการระดมมวลชน และมีการใช้สื่อทางเลือก ทั้งทีวีดาวเทียม วิทยุชุมชน สื่อออนไลน์ (เว็บไซต์ เว็บบล็อก เว็บบอร์ด และเป็นต้นตำรับในการสร้างและใช้ประโยชน์ของ social network / social media เพื่อรองรับการเคลื่อนไหวทางการเมือง และขยายตัวออกไปในขอบเขตทั่วประเทศในเครือข่ายจัดตั้งของพรรคไทยรักไทย / พรรคพลังประชาชน / พรรคเพื่อไทย ในปัจจุบัน

5.1 การจัดตั้ง

การเคลื่อนไหวของกลุ่มเสื้อแดงในพื้นที่จังหวัดระยอง ไม่รวมความในพื้นที่ของหลายจังหวัดที่ครอบคลุมกว้างขวางเหมือนกลุ่มเสื้อเหลือง (พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย) ก็เนื่องมาจากการจัดตั้งมีพื้นฐานที่สัมพันธ์กับฐานของการเป็นกลุ่ม / เครือข่ายทางการเมืองในระบบการเมืองเดิม (ระบบการเมืองแบบผู้แทน – ห้วคณะ / representative democracy) ในพื้นที่บ้านเพ และมาบตาพุด (ฐานของการเมือง-ผลประโยชน์ท้องถิ่นในแถบริมฝั่งทะเลระยองของตระกูลเวสเสระฐฐ)

เป็นกลุ่มที่จัดตั้งขึ้นโดยการนำของ ดร.ภิรมย์ ศรีธาตุ อดีตเคยเป็นผู้สมัครรับการเลือกตั้งของพรรคพลังประชาชนร่วมกับนายยงยศ อรุณเวสสะเศรษฐ ในการเลือกตั้งทั่วประเทศครั้งล่าสุด (23 ธันวาคม 2549) แต่ก็พ่ายแพ้การเลือกตั้งให้กับพรรคประชาธิปัตย์ ที่มีนายสาธิต ปิตุเตชะ กับนายวิชัย ล้ำสุทธิ

ดร.ภิรมย์เป็นคนอยู่ในตลาดระยอง เคยเป็นรองนายกเทศมนตรี /เทศบาลตำบลบ้านฉางทำวิทยุใน มาบตาพุด คลื่น 90.75 มาบตาพุด / 106.5 บ้านฉาง บทบาทแต่เดิมอยู่ในกลุ่มที่สนับสนุนกิจกรรมทางการเมือง / สังคมในพื้นที่มาบตาพุด / ระยองร่วมกับกลุ่มแกนนำใน “ระยองสมานฉันท์” แต่ด้วยเหตุผลในทางการเมืองที่จะต้องช่วงชิงมวลชนและการนำในกระแส “การเมืองสิ่งแวดล้อม” ได้เปิดประเด็นต่อผลกระทบด้านลบต่างๆของอุตสาหกรรม ที่เป็นประเด็นเดียวกับเครือข่ายประชาชนภาคตะวันออก โดยใช้บทบาทของสื่อมวลชนท้องถิ่น / วิทยุชุมชนข้างต้น และจากข้อมูลการสืบสภาพ พบว่า ในระยะต่อมา นักจัดรายการในวิทยุทั้งสองคลื่นของ ดร.ภิรมย์ ได้ถอนตัวออกจากการจัดรายการของสถานี และไปจัดในสถานีอื่น

สัมพันธ์กับงานเคลื่อนไหวทางการเมืองใหญ่ผ่านเครือข่ายของสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ ผ่านผู้ใหญ่บ้าน ตำบลแสมสาร สัตหีบ เคยมีการชุมนุมชาวบ้านในพื้นที่ 3 ครั้ง โดยเน้นประเด็นการเมืองของเสื้อแดง มากกว่าประเด็นสิ่งแวดล้อม

5.2 รูปแบบ / ปฏิบัติการ

- บทบาทของการใช้สื่อวิทยุชุมชนทั้งสองคลื่น
- มีการจัดชุมนุมชาวบ้านในพื้นที่ระยอง 2 ครั้งด้วยกัน โดยในครั้งแรก (3 กันยายน 2552) จัดชุมนุมขึ้นที่ บริเวณสามแยกตลาดสี่ภาค ต.ห้วยโป่ง อ.เมือง จ.ระยอง นายสุทธิ ระบุว่า ที่ผ่านมากลุ่มคนเสื้อแดงกลุ่มนี้ มีลักษณะการเคลื่อนไหวในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม หลายอย่างรวมทั้งการหมิ่นเหม่ในการจახ้างเบื้องสูง โดย ทราบว่าวันดังกล่าวกลุ่มคนเสื้อแดงจะมีการจัดเลี้ยงโต๊ะจีน 100 โต๊ะในวันที่ 5 กันยายน 2552 การชุมนุมดังกล่าว มีการประสานกำลังคนในพื้นที่บ้านเพ และจันทบุรี และรายงานข่าวเพิ่มเติมว่า สถานการณ์ในตอนจบกลับจากงานมีการยิงใส่กลุ่มเสื้อแดง ที่นั่งรถผ่านบริเวณ ต. ตะพง (ใกล้เคียงที่ตั้งของโรงงาน / เขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี)
- ครั้งที่สอง เป็นการจัดงานเสวนาประชาธิปไตยกับเศรษฐกิจและสังคม ที่โรงแรมโกldenชีดี อ.เมือง จ.ระยอง เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2552 โดยมีการจำหน่ายบัตรเพื่อระดมทุนไว้จัดกิจกรรม

ทางการเมือง นายระพีภัทร์ ปรานนท์สถิต ประธานกลุ่มคนเสื้อแดงจังหวัด ระยอง โดยมีนายจุฑาพร พรหมพันธ์ นายณัฐวุฒิ ไสยเกื้อ นายวีระ มุสิกพงษ์ นายแพทย์เหวง โตจิราการ เป็นวิทยากรบรรยาย

- ในการระดมกำลังคนของกลุ่มเสื้อแดงมีข้อมูลที่ระบุไว้ใน thaienews.blogspot.com/2009/08/5.html ว่า มีคนหนึ่ง เจ้าของเบอร์โทรศัพท์หมายเลข 081-7616525 เป็นผู้ประสานงานและระบุต่อว่า ถ้าเป็นคนใน บริษัท IRPC ติดต่อได้ที่แผนก ADU2 เบอร์ 2104 /2103 กะ A

5.3 บทบาทต่อกรณีมาบตาพุด

- 5.3.1 ความพยายามที่จะก่อการทางการเมืองขึ้นในพื้นที่และแย่งชิงมวลชน โดย ดร.ภิรมย์ ศรีธาดู ไม่ว่าจะเป็นทั้ง “การเมืองสิ่งแวดล้อม” ที่จะเปิดประเด็นด้านลบของอุตสาหกรรม ไม่น่าจะก่อการขึ้นได้อีก เนื่องจากกำลังคน เป็นฝ่ายของการเมืองแบบพวกพ้องอุปถัมภ์ ไม่ใช่การเมืองแบบภาคพลเมือง เหมือนกับกรณีของเครือข่ายประชาชนภาคตะวันออก ดังนั้น เมื่อฝ่ายรัฐบาลได้ร้องขอ ประสานความร่วมมือ จึงจะผ่อนคลายบทบาท และหันกลับไปให้ความร่วมมือกับฝ่ายรัฐ (รวมทั้งผู้ประกอบการ)

มองในแง่ฐานการเมือง ที่จะอาศัยจังหวะนี้ ช่วงชิงฐานคะแนนเสียงทางการเมือง ก็ไม่น่าจะเกิดขึ้นได้ เพราะจากข้อมูลของการสืบสภาพ พบว่า ประชาชนในพื้นที่โดยรอบมาบตาพุด แม้ในทางการเมืองสิ่งแวดล้อมจะสนับสนุนการดำเนินงานของเครือข่ายประชาชนภาคตะวันออก ในทางการเมืองแบบเลือกตั้ง /ตัวแทน ก็ไม่ได้หมายความว่าสนับสนุนนายสุทธิ อัญญาชัย และพรรคการเมืองใหม่ โดยที่ชาวบ้านบางส่วนได้แสดงท่าทีที่สนับสนุนการเมืองให้กับตระกูลเวสเสระเศรษฐ์ ไปแล้วโดยผ่านเครือข่ายการประสานของนายอิทธิพล แจ่มแจ้ง ซึ่งก็ไม่จำเป็นที่จะต้องสร้างประเด็นทางการเมืองแบบสิ่งแวดล้อมขึ้นให้เป็นการซ้ำซ้อน ซ้ำเดิมเข้าไปอีก

กรณีการเปิดพื้นที่เพื่อแข่งขันมวลชนในพื้นที่การเมืองสิ่งแวดล้อม ที่ไม่ได้ผลของกลุ่มเวสเสส เสรฐ โดยผ่านบทบาทของ ดร.ภิรมย์ ศรีธาตุ นี้ เหมือนกับกลุ่มปิตุเตชะ ที่พยายามจะสร้าง บทบาทให้เป็นที่ยอมรับต่อชุมชนมาบตาพุด ในประเด็นความรับผิดชอบที่มีต่อการเมือง สิ่งแวดล้อม โดยการเกาะหลัง ติดตามรองนายกรัฐมนตรี กอรัปศักดิ์ สภาวสุ ที่สร้างบทบาทใน ท้องที่ โดยลงพื้นที่เยี่ยมชุมชนหนองแฟบ ร่วมกับผู้ว่าราชการจังหวัดระยอง และนายสุทธิ อัญญาชัย ตัดหน้า กรรมการ 4 ฝ่าย ไปเมื่อ 9 พฤศจิกายน 2552 ซึ่งก็ไม่ได้สร้างบทบาทของการ ยอมรับที่โดดเด่นมากนัก เนื่องจากในพื้นที่มาบตาพุดนี้ ประชาธิปัตย์ ก็ได้อาศัยบทบาทผ่าน การลงพื้นที่ของคนในกลุ่มของนายกเทศมนตรี เช่น สุรินทร์ สิ้นรัตน หรือรัชชฤทธิ์ วงศ์ภูงศ์ เข้า มามีบทบาทในพื้นที่โดยเคลื่อนไหวร่วมกับเครือข่ายภาคประชาชนไปก่อนบ้างแล้ว

- 5.3.2 สำหรับบทบาทของกลุ่มเสื้อแดง ต่อกรณีตามมาตรา 67 กลุ่มนี้ ไม่น่าจะมีบทบาท เพราะการ เคลื่อนไหวตามมาตรา 67 เป็นการเคลื่อนไหวเชิงประเด็นการเมืองสิ่งแวดล้อมเชิงโครงสร้าง มากกว่าที่จะเป็นการเมืองสิ่งแวดล้อมแบบ ผลกระทบต่อสุขภาพ เหมือนกับกรณีการประกาศ เป็นเขตควบคุมมลพิษ ซึ่งเป็นเรื่องที่ลึกเกินไปสำหรับกลุ่มการเมืองท้องถิ่นในระบบพวกพ้อง อุปถัมภ์ จะพัฒนาเป็นการเคลื่อนไหวทางการเมืองขึ้นได้โดยตนเอง

กลุ่มตระกูลปิตุเตชะ ก็ไม่สร้างงานในแนวนี้นั่นเอง แต่มีการประสานกลยุทธ์การเคลื่อนไหวกับ เครือข่ายประชาชนภาคตะวันออกในระดับหนึ่งเท่านั้น และประเด็นของมาตรา 67 ก็ลึกเกินไป กับการเคลื่อนไหวของพวกเขาเช่นกัน

บทที่ 6

การจัดการโดยรัฐบาล

6.1 ความพยายามโดยลำดับของภาครัฐ

6.1.1 คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ

คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ โดยมีสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทำหน้าที่เป็นแกนกลางในการบริหารจัดการทั้งในการดำเนินการให้เป็นไปตามคำสั่งของศาลปกครอง เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2552 และทำหน้าที่รับมือต่อการบริหารประเด็นตามกรณีข้อเรียกร้อง และการฟ้องคดีของสมาคมต่อต้านสภาวะโลกร้อน และสมัชชาองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ที่มีการยื่นฟ้องต่อศาลปกครองกลางเมื่อ 19 มิถุนายน 2552 ซึ่งเป็นประเด็นที่มีความต่อเนื่องมาก่อนหน้านี้นี้เป็นระยะๆ เพราะก่อนหน้านี้ ภาคประชาสังคม ได้นำเสนอขอร่าง พ.ร.บ. การจัดตั้งองค์กรอิสระด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ...แล้วเสนอต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ แล้วเมื่อ 30 กันยายน 2551 ประเด็นนี้ สมาคมต่อต้านสภาวะโลกร้อน /และสมัชชาฯ ได้ยื่นเรื่องร้องเรียนต่อสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ว่า คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ละเลย /เพิกเฉย ไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามความในมาตรา 67 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ 2550 และคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (เพื่อให้ปฏิบัติตาม พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ 2550)

ฉะนั้น ประเด็นการปฏิบัติให้เป็นไปตามความมาตรา 67 วรรคสอง มีประเด็น / มีความเป็นมาอย่างไร นั้น คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วยตัวแทนของภาครัฐหลายหน่วยงาน มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน มีรัฐมนตรีเป็นกรรมการหลายกระทรวงด้วยกัน ย่อมทราบความในเรื่องนี้แล้วตั้งแต่ต้น (ดูวันเวลา จากการหารือกับคณะกรรมการกฤษฎีกา ก็พอจะประมาณระยะเวลาของกรณีความขัดแย้งในการตีความในมาตรานี้ได้เป็นอย่างดี)

6.1.2 กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ในระหว่างที่ศาลปกครองกลางได้มีคำสั่งให้ระงับการดำเนินงานทั้ง 76 โครงการไว้เป็นการชั่วคราวก่อนในวันที่ 29 กันยายน 2552 นั้น กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้ออกประกาศ เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติและแนวทางในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อ

ชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ ลงวันที่ 11 พฤศจิกายน 2552 ลงนามโดยนายสุวิทย์ คุณกิตติ

การออกประกาศดังกล่าว ฝ่ายผู้เคลื่อนไหวในกรณีนี้ เห็นว่า เป็นการกำหนดประเภทกิจการที่มีความรุนแรงต่อผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน โดยภาคส่วนอื่นไม่มีส่วนร่วมด้วย (ดำเนินการโดยฝ่ายรัฐบาล) ประกอบกับไปกำหนดแนวปฏิบัติให้ “องค์การอิสระ” ไปจดทะเบียนต่อสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม (สผ.) เสียก่อน ซึ่งฝ่ายผู้เคลื่อนไหวมีความเห็นว่า เป็นการพิจารณาความกฎหมาย ที่ไม่เข้าถึงเจตนารมณ์ของการมีองค์การอิสระ และการมีความคิดเห็นของสถาบันการศึกษาประกอบการพิจารณางานที่มี สผ. และกรรมการผู้ชำนาญการ ได้พิจารณาไปแล้ว ตามบทบัญญัติของกฎหมายสิ่งแวดล้อม 2535 (เจตนารมณ์ของการมีความเห็นประกอบและการมีองค์การอิสระ ก็เพื่อต้องการที่จะ balance กระบวนการศึกษา EIA เดิมที่มีอยู่)

6.1.3 กระทรวงอุตสาหกรรม

กระทรวงอุตสาหกรรม ก็เร่งดำเนินการในส่วนที่เกี่ยวข้องในลักษณะเดียวกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติฯ โดยเป็นการอาศัยอำนาจตามกฎหมายโรงงาน 2535 ออกประกาศโรงงาน /โครงการ /ลักษณะที่เข้าข่ายมีความรุนแรงต่อผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน 8 ประเภทที่จะต้องดำเนินการตามความในมาตรา 67 วรรคสอง ได้แก่ (1) เหมืองแร่ใต้ดิน (2) เหมืองแร่ตะกั่วและสังกะสี (3) กิจการถลุงแร่ด้วยสารละลายเคมีในชั้นดินทุกขนาดและอุตสาหกรรมการผลิตเหล็กขั้นต้นที่มีกำลังการผลิตตั้งแต่ 2 หมื่นตันขึ้นไป (4) อุตสาหกรรมปิโตรเคมีขั้นต้นหรือขั้นกลาง ที่มีการใช้หรือผลิตสารอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่าง เช่น สารที่ก่อให้เกิดมลพิษทางอากาศซึ่งเป็นอันตราย และสารที่มีพิษอย่างรุนแรง (5) นิคมอุตสาหกรรมตามกฎหมายว่าด้วยนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย หรือโครงการที่มีลักษณะเดียวกันกับนิคมอุตสาหกรรม ซึ่งจัดตั้งรองรับนิคมอุตสาหกรรมผลิตเหล็กขั้นต้นหรืออุตสาหกรรมปิโตรเคมีขั้นต้นหรือขั้นกลาง (6) โรงงานฝังกลบของเสียจากอุตสาหกรรมหรือเตาเผาที่จัดสร้างขึ้นเพื่อกำจัดของเสียอันตรายจากอุตสาหกรรม (7) โรงงานผลิตพลังงานไฟฟ้าที่ใช้เชื้อเพลิงฟอสซิล ยกเว้นก๊าซธรรมชาติ ก๊าซธรรมชาติสังเคราะห์ ที่มีกำลังการผลิตไฟฟ้าตั้งแต่ 100 เมกะวัตต์เป็นต้นไป (8) โรงไฟฟ้านิวเคลียร์ โดยเป็นคำสั่งของรัฐมนตรีชาวยุโรป ชัยรุ่งเรือง ลงวันที่ 17 กันยายน 2552

กรณีดังกล่าวนักวิชาการฝ่ายผู้เคลื่อนไหว ได้แสดงความคิดเห็นไม่เห็นด้วยกับการดำเนินการดังกล่าวในหลายแง่มุมด้วยกัน เพราะดูเหมือนกับว่า ประกาศดังกล่าวจะเล็งไม่ให้งาน / โครงการบางกรณีไม่ต้องเข้าข่าย “ความรุนแรง” เพราะก่อนหน้านี้ กระทรวงอุตสาหกรรม (21 กรกฎาคม 2551) ออกประกาศไปแล้วว่า โครงการ / โรงงานที่ทำไอเอเทคกรณีเป็นโครงการ / โรงงานประเภทที่มีความรุนแรง โดยที่ประกาศของกระทรวงอุตสาหกรรมข้างต้น อ้างมติคณะรัฐมนตรีเมื่อ 25 สิงหาคม 2552 ที่ให้กระทรวงอุตสาหกรรมไปกำหนดลักษณะของโครงการ / โรงงานที่มีความรุนแรง

6.2 สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ประมาณต้นเดือนสิงหาคม 2552 สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา แจ้งความเห็นมายังรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ โดยเป็นหนังสือที่ระบุการหาหรือแนวปฏิบัติไปจากหลายหน่วยงานด้วยกันทั้ง สำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน (16 กุมภาพันธ์ 2552) กระทรวงอุตสาหกรรม (10 มีนาคม 2552) การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (25 พฤษภาคม 2552)

โดยที่คณะกรรมการกฤษฎีกามีความเห็นโดยสรุปว่า การปฏิบัติตามความในมาตรา 67 วรรคสองนั้น จะต้องประกอบการดำเนินงานตามความในมาตรา 303 (1) ประกอบกันด้วย ดังนั้น ในเมื่อยังไม่มีการจัดตั้งองค์การอิสระขึ้น จึงให้ปฏิบัติไปตามเท่าที่กฎหมายมีบังคับใช้ก่อน

6.3 การจัดตั้งคณะกรรมการ 4 ฝ่าย

ที่ประชุมคณะกรรมการรัฐมนตรีเศรษฐกิจ (ครม.เศรษฐกิจ) เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2552 เห็นชอบให้แต่งตั้ง “คณะกรรมการแก้ไขปัญหาการปฏิบัติตามมาตรา 67 วรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยคำสั่งของสำนักนายกรัฐมนตรีที่ 250 / 2552 ลงวันที่ 13 พฤศจิกายน 2552 โดยมีนายอานันท์ ปันยารชุน อดีตนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน (เรียกโดยย่อว่า คณะกรรมการ 4 ฝ่าย) เพื่อแก้ไขปัญหาผลประโยชน์ในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด โดยมีตัวแทนจากภาคส่วนต่างๆ ดังนี้

- (1) ภาคประชาชน ประกอบด้วย นายสุทธิ อัญมัย นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ นางเรณู เวชรัชต์ พิมล นายหาญณรงค์ เยาวเลิศ
- (2) ภาครัฐ ประกอบด้วย นายกรณ์ศักดิ์ สภาสุ รองนายกรัฐมนตรี นายศักดิ์สิทธิ์ ตรีเดช ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นายโกศล ไกรงศ์ รองปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม และนายไพจิตร วราจิต ปลัดกระทรวงสาธารณสุข

- (3) ภาคเอกชน ประกอบด้วย นายชายน้อย เพื่อนโกสุม นายพยุงศักดิ์ ชาติสุทธิผล นายมหาบีร์ โกเคอร์ นายรุ่งโรจน์ รังสีโยภาส
- (4) ผู้ทรงคุณวุฒิ ประกอบด้วย นางสมฤดี นิโครวัฒนยิ่งยง ด้านสิ่งแวดล้อม และนายเชรัด สุขกำเนิด ด้านสุขภาพ นายธงชัย พรรณสวัสดิ์ นายสุทิน อยู่สุข นายสมรัตน์ ยินดีพิธ

การดำเนินงานของคณะกรรมการ 4 ฝ่ายข้างต้น ได้แถลงต่อสื่อมวลชนว่าจะเริ่มประชุมกันครั้งแรกในวันที่ 19 พฤศจิกายน 2552 และกำหนดเป้าหมายที่จะแก้ไขปัญหาการดำเนินตามมาตรา 67 วรรคสองของรัฐธรรมนูญ โดยจะใช้เวลาประมาณ 4-5 สัปดาห์ ในขณะที่ปัญหาเกี่ยวกับมามาตพุดนั้นคาดว่าจะใช้เวลาประมาณ 4-5 เดือน

6.4 ทำหน้าที่เกี่ยวข้องต่อการดำเนินงานของคณะกรรมการ 4 ฝ่าย

6.4.1 ผู้ประกอบการ

จากการประมวลข้อมูลจากสื่อมวลชนอาวุโส (สำนักข่าวทีนิวส์) พบว่า กลุ่มผู้ประกอบการไม่สบายใจในท่าทีของฝ่ายรัฐบาล หรือแม้แต่ในบทบาทของคณะกรรมการ 4 ฝ่ายของท่านนายกอนันต์ เพราะเห็นว่า มีความโน้มเอียงไปยังฝ่ายชาวบ้าน / เอ็นจีโอมากเกินไป ประกอบกับท่าทีของรองนายกรัฐมนตรีอภิรักษ์ โกษะสุวรรณ ที่กล่าวตำหนิ ผู้ประกอบการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคุณชายน้อย เพื่อนโกสุม ว่า ไปดำเนินการต่อรอง / ตกลงกับทางศาลปกครองโดยตนเอง ทั้งๆที่กรณีนี้ ฝ่ายรัฐบาล เป็นผู้ถูกฟ้อง ไม่ใช่ผู้ประกอบการ.. ฯลฯ

ประกอบกับมีระยะหนึ่ง (ช่วงระหว่างต้นเดือนธันวาคม 2552) มีอุบัติเหตุในพื้นที่มามาตพุดถี่มาก จนมีคนตั้งข้อสังเกตว่า เป็นผลมาจากการต้องชะลอานตามคำสั่งศาล หรือเป็นผลมาจากการรายงานของสื่อที่สนใจเพิ่มขึ้นเป็นพิเศษ หมายความว่า เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยปกติ แต่ก่อนสื่อมองข้าม ไม่สนใจกันเอง

กลุ่มผู้ประกอบการได้ออกแถลงการณ์ ที่รับผิดชอบต่อกรณีอุบัติเหตุ หรือเร่งรัดการตรวจตรา และรับผิดชอบต่อกรณีฉุกเฉินต่างๆ ที่เกิดขึ้น โดยออกแถลงการณ์การจัดตั้งศูนย์เฝ้าระวัง เพื่อประสานงานร่วมกับ EMC2 (Environmental Monitoring Control Center) ของสำนักงานนิคมอุตสาหกรรมมามาตพุด ในวันที่ 15 ธันวาคม 2552 โดยมีนายบรร วรศักดิ์สินอุดม เป็นประธานชมรมผู้ประกอบการนิคมอุตสาหกรรมมามาตพุด

6.4.2 ภาคประชาสังคม

ในขณะที่ผู้ประกอบการได้มีทำที่เป็นกังวลและมีการดำเนินการไปกับทางศาลด้วยตนเอง ทำทิจของภาคประชาสังคม ในที่ประชุมก็มีทศนะที่ไม่วางใจต่อบทบาทของคณะกรรมการ 4 ฝ่าย เช่นกัน โดยมี การจัดประชุมเพื่อกำหนดทำที่ที่จะ walk out หากมีการบีบจากฝ่ายรัฐบาล โดยผู้เข้าร่วมประชุมเพื่อกำหนดทำที่ดังกล่าว ประกอบด้วย นพ.นิรันดร์ พิทักษ์วัชร (กรรมการในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ – เป็นหน่วยงานแรกที่นายศรีสุวรรณ จรรยา ร้องเรียนเชิงพฤติกรรมของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ที่ไม่ปฏิบัติตามความในมาตรา 67 วรรคสอง – เป็นเหตุผลสำคัญประการหนึ่งในการลำดับความในการพิจารณาของศาลปกครองกลาง /ศาลปกครองสูงสุด แต่เป็นเรื่องที่ไม่ค่อยจะมีผู้ได้รับทราบกันมากนัก) นายศรีสุวรรณ จรรยา ดร.สุพล ดวงแข นายแพทย์ชูชัย ศุภวงศ์ นายหาญณรงค์ เยาวเลิศ

การประชุมกำหนดทำที่ดังกล่าว เกิดขึ้นในวันที่ 15 ธันวาคม 2552

6.4.3 ความสนใจของสื่อมวลชน

การประชุมในแต่ละครั้งของคณะกรรมการ 4 ฝ่าย ในระยะหลังนี้ ไม่มีสื่อมวลชนไปร่วมประชุม รายงานข่าว ให้ความสนใจไม่เป็นกระแส / ติดตามเฉพาะผลการประชุม หรือจากการให้สัมภาษณ์ของผู้แทนที่เข้าร่วมประชุม

6.5 การจัดตั้งองค์การอิสระ

ประเด็นเกี่ยวกับการจัดตั้งองค์การอิสระนี้ เป็นหนึ่งในสาระสำคัญที่มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง ภาคประชาสังคม ประสงค์ที่จะให้จัดตั้งขึ้นเป็นองค์การอิสระ ทำหน้าที่เป็นผู้ให้ความเห็นประกอบ /เป็นที่ปรึกษาในการดำเนินงานของภาครัฐ /ภาคเอกชนในโครงการที่จะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ อย่างรุนแรงโดยทำหน้าที่เสนอแนะ หรือเสนอความเห็นต่อนายกรัฐมนตรี

ในขณะที่ภาครัฐ เห็นว่า องค์การอิสระที่จัดตั้งขึ้นตามความในมาตรา 67 วรรคสอง นั้น จะเป็นเพียงองค์กรพัฒนาเอกชน ที่จะต้องมาขึ้นทะเบียนจดแจ้งต่อกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แล้วเป็นผู้ให้ความเห็นประกอบ (แบบคู่ขนาน) ไปยังการพิจารณาของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ในการพิจารณาอนุมัติ EIA และ HIA ซึ่งเป็นความขัดแย้งที่มาก่อนที่จะมีการฟ้องต่อศาลปกครองในกรณี 76 โครงการ(มาบตาพุด) ทั้งนี้ก็เพราะ การจะดำเนินการตามความในมาตรา 67 วรรคสอง อย่างไรนั้น

ไม่ใช่เรื่องที่จะถือปฏิบัติสำหรับโครงการ / โรงงานที่มาพบตาดู แต่เพียงแห่งเดียว แต่เป็นเรื่องของการบริหารจัดการผลกระทบที่มีต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชน อันเนื่องมาจากการดำเนินการโครงการที่มีผลกระทบอย่างรุนแรง ฯลฯ

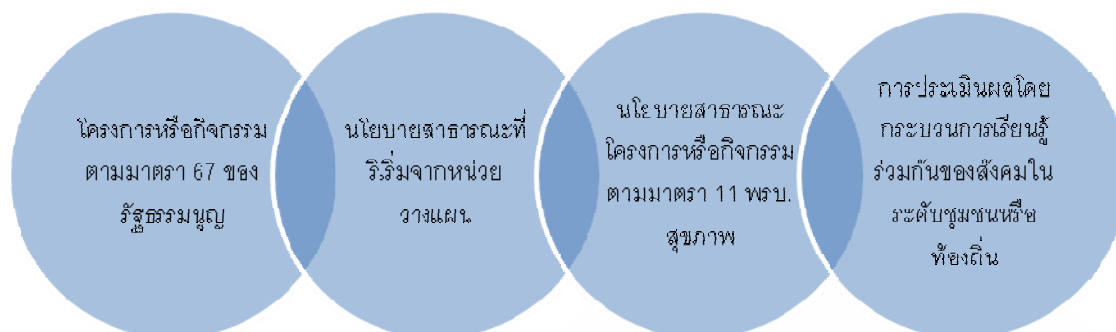
เรื่องของการจัดตั้งองค์การอิสระนี้ ตามเอกสารของคณะกรรมการ 4 ฝ่าย เมื่อ 16 ธันวาคม 2552 มีการเสนอว่า ให้มีองค์การอิสระขึ้นโดยมีคณะกรรมการจำนวน 13 คน แบ่งเป็น ผู้แทนที่มาจากการเสนอชื่อขององค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ จำนวน 6 คน และจากการเสนอชื่อของสถาบันอุดมศึกษาที่มีการเรียนการสอนในเรื่องของสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ จำนวน 6 คนเท่ากัน และให้ทั้งสองหน่วยงานที่เสนอชื่อ เสนอบุคคลที่มาจากการเป็นผู้ที่มีความรู้ มีประสบการณ์ในด้านสิ่งแวดล้อม ด้านทรัพยากร และด้านสุขภาพ อย่างละ 2 คน (เมื่อกรรมการ 12 คนเลือกประธานไปแล้ว ให้เลื่อนคนสำรองขึ้นมาเป็นกรรมการแทน)

คณะกรรมการมีหน้าที่

- (1) เสนอแนะต่อนายกรัฐมนตรีในการกำหนดประเภทโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ และเสนอแนะให้มีการทบทวนรายการประเภทโครงการหรือกิจกรรมภายใน 3 ปี นับจากประกาศ
- (2) ให้ความเห็นต่อการดำเนินโครงการหรือกิจกรรม ที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ ก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว
- (3) ส่งเสริมและสนับสนุนประชาชนผู้มีส่วนได้เสีย ให้มีส่วนร่วมในกระบวนการให้ความเห็นขององค์การอิสระต่อโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ
- (4) ดำเนินการหรือส่งเสริมให้มีการศึกษาข้อมูลด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพที่จำเป็นกับการให้ความเห็นขององค์การอิสระ
- (5) ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่กำหนดไว้ในระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีหรือกฎหมายอื่นซึ่งกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรรมการ

การดำเนินงานขององค์การอิสระ ให้ความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีหรือหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องก่อนการดำเนินการ / ประกอบการตัดสินใจสำหรับโครงการที่มีผลกระทบอย่างรุนแรง (เท่ากับว่าทำหน้าที่

กรอบการกำหนดโครงการหรือกิจกรรมที่จะต้องจัดทำประเมินผลกระทบ HIA (ตามความในข้อ 8)

รายละเอียดปรากฏตามภาคผนวก 1-16

บทที่ 7

แนวความคิดแบบทางสายที่สาม

มีแนวความคิดเห็นของนักวิชาการ นักเคลื่อนไหวทางสังคม รวมทั้งมีข้อเสนอขององค์กรภาคธุรกิจ / มติคณะรัฐมนตรี ที่เป็นการสะท้อนถึงแนวทางเลือกใหม่ ที่เป็นแนวทางสายที่สาม ไม่ใช่เอาตัวตามหรือ ยืนยันตามความถูกต้องของฝ่ายผู้ประกอบการแบบไม่ลงทุนที่จะพัฒนาขีดความสามารถในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ในขณะที่เดียวกันก็ไม่ใช่มุ่งเน้นเรื่องของสิ่งแวดล้อมไปเสียจนไม่สามารถผ่อนปรน หรือทำอะไรได้เลย

7.1 ความคิดเห็นนักวิชาการ

7.1.1 ดร. เสกสรรค์ ประเสริฐกุล

ดร.เสกสรรค์ ประเสริฐกุล อดีตอาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ อดีตนักเคลื่อนไหวทางการเมืองยุค 14 ตุลา ผู้เขียนหนังสือ / ผลงานวิจัยเรื่อง “การเมืองภาคประชาชน” ได้เสนอความคิดเห็นที่น่าสนใจในหนังสือพิมพ์ประชาชาติธุรกิจ ฉบับวันที่ 26 ตุลาคม 2552 โดยได้อธิบายความเกี่ยวกับปัญหาในเชิงโครงสร้างของเศรษฐกิจว่า “.... ปัจจัยมูลฐานที่สุดที่ก่อให้เกิดอวิชชาเชิงโครงสร้าง ก่อให้เกิดการมองโลกเพียงด้านเดียว ซึ่งผิดจากความเป็นจริง ยังคงอยู่ที่นโยบายของรัฐ ซึ่งเน้นการเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างไม่หยุดยั้ง

ที่ผ่านมาในระยะเวลาเกือบครึ่งศตวรรษ ประเทศไทยได้ใช้อำนาจรวมศูนย์กำหนดความสำคัญทางการเติบโตทางเศรษฐกิจไว้เป็นอันดับหนึ่ง มิใช่ว่าขาดแคลนทางสังคมที่เกิดขึ้นจะส่งสมไว้มากแค่ไหน มิใช่ว่าความเหลื่อมล้ำทางรายได้จะถ่างกว้างออกไปเพียงใด การเสื่อมทรุดของทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมจะหนักลงปานใด รัฐก็ยังยืนยันที่จะให้การเติบโตทางเศรษฐกิจเป็นเป้าหมายอันดับหนึ่งอยู่ตลอดเวลา สภาพเช่นนี้ทำให้สังคมไทย ...หนีไม่พ้นความขัดแย้งเชิงโครงสร้าง...

ตัวอย่างที่เห็นชัดคือมาบตาพุด ซึ่งเป็นความขัดแย้งระหว่างการสร้างความมั่งคั่งทางวัตถุ โดยผ่านทิศทางการพัฒนาอุตสาหกรรมกับคุณภาพชีวิตของผู้คนในสังคม การที่ชุมชนชาวมาบตาพุดและเครือข่ายภาคประชาชน ไม่อาจฟันทนกับสภาพที่ทรามเช่นนี้ต่อไป....”

และ ดร.เสกสรรค์ แนะนำว่า “เราไม่ควรจะต้องเลือกอย่างสุดขั้วระหว่างเอาเศรษฐกิจแล้วทิ้งทุกอย่าง กับได้ทุกอย่างแล้วทิ้งเศรษฐกิจ ...กรณีของมาบตาพุดควรจะต้องมองในเชิงบวก..” หมายความว่า เป็นการเปิดประเด็นเพื่อสร้างเศรษฐกิจ สร้างการแข่งขันและรับผิดชอบต่อความเดือดร้อนของสังคมไปพร้อมๆกัน

7.1.2 นายแพทย์พลเดช ปิ่นประทีป

นายแพทย์พลเดช ปิ่นประทีป อธิบดีรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ และเลขาธิการมูลนิธิสถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา ได้เขียนบทความลงในโพสต์ทูเดย์ ประจำวันที่ 5 พฤศจิกายน 2552 โดยนำเสนอว่า หยุคความรุนแรง (เชิงโครงสร้าง) ที่มาบตาพุด โดยระบุว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นที่มาบตาพุดเป็นปัญหาทางโครงสร้างของระบบวิถีคิดและโครงสร้างของสังคม ที่จะต้องมีการทบทวนครั้งใหญ่ที่จะต้องมีการคำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นจากการลงทุน การประกอบอุตสาหกรรมต่างๆที่เกิดขึ้นต่อชุมชน โดยจะต้องให้อุตสาหกรรมมีความรับผิดชอบต่อชุมชนมากขึ้น เพราะที่ผ่านมาพิสูจน์ได้ว่า CSR (แบบการให้เพื่อสังคม) นั้น ไม่เพียงพอต่อการประกอบการของสังคมแล้ว

โดยที่ นพ.พลเดช ได้นำเสนอความรับผิดชอบต่อผู้ประกอบการที่จะกระทำการโดยการจัดตั้งมูลนิธิชุมชน (Community Foundation) ซึ่งเป็นกลไกที่เป็นที่นิยมของยุโรปและอเมริกา (ข้อเสนอดังกล่าวเป็นการพัฒนาเรื่องการให้ ให้มีประสิทธิภาพและยกระดับขึ้นไปอีกขั้นหนึ่ง / ไม่ได้เรียกร้องให้อุตสาหกรรมหันกลับดำเนิน CSR in process)

7.1.3 นางสาวสฤณี อาชวานันทกุล

นางสาวสฤณี อาชวานันทกุล เจ้าของบล็อกเกอร์คนชายขอบ ได้เขียนบทความถึงเรื่องมาตาพุดในมติชนสุดสัปดาห์เมื่อวันที่ 30 ตุลาคม 2552 ว่า “..กรณีศาลปกครองกลางสั่งระงับ 76 โครงการ ในนิคมอุตสาหกรรมมาตาพุดเมื่อปลายเดือนกันยายน พ.ศ.2552 กลายเป็น “ประเด็นร้อน” ในสังคมเพราะเป็นความขัดแย้งระหว่างฝ่ายที่ดูเหมือนเป็น “ขั้วตรงข้าม” กันอย่างสิ้นเชิง ฝ่ายหนึ่งมีมูลค่าการลงทุนกว่าสองแสนล้านบาทและรายได้ในอนาคตนับล้านล้านบาทเป็นเดิมพัน ขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งมีสุขภาพของคนในชุมชนที่ต้องทนทุกข์ทรมานจากโรคมะเร็ง ตลอดจนมลพิษทางน้ำและอากาศมานานกว่าสองทศวรรษเป็นเดิมพัน

ดูเผินๆ สองฝั่งนี้อาจเป็นคู่ขัดแย้งที่ไม่มีวันอยู่ร่วมกันได้ ทว่าในความเป็นจริง ประเด็นการถกเถียงกันทั่วโลกกำลังชี้ให้เห็นว่า “เศรษฐกิจ” กับ “สิ่งแวดล้อมและสุขภาพ” ไม่ใช่สองสิ่งที่เราต้องแลกหรือต้องเลือกอีกต่อไปแล้วในศตวรรษที่ 21

.....

จุดเริ่มต้นของการแก้ปัญหา “ภาวะซีเอสอาร์ล้มเหลว” ในนิคมมาตาพุด จึงต้องอยู่ที่การยอมรับของทุกภาคส่วนว่าทั้งกฎหมาย กฎเกณฑ์ และการบังคับใช้ที่ผ่านมามีปัญหา ร่วมแรงร่วมใจกันสร้างกลไกใหม่ตามมาตรา 67 และกฎหมายสุขภาพ ที่จะใช้การได้จริงไปตลอดรอดฝั่ง

“ตลอดรอดฝั่ง” หมายความว่า มีมาตรการป้องกันปัญหา ติดตามประเมินผล และชดเชยผู้ได้รับความเดือดร้อนอย่างเป็นธรรมและทันทั่วทั้งที่พร้อมทำ “แบบจำลองศักยภาพในการรองรับมลพิษ” ของนิคมมาตาพุดซึ่งค้างคามากว่า 1 ทศวรรษให้เสร็จเสียที ทุกฝ่ายจะได้รู้ว่าตกลงพื้นที่มาตาพุดรองรับโรงงานได้จริงๆ เท้าไร มลพิษถึงขีดอันตรายจนไม่ควรเสี่ยงสร้างหรือขยายโครงการใดๆ อีกแล้วหรือไม่

ถ้านักลงทุนที่ลงทุนในโครงการที่ถูกระงับมองว่าปัญหาในครั้งนี้เป็นการ “แก้คดีกีย้อนหลัง” อย่างไม่เป็นธรรม ภาครัฐและภาคธุรกิจก็มีหน้าที่อธิบายให้นักลงทุนเข้าใจว่า นี่ไม่ใช่การมุ่งแก้คดีกีย้อนหลัง หากเป็นการแก้ไขปัญหาล้างแ้วสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ในทางที่ควรจะต้องสอดคล้องกับมาตรฐานสากลเรื่อง “การพัฒนาอย่างยั่งยืน” ถ้าภาคธุรกิจจะต้องมีต้นทุนสูงขึ้นในอนาคต มันก็ไม่ใช่ต้นทุนใหม่ หากเป็นต้นทุนเก่าที่สิ่งแวดล้อมและชุมชนต้องแบกรับในอดีต โดยที่ธุรกิจมองไม่เห็นหรือไม่ยอมรับรู้

บริษัททั่วโลกหลายแห่งมีบทเรียนราคาแพงแล้วว่า ถ้าธุรกิจลงทุนในเทคโนโลยีป้องกัน กำจัด และ บำบัดมลพิษอย่างเพียงพอและมีประสิทธิภาพ ต้นทุนที่เสียไปก็น่าจะคุ้มค่า เพราะความเสียหายที่อาจ เกิดขึ้นจากการฟ้องร้องของชาวบ้านที่เดือดร้อนจะมากกว่านั้นหลายเท่า ไม่นับความเสียหายทางอ้อม จากการสูญเสียชื่อเสียง ผู้บริโภคต่อต้าน ฯลฯ

7.2 ข้อเสนอว่าด้วย “เขตอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ”

คณะรัฐมนตรีในการประชุมในวันที่ 6 ตุลาคม 2552 ได้เห็นชอบตามมติคณะกรรมการพัฒนาพื้นที่ บริเวณชายฝั่งตะวันออก (ก.พ.อ.) ซึ่งได้เสนอให้ปรับแนวทางการพัฒนาจังหวัดระยองสู่การพัฒนาที่ สมดุลและยั่งยืน โดยเฉพาะพื้นที่มาบตาพุดควรพัฒนาให้เป็นเขตอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ โดยมอบหมาย ให้หน่วยงานต่างๆ ร่วมไปพัฒนา ประกอบด้วย สศช./สภาอุตสาหกรรม/กนอ./และจังหวัดระยอง โดย ในเบื้องต้น ได้วางแนวทางที่จะพัฒนาใน 5 ด้าน ด้วยกันคือ (1) การแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอยและการ ขาดแคลนน้ำประปา (2) การกำกับดูแลการลงทุนในพื้นที่มาบตาพุดให้เป็นไปตามมาตรา 67 ของ รัฐธรรมนูญในเรื่องการวิเคราะห์ผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม (3) การพัฒนาระบบสาธารณสุข ซึ่ง ประกอบด้วย การขยายโรงพยาบาลมาบตาพุดให้เป็นโรงพยาบาลอาชีวเวชศาสตร์ขนาด 200 เตียง (4) การปรับปรุงเมืองรวมของมาบตาพุดใหม่ โดยให้เป็นความรับผิดชอบของเทศบาลเมืองมาบตาพุดร่วมกับ กรมโยธาธิการและผังเมือง (5) การจัดการกับปัญหาประชากรแฝงหรือแรงงานต่างถิ่นอย่างยั่งยืน เพื่อ ไม่ให้ส่งผลกระทบต่อประชาชนในพื้นที่

มติคณะรัฐมนตรีข้างต้น นั้น รองนายกรัฐมนตรีนายกรณ์ศักดิ์ สกาวสุ ได้ลงพื้นที่เพื่อจัดประชุม ผู้เกี่ยวข้องในจังหวัดระยองโดยมีนายสาธิต ปิตุเตชะ (สส.ของพรรคประชาธิปัตย์ ในพื้นที่จังหวัด ระยอง ร่วมคณะด้วย) เมื่อวันที่ 9 พฤศจิกายน 2552 ก่อนที่จะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ 4 ฝ่าย หลังจาก นั้นการนำเสนอข่าวต่อสื่อมวลชนในเรื่องนี้แทบจะไม่มีเลย รวมทั้งการลงพื้นที่ของคุณกรณ์ศักดิ์ ก็ ไม่ได้อ้างถึงการที่จะดำเนินการตามมติ ครม.ข้างต้น .และดูเหมือนจะทำเป็นงานการเมืองในพื้นที่มากกว่า

แนวคิดดังกล่าว เป็นพัฒนาการมาจากข้อเสนอของสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ที่ได้เสนอแนว ทางการพัฒนาอุตสาหกรรมพิเศษเชิงนิเวศ (Eco Industrial Town) เพื่อให้ระยองเป็นเมืองต้นแบบที่จะ จัดการวัตถุดิบและของเสียอย่างเป็นระบบครบวงจรและเกิดประสิทธิผลสูงสุด เพื่อให้มีของเสียเป็น ศูนย์ (Zero Waste or Zero Emission) มุ่งหน้าไปยังการสร้างอุตสาหกรรมใหม่ๆ ที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อม เป็น Eco Products / Green Industries โดยประยุกต์ขึ้นจากหลักการที่เป็นรู้จักทั่วไปที่ว่า ด้วย 3 R รวมทั้งการจัดให้มี Buffer Zone และมาตรการต่างๆ รายละเอียดปรากฏภาคผนวก 1-1

บทที่ 8

ข้อสังเกตต่อการดำเนินงานของผู้ประกอบการ

8.1 กลุ่มบริษัท SCG

8.1.1 การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

ข้อมูลจากการสืบสภาพข้อมูลในพื้นที่ พบว่า กลุ่ม SCG ได้จัดระบบการปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนโดยรอบที่ตั้งโรงงาน ไว้เป็นแบบแผนที่มีกลยุทธ์และมีการดำเนินงานด้วยความเข้าใจในวัตถุประสงค์ หรือความสำคัญของความเป็นงานของชุมชนสัมพันธ์ (community relations) โดยสร้างความตระหนักให้กับพนักงานของ SCG ทั้งที่เป็นพนักงานประจำ และพนักงานสัญญาจ้าง (by contract) จำนวน 5,000 คนโดยประมาณว่า “ภารกิจนี้ต้องพึ่งพาความร่วมมือร่วมใจจากพนักงานทุกระดับ ทุกคน “ช่วยกันสร้าง” โดยที่ฝ่ายชุมชนสัมพันธ์มีหน้าที่ในการกระตุ้น และประสานในกิจกรรมที่จะดำเนินการร่วมกับชุมชน

การดำเนินงานชุมชนสัมพันธ์ของ SCG มุ่งสร้างผ่านกิจกรรมด้านซีเอสอาร์แบบจิตอาสา ซึ่งเป็นงานหนึ่งในรูปแบบของ Philanthropy – Corporate Social Responsibility (เป็นงานซีเอสอาร์ในแนวทางการเดียวกันกับเครือข่ายจิตอาสา ซึ่งปัจจุบันมีบริษัทขนาดใหญ่หลายแห่งดำเนินงานตามแนวทางนี้ เช่น ทิสโก้ ฮิวเลตต์ – แพ็กการ์ด ธนาคาร HSBC หรือไฟร์ชวอเตอร์เฮาส์เปอร์ ที่เคยมีกรณีเชิงประจักษ์มาแล้ว ในคราวร่วมช่วยเหลือสังคมในเหตุการณ์สึนามิเมื่อปี 2547 ว่า เป็นกิจกรรมที่ได้ผลทั้งสองด้าน คือ ได้ช่วยสังคม และอีกด้านหนึ่งได้สร้างทีมสปิริตขึ้นภายในองค์กร)

<http://www.volunteerspirit.org/node/1726>

<http://www.give2all.com/>

<http://www.konjaidee.com/node/873>

เช่น หากจะมีกิจกรรม “ทาสี” รั้วโรงเรียน / ก่ออิฐ ฉาบปูน / งานช่างไม้ ฯลฯ ที่จะต้องร่วมกิจกรรมกับโรงเรียนในพื้นที่ ฝ่ายชุมชนสัมพันธ์จะจัดทำเป็นประกาศรับอาสาสมัคร – ผนวกเป็นแคมเปญภายใน

กลุ่มบริษัทเพื่อแสดงความประสงค์ที่จะเข้าร่วมงาน และจะมีการคัดเลือก / เต็มก็ปีได้รับสมัคร ที่ผ่านมา ทุกรอบจะเต็มก่อนปีได้รับสมัครทุกครั้ง (เกินกว่าความต้องการ) โดยที่พนักงานที่ไปร่วมงานแต่ละครั้ง จะสะสมเป็นแต้ม เป็นผลงานประจำตัว ประเภทหนึ่งที่มีผลต่อการประเมินผลงานประจำปี การดำเนิน กิจกรรมในรูปแบบนี้ จะสร้างความพร้อมเพียงเกิดขึ้นในหมู่พนักงาน ได้ใจที่เต็มเปี่ยมไปด้วยการ ทำงานแบบอาสา ชาวบ้าน / สัมผัสได้ด้วยความเป็นมิตรไมตรี ประกอบกับการทำงานร่วมกันแบบ สม่ำเสมอในลักษณะนี้เป็นผลให้เกิดความสัมพันธ์ที่แนบแน่นมากกว่า การเยี่ยมชมแบบพบปะพูดคุย แต่ไม่ค่อยจะมีกิจกรรมร่วมกัน (เปรียบเทียบโดยทีมงาน IMP)

การณรงค์ในรูปแบบนี้ ใช้กับงานทุกแขนงที่จะออกไปร่วมงานกับชุมชน ไม่เว้นแม้กระทั่งงานใน หน่วยแพทย์เคลื่อนที่ ที่มีการประกาศรับอาสาสมัครที่เป็นพนักงานผู้ช่วย เวชระเบียน ฯลฯ โดยที่กลุ่ม แพทย์ก็ประสานงานกับแพทย์ของโรงพยาบาลมาตาพุด ที่บริษัทได้ซื้อรถบริจาคให้ และถือเป็นข้อ ปฏิบัติร่วมกันที่ออกเยี่ยมหน่วยแพทย์เคลื่อนที่

สำหรับการช่วยเหลือการประกอบอาชีพของชุมชน SCG ก็ใช้แนวปฏิบัติสร้างการมีส่วนร่วมทั้งสอง ด้านประกบกัน คือ นำเอาเรื่องนี้ไปสร้างเป็น โครงการประกวดในโรงงาน ว่าควรจะดำเนินการ โครงการเกี่ยวกับอะไรกันดี โดยที่ผ่านมาให้สิทธิในโครงการประเภทนี้ไว้ประมาณ 30 โครงการต่อปี โครงการละ ไม่เกิน 100,000 บาท และให้พนักงานระดับบริหารเป็นผู้ร่วมคิดค้น 30 โครงการเช่นกัน โดยมีวงเงินไม่เกิน โครงการละ 1,000,000 บาท

การช่วยเหลือการประกอบอาชีพ / วิสาหกิจในชุมชน ปัจจุบัน ที่โดดเด่นของกลุ่ม SCG ก็คือ (1) ธนาคาร ปู ซึ่งจะรับซื้อปูไข่ จากชาวประมง เพื่อรีดเอาไข่ไปเพาะเลี้ยงในชุมชน โดยจะใช้เวลาประมาณ 3-4 เดือน ก็จะสามารสร้างรายได้เพิ่มให้กับชุมชนอย่างงาม เพราะปู 1 ตัวจะให้ไข่เป็น 1,000 ฟอง และการ ดำเนินในโครงการนี้ นับว่าเป็นโครงการที่นับเอาความรู้ไปประกอบการสร้างรายได้ให้กับชุมชน (2) โครงการเย็บผ้าวน โดยรับซื้อเศษผ้าไปให้ชาวบ้านเย็บ และรับซื้อผ้ากลับ (จ้างเย็บ) เพื่อนำไปใช้ในการ เช็ดเครื่องจักร เครื่องยนต์ในโรงงาน (3) อุดหนุนเงินเพื่อซื้ออุปกรณ์การเลี้ยงหอยแมลงภู่

พนักงานที่รับผิดชอบในงานสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนนี้รวมกันประมาณ 100 คน (ข้อมูลข้างต้น ประเมินผ่านการพูดคุยกับนายวิศรุต เหมรัตน์ดีตระกูล)

อนึ่ง บทบาทของ SCG ที่เกี่ยวกับมาบตาพุด นี้ IMP มีข้อสังเกตอีกประการหนึ่งเกี่ยวกับการที่ SCG เคมิคอลส์ จับมือกับมหาวิทยาลัยบูรพา และหน่วยราชการอีก 3 แห่ง คือ จังหวัดระยอง เทศบาลเมืองมาบตาพุด และการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เพื่อจัดทำโครงการประเมินผลกระทบทางสุขภาพ (HIA) ชุมชนที่อาศัยอยู่รอบโครงการของ SCG เคมิคอลส์ ในนิคมอุตสาหกรรมอาร์ไอแอล โดยเป็น การศึกษาแบบเต็มรูปแบบ (comprehensive HIA) ตามแนวทางของแคนาดา และนิวซีแลนด์ ที่นำมา พัฒนาให้เหมาะสมกับกรณีประเทศไทยโดยกระทรวงสาธารณสุข สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพ แห่งชาติ และสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งนับเป็นการดำเนินเป็น ครั้งแรกในพื้นที่มาบตาพุด (รายงานข่าวในเว็บไซต์ของ SCG เคมิคอลส์ เมื่อ 16 กรกฎาคม 2552) ในขณะที่สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ ได้ออกประกาศ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการ ประเมินผลกระทบด้านสุขภาพที่เกิดจากนโยบายสาธารณะ พ.ศ.2552 ลงวันที่ 8 พฤศจิกายน 2552 ซึ่ง เท่ากับว่า SCG ได้นำพาในเรื่องของ HIA นี้ก่อนที่กฎหมายจะประกาศใช้/สามารถที่ Claim เป็นงาน ด้านซีเอสอาร์ ได้ว่า เป็นการปฏิบัติด้วยความรับผิดชอบ (accountability) ที่มากกว่าการปฏิบัติตาม กฎหมายโดยปกติ (responsibility)

เอสซีจี เคมิคอลส์ จับมือ ม.บูรพา และ 3 หน่วยราชการ ผนึกกำลังจัดทำโครงการประเมินผลกระทบสุขภาพ (HIA) เป็นรายแรก

ในเรื่องเดียวกันนี้ กลุ่ม ปตท.ก็ได้สร้างความร่วมมือกับกระทรวงสาธารณสุขและภาคอื่นๆ เพื่อจัดศึกษา ผลกระทบต่อ HIA ตามวิธีการเช่นเดียวกับ SCG ข้างต้น แต่เป็นจัดขึ้นภายหลังจากการดำเนินงานของ SCG และเป็นการศึกษาสำหรับโครงการท่อส่งก๊าซฯ ไม่ได้ Claim ว่า เป็นโครงการในพื้นที่มาบตาพุด

สำหรับ ปตท. เคมิคอล ได้จัดประชุมเวทีสาธารณะ “กำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ” จัดโดย ปตท. ร่วมกับภาควิชาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุข ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ที่ ร.ร. โกลด์เด็นท์ซิตี จังหวัดระยอง เมื่อวันที่ 2 ธันวาคม 2552 ภายหลังจาก ที่ภาครัฐได้กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการในเรื่องนี้ (8 พฤศจิกายน 2552) และจากการร่วมสังเกตการณ์ ของการประชุมรับฟังความคิดเห็น ผู้แทนชุมชนโดยนายรัชยุทธ วงศ์ภูงศ์ ได้เปิดประเด็นดำเนินการ

ดำเนินกิจกรรมของมหาวิทยาลัยมหิดลกับกลุ่มบริษัท ปตท.ว่าจะมีอะไรที่ต่อกันบ้างหรือเปล่า (เป็นการสะท้อนความไว้วางใจที่มีต่อ “สถาบันการศึกษา” /สะท้อนถึงภาพลักษณ์ของ ปตท.ในฐานะผู้ประกอบการ / สะท้อนให้เห็นถึง “การดำเนินการตามกระบวนการขั้นตอนของ HIA” / สะท้อนให้เห็นถึงขีดศักยภาพของผู้นำชุมชน - IMP)

8.1.2 การจัดการต่อปัญหาการเคลื่อนไหวกุมนาน / การเมืองสิ่งแวดล้อม

จากการสืบสภาพข้อมูลในพื้นที่ ไม่มีการกล่าวถึงบทบาทของผู้ประสานงานของ SCG ที่แสดงท่าทีผ่านผู้นำชุมชน ฯลฯ จากการพูดคุยกับผู้นำชุมชน บางครั้ง / บางคน ยังเผลอคิดไปว่า คำว่า SCG เป็นหนึ่งในกิจการเครือของ ปตท. ด้วยซ้ำไป – สะท้อนให้เห็นถึงการรับรู้ในแบรนด์ที่มากกว่าของ ปตท. ในขณะที่เดียวกันก็สะท้อนให้เห็นถึงการจำกัดวง/จังหวะก้าว การเป็นผลพวงที่เหมาะสมในสถานการณ์ที่เป็นลบของ SCG

จะมีก็เพียงในการประชุมของคณะกรรมการ 4 ฝ่ายที่ท่านประธานกรรมการ (นายกอนันต์) ได้บอกกับคุณชายน้อย เพื่อนโกสุมที่กำลังจะขอชี้แจงตามข้อกล่าวหาของ คุณสุทธิ ที่ได้เอ่ยถึงชื่อ ปตท. ว่าเป็นผู้เกี่ยวข้องในการลอบบีชาวบ้านให้ถอนฟ้องในคดีที่ร่วมฟ้องกับสมาคมต่อต้านสภาวะโลกร้อน (คดีมาตรา 67 วรรคสอง) โดยให้ไปทำรายงานมา แล้วหันมาพูดกับตัวแทนของ SCG ที่เข้าร่วมประชุม ด้วยว่า SCG ก็ไปทำรายงานมาประกอบด้วย เพราะผมก็ได้รับทราบรายงานทางพฤติกรรมแบบประปรายมาด้วยเช่นกัน

8.2 การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

8.2.1 การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน

มีการจัดตั้งฝ่ายชุมชนสัมพันธ์ ขึ้นตรงต่อนางเขาวนุช จิตตินันท์ ผู้อำนวยการฝ่าย ภายใต้การบังคับบัญชาของรองผู้ว่าการฝ่ายอำนวยการ ดำเนินกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับชุมชน โดยกำหนดแผนแม่บทระหว่างปี 2552 – 2556 ด้านการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคม แต่จากการสังเกต / ประเมินจากการร่วมสนทนากับนายสามารถ เพ็ชรสมัย / ในระหว่างการจัดงานสัมมนาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการดำเนินงานด้านชุมชนสัมพันธ์ในระหว่างวันที่ 25-26 พฤศจิกายน 2552 แล้ว เห็นว่า การดำเนินงานชุมชนของ กนอ. จะเป็นการดำเนินงานในลักษณะของสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนเพื่อการติดตามเฝ้าระวังการเคลื่อนไหวกุมนานการเมืองสิ่งแวดล้อม / กลุ่มผลประโยชน์ – การเมืองท้องถิ่น มากกว่าที่จะ

สร้างสรรค์เป็นกิจกรรมความสัมพันธ์เป็นพื้นฐาน สำหรับการบริหารองค์กรในด้านซีเอสอาร์ หรืองานในด้านอื่น

8.2.2 การจัดการต่อปัญหาการเคลื่อนไหวมุขชน / การเมืองสิ่งแวดล้อม

จากการประเมินผ่านท่าทีและความเห็นของ นางมณฑา ประทุมพรพาล (ผู้ว่าการ) ดร.วีรพงศ์ ไชยเพิ่ม (รองผู้ว่าการ) นายจักรรัฐ เลิศโอภาส(รองผู้ว่าการ) และนายประสพศิลป์ โชติมงคล (รองผู้ว่าการ) พบว่า ท่าทีของ กนอ.ที่มีต่อการเมืองสิ่งแวดล้อมในกรณีของมาบตาพุด ทั้งสองเรื่อง (เขตควบคุมมลพิษ / มาตรา 67 วรรคสอง) ประเมินได้ว่า กนอ.จะยึดเอาการปฏิบัติตามข้อกำหนดเป็นหลักป้องกันตัวมากกว่าที่จะมองปัญหาในลักษณะทางสังคม กล่าวคือ ยังนำเสนอประเด็นที่ว่า การเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับมาบตาพุด เป็นเรื่องของ “คนส่วนน้อย” / “คนนอกมาบตาพุด” / “สร้างความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ” และ “ทำไมคณะกรรมการ 4 ฝ่าย ไม่มีความเป็นกลาง...”

เป็นข้อมูลที่เก็บความจากการสนทนาร่วมกับ นพ.พลเดช ปิ่นประทีป ที่โรงแรมโซฟิเทล เซ็นทรัล เมื่อวันที่ 9 ธันวาคม 2552

8.3 กลุ่มบริษัทโกลว์

เฉพาะกรณีการเคลื่อนไหวของกลุ่มการเมืองสิ่งแวดล้อม และประเมินผ่านท่าทีของคุณสมชัย กลิ่นสุวรรณมาลี พบว่า กลุ่มบริษัทโกลว์ เห็นว่า การเคลื่อนไหวของการเมืองภาคพลเมืองของเครือข่ายประชาชนภาคตะวันออก และสมาคมต่อต้านสภาวะโลกร้อน เป็นการเคลื่อนไหวภาคพลเมืองจากบุคคลภายนอก ที่ไม่ใช่ตัวแทนของชาวมาบตาพุด และมองว่าศาลปกครอง ไม่มีข้อมูลที่ครบถ้วน ไปพิจารณาข้อมูลจากฝ่ายผู้ฟ้องมากเกินไป จนนำไปสู่ความยุ่งเหยิง เพราะในขณะนี้ ยังไม่มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจนสำหรับรายละเอียดของมาตรา 67 วรรคสอง (เห็นตามคณะกรรมการกฤษฎีกา)

บทที่ 9

ข้อเสนอแนะสำหรับการบริหาร

9.1 สรุปประเด็นเพื่อการบริหารในสถานการณ์ “มาบตาพุด”

9.1.1 ประเด็นของมาบตาพุด เป็นบทสะท้อนที่อธิบายจากปรากฏการณ์ย้อนกลับไปสู่หลักการตามแนวคิด / ทฤษฎีได้เป็นที่ชัดเจน หลายเรื่องด้วยกัน เช่น การอธิบายตามผลด้านกลับของการพัฒนาของเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ที่มักจะได้อินกันในวงวิชาการอยู่เสมอว่า “...ในระบบทุนนิยมนั้น ในขณะที่ตัวมันเองพัฒนาไปข้างหน้า ก็จะละทิ้งปัญหาในด้านสังคมที่ยั่งยืนไว้ข้างหลัง หรือ โดยระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม จะไม่สามารถประสบความสำเร็จแบบสองสูง ในระหว่างการขยายตัวทางเศรษฐกิจกับการโอบอุ้มสังคม...”

9.1.2 ในบทที่ 2 จะเห็นถึง “ปฏิบัติการทางการเมือง” ของขบวนการเคลื่อนไหวของประชาสังคม ที่เป็นแบบไม่เน้นกำลัง ไม่เน้นสร้างมวลชนจำนวนมาก ไม่ยึดพื้นที่ ไม่มีชุมนุมยึดเชื้อ ไม่เน้นลีลา ไม่มี jamming ไม่มีการใช้สื่อออนไลน์อย่างเป็นขบวนการ ไม่เน้น direct action แต่มีการนำเสนอเรื่องที่เป็น drama – ความเจ็บป่วย ทนทุกข์ทรมานของผู้ได้รับผลกระทบ โดยจะให้ความสำคัญไปยังการดำเนินงานเชิงประเด็น / กระบวนการทางศาล (หวังผลต่อคำสั่งศาลที่มีสภาพบังคับ) และมีการประสานกับพันธมิตรทั้งในภาคประชาสังคมด้วยกัน เช่น สมัชชาองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ / สมาคมต่อต้านสภาวะโลกร้อน และกลไกของระบบทางการเมืองแบบ representative democracy เช่น การลงพื้นที่ของคณะกรรมการ 4 คณะของวุฒิสภา

แม้จะมีกระบวนการเดินเท้าเข้ากรุงของเครือข่ายประชาชนภาคตะวันออก ในระหว่างวันที่ 24-28 ตุลาคม 2552 ก็ยังไม่มีผลสะท้อนต่อการสร้างประเด็น / สร้างเป็นกระแสได้กว้างขวางมากนัก เข้าใจว่า ฝ่ายผู้เคลื่อนไหวภาคประชาสังคมจะหวังผลต่อการใช้ดุลยพินิจของศาลปกครองได้ว่า ชาวบ้านเดือดร้อนจริง จึงต้องเดินทางด้วยเท้าเข้ากรุง เพื่อร้องเรียนต่อรัฐบาล / รัฐสภา (ความเห็นของ IMP)

“กรณีของมาบตาพุด” ในครั้งนี้ เป็นกรณีที่สะท้อนให้เห็นถึงการเคลื่อนไหวเชิงประเด็นล้วนๆ โดยมีกลไกของรัฐ คือ “ศาลปกครอง” เป็นพื้นที่หลัก (platform) ของการเคลื่อนไหวของภาคประชาสังคม และเป็นตัวกำหนดรูปแบบของ political practice

- 9.1.3 บทที่ 3 จะพบข้อมูลของการบริหารประเด็นแบบ Counter ในพื้นที่ที่ไม่ใช่เป็นไปตามลักษณะการเปิดประเด็นในหลักการที่แตกต่างออกไป แบบกลุ่มทำแท้งกับกลุ่มต่อต้านการทำแท้งเสรี ซึ่งเป็นตัวแบบของประเด็นที่มีอิทธิพลต่อสังคมแบบพอยกัน (เสือเหลือง – แดงในบ้านเราในปัจจุบันก็น่าจะเป็นอีกตัวอย่างหนึ่ง)

ในขณะที่เรื่องมาตรา 67 วรรคสองเป็นเรื่องของการบริหารจัดการประเทศ แต่รัฐ / ผู้ประกอบการ กลับไปสร้างกระบวนการตอบโต้โดยประเด็นในพื้นที่มาบตาพุด “ถนนมาบตาพุดคือครีโอลจากการไม่มีงาน/จะตองงาน / ประชาชนชาวระยองยังต้องการการพัฒนาเศรษฐกิจอุตสาหกรรม หรือแม้กระทั่งประเด็นที่ว่า ขอให้ถนนมาบตาพุด ไปเป็นตัวแทนในคณะกรรมการ 4 ฝ่าย (ประเด็นที่เกี่ยวกับผลกระทบต่อเม็ดเงินในระบบเศรษฐกิจ แรกๆก็มีการพูดถึงอยู่แต่ถูกเปรียบเทียบโดยความเจ็บป่วยของชุมชน / และถูกหักล้างโดยนักวิชาการ ประมาณาว่า เป็นการพูดถึงแต่ด้านดีของระบบเศรษฐกิจอุตสาหกรรม)

นอกจากนี้ ยังจะเห็นถึงการเน้นการ counter ในเชิงวิธีการหรือ tactic โดยใช้วิธีการทางศาล เช่น การถอนฟ้องของชาวบ้านผู้ร่วมฟ้องในคดี ไม่มีงานเชิงกระบวนการแบบมีการจัดประชุมชาวบ้านโดยเปิดเผย หรือเดินเรื่องด้วยตนเองแบบมี drama กิจกรรมที่นำเสนออีกไม่มีความโดดเด่นเพียงพอจะถาบันกระแส / เปลี่ยนกระแสทางสังคมได้

Countermovement ที่กำลังมีการดำเนินอยู่ในพื้นที่มาบตาพุด ในขณะนี้ นอกจากจะเป็นการนำเสนอประเด็นที่แคบเกินไปแล้ว ยังสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของงานชุมชนสัมพันธ์ของฝ่ายภาครัฐ / ผู้ประกอบการ ที่ไม่สามารถยกระดับไปสู่การต่อสู้เชิงประเด็นอันเป็นการสะท้อนถึงขีดสร้างความรู้ความเข้าใจของชุมชนที่มีอยู่และยังสะท้อนให้เห็นถึงขีดความสามารถของงาน CSR หรืองานชุมชนสัมพันธ์ที่ยังไม่สามารถเปลี่ยนความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันให้เป็นกลไกเพื่อ absorb ปัญหาของชุมชนในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่งได้

- 9.1.4 บทที่ 4 และ บทที่ 5 จะเห็นถึงความพยายามของการหวังผลทางคะแนนเสียงเลือกตั้งของนักการเมือง (พรรคการเมือง) ในพื้นที่มาบตาพุด ทั้งฝ่าย “เสือเหลือง / พันธมิตรประชาชนเพื่อประชาธิปไตย / พรรคการเมืองใหม่” กับ “เสือแดง / แนวร่วมประชาธิปไตยขับไล่เผด็จการแห่งชาติ / พรรคเพื่อไทย” รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากสื่อท้องถิ่น / วิถีชุมชน โดยจะเห็นถึง

ความพยายามในการเปิดประเด็นโจมตีระบบเศรษฐกิจอุตสาหกรรมของ ดร.ภิรมย์ ศรีธาตุ ในระยะหนึ่ง แต่ถูกตอบโต้แบบสลายกำลังโดยเจรจากับดีเจ ที่ร่วมจัดอยู่ในวิเทศชุมชนแห่งเดียวกันให้ถอนตัวออกไปจัดในคลื่นอื่นเพื่อลดกระแสความนิยมของสถานีลงไป

ในกรณีของสื่อแดง ที่มีข้อมูลที่แสดงถึงบทบาทของพนักงานไออาร์พีซี ที่เปิดตัวเองเป็นศูนย์ประสานงานเพื่อระดมกำลังคน เป็นเรื่องที่ควรจะได้มีการพิจารณาให้เป็นบทบาทที่เหมาะสม

- 9.1.5 ในบทที่ 6 จะเห็นถึงความพยายามของภาครัฐ (น่าจะรวมความถึงผู้ประกอบการ) ที่จะแก้ไขปัญหาการดำเนินการตามมาตรา 67 วรรคสอง โดยนอกจากจะมีเรื่องเกี่ยวกับการกำหนดประเด็นว่า “อย่างไร /ใคร” ที่จะเป็นผู้กำหนดระดับความรุนแรงที่เข้าองค์ประกอบตามความในมาตรานี้แล้ว เรื่องของ “องค์การอิสระ” ก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งที่มีแนวความคิดที่แตกต่างกันเป็นสองแนวทาง คือ (1) เป็นเรื่องในระดับปฏิบัติการ ให้มีการรับจัดแจ้ง “องค์การอิสระ” เพื่อมาทำหน้าที่ให้ความเห็นประกอบ เป็นงานเสริม (2) อีกแนวทางหนึ่ง เป็นเรื่องในระดับชาติ เป็นองค์กรที่มีหน้าที่ในการให้ความเห็นอย่างมีนัยยะสำคัญต่อการนำไปพิจารณาต่อการตัดสินใจ หรือกำหนดเงื่อนไขในการกำกับงาน (เพราะเป็นโครงการที่รุนแรง)

โดยที่ประเด็นเหล่านี้ ศาลปกครองสูงสุด /คณะกรรมการ 4 ฝ่าย มีความเห็นคล้อยตามไปกับแนวทางแบบที่สองมากกว่า และมีความเป็นไปได้สูงมากที่จะประกอบด้วย สถาบัน / องค์กรของผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน /วิชาชีพ ต่างๆที่จะต้องรับผิดชอบในการให้ความเห็นเป็นคณะหรือในนามสถาบัน (ความเห็นของ IMP)

บทที่ 7 เป็นประเด็นที่รวบรวมแนวความคิดแบบทางเลือกสายที่สาม และมติคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับเรื่อง Eco-industrial Town ซึ่งเป็นเรื่องที่น่าจะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารประเด็นหรือการ counter สถานการณ์ของมาบตาพุด และน่าจะเป็นประโยชน์ต่อการหักล้างข้อกล่าวหาต่างๆจากภาคประชาสังคมที่เคลื่อนไหว เพราะเท่ากับ “ดึงเอาการรับรู้ /ความเข้าใจของประชาชนมาวางไว้ตรงกลาง โดยยอมรับในข้อบกพร่องที่ผ่านมาของกระบวนการกำกับของภาครัฐ /ผู้ประกอบการ แล้วเดินไปข้างหน้าร่วมกัน พร้อมกันสร้างกลไกใหม่ขึ้นร่วมกัน..ไม่ให้หยุดชะงักทุกอย่างลงแบบกล่าวโทษซึ่งกันและกัน” (ความเห็นของ IMP)

- 9.1.6 บทที่ 8 เป็นการเปรียบเทียบ ปตท.กับ SCG ในเรื่องของการดำเนินงานส่งเสริมและพัฒนาชุมชน (ชุมชนสัมพันธ์) ซึ่งในกรณีของ SCG ดำเนินงานในเรื่องทั้งในส่วน of พนักงานของบริษัทก็นำเอาแนวความคิดแบบจิตอาสาเข้าไปเป็นนโยบายในการถือปฏิบัติ ส่งผลให้มีพนักงานของทั้งบริษัทเกิดความตระหนักที่จะดูแลชุมชน ในขณะที่ของ ปตท.ไปพิจารณาในความสำเร็จที่เกิดขึ้นต่อชุมชนเป็นด้านหลัก จะนำไปสู่การปฏิบัติแบบมีตัวกลาง /มีอาชีพ รับผิดชอบไปดำเนินการให้กับชุมชนแทนบริษัทอีกต่อหนึ่ง

การจัดทำการศึกษา HIA ก็มีความแตกต่างกันโดยที่ SCG ดำเนินการเป็นโครงการแบบนำร่องเมื่อ 16 กรกฎาคม 2552 ก่อนที่จะมีประกาศแนวปฏิบัติของสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ (8 พฤศจิกายน 2552) ในขณะที่ ปตท.จัดทำเรื่องเดียวกันนี้ในวันที่ 2 ธันวาคม 2552 หลังจากที่มีประกาศ และได้รับการท้วงติงจากที่ประชุมการรับฟังความคิดเห็นของชุมชนพร้อมกันนั้น ก็ได้ประมวลทัศนะของผู้บริหารของ กนอ. บริษัทโกลว์พลังงาน มาประกอบเพื่อสะท้อนให้เห็นแนวความคิดที่เพ่งมองไปยัง “ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น” มากกว่าที่จะค้นหา ที่มาของความขัดแย้ง ความคิด ความเชื่อของฝ่ายผู้เคลื่อนไหวในภาคประชาสังคม แล้วย้อนกลับไปถอดสลัก /เงื่อนไขที่นำมาสู่ข้อกล่าวหา หรือเปิดประเด็นต่อสาธารณะ

9.2 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

9.2.1 ระดับโครงสร้างของสังคม

การประกาศเป็นเขตควบคุมมลพิษ ของศาลปกครองระยอง เมื่อ 3 มีนาคม 2552 และ การระงับการดำเนินโครงการไว้เป็นการชั่วคราวเพื่อให้มีการดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 67 วรรคสองของรัฐธรรมนูญ ของศาลปกครองเมื่อ 29 กันยายน 2552 นั้น เป็นการสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างการบริหารประเทศของไทย ว่าได้ยกระดับ / พัฒนาไปจากเดิม โดยสิ้นเชิงแล้ว

กรณีของศาลปกครอง 3 มีนาคม 2552 นั้น สะท้อนให้เห็นว่า ศาลไม่เชื่อมั่นกระบวนการลดมลภาวะในอัตราส่วน 80 : 20 แต่เชื่อตามคำบรรยายฟ้องว่ามีการเจ็บป่วยอันเนื่องมาจากมลภาวะจริง ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีกลไกที่มีสภาพบังคับที่รัดกุมมากกว่ามาตรการที่มีอยู่ โดยประกาศให้เป็นเขตควบคุมมลพิษ ตามความในมาตรา 59 ของ พ.ร.บ.สิ่งแวดล้อม 2535 เป็นเรื่องของมาตาดำโดยตรง และเป็นเรื่องที่ต้องเนื่องมาจากการเคลื่อนไหวตั้งแต่ปลายปี 2549

กรณีการฟ้องคดีของสมาคมต่อต้านสภาวะโลกร้อน เพื่อให้ดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรา 67 วรรคสอง นั้น ไม่ใช่เรื่องของมาตาคู่ แต่เป็นเรื่องของการเปลี่ยนผ่าน (transformation) ในระดับโครงสร้างของสังคม จากแต่เดิมที่มีกฎหมายเกี่ยวข้องกับการพิจารณาผลกระทบของโครงการ ตาม พ.ร.บ.สิ่งแวดล้อม 2535 เพียงฉบับเดียว แต่มาตรา 67 วรรคสอง ได้เปิดกว้างขึ้น โดยได้รวมเอา การประเมินผลกระทบทางสุขภาพ (HIA) ... มารวมพิจารณาไปพร้อมกันด้วย นอกจากนั้นยังให้มียุทธศาสตร์ให้ความเห็นประกอบอีกสองข้อหนึ่งด้วย ส่วนที่เป็นเรื่องของผลกระทบต่อมาตาคู่ / ระบุของ นั้นเป็นประเด็นที่อธิบายในเชิงปรากฏการณ์ของการไม่เป็นไปตามความในมาตราดังกล่าว

เรื่องของ HIA นั้น คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ ได้ออกประกาศ เรื่องหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพที่เกิดจากนโยบายสาธารณะ พ.ศ.2552 ลงวันที่ 8 พฤศจิกายน 2552 โดยระบุให้เป็นกระบวนการที่นำไปรายงานต่อคณะกรรมการผู้ชำนาญการในการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) แต่กระบวนการศึกษาผลกระทบ HIA จะมีขั้นตอนที่ซับซ้อนและละเอียด เป็นขั้นเป็นตอน เปิดเผยมุมมองที่เกี่ยวข้องมากกว่า การศึกษา EIA โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดเวทีสาธารณะ (Public Meeting) ที่จะต้องจัดขึ้น 2 รอบ โดยรอบแรกเป็นการกำหนดกรอบร่วมกัน (Public Scoping) และรอบที่สองหลังจากมีการศึกษาผลกระทบแล้วที่เรียกว่า Public Review นอกจากนั้น ยังมีการกระตุ้นให้ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เข้ามามีบทบาทต่อการศึกษารับรู้การกำกับและติดตามผลกระทบต่อกรอบการออกมาตรการที่จะมีผลต่อสุขภาพ ตามข้อมูล / วิธีการลดผลกระทบที่ผู้ประกอบการเจ้าของโครงการได้รายงานไว้ต่อคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ โดยเรื่องนี้ อาจจะเรียกโดยรวมๆว่าเป็น public monitoring ซึ่งจะทำงานด้านชุมชนสัมพันธ์ หรือ CSR มีความเข้มข้นขึ้นหลายเท่าตัว (ความเห็นของ IMP)

ดังนั้น เมื่อจะต้องทำการศึกษาโดยความคิดเห็นของ “องค์กรอิสระ” เข้าไปอีก ก็ยังจะมีความละเอียด สลับซับซ้อนลงไปอีก (เรื่องนี้ยังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการ 4 ฝ่าย) โดยที่จะตั้งขึ้นเป็น “องค์กรอิสระ” ที่ทำหน้าที่ให้ความประกอบการพิจารณากรณีที่เป็นโครงการที่มีผลกระทบต่อชุมชน / สิ่งแวดล้อมอย่าง “รุนแรง” ตามคำร้องขอของประชาชน นายกรัฐมนตรี โดยจะออกเป็นระเบียบของสำนักนายกรัฐมนตรีจัดตั้งคณะกรรมการ /

สำนักงาน ฯ ถือปฏิบัติไปพลางก่อน (วรรคท้ายนี้เป็นไปตามมติคณะกรรมการ 4 ฝ่าย วันที่ 6 มกราคม 2553)

ความละเอียดซับซ้อนข้างต้นนั้น เป็นเรื่องที่จะไปเปลี่ยนระบบ /กระบวนการดำเนินงานของฝ่ายชุมชนสัมพันธ์ /ฝ่าย CSR และงานอื่นๆที่เกี่ยวข้อง แม้กระทั่งการสื่อสารองค์กรเพื่อการสร้างภาพลักษณ์ขององค์กรและการสนองตอบต่อการบริหาร โครงการการลงทุนใหม่ๆ (ความเห็นของ IMP)

ข้อเสนอแนะ

ควรจะได้มีการประมวลข้อมูล / สถานการณ์ที่เกี่ยวข้อง จัดทำเป็นโครงการสัมมนาผู้บริหาร เพื่อทำความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างที่เกิดขึ้น และใช้เป็นข้อมูลนำเข้า (in put) สำหรับการกำหนดเป็นแผนกลยุทธ์ขององค์กร / แผนปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องในทุกระดับ

9.2.2 การต่อต้านการเคลื่อนไหว (Countermovement)

การต่อต้านการเคลื่อนไหว โดยหลักการเป็นเรื่องจำเป็นสำหรับการบริหารจัดการ จะสังเกตได้จากการบริหารจัดการในลักษณะพิเศษของภาครัฐ จะมีการใช้คำนี้แทนคำว่า Issue Management เช่น การจัดการต่อกรณีการก่อการร้าย 9-11 / การจัดการต่อกลุ่มพ่อค้าอาวุธ / กลุ่มพ่อค้ายาเสพติด / กลุ่มผู้มีอิทธิพล

ประเด็นในเรื่องการต่อต้านการเคลื่อนไหวที่สำคัญจะอยู่ที่ “ความชอบธรรม” และเนื้อหาของการบริหารจัดการ หรือการ Counter มากกว่า เป็นเรื่องที่มีการให้ความสำคัญต่อ ประเด็น / เนื้อหา กันมากขึ้นกว่าเดิม

ข้อเสนอแนะ

การต่อต้านการเคลื่อนไหวแบบมุ่งที่จะหักล้างข้อมูลเฉพาะที่เกี่ยวกับมาบตาพุด มุ่งที่จะพิสูจน์ว่า “ฝ่ายของเรามีความเป็นจริงมากกว่าอีกฝ่ายหนึ่ง..” นั้น น่าจะไม่เพียงพอต่อการนำพาสร้างกระแสใหม่ให้เกิดขึ้นในสังคมขึ้นมาได้

ประเด็นที่ควรจะได้มีการพัฒนาเคลื่อนไหวในเชิงตอบโต้ /บริหารประเด็นในเรื่องนี้ น่าจะนำเอาแนวทางสายที่สาม และข้อเสนอเพื่อการจัดตั้ง Eco.-Industrial Town. เข้ามาพัฒนาเป็น

ประเด็นที่นำเสนอต่อสาธารณะมากขึ้น และมีลักษณะเป็นแคมเปญร่วมระหว่างผู้ประกอบการ และองค์กรภาครัฐที่เกี่ยวข้อง

ตัวอย่างการรณรงค์ต่อต้านคอร์รัปชันของผู้ประกอบการอุตสาหกรรมในประเทศแอฟริกาใต้

NACF : National Anti-corruption Forum

ตัวอย่างการรณรงค์
ของภาคธุรกิจที่
South Africa

- The NACF is comprised of three sectors, namely civil society, business and government. Each sector is represented by ten members nominated by their respective constituencies.
- The NACF was established to combat and prevent corruption, build integrity and raise awareness, and was launched in South Africa in Cape Town on June 15th, 2001.

9.2.3 การเตรียมงานในอนาคต

ในอนาคตอันใกล้ที่จะถึงนี้ หลังจากที่คณะกรรมการ 4 ฝ่ายมีข้อยุติ จะเกิดผลในทางปฏิบัติที่เกิดขึ้นหลายประการด้วยกัน โดย “องค์การอิสระ” จะเข้ามาเกี่ยวข้องในส่วนที่เป็น “โครงการที่มีความรุนแรงตามมาตรา 67” ในขณะที่ HIA จะเข้ามาเกี่ยวข้องตั้งแต่มีการกำหนดเป็นนโยบาย และหลังจากดำเนินการไปแล้วจะมีการร้องเรียนจากชุมชน

กระบวนการของ HIA เป็นการมีส่วนร่วมแบบปรึกษาหารือ / ประชาธิปไตยแบบเชิงลึก (deliberative democracy) ไม่ว่าจะเป็น การกำหนดประเด็นที่จะศึกษาผลกระทบต่อสุขภาพ (public scoping) การรายงานผลการศึกษา (public review) รวมทั้งการร่วมเรียนรู้ของชุมชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นการดำเนินงานในลักษณะ public monitoring

ผลที่จะเกิดขึ้นจากทั้ง องค์การอิสระและ HIA นั้น จะเป็นเรื่องที่ผูกพันต่อ ปตท. ในฐานะที่เป็นเจ้าของโครงการ ที่จะต้องปฏิบัติตามอย่างเคร่งครัด เพราะมีสภาพบังคับตามกฎหมาย (จะเหมือนกับการวินิจฉัยสั่งการของศาลปกครอง)

กรณีข้างต้น จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลงงานที่เกี่ยวข้องกับชุมชนทั้งปวง โดยเฉพาะงานชุมชนสัมพันธ์ที่สนับสนุนการดำเนินโครงการทั้งก่อน/หลังการก่อสร้าง กล่าวคือ ก่อนก่อสร้างจะต้องเตรียมชุมชนให้มีความพร้อมต่อการจัดทำ public scoping & public review หลังก่อสร้างก็ต้องรักษาสถานะของความสัมพันธ์ที่ดี / การรับผิชอบต่อสังคม เพื่อไม่ให้เป็นเงื่อนไขของการร้องเรียน และเป็นการรักษามาตรฐานของการดำเนินงานเพื่อรองรับต่อ public monitoring ของชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

การเข้ามาเกี่ยวข้องที่เข้มข้นของชุมชนต่อการบริหารโครงการ จะเปลี่ยนและพัฒนา “ชุมชน” จากการเป็นประชาชนในพื้นที่ (Population) เป็นกลุ่มเป้าหมายสำหรับการรับรู้และเข้าใจ (Target Group) เป็นผู้ที่มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) มาเป็นผู้ร่วมกระทำการ/ร่วมปฏิบัติการ จะมีผลต่อการจัดระบบงานที่เกี่ยวข้อง CSR / Community Relations ทุกประเภท / Corporate Communication (การสื่อสารองค์กร)

ข้อเสนอแนะ

- (1) จะต้องจัดทำแผนการสื่อสารองค์กร /ตำแหน่งทางสังคม ไว้เป็นงานระยะไกล (5-10 ปี) เพื่อจะเป็นพื้นฐานที่รองรับหรือเป็นทุนทางสังคม /ทุนทางภาพลักษณ์ สำหรับการขยายกิจการหรือดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง และมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างเรื่องเหล่านี้ไว้ก่อนที่ภาครัฐจะมีกำหนดนโยบาย เพราะเมื่อมีการจัดทำ Public Scoping หากองค์กรใดมีการปฏิบัติการที่เป็นลบ มีข้อดำเนินทางสังคม ... จะถูกสังคมตอกย้ำในภาพลบ จนไม่สามารถที่จะดำเนินการในโครงการต่างๆได้
- (2) ขกระดับการทำงานที่เกี่ยวข้องการเตรียมความพร้อมของชุมชนสำหรับการบริหารโครงการที่จะต้องร่วมดำเนินการทั้ง EIA ,HIA และองค์การอิสระ ดังนั้น แผนก หรือส่วนงานที่ต้องรับผิดชอบงานในส่วนนี้ จะต้องทำความเข้าใจต่อ
 - a. มาตรา 67 ของรัฐธรรมนูญ / พรบ.สิ่งแวดล้อม 2535 /พรบ.สุขภาพแห่งชาติ 2550
 - b. Code of conduct ในแต่ละเรื่องที่เกี่ยวข้องกับโครงการ
 - c. การจัดทำ public scoping /public review / public monitoring
 - d. รายละเอียดของโครงการ ผลกระทบต่อสุขภาพ ที่เกิดจากการประกอบอุตสาหกรรม
 - e. การศึกษากรณีตัวอย่างที่เป็น success & failure case

- f. การติดตามเฝ้าระวังการเคลื่อนไหวของกลุ่มต่อต้านการดำเนินโครงการ
- g. การเตรียมความพร้อมด้านชุมชน
 - i. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ชุมชน กลุ่ม ผู้นำ ผู้บริหารในท้องถิ่น
 - ii. การสร้างความสัมพันธ์ต่อชุมชน
 - iii. การสร้างความรู้ความเข้าใจในธุรกิจ / โครงการต่อชุมชน
 - iv. ผลกระทบและมาตรการป้องกัน หรือลดผลกระทบ
 - v. การจัดเตรียมกำลังความคิดของชุมชนในการเข้าร่วมประชุม (ต้องจัดเป็น program)
 - vi. ประเมินความคิดเห็นของผู้ที่จะเข้าประชุมว่า จะบวก ลบ แค่ไหนอย่างไร
 - vii. ฯลฯ

(3) กระตุ้น/ประสานงานให้มีการจัดประชุม อบรม สัมมนา ในเรื่องของการประเมินผลกระทบสุขภาพ (HIA) และการทำงานขององค์การอิสระ เพื่อเตรียมความพร้อม / ความเข้าใจของผู้นำชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างเป็นระบบ เป็นขั้นเป็นตอน เพราะความเข้าใจของผู้เกี่ยวข้องทั้งผู้นำชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความเข้าใจขั้นตอนต่อการดำเนินงานต่างๆ

การดำเนินงานเกี่ยวกับชุมชนสัมพันธ์ที่สนับสนุนการพัฒนาชุมชน พัฒนาคุณภาพชีวิต โดยให้มีการพัฒนาไปพร้อมกันทั้งสองด้านแบบ SCG Group โดยให้จัดทำ “การประกวดโครงการเพื่อพัฒนาชุมชน โดยรอบที่ตั้งโครงการหรือโรงงาน” การถือปฏิบัติของแต่ละโครงการแบบระดมอาสาสมัครจากพนักงานบริษัท ฯลฯ ซึ่งเป็นการพัฒนางาน CSR ทั้งที่เป็นไปตามตัวแบบจิตอาสา และจะดีมากหากมีการนำเอาจิตอาสา (มากกว่าการทำงานตามหน้าที่ที่มีอยู่) ไปใช้กับการปฏิบัติที่ต้องเข้มงวดต่อการดำเนินงานในฝ่ายผลิต (CSR in process.....เพื่อป้องกันการเกิดมลภาวะต่อชุมชนโดยรอบ) และสร้างตัวแบบของการปฏิบัติการบนพื้นฐานที่มี accountability ต่อชุมชน

ส่วนที่ 2 ศักยภาพของการพัฒนาชุมชน ตามนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์

บทที่ 10

แนวความคิดว่าด้วย เศรษฐกิจสร้างสรรค์

10.1 นิยามและแนวคิด

- “เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy)” กำเนิดขึ้นจากแนวคิดของนาย John Howkins ที่มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่าง “ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)” กับ “เศรษฐกิจ (Economy)” “ความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)” คือความสามารถในการผลิตสินค้าหรือบริการใหม่ๆ¹ ในขณะที่ “เศรษฐกิจ (Economy)” คือระบบการผลิต การแลกเปลี่ยน และการบริโภคสินค้าและบริการ²
- “เศรษฐกิจสร้างสรรค์ (Creative Economy)” จึงน่าจะหมายถึงความสามารถในการเปลี่ยน “ความคิดหรือจินตนาการของบุคคลหรือคณะบุคคล” ให้เป็นสินค้าหรือบริการใหม่ๆ แล้วสามารถเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ สร้างการเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและการพัฒนาได้
- อีกนัยหนึ่ง หมายถึง การสร้างมูลค่าของสินค้าหรือบริการที่เกิดจากความคิดหรือจินตนาการของมนุษย์ สำหรับสาขาการผลิตที่พัฒนาไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์นั้น จะเรียกว่าอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (Creative Industries) ซึ่งหมายถึง กลุ่มกิจกรรมการผลิตที่ต้องพึ่งพาความคิดสร้างสรรค์เป็นวัตถุดิบสำคัญ
- เศรษฐกิจสร้างสรรค์ “เป็นแนวคิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานความรู้ (Knowledge) การศึกษา (Education) การสร้างสรรค์งาน (Creativity) และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual Property) และเทคโนโลยี/นวัตกรรมสมัยใหม่³
- โดยสรุปแล้ว “เศรษฐกิจสร้างสรรค์” มีองค์ประกอบร่วมของแนวคิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจบนพื้นฐานของการใช้องค์ความรู้ การศึกษา การสร้างสรรค์งาน และการใช้ทรัพย์สินทางปัญญา ที่เชื่อมโยงกับรากฐานทางวัฒนธรรม การส่งสมความรู้ของสังคม และเทคโนโลยี/นวัตกรรมสมัยใหม่ (สำนักงานบริหารและพัฒนาองค์ความรู้)

¹ Creativity is the ability to generate something new. [The Creative Economy: How people make money from ideas, John Howkins, pp. IX]

² Economy is conventionally defined as a system for the production, exchange, and consumption of goods and services. . [The Creative Economy: How people make money from ideas, John Howkins, pp. IX]

³ การชี้แจงแนวทางการระดมความเห็นกลุ่มย่อย “จากพลังความคิด สู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์” โดย นายอาคม เติมพิทยาไพสิฐ รองเลขาธิการคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2552

- สำหรับขอบเขต “เศรษฐกิจสร้างสรรค์” ของประเทศไทย สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้จัดแบ่งขอบเขตของเศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ในประเทศไทย ออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ (1) มรดกทางวัฒนธรรม (Heritage or Cultural Heritage) (2) ศิลปะ (Arts) (3) สื่อสมัยใหม่ (Media) (4) งานสร้างสรรค์และออกแบบ (Functional Creation) โดยจำแนกสินค้าและบริการในแต่ละกลุ่มดังรูป

รูปแสดงขอบเขตของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศไทย

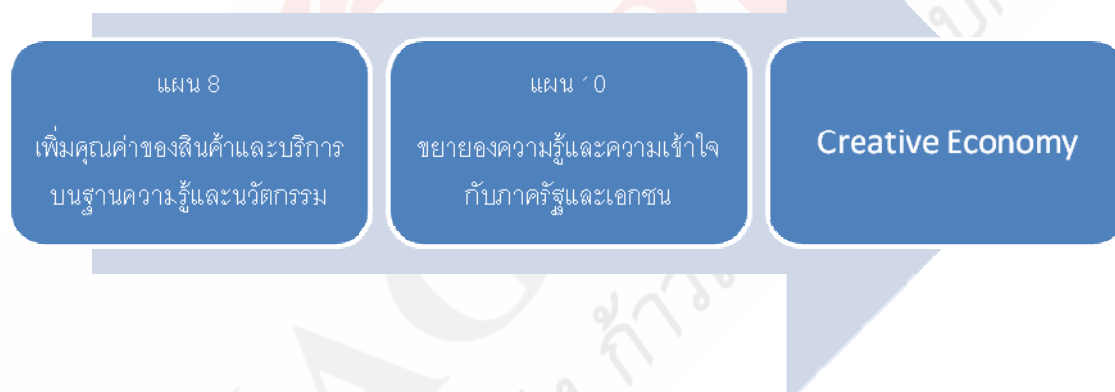

ที่มา : การชี้แจงแนวทางการระดมความเห็นกลุ่มย่อย “จากพลังความคิด สูเศรษฐกิจสร้างสรรค์” โดย นายอาคม เติมพิทยาไพสิฐ รองเลขาธิการ คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม 2552

10.2 นโยบายของรัฐบาลไทย

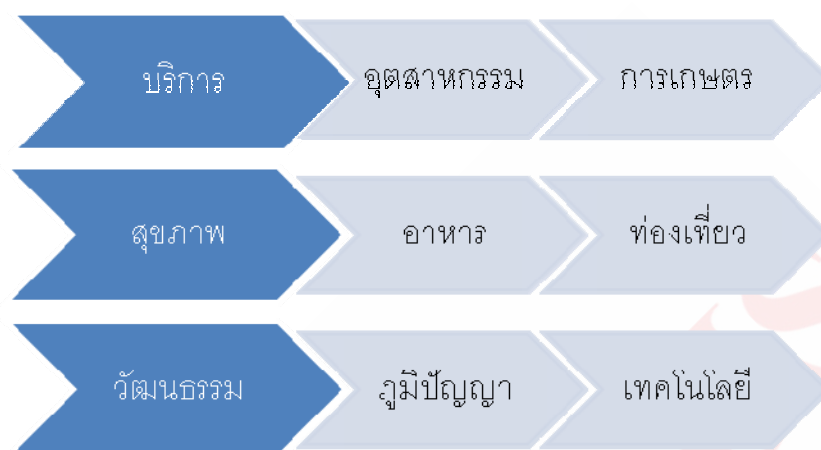
- นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยในอนาคต รัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์โดยคาดว่าจะบรรลุไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11
- การให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ได้เริ่มก่อตัวขึ้นตั้งแต่ปี 2545 โดยมีการจัดตั้งองค์กรอิสระที่ทำหน้าที่พัฒนาองค์ความรู้และดำเนินกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ หลายองค์กร เช่น สำนักงานพัฒนาองค์ความรู้ ศูนย์สร้างสรรค์งานออกแบบ องค์กรพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว และสำนักงานส่งเสริมอุตสาหกรรมซอฟต์แวร์แห่งชาติ เพื่อ

- เป็นรากฐานสำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ของแต่ละกลุ่มในระยะยาว อย่างไรก็ตาม นโยบายและการดำเนินงานขององค์กรเหล่านี้ในระยะที่ผ่านมายังขาดความต่อเนื่องและการบูรณาการ
- การพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของไทยในปัจจุบันแม้ว่าจะยังอยู่ในระยะเริ่มต้น แต่ถือได้ว่าเป็นการดำเนินการพัฒนาที่ต่อเนื่องและต่อยอดจากแนวทางการพัฒนาด้วยการเพิ่มคุณค่า (Value creation) ของสินค้าและบริการบนฐานความรู้และนวัตกรรมซึ่งได้ขับเคลื่อนการพัฒนาดังแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 จนถึงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 ในปัจจุบัน ทั้งนี้ ในระยะเริ่มต้นของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์จำเป็นต้องให้ความสำคัญต่อการขยายองค์ความรู้และสร้างความเข้าใจกับภาคีการพัฒนาทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชนและขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างจริงจัง และมีบูรณาการ เพื่อให้เกิดผลในทางปฏิบัติ และสามารถปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศไปสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้อย่างเป็น รูปธรรม

- นโยบายรัฐบาลของคณะรัฐมนตรี นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ มีการกำหนดนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ที่ชัดเจนมากขึ้น ทั้งนี้ รัฐบาลปัจจุบันได้เล็งเห็นความสำคัญของการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์มาตั้งแต่แรกเริ่มเข้าบริหารประเทศ โดยได้ระบุไว้ในคำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรีต่อรัฐสภาในวันที่ 29 ธันวาคม 2551 ว่า “ขยายฐานบริการในโครงสร้างการผลิตของประเทศ และเชื่อมโยงธุรกิจภาคบริการ อุตสาหกรรม และเกษตรเข้าด้วยกันให้เป็นกลุ่มสินค้า เช่น ธุรกิจสุขภาพ อาหารและการท่องเที่ยว รวมทั้งสินค้าบริการที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์บนพื้นฐานวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทยที่เชื่อมโยงกับเทคโนโลยีสมัยใหม่” ซึ่งการกำหนดนโยบายดังกล่าวส่งผลให้มีการใช้ศักยภาพและการ

พัฒนาต่อยอดของอุตสาหกรรมและบริการสร้างสรรค์ไทยได้มีการริเริ่ม และต่อยอดจากการดำเนินงานที่มีอยู่บ้างแล้ว ให้เป็นไปอย่างมีทิศทางและจริงจังมากขึ้น

- รัฐบาลได้ดำเนินการแก้ไขปัญหเศรษฐกิจภายใต้แผนฟื้นฟูเศรษฐกิจ ระยะที่ 2 (SP2) เพื่อสร้างงานและสร้างรายได้โดยการลงทุนของภาครัฐ ในโครงการที่จะสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในอนาคต พร้อมกับสร้างโอกาสของภาคเอกชนในการลงทุน ทั้งนี้ ได้กำหนดให้มีการดำเนินการพัฒนาศักยภาพเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยครอบคลุมสาขาการพัฒนา 6 ด้าน ได้แก่ (1) มรดกทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญา และความหลากหลายทางชีวภาพ (2) เอกลักษณ์ศิลปะและวัฒนธรรม (3) งานช่างฝีมือและหัตถกรรม (4) อุตสาหกรรมสื่อ บันเทิง และซอฟต์แวร์ (5) การออกแบบและพัฒนาสินค้าเชิงสร้างสรรค์ และ (6) การขับเคลื่อนและสนับสนุนการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และได้รับการอนุมัติกรอบวงเงินจากคณะรัฐมนตรี จำนวน 39 โครงการ กรอบวงเงิน 20,134.10 ล้านบาท จากหน่วยงานรับผิดชอบ 7 กระทรวง ได้แก่ กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงสาธารณสุข สำนักงานนายกรัฐมนตรี กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงวัฒนธรรม และกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

รายงานการสำรวจการเคลื่อนไหวของกลุ่มการเมืองสิ่งแวดล้อมในกรณีมาตาพูด และศักยภาพการพัฒนาชุมชนในพื้นที่จังหวัดระยอง ตามนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์

10.3 การดำเนินงานพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ของประเทศไทย

สำนักงานพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้วางแผนพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในระยะต่อไป ได้แก่

- 1) การสร้างความตระหนักรู้และสร้างโอกาสให้ผู้ประกอบการ กล่าวคือ การพัฒนาผู้ประกอบการให้สามารถต่อยอดด้วยความคิดและนวัตกรรม โดยการสร้างความได้เปรียบจากความหลากหลายและเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมและความเป็นไทย เพื่อตอบสนองความต้องการของตลาด และก้าวทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก เช่น การปรับเปลี่ยนรสนิยมและพฤติกรรมผู้บริโภค การปรับเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ เป็นต้น
- 2) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสภาพแวดล้อมภายในประเทศ เพื่อให้เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เช่น ด้านโครงสร้างพื้นฐานด้านการสื่อสารและคมนาคม การส่งเสริมการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนา การจัดหาแหล่งทุน การพัฒนาการศึกษา การพัฒนาการตลาด และการบังคับใช้กฎหมายโดยเฉพาะกฎหมายด้านทรัพย์สินทางปัญญาที่มีอยู่ให้ได้ผลและมีประสิทธิภาพ
- 3) การบูรณาการการดำเนินงานของหน่วยงาน
- 4) การศึกษาวิจัยและพัฒนาเชิงลึกในสาขาเศรษฐกิจสร้างสรรค์และทุนวัฒนธรรม

บทที่ 11

การสำรวจศักยภาพของวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่จังหวัดระยอง

11.1 ความเป็นมา

การศึกษานี้ มุ่งที่จะสร้างต้นแบบของการแปรผลสู่ภาคปฏิบัติให้กับชุมชน ตามกรอบนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศไทย โดยเลือกที่จะศึกษาในพื้นที่จังหวัดระยอง ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีการเปลี่ยนแปลงในวิถีเศรษฐกิจและสังคม อย่างรวดเร็ว อันเนื่องมาจากการลงทุน / การขยายตัวของภาคอุตสาหกรรมและบริการ เป็นผลต่อทั้งการประกอบอาชีพในเกษตรกรรม (ที่ขาดแคลนแรงงาน / ขาดแรงจูงใจ เพราะรายได้โดยเปรียบเทียบจะต่ำกว่าอุตสาหกรรมและบริการ) และการไม่สามารถสร้างอาชีพใหม่ขึ้นได้ในระหว่างการขยายตัวของเศรษฐกิจอุตสาหกรรมในจังหวัดระยอง/มาบตาพุด

การพัฒนาอาชีพดังกล่าว ได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐในรูปแบบของหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) และวิสาหกิจชุมชน หรือได้รับการสนับสนุนจากการดำเนินตามโครงการCSR ของกิจการทั้งของรัฐและเอกชนที่มาลงทุนในพื้นที่ระยอง / มาบตาพุด ที่สามารถเพิ่มรายได้ให้กับคนในท้องถิ่นในระดับหนึ่ง แต่ด้วยพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป ปริมาณอุปสงค์ (Demand) และอุปทาน (Supply) ที่ไม่สัมพันธ์กัน การเพิ่มขึ้นของกลุ่มแข่งทางการค้า รวมทั้งปัจจัยทางการตลาด ทั้งราคา รูปแบบ และการใช้ประโยชน์ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภคมากขึ้น ส่งผลกระทบต่อวิสาหกิจชุมชน จนผลิตภัณฑ์หลายประเภทหลายโครงการอาจจะต้องหยุดตัวลง และยังคงมีแนวโน้มรุนแรงมากขึ้นเรื่อยๆ

จากการสำรวจศักยภาพหรือความเป็นไปได้ในสินค้าและบริการ ตามขอบเขตของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศไทย จะพบได้ว่า ระยองภายใต้วิสาหกิจชุมชนระยองมีสินค้าและบริการที่สามารถพัฒนาต่อยอดด้วยความคิดและพัฒนาเป็นนวัตกรรมใหม่ได้จำนวนหนึ่ง

การศึกษานี้ ได้เลือกวิสาหกิจชุมชน / กิจกรรมในชุมชน ที่มีอยู่แล้ว โดยทีมงานของ IMP เห็นว่าเป็นผลิตภัณฑ์ / โครงการที่มีศักยภาพที่จะพัฒนาไปตามนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในระดับชุมชนระยอง (ที่จะเป็นนโยบายของรัฐบาลในลำดับต่อไป)

11.2 วิสาหกิจและทุนในท้องถิ่น

11.2.1 หนังใหญ่วัดบ้านดอน

(1) ที่ตั้ง วัดบ้านดอน หมู่ 4 ตำบลเชิงเนิน อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

(2) ปุ่มหลัง

มีอายุยาวนานกว่า 200 ปี แต่เดิมหนังใหญ่ชุดนี้มีชื่อเสียงโด่งดังอยู่ทางภาคใต้ จนกระทั่งพระยาศรีสมุทรโกศชัยโชคชิตสงคราม (เกตุ ขมจินดา) เจ้าเมืองระยองในสมัยนั้น ได้รับทราบกิตติศัพท์ จึงได้ซื้อหนังใหญ่ชุดดังกล่าวซึ่งขณะนั้นได้ทำการแสดงอยู่ที่จังหวัดพัทลุงมาทั้งสิ้น 200 ตัว พร้อมกับจ้างครูหนังหรือนายโรงมาเป็นครูฝึกสอน ถ่ายทอดประสบการณ์ให้กับคนในปกครอง

หนังใหญ่ชุดดังกล่าวได้ถูกนำมาเก็บรักษาไว้ที่วัดจันทอุดมหรือวัดก่ง ปัจจุบันเป็นที่ตั้งของโรงพยาบาลระยอง และเมื่อสร้างวัดบ้านดอนขึ้นในราวปี พ.ศ. 2430 จึงมีผู้นำหนังใหญ่ดังกล่าวมาถวาย ทำให้สะดวกต่อการฝึกซ้อมของครูหนังและวงปี่พาทย์ ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวชากใหญ่และทุ่งโพธิ์ใกล้กับวัดบ้านดอน

อาจารย์อำนาจ มณีแสง กวี ปราชญ์ ครูภูมิปัญญาไทยด้านภาษาและวรรณกรรมของจังหวัดระยอง ผู้บุกเบิกการแสดงหนังใหญ่วัดบ้านดอนนั้น ปัจจุบันอายุ 78 ปี กำลังประสบปัญหาด้านสุขภาพ จึงทำได้เพียงสนับสนุนดูแลคณะหนังใหญ่วัดบ้านดอนอยู่ห่างๆ โดยมีพระครูบูรเขตวุฒิกร เจ้าอาวาสวัดบ้านดอนเป็นผู้ควบคุมดูแลอยู่ในปัจจุบัน

พระครูบูรเขตวุฒิกร เคนำคณะหนังใหญ่วัดบ้านดอนไปแสดงยังประเทศสวีเดน ตาม คำเชิญและการสนับสนุนของ Mr. Michael Meske ราชาหุ่นชักชาวสวีเดนที่เข้ามา ศึกษาการแสดงหนังใหญ่ โดยคำแนะนำของ ดร. กุสุมา เฟินสกี – สตาลิ่ง อาจารย์ ประจำศูนย์ภูมิภาคโบราณคดีและวิจิตรศิลป์แห่งเอเชียตะวันออก แต่ก็ไม่ได้มีการต่อ ยอดหรือสืบทอดให้เป็นที่มั่นใจได้ว่า หนังใหญ่วัดบ้านดอนจะไม่ถูกกลืนไปกับ กระแสสังคมสมัยใหม่

ภัทราวดีเธียเตอร์ เห็นศักยภาพเชิงธุรกิจ จึงเข้ามาวางแผนร่วมกับคณะหนังใหญ่วัด บ้านดอน โดยจะประสานการแสดงหนังใหญ่เข้ากับการแสดงของภัทราวดีเธียเตอร์ที่ มีอยู่ และได้รำนักแสดงบางคนของหนังใหญ่วัดบ้านดอนไปทำการฝึกอบรมการ แสดงเพิ่มเติม แต่เนื่องจากรายได้ของนักแสดงที่ไปฝึกอบรมไม่พอเลี้ยงครอบครัว แต่ ละคนจึงเดินทางกลับและแยกย้ายกันไปประกอบอาชีพอื่น ดังนั้น หากได้รับการ สนับสนุนด้านการตลาดและเงินทุน การแสดงหนังใหญ่นอกจากจะสามารถสืบทอด ต่อไปแล้ว ยังสามารถพัฒนาการแสดงให้เป็นที่รู้จักได้ในวงกว้างขึ้น

นักแสดงปัจจุบันยังมีความมุ่งมั่นที่จะอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมดังกล่าว ให้ดำรงคงอยู่ โดยลูกศิษย์ที่เคยไปศึกษายังภัทราวดีเธียเตอร์ได้กลับมาช่วยดูแลการฝึกซ้อม การ ประสานงาน และยังได้รับการฝึกฝนจนสามารถแกะและลงสีหนังใหญ่ได้อย่าง ชำนาญ ลดภาระค่าใช้จ่ายในการผลิตลงไปได้มาก และมีทักษะด้านการแสดง การ ประยุกต์การแสดงซึ่งนำมาใช้ได้เป็นอย่างดี รายละเอียดปรากฏในภาคผนวก 2-1

(3) วิเคราะห์ศักยภาพ (SWOT analysis)

ก. จุดแข็ง

- สามารถผลิตหนังใหญ่ได้เอง มีการพัฒนาให้มีสีสันสวยงามมากขึ้น
- ปัจจุบันยังมีเยาวชนที่สืบทอดอยู่ประมาณ 12-14 คน ซึ่งยังคงฝึกซ้อมและแสดง อยู่เป็นประจำ
- มีโรงละครผู้ชมได้ประมาณ 250 คน ที่สร้างโดยงบขององค์การบริหารส่วน จังหวัด ทำให้มีที่ฝึกซ้อมและสถานที่แสดงที่แน่นอน

- ปรับการแสดงให้น่าสนใจมากขึ้น มีการแสดงที่ผสมผสานทั้งหน้าฉากและหลังฉาก ที่ทำให้ผู้ชมเพลิดเพลินไปกับลีลาของนักแสดง การแสดงปีพาทย์ที่มีลีลามากขึ้นทั้งนั่งและยืนบรรเลง มีการปรับปรุงให้เรื่องที่แสดงมีความหลากหลายมากขึ้น ได้แก่ ลิงหั่วคำ กำเนิดสองกุมาร พระรามตามกวาง ฯลฯ

ข. จุดอ่อน

- เป็นกิจกรรมในความดูแลของวัดบ้านดอน คนทั่วไปรู้สึกว่าจะไม่สามารถส่งเสริมและพัฒนาเชิงธุรกิจได้อย่างเต็มที่ ทำได้เพียงการอนุรักษ์เท่านั้น
- ไม่เป็นที่นิยม มีเรื่องให้เล่นน้อย / ดูเข้าใจยาก และลีลาไม่สวยงาม
- ไม่มีครูผู้ฝึกสอนนาฏศิลป์ที่ได้มาตรฐานอยู่ประจำ
- ยังไม่เป็นที่รู้จักแพร่หลาย การแสดงหนังใหญ่ที่พอเป็นที่รู้จัก ได้แก่ หนังใหญ่วัดขนอน จ. ราชบุรี / หนังใหญ่วัดสว่างอารมณ์ จ. สิงห์บุรี / หนังใหญ่วัดบ้านดอน จ. ระยอง (ระยองเป็นลำดับสุดท้ายของสุดท้าย)

ค. โอกาส

- ระยองเป็นเมืองท่องเที่ยวเดิม ที่เป็นที่รู้จักกันโดยทั่วไปอยู่บ้างแล้ว
- เป็นงานเชิงวัฒนธรรมที่สามารถขยายตัวไปได้กว้างทั่วโลก
- งานวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อย ผู้ด้อยโอกาส ที่ซ่อนอยู่ในซอกหลืบต่างๆ ของโลก เป็นสนใจและค้นหาและโลกยินดีต้อนรับมากขึ้น (ดูตัวอย่างของงานวัฒนธรรมตุรกี)
- ชาวระยองมีทุนทางวัฒนธรรมซ่อนอยู่ (ต่างไปจากเมืองท่องเที่ยวใหม่แบบพัทยา)

ง. อุปสรรค

- การท่องเที่ยวของระยองไม่พัฒนาไปกับอุตสาหกรรมและเศรษฐกิจโดยรวม
- การท่องเที่ยวของระยองยังไม่สามารถสร้าง identity ขึ้นได้
- การร่วมรับรู้ความเป็นชุมชนคนระยองของคนที่ไม่ทำงานในระยองมีต่ำ (ต่างจากการไปเชียงใหม่ / เชียงราย/อุบลราชธานี/พิษณุโลก ซึ่งเป็นเมืองเก่าที่คนทั่วไปรับรู้ในทางประวัติศาสตร์)

(4) ข้อเสนอแนะ

- ก. จัดการแสดงแบบครบวงจร ผนวกเข้ากับการแสดงทางวัฒนธรรมอื่นๆ มีเวลาแสดงที่แน่นอน พร้อมบัตรรับประทานอาหาร
- ข. จัดแพ็คเกจทัวร์เที่ยวจังหวัดระยอง แบ่งออกเป็นทางรถยนต์ / รถม้า ช่วงเทศกาล “ภูมิบุรี ศรีระยอง” / ทางเรือ ซึ่งแม่น้ำระยอง ไหลผ่านเข้าไปถึงวัดบ้านดอน ร่วมกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยมีหนังใหญ่วัดบ้านดอนเป็นจุดพักผ่อนชมการแสดงหลัก
- ค. บริการนวดแผนโบราณ รวมในแพ็คเกจท่องเที่ยวร่วมกับการแสดงหนังใหญ่
- ง. ผลักดันการแสดงดังกล่าวให้เป็นที่รู้จัก โดยแทรกเป็นบทในภาพยนตร์
- จ. บริหารจัดการในรูปแบบมูลนิธิ มีผู้สนับสนุนหลักอย่างเป็นทางการ
- ฉ. ให้สมาชิกชุมชนเป็นผู้ดูแลสืบทอดมรดกทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นของตนเอง

11.2.2 หัตถกรรมเรือนไทยขนาดจิ๋ว – บ้านหนองแดงเม

(1) ที่ตั้ง เลขที่ 26/2 ถนนกรอกยายชา ตำบลเนินพระ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

(2) ปุ่มหลัง

จากปี 2532 เป็นต้นมา การพัฒนาเขตนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด ทำให้วิถีชีวิตชาวบ้านที่มีอาชีพเกษตรกรรมได้รับผลกระทบ ผู้มีพื้นฐานอาชีพทางการเกษตรจำเป็นต้องมีอาชีพเสริม

ปี 2540 เทศบาลตำบลเนินพระ ได้ริเริ่มโครงการฝึกฝนอาชีพให้แก่ชาวบ้านในชุมชน คุณไพสงค์ จันทะวงศ์ ผู้ริเริ่มโครงการได้คำนึงถึงว่า ไม่ไผ่เป็นไม้ที่มี

คุณค่าทางเศรษฐกิจ หากนำมาเป็นวัตถุดิบใช้ในการผลิตสิ่งประดิษฐ์ นอกจากจะเกิดประโยชน์ในการเสริมรายได้แล้ว ยังสามารถปลูกทดแทนได้ง่าย ใช้ระยะเวลาเพียง 2-3 ปี ประกอบกับตนเองมีความรู้ความชำนาญในการประดิษฐ์บ้านเรือนไทยขนาดจิ๋วที่มีมาตราส่วนสมจริง จึงเริ่มคิดค้นนำเศษวัสดุจากไม้ไผ่มาใช้เป็นวัตถุดิบ และเริ่มรวมกลุ่มอาชีพในปี 2546 ในนามกลุ่ม “หัตถกรรมเรือนไทยขนาดจิ๋ว” ได้รับการจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน ในปี 2549 ในนาม “กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกาะกก – หนองแดงเม”

ปัจจุบันมีคณะกรรมการ ที่ปรึกษา และสมาชิกรวมทั้งสิ้น 29 คน มีผู้ชำนาญการ 6 คน โดยมีนายเศรษฐศิลป์ (หรือไพศาล) จันทะวงศ์ เป็นประธานโครงการ ปัจจุบัน ยี่ดออาชีพรับจ้างประดิษฐ์อุปกรณ์และเฟอร์นิเจอร์ไม้สำหรับใช้ภายในบ้าน รายละเอียดปรากฏในภาคผนวก 2-3

(3) วิเคราะห์ศักยภาพ(SWOT analysis)

ก.จุดแข็ง

- เป็นสินค้าทำมือประเภท “ศิลปะประดิษฐ์” ซึ่งสินค้าประเภทนี้มัก เป็นที่ชื่นชมของชาวต่างประเทศซึ่งให้คุณค่ากับสินค้าหัตถกรรม
- เป็นสินค้าที่มีคุณค่าทั้งทางศิลปะ การอนุรักษ์ความเป็นไทย และสืบสานวัฒนธรรม ซึ่งนับวันจะหาหมู่บ้านเรือนไทยได้ยาก

ข.จุดอ่อน

- ไม่ได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐอย่างต่อเนื่อง
- คนทั่วไปมองเป็นสินค้าฟุ่มเฟือย ใช้สอยประโยชน์ได้น้อย
- ขาดผู้ชำนาญการในการออกแบบพัฒนาเพื่อให้ใช้ประโยชน์ได้มากขึ้น

ค.โอกาส

- ยืนอยู่บนของความเป็นตัวแทนทางวัฒนธรรมของไทย
- งานด้านวัฒนธรรมของประเทศกำลังพัฒนาเป็นที่สนใจของประเทศที่มีกำลังซื้อ

ง. อุปสรรค

- ขนาดตลาดภายในประเทศเล็กลงไป

(4) ข้อเสนอแนะ

ก.สร้างตลาดแบบ niche โดยเจาะฐานผู้บริหารระดับสูงในบริษัทขนาดใหญ่ที่ตั้งอยู่ในจังหวัดระยอง ให้หันมาใช้เป็นของที่ระลึก สำหรับการเยี่ยมชมโรงงาน /รับแขกบ้านแขกเมือง

ข.สร้างตลาดโดยเพิ่มประโยชน์ใช้สอยและฐานลูกค้า

ค.พัฒนาเป็นของเล่นเด็ก ผลิตเป็นชิ้นส่วนบรรจุกล่องพร้อมคู่มือ ให้ผู้ซื้อนำไปประกอบเอง (เหมือนเลโก้) ทำให้ได้รับความสนุก สามารถนำไปเป็นของฝากทั้งเด็กและผู้ใหญ่

11.2.3 หัตถกรรมเรือโบราณ (มาร์โคโปโล) – บ้านหนองแดงเม

(1) ที่ตั้ง บ้านหนองแดงเม

(2) ปุ่มหลัง

ในปี 2549 ทางกลุ่มหัตถกรรมไทยบ้านหนองแดงเม ได้รับผลกระทบจากภาวะเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวที่เกิดความชะงักงัน กลุ่มวิสาหกิจชุมชนหัตถกรรมไทยบ้านหนองแดงเม จึงพยายามเพิ่มผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ขึ้นมา

อย่างไรก็ตาม กลุ่มดังกล่าวประสบปัญหาด้านการตลาดเป็นอย่างมาก ประกอบกับต้นทุนในการผลิตค่อนข้างสูง ทำให้ขายได้ยาก กำไรน้อย ไม่เป็นที่นิยมของลูกค้า ปัจจุบัน สมาชิกได้แยกย้ายไปประกอบอาชีพอื่น และจะรวมตัวกันเมื่อมีการสั่งซื้อเท่านั้น รายละเอียดปรากฏในภาคผนวก 2-2

(3) วิเคราะห์ศักยภาพ (SWOT analysis)

ก. จุดแข็ง

- เป็นสินค้าทำมือประเภท “ศิลปะประดิษฐ์” /เป็นที่ชื่นชมของชาวต่างประเทศซึ่งให้คุณค่ากับสินค้าหัตถกรรม
- ละเอียด งดงาม และเหมือนจริง วัสดุที่ใช้แข็งแรงทนทาน

ข. จุดอ่อน

- ทำตลาดได้ยาก ลูกค้าต้องชอบจริงๆ และสั่งซื้อเป็นการเฉพาะ
- ราคาค่อนข้างสูง ต้นทุนสูง ใช้เวลาประคิษฐ์นาน แต่ได้กำไรน้อย
- ได้รับการมองว่าเป็นสินค้าฟุ่มเฟือย ใช้สอยประโยชน์ได้น้อย
- เคลื่อนย้ายลำบาก แดกหักเสียหายง่าย

ค. โอกาส

- รูปลักษณ์มีความเป็นสากล “เรียมาร์โคโปโล” เป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว
- เป็นสินค้าที่อยู่ในกระแสของตลาดโลก

ง. อุปสรรค

- หาผู้สนใจมาเรียนรู้ได้ยาก เพราะการประคิษฐ์ ต้องใช้เวลา ความอดทน และความละเอียดอ่อน (แต่ละรุ่นที่ฝึกสอนรับผู้สนใจ 20 คน จบเพียง 3-4 คนเท่านั้น)
- ไม่มีตลาดรองรับ และขาดผู้แนะนำด้านการตลาด
- ไม่ได้รับการส่งเสริมจากภาครัฐ ขาดเงินทุนรองรับ
- ขาดผู้ชำนาญการในการพัฒนารูปแบบ

(4) ข้อเสนอแนะ

- เนื่องจากถูกมองเป็นสินค้าฟุ่มเฟือย ประโยชน์ใช้สอยน้อย จึงควรสร้างตลาดเป็นสินค้าเสริมดวงชะตาซึ่งกำลังเป็นที่นิยมของนักธุรกิจ ที่สามารถซื้อไปประดับสำนักงาน ร้านค้า บ้านเรือน เพื่อให้การค้าเจริญรุ่งเรือง และสามารถมอบเป็นของขวัญนำโชค โดยต้องเพิ่มวัสดุที่มีราคา เช่น ปิดทองคำเปลว หรือการประดับด้วยแก้วคริสตัล เป็นต้น

- เพื่อให้เป็นที่สนใจของชาวต่างชาติ ควรจะปรับใบเรือให้เป็นธงชาติของประเทศต่างๆ

11.2.4 ทูเรียนทอดกรอบ –กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านแสงพัฒนา

(1) ที่ตั้ง เลขที่ 8 หมู่ 5 ตำบลบ้านแสง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง

(2) ปุ่มหลัง

เริ่มก่อตั้งจากสมาชิกเพียง 13 คน ปัจจุบันมีสมาชิกทั้งสิ้น 27 คน มีโครงสร้างการบริหารจัดการโดยคณะกรรมการ 5 คน ที่ปรึกษา 9 คน ผู้ชำนาญการมากกว่า 10 คน โดยมีนางสมควร ศิริภักดี เป็นประธานโครงการ (038-914-086, 081-761-497)

เป็นความภาคภูมิใจของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านแสงพัฒนา ที่สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองที่เป็นศูนย์รวมของผลไม้ที่ขึ้นชื่อของประเทศไทย ได้แก่ ทูเรียนเงาะ มังคุด ลองกอง และกระเทียม โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีคำกล่าวติดปากว่า ทูเรียนอร่อย “ต้องทูเรียนบ้านแสง” ซึ่งมักมีผู้แอบอ้างชื่อทูเรียนบ้านแสงเพื่อให้ขายได้ราคาดีอยู่เสมอๆ แต่อย่างไรก็ตามกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านแสงพัฒนา ก็ยังคงต้องการการสนับสนุนอยู่อีกมาก โดยเฉพาะการพัฒนาผลิตภัณฑ์และส่งเสริมการตลาด

ที่ผ่านมาเคยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานและสถาบันการศึกษาต่างๆ แต่เป็นเพียงในระยะเริ่มต้นเท่านั้น เช่น กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมจังหวัด กรมวิทยาศาสตร์บริการ วิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าฯ ชลบุรี สหกรณ์จังหวัด สาธารณสุขจังหวัด เป็นต้น จนได้รับการพิจารณาเป็น OTOP ตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชน จากนั้นความช่วยเหลือต่างๆ ก็หยุดลง จึงต้องการการพัฒนาต่อยอดเชิงธุรกิจ คุณภาพ และการตลาดต่อไป รายละเอียดปรากฏในภาคผนวก 2-4

(3) วิเคราะห์ศักยภาพ (SWOT analysis)

ก.จุดแข็ง

- เป็นที่รู้จักในระดับหนึ่งจากการร่วมออกบูธตามงานต่างๆ และสถานีโทรทัศน์กองทัพบกช่อง 5 เคยมาถ่ายทำรายการ

- สมาชิกยินดีและพร้อมที่จะรับคำแนะนำ ในการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ๆ จากทุกหน่วยงาน และเรียกร้องให้ช่วยส่งเสริมด้านการผลิต การจำหน่าย และระบบบรรจุภัณฑ์
- เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่น วัตถุดิบสามารถหาได้ในท้องถิ่น
- มีโครงสร้างกลุ่มชัดเจน จัดแบ่งหน้าที่รับผิดชอบตามความถนัด
- มีสถานที่ตั้งแน่นอน จัดการเรียนรู้และประชุมได้เป็นระยะๆ
- มีการทำบัญชีครัวเรือน การระดมหุ้นและการปันผล

ข. จุดอ่อน

- กรรมวิธีในการผลิตยังเป็นแบบอุตสาหกรรมในครัวเรือน
- ผู้รับผิดชอบมีความรู้จำกัด ไม่แตกต่างจากท้องถิ่นอื่นๆ
- ทุเรียนทอดกรอบ ต้องทอดและปรุงรสก่อนบรรจุเท่านั้น ไม่สามารถผลิตแบบดิบเพื่อให้ลูกค้านำไปทอดและปรุงรสเอง จึงมีอายุจำกัด

ค. โอกาส

- ตำบลบ้านแลงมีทุนทางวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง มีงานบุญข้าวหลาม และช่วงวันสงกรานต์ โดยจะมีการแต่งกายย้อนยุค การหามสาหร่ายที่มีเครื่องคาวหวานไปวัด ซึ่งสามารถพัฒนาขึ้นเป็นแหล่งท่องเที่ยวประจำจังหวัด และสามารถส่งเสริมผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นให้เป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวได้มากขึ้น
- มีการจัดท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ช่วงกลางเดือนเมษายนถึงกรกฎาคมของทุกปี โดยมีต้นมังคุดร้อยปีเป็นจุดขาย รสชาติหวานหอมกว่ามังคุดทั่วไป มีทุเรียนที่รสชาติอร่อยแตกต่างจากถิ่นอื่นๆ ซึ่งตัวอย่างทั้งสองกรณีสามารถทำประชาสัมพันธ์เป็นจุดขาย ให้เห็นถึงคุณภาพสินค้าของบ้านแลงได้
- สินค้าเป็นที่ต้องการของตลาด ได้รับการติดต่อจากทั้งสยามพารากอนและบริษัท ออมทอง จำกัด แต่ไม่สามารถพัฒนางานเพื่อรองรับการสั่งซื้อทางการตลาดที่ขยายตัวได้

ง. อุปสรรค

- ไม่มีบุคลากรสานงานต่อ ลูกหลานไปรับจ้างทำงาน / บุคคลที่รับผิดชอบปัจจุบันมีอาชีพทำสวน ไม่มีองค์ความรู้ด้านเอกสาร การวางบิล การทำสัญญา การติดต่อประสานงาน การเจรจาต่อรอง การทำตลาด การตกแต่งชั้นวาง (Shelf) ตาม

ห้างร้าน ฯลฯ ทำให้ไม่กล้ารับการสั่งซื้อ หรือทำสัญญากับห้างหรือนักธุรกิจที่มาติดต่อ

- ไม่มีขีดความสามารถที่จะพัฒนาทางการตลาด ไปไกลจากวิสาหกิจ การผลิต การค้าแบบชาวบ้าน

(4) ข้อเสนอแนะ

- ปรับปรุงกรรมวิธีการผลิตให้ทันสมัย เพื่อให้สามารถผลิตได้ครั้งละมากๆ
- พัฒนาเครื่องมือ อุปกรณ์ และบรรจุภัณฑ์ให้ทันสมัย กรรมวิธีถนอมอาหารให้อยู่ได้นาน และปรับบรรจุภัณฑ์เป็นกระป๋อง สามารถส่งออกไปยังต่างประเทศได้
- การส่งออกทุเรียนทอดกรอบเป็นการพัฒนาตลาดทุเรียน ซึ่งเป็นผลไม้ที่ขึ้นชื่อสำหรับจังหวัดระยอง และเป็นที่ยอมรับของชาวญี่ปุ่น ฮองกง และสิงคโปร์ การส่งออกทุเรียนกรอบจึงน่าจะเป็นช่องทางการตลาดได้อีกทางหนึ่ง
- สามารถจัดเป็นกระเช้าขายร่วมกันกับสินค้าประเภทอื่นๆ เช่น ข้าวเกรียบปากหมูนไพร จัดเป็นของขวัญสำหรับเทศกาลต่างๆ

11.2.5 ข้าวเกรียบผักสมุนไพร 9 ชนิด

- (1) ที่ตั้ง เลขที่ 8 หมู่ 5 ตำบลบ้านแลง อำเภอเมือง จังหวัดระยอง
- (2) ปุ่มหลัง เป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนอีกแบรนด์หนึ่งของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านแลง เป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน ที่ได้รับคัดเลือกเป็น OTOP 5 ดาวทำรายได้ในระดับ ต้นๆ ให้กับกลุ่ม

เป็นการพัฒนามาจากผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบที่เป็นสินค้าบริโภคที่มีขายอยู่ทั่วไปตามร้านขายของฝากในจังหวัดระยอง โดยที่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านแลงพัฒนานำสมุนไพรและพืชผลทางการเกษตรภายในชุมชนมาทำการแปรรูป โดยได้ร่วมกันคิดค้นผลิตข้าวเกรียบผักสมุนไพรซึ่งมีถึง 9 ชนิด พร้อมๆ กับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงการเกษตรในท้องถิ่น รายละเอียดปรากฏในภาคผนวก 2-5

(3) วิเคราะห์ศักยภาพ (SWOT analysis)

ก. จุดเด่น

- กลุ่มแม่บ้านเป็นผู้คิดค้นสูตรการผลิตด้วยตนเอง
- มีส่วนผสมเป็นพืชผักสมุนไพรมีประโยชน์ต่อร่างกาย
- ผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบดิบสามารถนำไปทอดและปรุงรสเองได้

- มีนักธุรกิจติดต่อให้ทำข้าวเกรียบขาเขียว
- มีนักธุรกิจติดต่อให้ทำข้าวเกรียบขาว เพื่อนำไปปรุงรส และทำตลาดเอง

ข. จุดอ่อน

- ขาดประสบการณ์ในการจัดชั้นวางขาย ขาดเทคนิคทางการตลาด ทั้งๆที่สินค้ามีจุดเด่นเฉพาะ
- ประสบปัญหาสินค้าเสียง่าย ทำให้ต้องรับภาระค่าใช้จ่าย
- บรรจุภัณฑ์มีเพียงการบรรจุถุงพลาสติก
- มีโอกาสนำผลิตภัณฑ์ไปวางขายตามห้างต่างๆ ในเขตภาคตะวันออกถึง 7 สาขา (กลุ่มห้างแหลมทอง) แต่ขาดความรู้ในการตกแต่ง และไม่มีความรู้ทางธุรกิจ การบัญชี จึงประสบปัญหาขาดทุน
- ไม่มีการต่อยอดธุรกิจ ขาดการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

ค. โอกาส

- เป็นสินค้าที่ตลาดต้องการ ได้รับการติดต่อให้นำไปวางขายตามห้างสรรพสินค้าต่างๆ ทั้งในภาคตะวันออกและกรุงเทพมหานคร
- สอดคล้องกับกระแสสุขภาพของคนเมือง (สมุนไพร)

ง. อุปสรรค

- การขาดแคลนบุคลากรและการเรียนรู้ (สะท้อนถึงบุคลิกของการทำงานองค์กรได้ว่า น่าจะมีปัญหาในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง เช่น การนำ / การเปิดกว้าง / การประสานความช่วยเหลือกับกลุ่มงานพัฒนาเอกชน – ภาครัฐ)

(4) ข้อเสนอแนะ

ก. พัฒนาบรรจุภัณฑ์ จัด packaging ร่วมกับสินค้าอื่นเพื่อขายเป็นอาหารเสริม

สุขภาพ / การเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์จากพลาสติกเป็นกระดาษ

ข. ยกระดับการบริหารจัดการ การบริหารการตลาด / การผลิต / การคลังสินค้า / การวางขาย และอายุผลิตภัณฑ์ ฯลฯ

11.2.6 กระป๋องเค็ม

(1) ที่ตั้ง จุดสาธิตการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรชุมชน
ร่วมใจ ตำบลเนินพระ เลขที่ 29 ซอยแหลมกระพ้อ (สุขุมวิท 52) เทศบาล
เมืองมาบตาพุด อ.เมือง จังหวัดระยอง

(2) ปุ่มหลัง กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรชุมชนร่วมใจ ประกอบด้วยสมาชิกส่วนใหญ่ที่มีอาชีพ
เกษตรกรรม ทั้งการทำนา ทำสวน และปลูกผัก แต่ประสบปัญหาผลผลิต
ตกต่ำ และเนื่องจากมีเวลาว่างหลังฤดูเก็บเกี่ยว จึงเกิดความคิดริเริ่มรวมกลุ่ม
กันระหว่างชุมชน เพื่อประกอบกิจกรรม เพิ่มมูลค่าผลผลิตทางการเกษตร
โดยเน้นการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่ไม่มีผู้ผลิตมากนักในชุมชน และเป็นที่ยอมรับ
บริโภค

กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรชุมชนร่วมใจ ตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2543 และ
ได้รับอนุญาตขึ้นทะเบียนจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนในปี 2549 ต่อมาได้รับการ
จัดตั้งเป็นศูนย์บริการและถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
รายละเอียดปรากฏตามภาคผนวก 2-6

(3) วิเคราะห์ศักยภาพ (SWOT analysis)

ก. จุดแข็ง

- กะปิเคยแท้ เป็นที่นิยมของลูกค้าโดยทั่วไป (ตลาดในท้องถิ่น / ในประเทศ)
- มีลูกค้าประจำ
- ขายหมดวันต่อวัน
- ใช้วัตถุดิบเป็นเคยสด – สมาชิกมีรายได้เพิ่ม
- เป็นกลุ่มแม่บ้านที่มีวินัยสูง มีกำหนดเวลาทำงาน 9.00-16.00 น. ทุกวัน

ข. จุดอ่อน

- วัตถุดิบ (เคย) เป็นสินค้าที่มีตามฤดูกาล ช่วงแรก มีนาคม – เมษายน และช่วงที่สอง กรกฎาคม – กันยายน (ตุลาคม มีบ้าง ไม่มากนัก)

ค. โอกาส

- เป็นผลิตภัณฑ์ที่ยืนอยู่บนความเป็นพื้นบ้านซึ่งเป็นกระแสนิยม เป็นด้านกลับของยุคสมัยบริโภคนิยม

ง. อุปสรรค

- มีข้อจำกัดในการผลิต / แรงงานจำกัด
- ความรู้ที่จะต้องพัฒนาตนเอง / พัฒนาผลิตภัณฑ์มีจำกัด

(4) ข้อเสนอแนะ

ก. พัฒนารรจภัณฑ์ ถ้าปรับปรุงใส่เป็นโถงดินเผาเคลือบใบเล็กๆ นอกจากจะสามารถถนอมกะปิให้อยู่ได้นานยิ่งขึ้นแล้ว ยังถนอมกลิ่นหอมของกะปิให้คงอยู่ได้ด้วย ทั้งบรรจภัณฑ์ยังมีความน่ารัก เป็นการสร้างจุดขายใหม่ๆ แตกต่างจากคู่แข่งอื่นๆ

ข. พัฒนาตลาด สามารถทำตลาดไปยังต่างประเทศ ซึ่งมีร้านอาหารไทย

อนึ่ง ผลิตภัณฑ์ชุมชน – วิสาหกิจชุมชน ที่ “จุดสาคิดการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรชุมชนร่วมใจ ตำบลเนินพระ ร่วมกันดำเนินงานนั้น นอกจากจะมี “กะปิเคยแท้” แล้ว ยังมี “พริกแกง” และ “ไข่เค็ม” ที่เป็นสินค้าบริโภค ที่จำเป็นสำหรับการบริโภคประจำวัน เป็นสินค้าที่สามารถจำหน่ายได้ง่าย และสามารถพัฒนางานทั้งด้านกระบวนการผลิต การบรรจุหีบห่อ การขยายตลาดในลักษณะเดียวกันกับกะปิเคยแท้ รายละเอียดปรากฏตามข้อมูลในภาคผนวก 2-7 และ 2-8

บทที่ 12

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาตามนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์

จากการศึกษาศักยภาพของวิสาหกิจชุมชน / กิจกรรมที่โดดเด่นของชุมชนระยอง / เทศบาลมาบตาพุดได้พบเห็นเชิงประจักษ์ถึง “ทุนทางภูมิปัญญา” และ “ทุนทางวัฒนธรรม” อันเป็นปัจจัยที่สามารถเคลื่อนเป็นอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ (creative economy) ให้แก่ชุมชนในพื้นที่จังหวัดระยองได้

จาก นโยบายของรัฐบาลว่าด้วยเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และจากการสัมภาษณ์กับอาจารย์อำนาจ ได้ความว่า เคยมีกลุ่มที่เคลื่อนไหวภาคประชาสังคมในพื้นที่จังหวัดระยอง เข้ามาติดต่อขอให้คิดค้นการแสดงหนังใหญ่ไปประกอบเป็นการแสดงในการ “ชุมนุมทางการเมือง” เพื่อสะท้อนปัญหาที่เกิดขึ้นในมาบตาพุด / ระยอง ที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรม ดังนั้น หากหนังใหญ่วัดบ้านดอนถูกนำไปใช้เป็นสัญลักษณ์ของการต่อสู้ระหว่างอุตสาหกรรมกับสิ่งแวดล้อม ระหว่างผลประโยชน์ / รายได้ของระบบเศรษฐกิจ กับ การเจ็บป่วยของชุมชนแล้ว จะทำให้เรื่องราวในระยอง / มาบตาพุด มีความเป็น drama ที่จะทำให้เกิดการแก้ไขปัญหาลือสารประชาสัมพันธ์ยิ่งขึ้นไปอีก

การพัฒนากิจกรรม วัฒนธรรม เพื่อสนับสนุนการท่องเที่ยว และสร้างอัตลักษณ์ (identity) ให้กับจังหวัดระยอง และภาคตะวันออก โดยการพัฒนาจากหนังใหญ่วัดบ้านดอน ให้เป็นไปตามนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์พอที่จะประมวลได้ ดังนี้

(1) การพัฒนาหนังใหญ่วัดบ้านดอน เพื่อแปรให้เป็นศิลปะการแสดงเชิงสร้างสรรค์

- a. แนวความคิด นำเอาความเป็นประวัติศาสตร์ชาติพันธุ์ วัฒนธรรมชุมชนของความเป็นคนราชนิกุล / ชนเผ่าพื้นเมืองทะเลภาคตะวันออก เป็นประเด็นเดินเรื่อง เป็น presentation เป็น information base สำหรับการท่องเที่ยวของจังหวัดระยอง และหากเป็นไปได้ น่าจะขยายไปเป็นส่วนประกอบสำหรับการฟื้นฟูประวัติศาสตร์ชุมชนของพื้นที่ในภูมิภาคด้านตะวันออก ที่ค่อนข้างจะไม่ใช่เป็นที่รู้จัก ไม่เป็นที่หวือหวา ที่จะนำมาบรรจุสำหรับการท่องเที่ยวในด้านนี้มากนัก (จะมีความเป็นประวัติศาสตร์บ้างก็ในเรื่องของลูกฝรั่งเศส / สงครามกับฝรั่งเศสที่จันทบุรี / การสะสมกำลังพลของพระเจ้าตาก-ตีเมืองจันทน์ / ประวัติศาสตร์โบราณ เช่น เมืองศรีมโหสถ / ปราสาทสด๊กก๊อกธม ฯลฯ) ใน

ความเป็นประวัติศาสตร์ชุมชน บริเวณพื้นที่ของระยอง น่าจะเป็นแหล่งของการค้าขายมากกว่าโดยเฉพาะปากน้ำระยอง /ปากน้ำประแสร์

b. กลยุทธ์

เดินทางแบบ assemblage ไปกันทั้งสี่ความคิด /สร้างเป็นกระแสน้ำของอาณาบริเวณ (ไม่ใช่ของจังหวัดใด จังหวัดหนึ่ง) ให้กับภูมิภาคในย่านตะวันออกของไทย ให้เป็นที่รู้จักมากขึ้น โดยอิงความเป็นประวัติศาสตร์ชุมชน

กลุ่ม	กิจกรรม	ทิศทางที่สามารถพัฒนางาน /เงื่อนไข
1	งานการแสดง	เชื่อมโยงนโยบายการท่องเที่ยวในระยองภาคตะวันออกให้มีความเชื่อมโยงต่อกัน โดยให้การท่องเที่ยวแบบแหล่งบันเทิงในพหุ พัฒนาไปดึงเอางานพัฒนางานด้านการแสดง – วัฒนธรรมท้องถิ่นมาเป็นส่วนประกอบในการรณรงค์การท่องเที่ยวในพหุ โดยการเชื่อมโยง โดยจัดเป็นกิจกรรมการแสดงเพื่อแนะนำจังหวัดระยอง /ประวัติศาสตร์ชุมชนภาคตะวันออก - เป็นการแสดงต้อนรับนักท่องเที่ยวที่เป็นคณะของโรงแรมที่พหุ - แทรกเป็นรายการการแสดงในสถานที่ /เวทีการแสดงที่เป็นที่นิยมของพหุ - จัดทำเป็นวีดิทัศน์แนะนำตัวเองของจังหวัด - จัดเป็นส่วนประกอบในงานของหอการค้าจังหวัด /สภาอุตสาหกรรมจังหวัด หรืองานในความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื้อหา - เล่าเรื่องการจัดตั้งเมืองและการค้าในย่านทะเลตะวันออก - เล่าเรื่องการค้าขายและการใช้ชีวิตในลุ่มน้ำระยอง /ประแสร์ - เล่าเรื่องการค้าขายข้าวเป็นเมืองอุตสาหกรรม และเป็นฝ่ายผลิตเศรษฐกิจของประเทศไทย - เล่าเรื่อง “คนราษีไศล”
2	งานศิลปะ	พัฒนาสัญลักษณ์ของหนังใหญ่วัดบ้านคอน โดยพัฒนาให้มีดีไซน์ที่บ่งบอกความเป็นตัวตน /แตกต่างจากหนังใหญ่โดยทั่วไป แล้วขยายเป็นงานศิลปะ เป็นของฝาก เป็นลายของเสื้อที่เชิร์ต เน็คไท และของที่ระลึก ฯลฯ
3	งานสื่อ	วีดิทัศน์ / หนังสือเล่ม /เล่าเรื่องเป็นตอนๆในวิทยุชุมชน /เว็บไซต์
4	งานสร้างสรรค์	ขยายตัวจากงานวัฒนธรรมชุมชน ประวัติศาสตร์ชุมชน ไปรองรับต่อการสร้างเป็นกิจกรรมสนับสนุนการท่องเที่ยว โดยเพิ่มเติมเรื่องความคิดสร้างสรรค์ ในระยะแรกนี้จะเป็นไปตามกิจกรรมขั้นพื้นฐานตามที่ได้กล่าวมาข้างต้น ในระยะต่อไป จะพัฒนาเป็นโรงแรมสำหรับจังหวัดระยอง พร้อมกับการจัดสร้างพิพิธภัณฑ์ ซึ่งขึ้นอยู่กับความนิยมของลูกค้าในตลาดการท่องเที่ยวโดยเฉพาะชาวต่างประเทศ

(2) การพัฒนางานพัฒนาชุมชน (social development)

จากการศึกษาข้อมูลวิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ของจังหวัดระยองแบบคร่าวๆ ตามระยะเวลาที่พอจะเอื้ออำนวย ได้มีข้อสรุปที่จะใช้เป็นแนวทางการพัฒนางานด้านสนับสนุนการพัฒนาอาชีพ / สนับสนุนการช่วยเหลือทางสังคม โดยการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนที่เป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน (สินค้าอุปโภค / บริโภค) ดังนี้

O การพัฒนางานตลาดของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านแลง

- **ผลิตภัณฑ์** (1) ทูเรียนทอดกรอบ (2) ข้าวเกรียบผักสมุนไพร 9 ชนิด
- **ปัญหา** สินค้าทั้งสองรายการข้างต้น มีจุดเด่นในด้านผลิตภัณฑ์ เป็นที่นิยมของผู้บริโภคที่สามารถอ้างอิงได้จากข้อมูลทางการตลาด ที่มีการติดต่อมาจากทั้งสยามพารากอน / บริษัท ออมทอง (ในกรณีของทูเรียนทอดกรอบ) และกรณีข้าวเกรียบสมุนไพร ผลิตภัณฑ์ 5 ดาวของ OTOP ที่เคยมีการวางขายในห้างแหลมทองในเขตภาคตะวันออกถึง 7 สาขา โดยสินค้าทั้งสองรายการมีประเด็นร่วมในปัญหาด้านการจัดการ การเปลี่ยนตลาด การขยายตลาด ซึ่งต้องอาศัยระบบการจัดการที่แตกต่างไปจากเดิม
- **แนวทางการพัฒนาของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านแลง**
 - **Positioning** เป็นการผลิตและเป็นเจ้าของ Brand เพราะต้องอิงความเป็นกลุ่มแม่บ้านและการเป็นวิสาหกิจชุมชน
 - **Growth** ขยายตัวแบบ ขยายฐานการตลาด ขยายช่องทางการตลาด จากแบบเดิมที่ผลิตแล้วขายที่ทำการกลุ่ม / ร้านค้าชุมชน ไปเป็นตลาดใหม่ที่เป็น modern trade
 - **Strategy** สร้าง strategic alliance หรือจัดหาบริษัทกลางมาทำหน้าที่เป็นตัวกลางทางการตลาด หรือเป็นตัวกลางที่เชื่อมโยง / พัฒนาให้ระบบตลาดทั้งสองได้มีการผนวก หรือเชื่อมต่อกัน
- **กิจกรรมของฝ่าย CSR**
 - จัดกิจกรรมสร้างความรู้ทางการตลาด การบริหารวิสาหกิจ การพัฒนาวิสาหกิจให้เป็นธุรกิจเพื่อสังคม เช่น จัดการบรรยาย จัดอบรม โดยอาจจะจัดเป็นความร่วมมือร่วมกับองค์กรของรัฐ เอกชน สถาบันการศึกษา เช่น

- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม
- SME Bank
- สถาบันส่งเสริมผู้ประกอบการรายย่อย หน่วยงานของสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย
- Thammasat Business School
- จัดเป็นโครงการอาสาสมัครที่ปรึกษาการตลาดวิสาหกิจชุมชน โดยจัดเป็นโครงการที่รณรงค์จัดหาอาสาสมัครในหมู่พนักงานของกลุ่ม ปตท. ที่มีจิตอาสาที่จะร่วมการพัฒนาตลาดให้กับวิสาหกิจชุมชน โดยอาศัยตัวแบบการสร้างกิจกรรม CSR ให้ไปด้วยกันทั้งภายใน /ภายนอก เช่น
 - เป็นโครงการพัฒนาด้านการตลาดของวิสาหกิจชุมชน
 - เป็นโครงการที่ดำเนินการแบบมีส่วนร่วมของทั้งพนักงาน ปตท. และชุมชน
 - จัดทำเป็นข้อเสนอพร้อมงบประมาณ
 - มีที่ปรึกษาผู้ชำนาญการทางการตลาด เป็นกรรมการผู้คัดเลือก
 - จะจัดสถานที่จำหน่ายควบคู่ไปกับร้านค้าเดิมในสถานบริการน้ำมันของ ปตท. หรือสถานที่อื่นก็ได้
- การพัฒนางานตลาดของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรชุมชนร่วมใจ
 - ผลลัพธ์ “กะปิเค็มแท้/พริกแกง / ไข่เค็ม ที่เป็นผลลัพธ์ ที่เป็นที่รู้จัก นั้นในขั้นนี้ถือเป็นข้อมูลเบื้องต้นที่น่าสนใจ เพราะเป็นหมวดหมู่ผลิตภัณฑ์อาหารแบบเครื่องปรุงรส ที่มีศักยภาพในการพัฒนา เพียงแต่จะต้องมีการศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์
 - แนวทาง ศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมสำหรับการพัฒนา
 - กิจกรรมของฝ่าย CSR
 - จัดให้มีการศึกษาศักยภาพของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ร่วมกันระหว่างชุมชนกับสถาบันอาหาร หรือสถาบันวิชาการ
 - บรรจุเป็นหนึ่งในโครงการอาสาสมัครแบบจัดหานักพัฒนาผลิตภัณฑ์

ภาคผนวก ส่วนที่ 1

ภาคผนวก 1-1

แนวคิดและทฤษฎีสำหรับการทำความเข้าใจ “การเมืองสิ่งแวดล้อม”

แนวคิดด้วยระบบนิเวศน์สังคมนิยม (Ecosocialism)

แนวคิดนิเวศน์สังคมนิยม (Ecosocialism) มีพัฒนาการมาจากแนวคิดของ Karl Marx ในการเคารพธรรมชาติ ซึ่งเป็นพื้นฐานความคิดแบบนักมนุษยนิยมที่ก้าวหน้า (radical from humanism) ที่ Marx พัฒนามาจากความคิดเรื่อง Fetishism ของ Feuerbach โดย Marx เขียนเรื่องเหล่านี้ไว้ในหนังสือเรื่อง The enemy of Nature และได้อธิบายถึงผลพวงจากแนวคิดเรื่องมูลค่า (Value) ของสินค้า แล้วใช้ระบบวิธีคิดแบบ Materialism อธิบายผลต่อเนื่องของมูลค่าส่วนเกิน ก็จะเห็นลักษณะตรงข้ามของระบบทุนนิยมที่เป็นผลที่ได้รับความเสียหายจากการพัฒนาของระบบ และสุดท้าย Marx ก็ได้เสนอทางออกโดยการรวมตัวของคนส่วนใหญ่ที่ได้รับผลพวง หรือผลกระทบที่จะต้องต่อสู้กับนายทุนซึ่งเป็นคนส่วนน้อยของสังคม

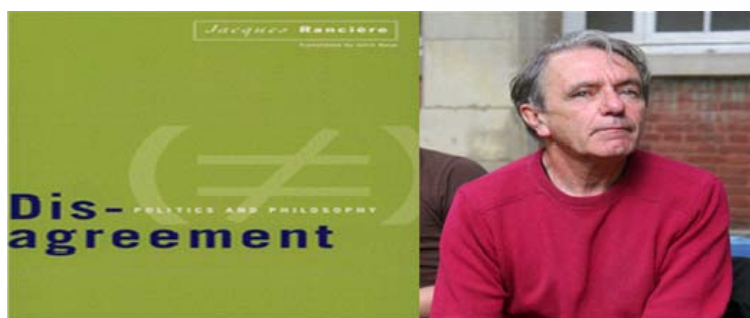
แนวความคิดดังกล่าว มุ่งเน้นไปยังผลด้านกลับของโลกทุนนิยม ไม่ว่าจะเป็นนิยามแบบทุนนิยมเสรีใหม่ (Neo-liberalism) หรือทุนนิยมโลกาภิวัตน์ (Globalization) ซึ่งดูเหมือนว่าความขัดแย้งหลักของสังคมไม่ได้เกิดขึ้นตามการวิเคราะห์แบบ Marxist orthodox ที่บอกว่าพัฒนาการของระบบทุนนิยมจะนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างชนชั้นนายทุนกับชนชั้นกรรมาชีพ เป็นความขัดแย้งของสังคม และจะทำให้เกิดการต่อสู้ทางชนชั้น (Class Structure) และนำไปสู่การปฏิวัติที่นำโดยชนชั้นกรรมาชีพ แต่เหตุการณ์ดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นจริง การเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไปสู่สังคมนิยมของแต่ละประเทศ ไม่ว่าจะเป็นสหภาพโซเวียต จีน คิวบา อินโดจีน ฯลฯ ไม่ได้เกิดจากคู่ความขัดแย้งหลักที่ว่านี้ นอกจากนั้น ในพัฒนาการปัจจุบัน ก็ยังจะเป็นความเลือนรางในคู่ความขัดแย้งระหว่างนายทุนกับชนชั้นกรรมาชีพ แต่คู่กรณีกลับกลายเป็นปัญหาความขัดแย้งระหว่างระบบทุนนิยม (Capitalism) กับระบบนิเวศน์ (Ecology) แทน ดังจะเห็นได้จากคำกล่าวของอีโว โมราเลส (Evo Morales) ประธานาธิบดีของโบลิเวีย (The Second Ecosocialist Manifesto, กันยายน 2007) ว่า “โลกนี้เกิดความทุกข์ยาก ความเจ็บป่วย อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ ซึ่งล้วนแต่เป็นผลมาจากการพัฒนาของระบบทุนนิยม”

Joel Kovel and Micheal Lowy ได้อธิบายเพิ่มเติมถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบนิเวศน์ภายใต้ระบบทุนนิยมนี้ว่า เป็นเพราะ “ระบบทุนนิยมยังคงแสวงหากำไร และการทำงานของระบบที่สร้างพฤติกรรมกรบรีโลก การใช้ทรัพยากรอย่างสุรุ่ยสุร่ายนั้น นำไปสู่การต้องใช้ทรัพยากรธรรมชาติเข้ามาเป็น

ส่วนประกอบในการผลิต การสะสมทุน ผลพวงจึงไปสร้างปัญหาต่อมลภาวะและชุมชนในที่ต่างๆ อยู่เรื่อยๆ” ซึ่งสอดคล้องกับ The second Ecosocialist Manifesto ที่ระบุว่า “ระบบทุนนิยมไม่สามารถจะบรรลุในวัตถุประสงค์ในการสร้างความมั่นคงสมบูรณ์ (Integrity) –กับการสร้างกำไรสูงสุดไปพร้อมๆ กันได้”

นี่คือที่มาของการเมืองใหม่ที่จะต้องนำไปสู่การจัดการคู่อริที่ขัดแย้งกันระหว่างการพัฒนาของระบบทุนนิยม กับระบบนิเวศน์โดยรวมของสังคม

แนวคิดว่าการเมืองเป็นเรื่องของความขัดแย้ง (disagreement)

แนวคิดการเมืองใหม่คือการเมืองที่ไม่ใช่แค่เรื่องผลประโยชน์ เป็นเรื่องของการที่คน
กล่าวถึงความต้องการของตัวเองที่แตกต่างไป. คนอยู่คนเดียวแต่ต้องการที่จะได้คนมาช่วยกัน
ทำ. ให้อำนาจแก่คนธรรมดาที่ไม่ใช่แค่คนรวย

แนวคิดว่าการเมืองเป็นเรื่องของความขัดแย้งนี้ เป็นของ ฌาคส์ รองซีแยร์ (Jacques Rancière) ซึ่งมีชื่อผลงานตามหนังสือเรื่อง dis-agreement เป็นนักปรัชญาการเมืองชาวฝรั่งเศส ที่อธิบายว่า “...ระบบทุนนิยม-เสรีนิยมใหม่ที่กำลังจะทะยานออกไปข้างหน้าอย่างเร่งรีบจึงเปิดเผยส่วนที่ถูกทิ้งไว้ข้างหลังที่ระบบมองไม่เห็นส่วนที่ละเลยของตัวเอง และยิ่งจะเป็นตัวเร่งให้เกิดปฏิกิริยาของสังคมโดยรวม

จะมีการปรากฏขึ้นของ “ส่วนที่ไม่ได้ถูกนับเข้าไว้เป็นส่วนหนึ่งของระบบการนับ” ตามแนวคิดของ ฌาคส์ รองซีแยร์ (Jacques Rancière) เป็นส่วนที่สะท้อนถึงการไม่ถูกนับรวมเข้าไว้ในตำแหน่งที่ควรจะมีอยู่ในสังคม (uncounted) เป็นการเมืองที่เริ่มเกิดขึ้นเมื่อผู้ที่ไม่เคยถูกนับมาก่อนแสดงสิทธิในการมีส่วนของตนในสังคม (Part-Taking เป็นอีกมิติหนึ่งที่ลึกกว่าและไม่เหมือนกับ Participation democracy) ยกตัวอย่างกรณีการต่อสู้ทางการเมืองของสหราชอาณาจักร หรือเครือข่ายประชาชนภาคตะวันออกในเรื่องของสิทธิของผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาของระบบเศรษฐกิจทุนนิยมโดยรวม.

แนวความคิดว่าด้วยขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมใหม่ (New Social Movement : NSM)

การเคลื่อนไหวทางสังคมใหม่ เป็นวิถีคิดทางรัฐศาสตร์ยุคใหม่ ที่เรียกกันว่า Post – Modern หรือยุคหลังสมัยใหม่ ผสมผสานกับวิถีคิดทางการเมืองแบบสังคมนิยมที่เป็น Post – Marxist หรือซ้ายใหม่ยุคหลังมาร์กซิสต์ เป็นกลุ่มความคิดทางการเมืองกว้างกว่านิเวศน์สังคมนิยม (Ecosocialism) ที่เน้นเฉพาะเรื่องผู้กระทำ ผลการกระทำที่มีต่อระบบนิเวศน์ (สิ่งแวดล้อมและชุมชน)

คำว่า “ขบวนการทางสังคมใหม่” เป็นขบวนการทางสังคมที่เกิดขึ้นแทนขบวนการเดิมทางสังคมที่เป็นขบวนการคอมมิวนิสต์ ขบวนการสังคมนิยม และขบวนการชาตินิยม ซึ่งทั้งหมดนี้พบว่าไม่ประสบผลสำเร็จมากนักในการต่อสู้กับระบบทุนนิยมโลก ลักษณะสำคัญของขบวนการสังคมใหม่ประกอบด้วย การเน้นกลุ่มและชุมชนระดับต่ำกว่ารัฐ เน้นการสร้างเครือข่าย เน้นการใช้เครื่องมือทางศาสนา ความเชื่อ ภูมิปัญญาท้องถิ่นและการสร้างวัฒนธรรมระดับรากหญ้า มีประเด็นต่อสู้หลากหลาย ไม่ใช่เพียงเศรษฐกิจการเมืองเช่นเดิม หากแต่ยังมีปัญหาสิ่งแวดล้อม สิทธิสตรีและชนส่วนน้อย ไปจนถึงจริยธรรมใหม่ ขบวนการนี้ได้สร้างศาสตร์และองค์ความรู้ของตนเอง เช่น การเกษตรยั่งยืน การตั้งชุมชนช่วยตนเอง เงินตราชุมชน การแพทย์พื้นบ้าน การสื่อสารพื้นบ้าน ..” (อนุช อภาภิรมย์, www.recom2006.trf.or.th)

ประกาศ ปิ่นตบแต่ง ได้จัดหมวดหมู่ของขบวนการทางสังคมใหม่ในสังคมไทยประกอบด้วย (1) ขบวนการเคลื่อนไหวของคนจน คนด้อยอำนาจ คนด้อยโอกาส (2) ขบวนการเคลื่อนไหวของคนจนในเมือง (3) ขบวนการเคลื่อนไหวด้านสิ่งแวดล้อม (4) ขบวนการเคลื่อนไหวในมิติเกี่ยวกับประชาธิปไตย (5) ขบวนการต่อต้านโลกาภิวัตน์ (6) ขบวนการเคลื่อนไหวในมิติอัตลักษณ์

ขบวนการทางสังคมใหม่นี้ เป็นส่วนหนึ่งของประชาสังคม (Civil society) ซึ่งมีการจัดไว้เป็น 3 ประเภท ดังนี้ (1) ประชาสังคมแบบชุมชนนิยมหรือแบบเบญจภาคี หมายถึงกลุ่มที่มุ่งสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ธุรกิจ การเมือง สื่อมวลชน และประชาชน ลักษณะการทำงานของคนในกลุ่มนี้จะเน้นไปยังการสมานฉันท์ ดำเนินกิจกรรมสาธารณะ เวทีการพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมทั้งผลักดันวาระสำคัญทางนโยบายการเมือง เศรษฐกิจและสังคม การจัดทำแผนทั้งระดับชุมชน ท้องถิ่น และระดับชาติ (2) ประชาสังคมแบบเสรีนิยม หมายถึงการรวมตัวของผู้คนในลักษณะกลุ่มองค์กรหรือสมาคมภายในสังคมที่จัดตั้งขึ้นใหม่ และทำกิจกรรมสาธารณะผ่านการต่อรอง กดดันให้รัฐมีนโยบายสาธารณะเพื่อเอื้อประโยชน์กลุ่มของตน เช่น การรวมตัวเป็นสมาคมธุรกิจแล้วเข้ามามีบทบาทในกระบวนการนโยบาย

สาธารณะผ่านคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชน (กรอ.) (3) ประชาสังคมแบบขบวนการทางสังคมแบบใหม่ เป็นการปรากฏตัวของการรวมตัวของเครือข่ายองค์กรชาวบ้าน เช่น สมัชชาคนจน สมัชชาเกษตรกรรายย่อย รวมทั้งเครือข่ายองค์กรชาวบ้านด้านสิ่งแวดล้อม ลักษณะการทำงานของคนในกลุ่มนี้ คือการขัดแย้งกับรัฐ ต่อรองกับรัฐ เคลื่อนไหวทางการเมือง

การเชื่อมโยงของขบวนการทางสังคมใหม่ที่อิงกับประชาสังคม อิงกับการเมืองภาคประชาชน ซึ่งเป็นกระแสรองในระบบการเมืองนี้ สอดคล้องกับคำอธิบายของธีรยุทธ บุญมี ซึ่งได้ยั่วว่า “..การเมืองภาคประชาชน มีองค์ประกอบหลายส่วน คือองค์กรอิสระตามรัฐธรรมนูญ สื่อมวลชนต่างๆ สถาบันวิชาการ และปัญญาชนอิสระ กลุ่มสิทธิ กลุ่มเพื่อกิจกรรมต่างๆ และองค์กรพัฒนาเอกชน ทั้งที่เป็นระดับโลก ระดับท้องถิ่น และทั่วไป การเมืองภาคประชาชนนี้มีชื่อเรียกตามเป้าหมายที่แตกต่างกัน แต่เหลื่อมซ้อนกันอยู่ เช่น การเมืองภาคปริณทลสาธารณะ (*public sphere*) มุ่งสร้างพื้นที่เวที กลไกส่วนกลาง ซึ่งไม่ใช่รัฐสภาที่จะถกเถียงสร้างประเด็นต่างๆ ขยายสิทธิอำนาจต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม การเมืองภาคประชาสังคม (*civil society*) หรือ การเมืองภาคพลเมือง (*citizen politics*) ซึ่งมุ่งร่วมแข่งขันกับบุคคลองค์กรต่างๆ ในสังคมที่จะถกเถียงและบรรลุข้อตกลงในประเด็นต่างๆ หรือผลักดันบางประเด็นให้เป็นนโยบายของรัฐ และการเมืองภาคประชาชน (*people's politics*) หรือขบวนการสังคมใหม่ (*new social movement*) ซึ่งมุ่งเคลื่อนไหวสร้างจิตสำนึกคนในประเด็นผลประโยชน์ร่วมของมนุษยชาติ อันได้แก่ สภาพแวดล้อมโลก การควบคุมทุนการเงินโลก หรือคัดค้านโลกาภิวัตน์ การเคารพอำนาจ สิทธิในวิถีชีวิตตัวตนของชุมชน บุคคล..” (ธีรยุทธ บุญมี)

ขบวนการทางสังคมใหม่ อาจจะมีจุดยืนในบางเรื่องที่แตกต่างกัน แต่จะมีจุดร่วมในการต่อต้านโลกาภิวัตน์ของทุนนิยมหรือเสรีนิยมใหม่ (ภักวดี วีระภาสพงษ์) หากจะมองไปถึงเป้าหมายของการเคลื่อนไหวแล้ว ขบวนการทางสังคมใหม่จะเห็นถึงความแตกต่างไปจากขบวนการปฏิวัติทางการเมือง

“..บทบาทของกลุ่มเอ็นจีโอ ขบวนการดังกล่าวไม่ใช่การปฏิวัติสังคมเช่นอดีต แต่เป็นกลุ่มที่จะแผ้วถางให้สังคมได้มองเห็นสังคมใหม่ได้ชัดเจนขึ้นเรื่อยๆ เพื่อปรับทิศทาง เตรียมตนเองและครอบครัวไปสู่อนาคต ซึ่งจะเป็นอนาคตของการร่วมกันอยู่อย่างเคารพความแตกต่างหลากหลายของวิถีชีวิต เพศ วัย ความคิด วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมร่วมกันมากขึ้น เอ็นจีโอและขบวนการชาวบ้าน ยังมีบทบาทในการสร้างแผนภูมิทางความรู้ คุณธรรม และอำนาจแก่สังคม (Cognitive and moral map) ก่อนการเคลื่อนไหวอย่างเข้มข้นของเอ็นจีโอและขบวนการชาวบ้าน คนไทยส่วนใหญ่ยึดถือเอารัฐ ชาติ หรือ

ประเทศเป็นศูนย์กลาง โครงการต่างๆ สามารถทำได้ถ้าใช้ข้ออ้างทำเพื่อพัฒนาประเทศ แต่การต่อสู้อย่างเข้มข้น เสียสละ ของชาวบ้านในหลายๆ เรื่องทำให้สังคมเกิดแผนภูมิใหม่ทางปัญญา คุณธรรม และอำนาจ (ธีรยุทธ บุญมี)

จากค่านิยมและองค์ประกอบของขบวนการสังคมใหม่ข้างต้น จะเห็นลักษณะของพฤติกรรมทางการเคลื่อนไหวของขบวนการ ว่าเป็นแขนงหนึ่งของภาคประชาสังคม และ/หรือการเมืองภาคประชาชน เป็นการเคลื่อนไหวที่ไม่ประสงค์จะโค่นล้มอำนาจรัฐ แต่จะขัดแย้งและต่อรองกับรัฐ ชูแนวคิดแบบอยู่ร่วมกัน เคารพความแตกต่างหลากหลายของวิถีชีวิต เพศ วัย ความคิด และวัฒนธรรม มุ่งเคลื่อนไหวสร้างจิตสำนึกคนในประเด็นผลประโยชน์ร่วมของมนุษยชาติ อันได้แก่ สภาพแวดล้อมโลก การควบคุมทุนการเงินโลก หรือการคัดค้านโลกาภิวัตน์ เน้นการสร้างเครือข่าย เน้นการใช้เครื่องมือทางศาสนา ความเชื่อ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการสร้างวัฒนธรรมระดับรากหญ้า มีประเด็นต่อสู้ที่หลากหลาย ไม่ใช่เพียงเศรษฐกิจการเมืองเช่นเดิม หากยังมีปัญหาสิ่งแวดล้อม สิทธิสตรี และชนส่วนน้อย ไปจนถึงจริยธรรมใหม่

ภาคผนวก 1-2

ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมใหม่

กรณีมาตาพุต /ขบวนการสิ่งแวดล้อม (การเมืองสิ่งแวดล้อม)

ลำดับ	กรณี	แกนหลัก /	การปฏิบัติการ
1	การต่อต้านโรงงานเจนโก้	นายธีรวิจน์ นามดวง นายทองอินทร์ แก้ววัฒนา ก่อการนำชาวบ้านปลวกแดงประท้วงการก่อสร้างโรงงานกำจัดขยะพิษ ของบริษัทเจนโก้ หรือชื่อทางการในขณะนั้น “บริษัทจัดการและพัฒนาเพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม จำกัด” ซึ่งเป็นโครงการลงทุนระหว่าง กนอ.กับบริษัทเอกชน เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นประมาณปี 2536	นายทองอินทร์ แก้ววัฒนา ถูกลอบยิงเสียชีวิตในวันที่ 18 มกราคม 2539
2	กลืน /ย้ายโรงเรียนมาตาพุต	เป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อปี 2540 นำโดย “กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมาตาพุต” โดยนายรัชยุทธ วงศ์ภูซังค์ / นายเจริญ เศษคุ้ม /นายอิทธิพล แจ่มแจ้ง ซึ่งเป็นผู้นำชุมชนต่างๆในรอบที่ตั้งมาตาพุตคอมเพล็กซ์อุตสาหกรรม การเคลื่อนไหวในครั้งนั้น จากข้อมูลที่สืบค้นได้พบว่า ผู้นำข้างต้นให้ข้อมูลว่า มีการประสานข้อมูลและการเคลื่อนไหวกับกลุ่มศึกษาและรณรงค์มลภาวะอุตสาหกรรม ของคุณเพ็ญ โฉมแซ่ตั้ง	นำไปสู่ประเด็นการฟ้องศาลปกครองในคดีรุกชายฝั่งทะเล ซึ่งศาลปกครองระยองได้วินิจฉัยไปเมื่อ 2550 ปัจจุบันคดีอยู่ระหว่างการอุทธรณ์
3	การจัดการน้ำภาคตะวันออก	นำโดยเครือข่ายประชาชนคนระยอง 8 อำเภอ โดยนายธีรวิจน์ นามดวงและนายสุทธิ อัจฉาศัย เปิดประเด็นการจัดสรรทรัพยากรน้ำเพื่อการอุตสาหกรรม และเพื่อการเกษตร ในขณะที่ประสบภัยแล้ง เป็นเหตุการณ์ในปี 2548	นำไปสู่โครงการก่อสร้างท่อผันน้ำจากบางปะกงไปลงในเขื่อนเก็บน้ำของชลประทาน /ดำเนินการโดยอีสท์วอเตอร์ คุณสุทธิ เคยเป็นพนักงานในสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พ.อ.ช.)

รายงานการสำรวจการเคลื่อนไหวของกลุ่มการเมืองสิ่งแวดล้อมในกรณีมาตาพุต และศักยภาพการพัฒนาชุมชนในพื้นที่จังหวัดระยอง ตามนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ลำดับ	กรณี	แกนหลัก /	การปฏิบัติการ
4	มลภาวะมาบตาพุด / ศาลปกครอง (มลพิษ)	ปี 2549 เครือข่ายประชาชนภาคตะวันออก นำโดย นายธีรวัจน์ นามดวงและนายสุทธิ อัมฉาศัย เปิด ประเด็นมลภาวะในมาบตาพุด ต่อมาเครือข่ายฯได้ฟ้องศาลปกครอง และศาล ปกครองระยองมีคำสั่งให้ประกาศเป็นเขตควบคุม มลพิษ เมื่อ 3 มีนาคม 2552	นำไปสู่การจัดตั้ง คณะอนุกรรมการของ คณะกรรมาการ สิ่งแวดล้อมแห่งชาติ โดย มีบุคลากรจากกระทรวง พลังงาน / กระทรวง อุตสาหกรรม เป็นกำลัง สำคัญ
5	โรงไฟฟ้าถ่านหิน ไออาร์พีซี	ปี 2550 เครือข่ายประชาชนภาคตะวันออก นำโดย นายสุทธิ อัมฉาศัย และผู้นำท้องถิ่นที่ตั้งโดยรอบ ไออาร์พีซี ชุมนุมคัดค้านการเตรียมการประมูล โรงไฟฟ้าถ่านหิน ตามแผนพีดีพี 2007 เครือข่ายประชาชนภาคตะวันออก นำโดยนายธีร วัจน์ นามดวงและนายสุทธิ อัมฉาศัย จนบริษัท ขอม ที่จะไม่ร่วมประมูล มีการใช้สัญลักษณ์โดยผลิตเสื้อที่เชิร์ต มีการเปิด blog ที่โอเคเนชั่น เพื่อรายงานข่าวจากภาคสนาม	นำไปสู่การจัดตั้งเครือข่าย ขาวระยองรักษ์ สิ่งแวดล้อมเพื่อผืน แผ่นดินมาตุภูมิ
6	มาตรา 67 วรรค สอง	สมาคมต่อต้านสภาวะโลกร้อน โดยนายศรีสุวรรณ จรรยา และสมัชชาองค์กรเอกชนด้านสิ่งแวดล้อม และอนุรักษ์ธรรมชาติ ได้ร่วมกับนายสุทธิ และ ชาวบ้านโดยรอบที่ตั้งมาบตาพุดฯ ยื่นฟ้องต่อศาล ปกครองกลาง ซึ่งต่อมาศาลปกครองสูงสุดได้มีคำสั่ง ให้ระงับการดำเนินงานในโครงการต่างๆที่ยังไม่ได้ ดำเนินการตามความในมาตรา 67 วรรคสอง จำนวน 65 โครงการ	ปัจจุบันอยู่ในระหว่าง การพิจารณาคำเนินการให้ เป็นเป็นไปตาม บทบัญญัติตาม รัฐธรรมนูญ โดย คณะกรรมการ 4 ฝ่ายซึ่งมี อดีตนายกรัฐมนตรี นาย อานันท์ ปันยารชุนเป็น ประธาน

ภาคผนวก 1-3

กลุ่มการทำงานภาคประชาสังคมและงานที่น่าสนใจ ในพื้นที่จังหวัดระยอง

ลำดับ	กลุ่มงาน	พื้นที่ปฏิบัติการทางการเมือง	หมายเหตุ
1	เด็ก สตรี คนชรา	-	-
2	สุขภาพ /ผู้เจ็บป่วย	คาเมลเลียน โซเชียลเซนเตอร์ระยอง	บาทหลวงโจวันนีคอนดาร์น
3	ส่งเสริมวิสาหกิจ	ศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงชุมชน	นายสมศักดิ์ เครือวัลย์
		เครือข่ายกสิกรรมธรรมชาติเขาขุนอินทร์	นายดำรงศักดิ์ ชุมแสงพันธ์
		เครือข่ายประมงพื้นบ้านเนินขี้ / แกลง	
		เครือข่ายโครงการบ้านปลา หาดแม่รำพึง	
		เครือข่ายแหลมรุ่งเรือง	
4	อนุรักษ์ธรรมชาติ	เครือข่ายลุ่มน้ำประแส	นางสาวอิง ประสงค์ศิลป์
		เครือข่ายลุ่มน้ำระยอง	
		เครือข่ายชุมชนอนุรักษ์ป่าชายเลน	
5	กลุ่มประสาน / กระตุ้น	องค์กรเพื่อการพัฒนาชุมชนระยอง	นายสุภวัฏ ขวัญเมือง
		เครือข่ายองค์กรชุมชนบ้านจำรุง	นายชาติชาย เหลืองเจริญ
		สถาบันองค์กรพัฒนาองค์กรชุมชน	นายสุทธิธรรม เลขวิวัฒน์
6	งานวัฒนธรรม	หนังใหญ่วัดบ้านดอน	เจ้าอาวาสวัดบ้านดอน
		เครือข่ายอนุรักษ์วัฒนธรรมบ้านเนินพะยอม	

รายงานการสำรวจการเคลื่อนไหวของกลุ่มการเมืองสิ่งแวดล้อมในกรณีมาตาพูด และศักยภาพการพัฒนาชุมชนในพื้นที่
จังหวัดระยอง ตามนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ข้อสังเกต

1. การดำเนินกิจกรรมตามโครงการของกลุ่มและองค์กรภาคประชาสังคม ช้างต้น ยังไม่มีโครงการที่เกี่ยวข้องกับเด็ก สตรี คนชรา ซึ่งในลำดับต่อไปจะเป็นปัญหาของคนระยองมากขึ้น เพราะจากการศึกษาข้อมูลในพื้นที่หลายครั้งที่ผ่านมา จะพบการสะท้อนปัญหาของเยาวชน – ยาเสพติด – การประทุพติปฏิบัติของวัยรุ่น ฯลฯ
2. ลักษณะของการส่งเสริมอาชีพ /วิสาหกิจ มุ่งเน้นไปยังชุมชนดั้งเดิม ที่เป็นการเกษตร การประมง เป็นด้านหลัก ยังไม่มีงานที่เป็นการพัฒนาวิสาหกิจ อาชีพรายย่อย หรือการสร้างอาชีพใหม่ที่ไปด้วยกันกับวิถีชีวิตของคนงาน /พนักงาน โรงงาน /หอพัก /อพาร์ทเมนต์ /โรงแรม /กิจกรรมสันทนาการ / กีฬา / กิจกรรมสัมนา /การศึกษาเพิ่มพูนทักษะและความรู้...(การส่งเสริมอาชีพและการใช้ชีวิตแบบต่อท้ายขยายข้างกับการผลิตแบบอุตสาหกรรมและพฤติกรรมคนเมือง)

ภาคผนวก 1-4

กลุ่มเสื้อแดง – เหลือง

กลุ่ม	กลุ่มการเมือง	แกนนำ	ข้อมูลพื้นฐาน
1	เสื้อแดง	ดร.ภิรมย์ ศรีธาตุ กลุ่มสนับสนุน (สุเมธ / อิทธิพล/สุธา ฯลฯ)	ดร.ภิรมย์เป็นคนอยู่ในตลาดระของ ทำวิทยุในมาบตาพุด คลื่น 90.75 มาบตาพุด / 106.5 บ้านฉาง เปรียบเทียบความนิยมกับ สุเมธแล้ว /สุเมธดีกว่า สถานที่ตั้งอยู่โรงเรียนมาบตาพุดพิทยาคาร เดิม เคลื่อนไหวเป็นตัวชูโรง ... ในนามเสื้อแดงในระของ มีความพยายามที่จะเอาเรื่องของสิ่งแวดล้อมเปิดประเด็นอยู่เหมือนกัน โจมตีโรงงาน / กนอ. / อุตสาหกรรม ผู้ว่าราชการจังหวัด เรียกคดีไปเดือนและย้ายหนีไปอยู่คลื่นอื่น /ดร.ภิรมย์ เคยเป็นรองนายกเทศบาลตำบลบ้านฉาง
	ฐานกำลัง		มีการประสานกับกลุ่มการเมืองในพื้นที่บ้านแพ และจันทร์บุรี
	ปฏิบัติการ		สัมพันธ์กับงานเคลื่อนไหวทางการเมืองใหญ่ผ่านเครือข่ายของสมพงษ์ อมรวิวัฒน์ ผ่านผู้ใหญ่บ้านแสมสาร สัตหีบ เคยมีการชุมนุมชาวบ้านในพื้นที่ 3 ครั้ง โดยเน้นประเด็นการเมืองของเสื้อแดง มากกว่าประเด็นสิ่งแวดล้อม

กลุ่ม	กลุ่มการเมือง	แกนนำ	ข้อมูลพื้นฐาน
2	เลื้อยเหลือง	สุทธิ	เป็นแกนหลัก ในนามพันธมิตรระยอง กลุ่มสนับสนุน (ตระกูลปิตุเตชะ /เทศบาลเมืองมาบตาพุด/ กนิษฐ บล็อกเกอร์ไอเคเนชั่น)
	ฐานกำลัง		มีการประสานกำลังจากพันธมิตรชลบุรี พัทธา (ในระดับที่ แนบแน่นกับคุณพจนารถ แก้วผลึก แกนนำพันธมิตรฯที่เข้ามา เป็น สส.แทน /ล้มตระกูล"คุณปลื้ม" มีความสัมพันธ์ที่ดีและ ได้รับการประสานสนับสนุนจากร่วมด้วยช่วยกันของจันทบุรี
	ปฏิบัติการ		สัมพันธ์กับงานเคลื่อนไหวทางการเมืองใหญ่ผ่านเครือข่าย ของเอ็นจีโอ (พอช./LDI/ผู้จัดการเอสทีวี)

ข้อสังเกต

- จากข้อมูลเรื่องความสัมพันธ์ข้างต้น จะเห็นถึงศักยภาพของกลุ่มเคลื่อนไหวการเมืองสิ่งแวดล้อมที่เป็นฐานกำลังคะแนนนิยม ในพื้นที่ของการเมืองในระบบเลือกตั้ง เป็นการปะทะประสาน (articulate) ระหว่างการเมืองภาคพลเมือง (participation democracy) กับการเมืองระบบตัวแทน (representative democracy)
- ในพื้นที่ “เหลือง”จะมีโอกาสสร้างการยอมรับต่อประชาชน /คะแนนเสียงได้มากกว่า แต่จะเป็นของพรรคการเมืองใหม่ เลย์หรือไม่ ยังไม่น่าจะเป็นเช่นนั้น หมายความว่า ยังเป็นเหลืองของประชาธิปไตย ดังนั้น กรณีที่คุณกอร์ปศักดิ์ สภาวสุ รองนายกรัฐมนตรี ลงพื้นที่ตั้งคณะทำงานระดับพื้นที่ /เร่งรัดการดำเนินงานต่างๆ เท่ากับเป็นการเปิดบทบาทให้กับคุณสาธิต ปิตุเตชะ และเทศบาลเมืองมาบตาพุด เช่น การจัดระบบประปา การกำจัดขยะ ปรับปรุงสถานพยาบาล ฯลฯ เท่ากับเป็นการรักษาฐานคะแนนเสียงในพื้นที่
- พื้นที่บ้านแลง โดยส่วนใหญ่เป็นพวกเหลือง (การเมืองใหม่) โดยเฉพาะหมู่ 5 (ผู้ใหญ่สมควร) / หมู่ 6

ภาคผนวก 1-5

ความสัมพันธ์ของกลุ่มการเมือง / ธุรกิจ - ธุรกิจการเมือง (Business politics) ในพื้นที่จังหวัดระยอง

กลุ่มตระกูลกับพื้นที่ทางการเมือง

ลำดับ	กลุ่มตระกูล	พื้นที่ปฏิบัติการทางการเมือง	หมายเหตุ
1	ปิตุเตชะ	เป็น สส.ในพื้นที่ทั้ง 3 คน นอกจากกรอบการบริหารงาน อบจ. ประสานประโยชน์ทางการเมือง/ธุรกิจกับตระกูลโสภณ แม้กระทั่ง สว.สาย กังกะเวดิน โดยพื้นฐานความสัมพันธ์ ก็เป็นคนในเครือข่ายความสัมพันธ์ที่โน้มเอียงไปในกลุ่มของปิตุเตชะมากกว่าตระกูลอื่นในระยอง (มีสัมพันธ์ที่ดีกับสุทธิ อัมมาศัยและนักพัฒนาเอกชนสิ่งแวดล้อม)	(1) สาธิต ปิตุเตชะ (2) วิชัย ล้ำสุทธิ (3) บัญญัติ เจตนจันทร์ (4) ชารา ปิตุเตชะ
2	อรุณเวสสะเศรษฐ	ยงยศ อรุณเวสสะเศรษฐเคยเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัดระยองในช่วงปี 2535 – 2539 (ปีการเลือกตั้ง) ในนามพรรคชาติพัฒนา โดยในระยะหลังบทบาทลดน้อยถอยลง ล่าสุดก็เคยลงสมัครรับเลือกตั้งในปี 2550 ในนามพรรคพลังประชาชน	ลงสมัคร คู่กับ ดร. ภิรมย์ ศรีธาตุ
3	การุญ	เป็นนักการเมืองของพรรคไทยรักไทย ครั้งล่าสุดในการเลือกตั้งปี 2550 ให้ลูกชายลงเลือกตั้งในนามพลังประชาชน (ร้อยเอกกฤษฎา การุญ) แต่ก็แพ้เลือกตั้ง	ปัจจุบันย้ายไปสังกัดกลุ่มเนวิน / ภูมิไจไทย
		เคยส่งตัวแทนของตระกูล คือ ดร.ประมวล เลี้ยวไพรัตน์ ลงเลือกตั้งปาร์ตี้ลิสต์ เขตภาคตะวันออก (2550) ในนามพรรคมัชฌิมาธิปไตย และแพ้การเลือกตั้งทั้งสัดส่วนและเขตโดยแบบเขตส่งผู้สมัครลงรับเลือกตั้ง 4 คน คือ เขตหนึ่ง (1)พรณนิภา เหล่าศิริพจน์ (2)ปราโมทย์ วีระพันธ์ เขตสอง (1)มานพ เสถียรเขตต์ (2) ชงชัย กฤตยาวิสุทธิกุล	

รายงานการสำรวจการเคลื่อนไหวของกลุ่มการเมืองสิ่งแวดล้อมในกรณีมาตาพุด และศักยภาพการพัฒนาชุมชนในพื้นที่จังหวัดระยอง ตามนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ลำดับ	กลุ่มตระกูล	พื้นที่ปฏิบัติการทางการเมือง	หมายเหตุ
4	เลี้ยวไพร่ตัน	เคยส่งตัวแทนของตระกูล คือ ดร.ประมวล เลี้ยวไพร่ตัน ลงเลือกตั้งปาร์ตี้ลิสต์ เขตภาคตะวันออก (2550) ในนามพรรคประชาธิปัตย์ และแพ้การเลือกตั้งทั้งสัดส่วนและเขตโดยแบบเขตส่งผู้สมัครลงรับเลือกตั้ง 4 คน คือ เขตหนึ่ง (1)พรณนิภา เหล่าศิริพจน์ (2)ปราโมทย์ วีระพันธ์ เขตสอง (1)มานพ เสถียรเขตต์ (2) ธงชัย กฤตยาวิสุกุล	มีธุรกิจในพื้นที่ที่เหลื่ออยู่ คือ ทีพีไอโพลีน อยู่ในเขตประกอบการอุตสาหกรรมไออาร์พีซี
5	ยมจินดา	เป็นตระกูลเดิมของข้าหลวงคนแรกของระยอง (มณฑลบูรพา) มีบทบาทอีกครั้งหนึ่งเมื่อคนรุ่นหลังโดยจักรพันธ์ ยมจินดาลงไปเล่นการเมืองในพื้นที่	
6	โสภณ	เป็นตระกูลคหบดี ยกที่ดินให้สร้างโรงเรียนมาบตาพุดพันพิทยาคาร / สถานีตำรวจมาบตาพุด (เจ้าของตลาดศรีโสภณ)	นายกเทศมนตรีคนปัจจุบันของเทศบาลเมืองมาบตาพุด คือ นายสมพงษ์ โสภณ เดิมอยู่ในเครือข่ายเดียวกับปราโมทย์ วีระพันธ์
7	วีระพันธ์	ปราโมทย์ วีระพันธ์ เป็นนายกเทศบาลมาบตาพุดที่ฟ้องคดี การนิคมอุตสาหกรรม (กนอ.) ในกรณี รุกล้ำชายฝั่งและแหล่งน้ำ พี่ชายของปราโมทย์ (คือรุ่งศักดิ์) เป็นเลขานุการของนายก อ.บ.จ. และเป็นในสังกัดของปีเตอร์ เตชะ ตอนหลังปราโมทย์ข้ามไปสมัคร สส.ในนามของประชาธิปัตย์ / ไม่ได้รับเลือกตั้ง / น่าจะคัดค้านของเวสสะ เศรษฐ มากกว่า (เพราะฐานคะแนนอยู่ในแถบห้วยโป่ง –บ้านฉาง)	ศาลปกครองระยองตัดสิน เมื่อ 25 กรกฎาคม 2550 ให้ กนอ. แพ้ และให้จ่ายชดเชยแก่เทศบาลเป็นเงิน 377 ล้านบาท

รายงานการสำรวจการเคลื่อนไหวของกลุ่มการเมืองสิ่งแวดล้อมในกรณีมาบตาพุด และศักยภาพการพัฒนาชุมชนในพื้นที่จังหวัดระยอง ตามนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ลำดับ	กลุ่มตระกูล	พื้นที่ปฏิบัติการทางการเมือง	หมายเหตุ
8	ชลศรานนท์	เป็นนายกต่อจากปราโมทย์ วีระพันธ์ (หลีกเลี่ยงทางให้ชานนท์ ชลศรานนท์ – ในการเลือกตั้งโดยถอนตัวออกจากการเลือกตั้งครั้งที่สอง หลังจากครั้งแรกมีปัญหาแล้วต้องเลือกตั้งใหม่)	อาจจะเป็นเหตุให้สมพงษ์ โสภณ ต้องลงเล่นการเมืองท้องถิ่นด้วยตนเอง

ภาคผนวก 1-6

กลุ่มตระกูลกับพื้นที่ทางธุรกิจ

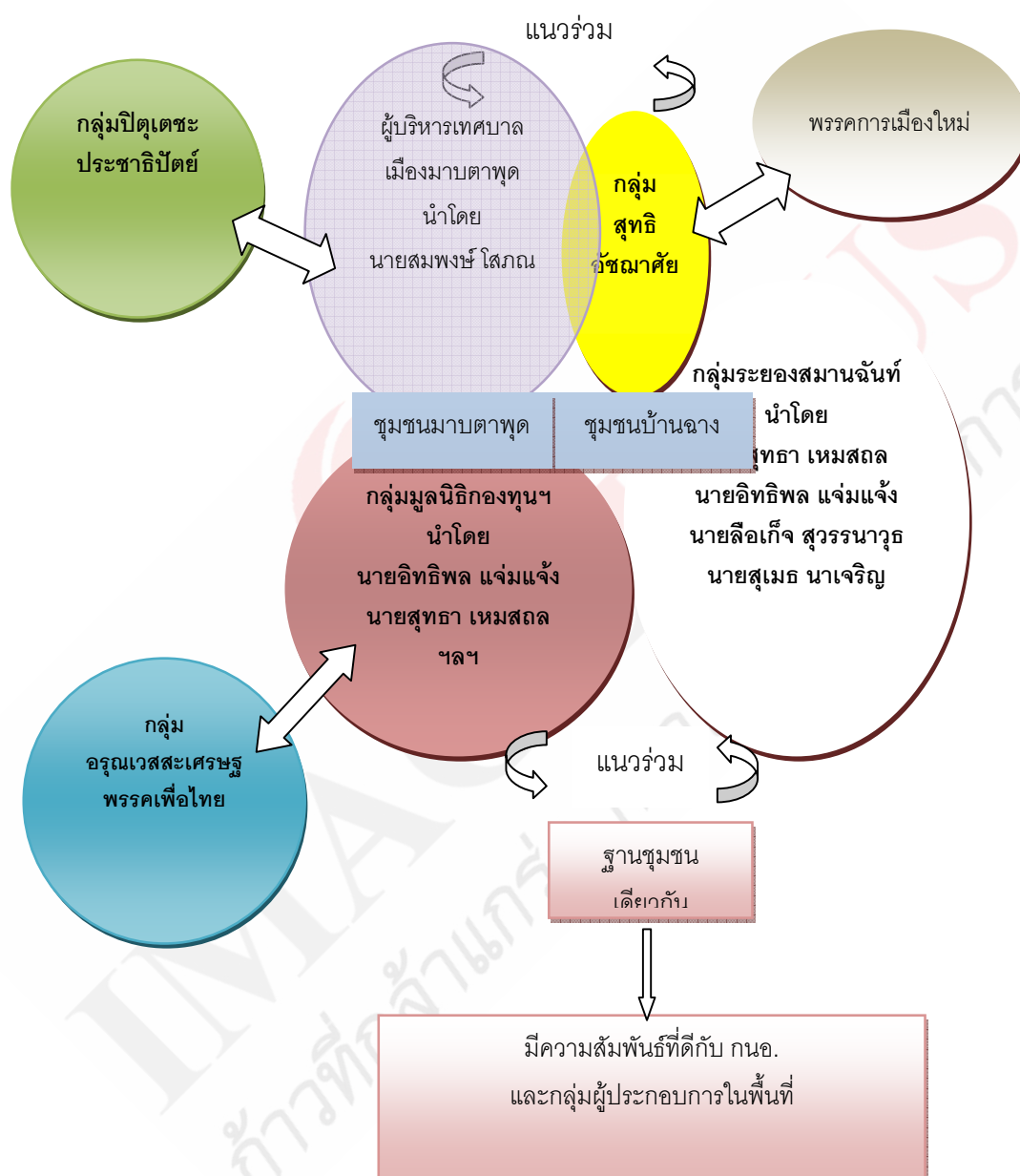
ลำดับ	กลุ่มตระกูล	การดำเนินธุรกิจหลักของกลุ่ม /ตระกูล	หมายเหตุ
1	ปิตุเตชะ	ขยายตัวมาจากธุรกิจการเกษตร – สวนยาง / อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูป / นายหน้าขายที่ดิน / ลิขสิทธิ์มอเตอร์ไซด์ / และรับเหมาก่อสร้าง	พัฒนาตนเองไปกับพัฒนาเศรษฐกิจของท้องถิ่น
2	อรุณเวสสะเศรษฐ	ดำเนินธุรกิจประมง – สะพานปลา และล่องจมน้ำไปกับวิฤตเศรษฐกิจ 2540 (ปล่อยเงินกู้พวกเรือหาปลา / น้ำมัน / เชื้อ/ซ่อมเรือ---เกี่ยวประมงรายย่อย) ยังเป็นตระกูลที่มีบทบาทในธุรกิจประมง – สะพานปลา ที่บ้านเพ โดยมีนายไพรัตน์ อรุณเวสสะเศรษฐเป็นนายกเทศมนตรี/เทศบาลตำบลบ้านเพ (นายไพบุลย์ นายยานยนต์ เคยเป็น สจ.) และในการเลือกตั้ง ส.ว. ครั้งหลังสุดนางกิมห่อ ลี แซ่เฮง (อรุณเวสสะเศรษฐ) ก็แพ้เลือกตั้ง คะแนนมาเป็นลำดับสาม	ขยายเครือข่ายไปตามแนวชายฝั่งตั้งแต่แกลง – เมือง – มาบตาพุด – บ้านฉาง สังเกตได้จากการเลือกตั้งผู้แทนการบริหารท้องถิ่น /ชุมชน
3	การุญ	ไม่มีธุรกิจที่โดดเด่นในพื้นที่ และบารมีในสมัยพ่อคุณเสริมศักดิ์ ซึ่งเป็นหมอชาวบ้าน น่าจะหมดยุคสมัยนิยมไปตามการพัฒนาของเศรษฐกิจ สังคมและระบบสาธารณสุข	ไม่ไปด้วยกันกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม
4	เลี้ยวไพรัตน์	ทีพีไอ โพลีน เป็นธุรกิจที่เหลืออยู่ในพื้นที่ นอกนั้นได้เปลี่ยนเจ้าของไปเป็นไออาร์พีซีหมดแล้ว (ดูเหมือนจะเชื่อมโยงและอาศัยฐานอิทธิพลของอรุณเวสสะเศรษฐ)	เป็นกลุ่มธุรกิจในระดับชาติที่ดำเนินบทบาทที่ลงไปคลุกกับท้องถิ่นแบบเจ้าแเก่/สร้างอิทธิพลแบบโบราณ ซึ่งต่างไปจากธุรกิจระดับชาติอื่นๆที่ลงไปดำเนินธุรกิจในมาบตาพุด

รายงานการสำรวจการเคลื่อนไหวของกลุ่มการเมืองสิ่งแวดล้อมในกรณีมาบตาพุด และศักยภาพการพัฒนาชุมชนในพื้นที่จังหวัดระยอง ตามนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ลำดับ	กลุ่มตระกูล	พื้นที่ปฏิบัติการทางการเมือง	หมายเหตุ
5	ยมจินดา	ไม่มีธุรกิจในพื้นที่ แต่มีชื่อเป็นสมญานามของถนนที่เป็นสัญลักษณ์ของบ้านเรือนตลาดเก่า	ที่ทำการของเครือข่ายประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือตั้งอยู่ในถนนสายนี้
6	โสภณ	รับเหมาก่อสร้าง	เป็นฝ่ายบริหารเทศบาลปัจจุบัน
7	ชลศรานนท์	รับเหมาก่อสร้าง	สนิทกับอิทธิพล แจ่มแจ้ง น่าจะได้ประโยชน์ใช้งานมวลชนในช่องทางนี้ มวลชนในมาบตาพุด ที่แม้จะร่วมงานกับสุทธินันท์ (สัมพันธ์ไขว้กัน เพราะสุทธิทำงานในพื้นที่ โดยอาศัยฐานมวลชนฝ่ายรัฐยุค ซึ่ง เป็นฝ่ายผู้บริหารเทศบาลเป็นส่วนใหญ่)

ภาคผนวก 1-7

ข้อมูลของ Player ชาวบ้าน

ความสัมพันธ์ของกลุ่มเป้าหมายและเครือข่ายต่าง ๆ ในจังหวัดระยอง

รายงานการสำรวจการเคลื่อนไหวของกลุ่มการเมืองสิ่งแวดล้อมในกรณีมาตาพูด และศักยภาพการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ จังหวัดระยอง ตามนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ลำดับ	บุคคล / player	กิจกรรมที่กำลังดำเนินงานต่อสังคม	ธุรกิจส่วนตัว
1	สุเมธ นาเจริญ	เป็นหนึ่งในกรรมการของมูลนิธิกองทุนเพื่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมชุมชนมาบตาพุด และเทศบาลตำบลบ้านฉาง (ม.พ.ช.) และเป็นหนึ่งในแกนนำระยองสมานฉันท์ มีบทบาทในการเป็นสื่อประชาสัมพันธ์ในท้องถิ่น เคยเป็น ผอ.พรรคมหาชน ในระยอง /เคยเป็นหน่วยโปรโมชันของไทยรักไทย สมัยทักษิณ 1 (2544) ที่จังหวัดพิษณุโลก (ชมพูนุท) มองในแง่คนแถวสอง / ด้านแนวความคิดแล้วเป็นคนน่าสนใจ (เป็นคนเปิดเผย ตรงไปตรงมา)	รับดำเนินธุรกิจ promotion house / ดำเนินธุรกิจประชาสัมพันธ์ กิจกรรมส่งเสริมธุรกิจในพื้นที่
2	อิทธิพล แจ่มแจ้ง	เป็นหนึ่งในกรรมการของ มพช. และเป็นหนึ่งในแกนนำระยองสมานฉันท์ มีบทบาทในการรุมกำลังในพื้นที่มาบตาพุด พ่อเป็นอดีตผู้ใหญ่บ้าน ญาติพี่น้องเป็นอาสาสมัคร อสม.(แสดงว่าได้รับการยอมรับและมีเครือข่ายกว้างขวาง) เป็นประธานชุมชนหนองแฟบ (ชุมชนในเขตปกครองของเทศบาลเมืองมาบตาพุด)	ดูแลผลประโยชน์ให้กับฝ่ายโรงงาน / กนอ. (ภรรยาเปิดร้านซักรีด) มีข้อกล่าวหาเรื่องการหาประโยชน์ / ไม่โปร่งใสเป็นคนเชื่อมประสานมวลชนของกลุ่มชลศรานั้น ซึ่งเป็นฝ่ายการเมืองตรงกันข้ามกับผู้บริหารเทศบาลปัจจุบัน

ลำดับ	บุคคล / player	กิจกรรมที่กำลังดำเนินงานต่อสังคม	ธุรกิจส่วนตัว
3	สุทธา เหมสกล	เป็นหนึ่งในกรรมการของ ม.พ.ช. และเป็นหนึ่งในแกนนำระของสมานฉันท์ จบรมคำแหง (รุ่น 12) ด้านบัญชี / เป็นคนจันทรบุรี อยู่ในเครือข่ายของกำนันสุชิน พูลหิรัญย์ กำนันตำบลบ้านฉาง เป็นเจ้าของที่ดินจำนวนมาก เจ้าของบ้านจัดสรรหลายแห่งในพื้นที่บ้านฉาง เป็นเจ้าของที่ดินที่สุทธาทำธุรกิจร้านอาหารทั้งสองแห่ง	เขาเป็นเจ้าของร้านอาหารริมทะเล 2 สาขา ที่หาดน้ำริน/ หาดพะยูน และก็มีธุรกิจรับเหมาก่อสร้างเล็กๆน้อยๆ ไม่จดทะเบียนนิติบุคคลอย่างเป็นทางการ อยู่ในสังกัดกลุ่มการเมืองของตระกูลอรุณเวสสะเศรษฐ
4	รัชยุทธ์ วงศ์ขงค์	เคยเป็นแกนนำ “กลุ่มอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมาบตาพุด” ร่วมกับเจริญ เดชคุ้ม ร่วมกับชุมชนมาบตาพุด และนางสาวเพ็ญ โคม แซ่ตั้ง กลุ่มศึกษาและรณรงค์มลภาวะอุตสาหกรรม ที่เคลื่อนไหวเรื่องสิ่งแวดล้อมที่มาบตาพุดเมื่อปี 2540	สัมพันธ์ฐานทางการเมืองกับตระกูลโสภณ /ตระกูลปิตุเตชะ (สถานการณ์ต่อไป จะสนับสนุนใครระหว่างกมม./ ปชป.)
5	เจริญ เดชคุ้ม	เป็นหนึ่งในคนมาบตาพุดที่เคลื่อนไหวเรื่องสิ่งแวดล้อม มาโดยต่อเนื่อง ---ยืนอยู่กับฝ่ายเคลื่อนไหวทั้งในกลุ่มของสุทธิ /รัชยุทธ์ หรือเอ็นจีโอที่เข้ามาทำงานในพื้นที่สมัยแรกเช่น คุณเพ็ญ โคม แซ่ตั้ง	มีญาติห่างๆ ถูกอุ้มฆ่าเพราะไปขัดธุรกิจค้าเศษเหล็ก ที่รับซื้อจากโรงงานในมาบตาพุด (ขัดกับเครือข่ายทางธุรกิจของกลุ่มธุรกิจการเมืองในพื้นที่) ธุรกิจซื้อขายเศษเหล็ก ลูกน้องคนสนิทของกลุ่มชานนท์ ชลสรานนท์ เป็นผู้รับดำเนินการอยู่

รายงานการสำรวจการเคลื่อนไหวของกลุ่มการเมืองสิ่งแวดล้อมในกรณีมาบตาพุด และศักยภาพการพัฒนาชุมชนในพื้นที่จังหวัดระยอง ตามนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ลำดับ	บุคคล / player	กิจกรรมที่กำลังดำเนินงานต่อสังคม	ธุรกิจส่วนตัว
6	พัชรិ ดิษฐ์เย็น	เป็นผู้ร่วมงานกับนักพัฒนาเอกชนในเรื่องผู้เจ็บป่วย เป็นผู้นำชุมชนชากลูกหญ้า	
7	สุรินทร์ สิ้นรัตน์	เป็นเลขานุการของนายกเทศมนตรี เทศบาลเมืองมาบตาพุด เป็นตัวประสานงานกับฝ่ายเคลื่อนไหวทั้งในพื้นที่และเครือข่ายประชาชนภาคตะวันออก	
8	จุมพล นิคมรักษ์	เจ้าของหนังสือพิมพ์ข่าวเด่น เป็นหนังสือพิมพ์ที่จัดทำในปีนี้ (2552) รายเดือน เป็นนักข่าว ที่เป็นสติงเกอร์ให้กับเครือมติชน / เนชั่น / ผู้จัดการเอสทีวี สำหรับสติงเกอร์ของไทยรัฐ และเดลินิวส์ ไม่ค่อยจะมีบทบาทในการสมทบการเคลื่อนไหวกับกลุ่มใด	เป็นที่ปรึกษาด้านสื่อและการข่าวให้กับเครือข่ายประชาชนภาคตะวันออก
9	กนิษฐ์ พงษ์นาวิน	เป็นลูกน้องในทีมงานของคุณสุทธิ อัจฉาชัยเป็นเจ้าของ blog ในโอเคเนชั่น ผู้สร้างผลงานด้านการรายงานข่าวจากพื้นที่ในกรณีเคลื่อนไหวคัดค้านโครงการโรงไฟฟ้าถ่านหินของไออาร์พีซี ในระยะหลังบทบาทน้อยลงไป เพราะประสบอุบัติเหตุรถมอเตอร์ไซด์ล้มในเขตก่อสร้างปรับปรุงถนน สลบและต้องนอนพักรักษาประสาทสมองและสาตาไปนานหลายเดือน เพิ่งจะฟื้นกลับมาเขียนบล็อกได้ไม่กี่เดือนที่ผ่านมา / ในระหว่างนอนอยู่โรงพยาบาลมีการจัดงานของชาว blog เพื่อเป็นกำลังใจ / จัดร่วมกับคุณสุทธิ ฯ	ข้อมูลใน blog จะมีความสนิทสนมกับช่างภาพฟรีแลนซ์ ที่เปิด blog ที่โอเคเนชั่น ที่ชื่อ ธนรัช ศรีโกสสันต์

ภาคผนวก 1-8

การต่อต้านการเคลื่อนไหว (Counter Movements)

- ต่อการเคลื่อนไหวทางการเมืองสิ่งแวดล้อม / ขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมใหม่
- กรณีศาลปกครองมีคำสั่งให้ปฏิบัติตามความในมาตรา 67 วรรคสอง / ให้ระงับการก่อสร้างโรงงานในพื้นที่มาบตาพุด 65 โรงงาน
- ศาลปกครองกลาง มีคำสั่งให้ระงับไว้เป็นการชั่วคราวทั้ง 76 โครงการ เมื่อ 30 กันยายน 2552 และศาลปกครองสูงสุดมีคำสั่ง เมื่อ 2 ธันวาคม 2552

เหตุการณ์	การจัดตั้ง / การก่อรูปขบวนการ	ปฏิบัติการ	ข้อสังเกต
ก่อนการตัดสินใจของศาลปกครองกลาง	15 มกราคม 2552 จัดตั้งกลุ่มระของสมานฉันท์		กลุ่มผู้นำของกลุ่มโดยส่วนใหญ่มารจากมูลนิธิกองทุนเพื่อคุณภาพชีวิตและสิ่งแวดล้อมชุมชนเมืองและเทศบาลตำบลบ้านฉาง หรือ มพช.
หลังการตัดสินใจของศาลปกครองกลาง (30 กันยายน 2552)	มีโครงการรณรงค์ในพื้นที่ เช่น หยุดทำร้ายมาบตาพุด / ฝ่าทางตันทางออก	แจกสติ๊กเกอร์ แจกแบบสอบถาม ร่วมแสดงความคิดเห็นต่อปัญหา (โลตัส / สถานที่ชุมนุมชน) เดินทางมาพบนายฯ ที่ทำเนียบรัฐบาลยืนยันว่าชุมชนกับอุตสาหกรรมอยู่ร่วมกันได้ (3 พฤศจิกายน)	

เหตุการณ์	การจัดตั้ง /การก่อรูปขบวน	ปฏิบัติการ	ข้อสังเกต
ก่อนการตัดสินใจของศาลปกครองสูงสุด	พฤศจิกายน 2552 การตอบโต้เชิงประจักษ์ ผลกระทบต่อทรัพยากร	มีการรณรงค์เทศกาลกิน หอยแมลงภู่ เพื่อแสดงมิติ ของการเคลื่อนไหวในพื้นที่ ที่ตอบได้ว่า ในพื้นที่ทะเล ของระยองมีสารปนเปื้อน อุตสาหกรรมในสัตว์น้ำ ซึ่ง จะมีผลกระทบต่อ ท่องเที่ยวในพื้นที่ระยอง เมื่อปลายเดือนพฤศจิกายน 2552	รวมอาหารทะเล ทุกชนิด
รัฐบาลสั่งตั้ง คณะกรรมการ 4 ฝ่าย	13 พฤศจิกายน 2552 ตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหา การปฏิบัติตามมาตรา 67 วรรค สอง ของรัฐธรรมนูญแห่ง ราชอาณาจักรไทย โดยมีนาย อานันท์ ปันยารชุน เป็นประธาน		
หลังคำตัดสินของศาล ปกครองสูงสุด (2 ธันวาคม 2552)			
	5 ธันวาคม 2552 กลุ่มระยองสมานฉันท์ ยื่น หนังสือขอร่วมเป็นตัวแทนของ ชาวมาบตาพุดในคณะกรรมการ 4 ฝ่าย	ยื่นหนังสือโดยสุทธา เหม สถล	เป็นประเด็นที่ คุณ อานันท์ ไม่ให้ความสำคัญ

เหตุการณ์	การจัดตั้ง /การก่อรูปขบวน	ปฏิบัติการ	ข้อสังเกต
	7 ธันวาคม 2552 มูลนิธิประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทย ยื่นหนังสือต่อนายกรัฐมนตรี ประธานสภา / วุฒิสภา / กนอ. / จังหวัดระยอง / เทศบาลเมืองมาบตาพุด / ชุมชน โดยรอบ ว่า จากผลการวิจัยพบว่า ประชาชนในมาบตาพุดต้องการให้อุตสาหกรรมขยายตัวต่อไปพร้อมมีข้อเสนอ 4 ข้อ	ข้อเสนอ 1.ให้ดำเนินคดีแก่โรงงานที่ปล่อยมลพิษ 2.ประขามติเพื่อรับฟังเสียงข้างมาก 3 . เชื้อ ห รื อ เ ว น คี น อสังหาริมทรัพย์ในราคาที่สูงกว่าราคาตลาด 4.ควรแก้ไขมาตรา 67 ซึ่งไม่เป็นประชาธิปไตย เพราะไม่ฟังเสียงของชุมชนแต่ไปฟังองค์การบางแห่ง	
	9 ธันวาคม 2552 มีการถอนฟ้องคดีต่อศาลปกครองของชาวบ้านผู้ร่วมฟ้องคดี จำนวน 10 คน ในจำนวนชาวบ้านที่ร่วมฟ้อง 40คน	การถอนฟ้องสามารถกระทำได้อยู่เพราะการวินิจฉัยสั่งการของศาลปกครองสูงสุดเป็นเรื่องตามคำขอให้ศาลสั่งชั่วคราวระงับการก่อสร้างไว้ก่อน แต่จะไม่มีผล เพราะผู้ฟ้องเหลืออยู่คนเดียว ก็ยังสามารถดำเนินต่อไปได้ แต่จะมีผลในทางจิตวิทยาและเรื่องประชาสัมพันธ์ เพราะเท่ากับเป็นการลดทอนความชอบธรรมของภาคพลเมือง ซึ่งมีแนวโน้มที่จะพัฒนาจำนวนมากขึ้น (โดยสุเมธให้สัมภาษณ์)	เป็นชาวบ้านในตำบลมาบข่า ห้วยโป่ง บ้านฉาง ซึ่งอยู่ในพื้นที่ที่มีการดูแลของสุธา / สุเมธ เป็นประเด็นที่จะหักล้างการเจ็บป่วยหรือผลกระทบของมลภาวะ

รายงานการสำรวจการเคลื่อนไหวของกลุ่มการเมืองสิ่งแวดล้อมในกรณีมาบตาพุด และศักยภาพการพัฒนาชุมชนในพื้นที่จังหวัดระยอง ตามนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์

เหตุการณ์	การจัดตั้ง /การก่อรูปขบวน	ปฏิบัติการ	ข้อสังเกต
	ผู้ประกอบการ สภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย และสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย แสดงท่าทีเป็นกังวลต่อผลกระทบต่อการลงทุน	เป็นการแสดงความคิดเห็น / ท่าทีต่อสาธารณะ ผ่าน สื่อมวลชน และการเสนอ ค ว า ม เ ห็ น ใน ที่ ประชุมสัมมนา	

ภาคผนวก 1-9

ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม

ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม

เรื่อง โครงการหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการอุตสาหกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชน
อย่างรุนแรง ทั้งด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ

ตามมาตรา ๖๗ วรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้บัญญัติว่าการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชน และจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อน รวมทั้งได้ให้องค์การอิสระซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนองค์การเอกชน

ด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติหรือด้านสุขภาพ ให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว ซึ่งบทบัญญัติดังกล่าวนี้ยังไม่มีกฎหมายกำหนดรายละเอียดในการดำเนินการไว้

ดังนั้น เพื่อประโยชน์ในการบริหารงาน และป้องกันผลกระทบต่อประชาชน รวมทั้งอำนวยความสะดวกแก่ผู้ประสงค์จะประกอบการอุตสาหกรรม ประกอบกับคณะรัฐมนตรีได้มีมติในคราวประชุมเมื่อวันที่ ๒๕ สิงหาคม ๒๕๕๒ ให้กระทรวงอุตสาหกรรมดำเนินการจัดทำบัญชีรายชื่อประเภทกิจการที่มีผลกระทบต่อประชาชนอย่างรุนแรงตามหลักการมาตรา ๖๗ วรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กระทรวงอุตสาหกรรมจึงออกประกาศให้โครงการหรือกิจกรรมตามที่ระบุในบัญชีท้ายประกาศนี้เป็นโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ ตามมาตรา ๖๗ วรรคสองของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

ประกาศ ณ วันที่ ๑๔ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๒

ชาญชัย ชัยรุ่งเรือง

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม

บัญชีท้ายประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง โครงการหรือกิจกรรมเกี่ยวกับการอุตสาหกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ ลงวันที่ 14 กันยายน พ.ศ. 2552

ลำดับที่	โครงการหรือกิจกรรม	ขนาด
1	การทำเหมืองใต้ดิน เฉพาะด้วยวิธีออกแบบให้โครงสร้างขุดตัวภายหลังการทำเหมืองโดยไม่มีค้ำยันและไม่มีการใส่หินวัสดุทดแทนเพื่อป้องกันการขุดตัว	ทุกขนาด
2	เหมืองแร่ตะกั่ว และสังกะสี	ทุกขนาด
3	การถลุงแร่ 3.1 การถลุงแร่ด้วยสารละลายเคมีในชั้นดิน (In-Situ Leaching) 3.2 อุตสาหกรรมการผลิตเหล็กขั้นต้น	ทุกขนาด กรณีตั้งโรงงานกำลังการผลิตตั้งแต่ 20,000 ตันต่อวันขึ้นไป กรณีขยายโรงงาน เพิ่มกำลังการผลิตเกินกว่าร้อยละ 35 สำหรับโรงงานเดิมที่มีกำลังการผลิตตั้งแต่ 20,000 ตันต่อวันขึ้นไป หรือเพิ่มกำลังการผลิตรวมเป็นตั้งแต่ 20,000 ตันต่อวันขึ้นไป ทั้งนี้ การตั้งหรือขยายโรงงานในโครงการหรือกิจกรรมลำดับที่ 5 ไม่ต้องดำเนินการตามประกาศนี้ในกรณีที่โครงการหรือกิจกรรมลำดับที่ 5 นั้น ได้ดำเนินการตามประกาศนี้รองรับไว้ก่อนแล้ว

ลำดับที่	โครงการหรือกิจกรรม	ขนาด
	(2) สารที่มีค่า LD_{50} น้อยกว่าหรือเท่ากับ 200 มิลลิกรัมต่อกิโลกรัมของน้ำหนักตัว เมื่อทดสอบในกระต่ายขาว (ทางผิวหนัง) ที่มีน้ำหนักตัวระหว่าง 200-300 กรัม โดยสัมผัสสารติดต่อกันเป็นเวลา 24 ชั่วโมง หรือน้อยกว่า แล้วมีการตายเกิดขึ้นภายใน 24 ชั่วโมง (3) สารที่มีค่า LC_{50} น้อยกว่าหรือเท่ากับ 200 ส่วนในล้านส่วนโดยปริมาตรสำหรับก๊าซหรือไอ หรือน้อยกว่าหรือเท่ากับ 2 มิลลิกรัมต่อลิตร สำหรับละอองฟุ้ง หรือฝุ่น เมื่อทดสอบในหนูขาว (ทางการหายใจ) ที่มีน้ำหนักตัวระหว่าง 200-300 กรัม โดยสูดดมสารอย่างต่อเนื่องเป็นเวลา 1 ชั่วโมง หรือน้อยกว่า แล้วมีการตายเกิดขึ้นภายใน 1 ชั่วโมง ทั้งนี้ LD_{50} หมายถึง ปริมาณของสารที่ให้กับสัตว์ ทดลองทั้งหมดเพียงครั้งเดียว แล้วทำให้สัตว์ทดลองตายลงร้อยละ 50 ค่า LC_{50} หมายถึง ค่าความเข้มข้นของสารในอากาศ หรือในน้ำที่ทำให้สัตว์ทดลองตายลงร้อยละ 50	
5	นิคมอุตสาหกรรมตามกฎหมายว่าด้วยการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย หรือโครงการที่มีลักษณะเช่นเดียวกันกับการนิคมอุตสาหกรรม ซึ่งจัดตั้งเพื่อรองรับอุตสาหกรรมผลิตเหล็กขึ้นต้นหรืออุตสาหกรรมปิโตรเคมีขึ้นต้นหรือขั้นกลางขนาดเกินกว่าที่กำหนดไว้ในโครงการหรือกิจกรรมลำดับที่ 3 หรือลำดับที่ 4 แล้วแต่กรณี	ทุกขนาด
6	โรงงานฟังกลบของเสียอันตรายจาก อุตสาหกรรม หรือเตาเผาที่จัดสร้างเพื่อกำจัดของเสียอันตรายจากอุตสาหกรรม	ทุกขนาด
ลำดับที่	โครงการหรือกิจกรรม	ขนาด

รายงานการสำรวจการเคลื่อนไหวของกลุ่มการเมืองสิ่งแวดล้อมในกรณีมาบตาพุด และศักยภาพการพัฒนาชุมชนในพื้นที่จังหวัดระยอง ตามนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์

7	โรงงานผลิตพลังงานไฟฟ้าที่ใช้เชื้อเพลิงฟอสซิล ยกเว้นก๊าซธรรมชาติ ก๊าซธรรมชาติสังเคราะห์	มีกำลังผลิตไฟฟ้า ตั้งแต่ 100 เมกะวัตต์ ขึ้น ไป
8	โรงไฟฟ้านิวเคลียร์	ทุกขนาด

ภาคผนวก 1-10

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

เรื่องเสร็จที่ ๕๙๑-๕๙๓/๒๕๕๒

บันทึกสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา
เรื่อง การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่ชุมชนอย่างรุนแรง
ตามมาตรา ๖๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาได้รับหนังสือขอหารือปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการปฏิบัติตามมาตรา ๖๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยจากหน่วยงาน ดังต่อไปนี้

(๑) สำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงานได้มีหนังสือ ที่ สกพ. ๕๕๐๒/๔๐ ลงวันที่ ๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๒ สรุปความได้ว่า สำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงานมีปัญหาในการปฏิบัติตามมาตรา ๖๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย และพระราชบัญญัติการประกอบกิจการพลังงาน พ.ศ. ๒๕๕๐ จึงขอหารือคณะกรรมการกฤษฎีกาในประเด็น ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ในขณะที่ยังไม่มีองค์การอิสระตามมาตรา ๖๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย เพื่อให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่ชุมชนทางด้านสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพนั้น คณะกรรมการกำกับกิจการพลังงานจะสามารถพิจารณาอนุญาตการประกอบกิจการพลังงานได้หรือไม่ หรือต้องรอให้มีการจัดตั้งองค์การอิสระเพื่อให้ความเห็นประกอบก่อนจึงจะสามารถพิจารณาอนุญาตได้

ประเด็นที่สอง หากคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงานมีอำนาจพิจารณาอนุญาตการประกอบกิจการพลังงานไปได้ก่อนที่จะมีการจัดตั้งองค์การอิสระ การดำเนินการในส่วนของการศึกษาและประเมินผลกระทบต่คุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชนจะต้องดำเนินการอย่างไร และโดยหน่วยงานใด

(๒) กระทรวงอุตสาหกรรมได้มีหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ อก ๐๓๐๔/๗๕๒ ลงวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๕๒ สรุปความได้ว่า ตามที่มาตรา ๖๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่ชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ จะกระทำไม่ได้ เว้นแต่จะไดศึกษาและประเมินผลกระทบต่คุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชน และจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อน รวมทั้งได้ให้องค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ

ส่งพร้อมหนังสือ ด่วนที่สุด ที่ นร ๐๕๐๑/๐๗๔๖ ลงวันที่ ๓๐ กรกฎาคม ๒๕๕๒
 ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกามีถึงสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี

๒

และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติหรือด้านสุขภาพ ให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว แต่โดยที่ความเห็นเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการให้เป็นไปตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญมาตรานี้ยังมีความแตกต่างกัน ประกอบกับมีคำขออนุญาตของโรงงานที่กระทรวงอุตสาหกรรมจะต้องดำเนินการภายในระยะเวลาที่กฎหมายกำหนด กระทรวงอุตสาหกรรมจึงขอหารือคณะกรรมการกฤษฎีกาในประเด็น ดังต่อไปนี้

ประเด็นที่หนึ่ง ในขณะที่ยังไม่มีกฎหมายกำหนดรายละเอียดเพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรา ๖๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย กระทรวงอุตสาหกรรมจะกำหนดรายละเอียดเพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรา ๖๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ในกรณีดังต่อไปนี้ได้หรือไม่

(๑) กำหนดให้โรงงานตามประเภท ชนิด ขนาด และกรณีใดเป็นโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๖๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

(๒) กำหนดให้โครงการหรือกิจกรรมของโรงงานตาม (๑) ที่ได้ดำเนินการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIA) ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย และผ่านความเห็นชอบจากคณะกรรมการผู้ชำนาญการตามมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ แล้ว ให้ถือว่าการดำเนินการดังกล่าวนี้เป็นการศึกษาและประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชน และผ่านกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียตามที่รัฐธรรมนูญกำหนด ทั้งนี้ การรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียให้เป็นไปตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน พ.ศ. ๒๕๔๔

(๓) แต่งตั้งผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติหรือด้านสุขภาพ ทำหน้าที่องค์การอิสระให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมของโรงงานตาม (๑) หรือยกเว้นบทบัญญัติว่าด้วยการให้องค์การอิสระทำหน้าที่ให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมดังกล่าว

ประเด็นที่สอง กรณีคำขออนุญาตที่ได้ดำเนินการโดยผ่านการพิจารณาตั้งแนวทางปฏิบัติตามประเด็นที่หนึ่ง ถือว่าเป็นคำขอที่ได้ดำเนินการขอด้วยบทบัญญัติมาตรา ๖๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยหรือไม่

(๓) การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทยได้มีหนังสือ ส่วนที่สุด ที่อก ๔๑๐๒.๑.๒/๑๔๑๐ ลงวันที่ ๒๕ พฤษภาคม ๒๕๕๒ สรุปความได้ว่า การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.) ในฐานะหน่วยงานรัฐวิสาหกิจตามพระราชบัญญัติการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๒๒ โดยมีอำนาจหน้าที่ในการอนุมัติหรืออนุญาตการจัดตั้ง

นิคมอุตสาหกรรมตามมาตรา ๓๗ และการประกอบกิจการในนิคมอุตสาหกรรมตามมาตรา ๔๑ รวมถึงการปลูกสร้างอาคาร การตั้งโรงงาน และการประกอบกิจการโรงงานในนิคมอุตสาหกรรม ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยโรงงาน กฎหมายว่าด้วยการควบคุมการก่อสร้างอาคาร และกฎหมายว่าด้วยการผังเมืองตามมาตรา ๔๒ ซึ่งการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ดังกล่าว อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงและมีปัญหาต่อการดำเนินงานของ กนอ. ได้ กนอ. จึงขอหารือปัญหาข้อกฎหมายในการดำเนินการตามมาตรา ๖๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย รวมถึงข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงาน ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง กนอ. จะกำหนดมาตรการหรือแนวทางการปฏิบัติงานของ กนอ. เพื่อให้สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญและกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เขตนิคมอุตสาหกรรมเอง เช่น การประกาศกำหนดประเภทและขนาดโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงว่ามีอุตสาหกรรมใดบ้าง การประกาศกำหนดแนวทางในการจัดทำรายงาน การวิเคราะห์ผลกระทบคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพของประชาชน ในชุมชน และแนวทางการจัดให้มีหรือวิธีการในการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย รวมถึงการให้องค์การอิสระให้ความเห็น เป็นต้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพิจารณาอนุมัติหรืออนุญาตโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงได้หรือไม่

ประเด็นที่สอง ถ้ากรณีตามประเด็นที่หนึ่ง กนอ. ไม่มีอำนาจกระทำได้ กนอ. จะชะลอการพิจารณาอนุมัติหรืออนุญาตโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงจนกว่ารัฐหรือฝ่ายบริหารที่เป็นหน่วยงานรับผิดชอบได้ออกประกาศกำหนดมาตรการหรือแนวทางต่าง ๆ เพื่อรองรับบทบัญญัติมาตรา ๖๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยแล้วได้หรือไม่ และเอกชนผู้ขอรับอนุญาตจะเรียกร้องความเสียหายจาก กนอ. ได้หรือไม่ อย่างไร

ประเด็นที่สาม ถ้า กนอ. ไม่อาจดำเนินการได้ทั้งกรณีตามประเด็นที่หนึ่งและประเด็นที่สอง กนอ. สมควรจะดำเนินการอย่างไรเพื่อให้การดำเนินงานของ กนอ. ข้างต้น ดำเนินการต่อไปได้และสอดคล้องกับบทบัญญัติมาตรา ๖๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาแล้ว เห็นว่า ปัญหาข้อหารือของสำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน กระทรวงอุตสาหกรรม และการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เป็นปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงตามมาตรา ๖๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงได้เสนอประเด็นปัญหาข้อหารือของทั้งสามหน่วยงานให้คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๕) พิจารณารวมกัน

๔

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๕) ได้พิจารณาข้อหาหรือของทั้งสามหน่วยงาน โดยมีผู้แทนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) ผู้แทนกระทรวงพลังงาน (สำนักงานปลัดกระทรวง) ผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรม (กรมโรงงานอุตสาหกรรม) ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน ผู้แทนการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ผู้แทนบริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) และผู้แทนบริษัทปูนซีเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) เป็นผู้ชี้แจงรายละเอียดและข้อเท็จจริงแล้ว ปรากฏข้อเท็จจริงเพิ่มเติมว่า ตามที่มาตรา ๖๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติห้ามมิให้ดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ เว้นแต่จะได้รับความเห็นชอบจากประชาชนและผูมีส่วนได้เสีย รวมทั้งได้ทูลเกล้าฯ ถวายร่างการขอความเห็นชอบต่อคณะกรรมการกฤษฎีกาแล้ว และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษา ที่จัดการการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติและด้านสุขภาพ ให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมนั้น ส่งผลให้หน่วยงานหรือเจ้าหน้าที่ซึ่งมีอำนาจในการอนุญาตตามกฎหมายจะขอการอนุญาตให้มีการดำเนินการตามโครงการที่ได้ยื่นคำขออนุญาตไว้ ไม่ว่าโครงการนั้นจะได้รับความเห็นชอบจากงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมแล้วหรือไม่ก็ตาม เนื่องจากไม่มั่นใจว่าโครงการดังกล่าวถือเป็นโครงการที่อาจมีผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงตามที่ มาตรา ๖๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติไว้หรือไม่ และหากเป็นโครงการที่อาจมีผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงจะต้องดำเนินการอย่างไร เนื่องจากในปัจจุบัน ยังไม่มีกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่าโครงการที่อาจมีผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงหมายถึง โครงการหรือกิจกรรมในลักษณะใด และการดำเนินการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชนและการจัดให้มีการระดมความคิดเห็นของประชาชนและผูมีส่วนเกี่ยวข้องตามที่มาตรา ๖๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติไว้จะต้องดำเนินการอย่างไร และกรณียังไม่มียกเว้นการขอความเห็นชอบก่อนการดำเนินการตามที่ มาตรา ๖๗ วรรคสอง บัญญัติไว้ ให้ความเห็นก่อนมีการดำเนินโครงการหรือกิจกรรม หน่วยงานอนุญาต จะสามารถอนุญาตให้ดำเนินโครงการหรือกิจกรรมดังกล่าวได้หรือไม่ และแต่ละหน่วยงานจะสามารถ กำหนดหลักเกณฑ์เพื่อดำเนินการตามมาตรา ๖๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้เองหรือไม่

คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๕) พิจารณาข้อหาหรือประกอบกับได้รับฟัง ข้อเท็จจริงเพิ่มเติมจากผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว เห็นว่าข้อหาหรือดังกล่าวอาจสรุปได้ รวมสามประเด็น คือ ประเด็นที่หนึ่ง บทบัญญัติมาตรา ๖๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มีผลใช้บังคับนับแต่วันที่รัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับ หรือต้องดำเนินการจัดทำหรือปรับปรุง กฎหมายตามนัยมาตรา ๓๖๓ (๑) ของรัฐธรรมนูญเสียก่อน ประเด็นที่สอง ระหว่างที่ยังไม่มี การจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายตามประเด็นที่หนึ่ง หน่วยงานอนุญาตสามารถกำหนดหลักเกณฑ์ ในการดำเนินการเพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรา ๖๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

๕

ได้เองหรือไม่ และประเด็นที่สาม หน่วยงานอนุญาตจะอาศัยอำนาจตามกฎหมายปัจจุบันพิจารณา ออกใบอนุญาตให้แก่โครงการหรือกิจกรรมที่อาจอยู่ภายใต้บังคับของมาตรา ๖๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้หรือไม่ โดยมีความเห็นในแต่ละประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง บทบัญญัติมาตรา ๖๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มีผลใช้บังคับนับแต่วันที่มีผลใช้บังคับ หรือต้องดำเนินการจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมาย ตามนัยมาตรา ๓๐๓ (๑) ของรัฐธรรมนูญเสียก่อน เห็นว่า โดยหลักของการตรากฎหมาย ต้องถือว่า เมื่อได้มีการประกาศกฎหมายฉบับใดในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ผลใช้บังคับของกฎหมาย ฉบับนั้นย่อมเริ่มตั้งแต่วันที่กำหนดในกฎหมายฉบับนั้น โดยหลักดังกล่าวรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย จึงมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๕ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นวันที่ได้ประกาศ รัฐธรรมนูญในราชกิจจานุเบกษา และถือว่าสิทธิชุมชนตามส่วนที่ ๑๒ ของรัฐธรรมนูญที่กำหนดไว้ใน มาตรา ๖๖^{*} และมาตรา ๖๗^{*} ได้เกิดขึ้นและได้รับการคุ้มครองแล้วตามรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตาม แม้สิทธิดังกล่าวจะมีอยู่ตามรัฐธรรมนูญ แต่เมื่อพิจารณาบทบัญญัติมาตรา ๓๐๓^{*} ของรัฐธรรมนูญ แห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งบัญญัติว่า “ในวาระเริ่มแรก ให้คณะรัฐมนตรีที่เข้าบริหารราชการ

^{*} มาตรา ๖๖ บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชน ชุมชนท้องถิ่น หรือชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ย่อมมีสิทธิอิสรภาพหรือพื้นฐานสิทธิพิเศษ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมทั้ง ความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืน

มาตรา ๖๗ สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการอนุรักษ์ บำรุงรักษา และการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่องในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิด อันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครองตามความเหมาะสม

การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษา และประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชน และจัดให้มีกระบวนการรับฟัง ความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อน รวมทั้งได้ให้องค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์กร เอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม หรือทรัพยากรธรรมชาติหรือด้านสุขภาพ ให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว

สิทธิของชุมชนที่จะฟ้องหน่วยงานราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจ ราชการส่วนท้องถิ่น หรือองค์กรอื่นของรัฐที่เป็นนิติบุคคล เพื่อให้ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมายนี้ ย่อมได้รับความคุ้มครอง

มาตรา ๓๐๓ ในวาระเริ่มแรก ให้คณะรัฐมนตรีที่เข้าบริหารราชการแผ่นดินภายหลัง จากการเลือกตั้งทั่วไปเป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ ดำเนินการจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายในเรื่องดังต่อไปนี้ ให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด

(๑) กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดรายละเอียดเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองการใช้สิทธิ และเสรีภาพตามมาตรา ๔๐ มาตรา ๔๔ บทบัญญัติในส่วนที่ ๗ เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของบุคคล และสื่อมวลชน ส่วนที่ ๘ สิทธิและเสรีภาพในการศึกษา ส่วนที่ ๙ สิทธิในการได้รับบริการสาธารณสุข และสวัสดิการจากรัฐ ส่วนที่ ๑๐ สิทธิในข้อมูลข่าวสารและการร้องเรียน รวมทั้งกฎหมายว่าด้วยข้อมูลส่วนบุคคล ตามมาตรา ๕๖ ส่วนที่ ๑๒ สิทธิชุมชน กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งองค์การเพื่อการคุ้มครองผู้บริโภคที่เป็นอิสระ ตามมาตรา ๖๑ วรรคสอง กฎหมายว่าด้วยสภาพัฒนาการเมืองตามมาตรา ๗๔ (๗) กฎหมายเพื่อจัดตั้งองค์กร เพื่อการปฏิรูปกระบวนการยุติธรรมตามมาตรา ๔๑ (๔) กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งสภาเกษตรตามมาตรา ๔๔ (๔) กฎหมายว่าด้วยการจัดตั้งกองทุนพัฒนาการเมืองภาคพลเมืองตามมาตรา ๘๗ (๔) และกฎหมายว่าด้วย คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตามมาตรา ๒๕๖ ภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่แถลงนโยบายต่อรัฐสภา ตามมาตรา ๑๗๖

ฯลฯ

ฯลฯ

ในกรณีที่ปรากฏว่ากฎหมายใดที่ตราขึ้นก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญนี้ มีเนื้อหาสาระ เป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญนี้แล้ว ให้ถือเป็นที่ยกเว้นที่จะไม่ต้องดำเนินการตามมาตรานี้อีก

แผ่นดินภายหลังจากการเลือกตั้งทั่วไปเป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ ดำเนินการจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายในเรื่องดังต่อไปนี้ ให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด” แล้ว จะเห็นว่า ยังจำเป็นต้องมีการตรวจกฎหมายที่เกี่ยวกับการกำหนดรายละเอียดเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองการใช้สิทธินั้นขึ้นใช้บังคับก่อน ซึ่งมาตรา ๓๐๓ (๑) ได้กำหนดระยะเวลาไว้ว่าจะต้องดำเนินการให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่คณะรัฐมนตรีแถลงนโยบายต่อรัฐสภา จึงต้องถือว่าบทบัญญัติมาตรา ๖๗ ของรัฐธรรมนูญยังไม่มีผลใช้บังคับทันที เพราะมีบทเฉพาะกาลตามมาตรา ๓๐๓ (๑) กำหนดให้มีผลใช้บังคับภายหลังที่เงื่อนไขที่ต้องมีกฎหมายกำหนดรายละเอียดเสียก่อน ดังที่กล่าวมาแล้ว

ประเด็นที่สอง ระหว่างที่ยังไม่มีการจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายตามประเด็นที่หนึ่ง หน่วยงานอนุญาตสามารถกำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินการเพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรา ๖๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้เองหรือไม่ เห็นว่า เมื่อพิจารณากฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันปรากฏว่ายังไม่มีกฎหมายที่กำหนดหลักเกณฑ์ว่าโครงการหรือกิจกรรมที่มีผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงหมายถึงโครงการหรือกิจกรรมที่มีลักษณะอย่างไร รวมทั้งการดำเนินการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชน การจัดทำมีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียสำหรับโครงการหรือกิจกรรมดังกล่าว และการให้ความเห็นขององค์การอิสระจะต้องดำเนินการอย่างไร จึงเป็นหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีที่จะต้องดำเนินการจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายกำหนดรายละเอียดเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองการใช้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลให้เหมาะสมให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีตามที่มาตรา ๖๗ ประกอบกับมาตรา ๓๐๓ (๑)^๔ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติไว้ ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปในแนวทางและมาตรฐานเดียวกัน เพราะหากให้แต่ละหน่วยงานเป็นผู้มีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินการตามมาตรา ๖๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญได้เอง อาจส่งผลให้การดำเนินการในโครงการหรือกิจกรรมเดียวกันมีความแตกต่างกันและมีหลายมาตรฐาน ด้วยเหตุผลดังกล่าว แต่ละหน่วยงานจึงไม่มีอำนาจกำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินการได้เอง

ประเด็นที่สาม หน่วยงานอนุญาตจะอาศัยอำนาจตามกฎหมายปัจจุบันพิจารณาออกใบอนุญาตให้แก่โครงการหรือกิจกรรมที่อาจอยู่ภายใต้บังคับของมาตรา ๖๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้หรือไม่ เห็นว่า โดยหลักทั่วไปของการตรวจกฎหมายย่อมไม่มีวัตถุประสงค์ให้การบริหารราชการแผ่นดินหรือการประกอบอาชีพของประชาชนต้องสะดุดหยุดลงในระหว่างที่ยังไม่มีกฎหมายกำหนดรายละเอียดในการดำเนินการ และโดยที่การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงตามมาตรา ๖๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยนั้น จำเป็นจะต้องมีกฎหมายกำหนดรายละเอียด

^๔ โปรดดูเชิงอรรถที่ ๒, ข้างต้น

^๕ โปรดดูเชิงอรรถที่ ๑, ข้างต้น

^๖ โปรดดูเชิงอรรถที่ ๒, ข้างต้น

ในการส่งเสริมและคุ้มครองการใช้สิทธิและเสรีภาพของชุมชนเพื่อใช้เป็นแนวทางให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องถือปฏิบัติตามที่มาตรา ๓๐๓ (๑)^๙ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติไว้ ดังนั้น ในระหว่างที่คณะรัฐมนตรียังไม่ปรับปรุงหรือจัดทำกฎหมายกำหนดรายละเอียดในการดำเนินการดังกล่าว หน่วยงานอนุญาตจึงอาจพิจารณาออกใบอนุญาตให้แก่โครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือชุมชนได้ โดยปฏิบัติตามแนวทางที่กฎหมายซึ่งใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันกำหนดไว้ เพื่อมิให้การพิจารณาอนุญาตหรือการลงทุนของเอกชนต้องหยุดชะงักอันส่งผลกระทบต่อการบริหารราชการแผ่นดินและเศรษฐกิจของประเทศ

สำหรับการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมนั้น ในพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันได้มีการกำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือเอกชน ที่จะต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมก่อนดำเนินโครงการหรือกิจการ หลักเกณฑ์ในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมนั้น ก็ได้กำหนดให้ต้องมีการประเมินผลกระทบต่อทรัพยากรสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ทางชีวภาพ คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ และคุณค่าต่อคุณภาพชีวิต ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การสาธารณสุข อาชีวอนามัย และทัศนคติของประชาชนที่มีต่อโครงการ โดยเจ้าของโครงการหรือผู้ประกอบการจะต้องจัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียในการดำเนินโครงการตามแนวทางการประเมินผลกระทบทางสังคมและการมีส่วนร่วมของประชาชนที่สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกำหนดไว้ อีกทั้งการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมนั้น ต้องจัดทำหรือได้รับการรับรองจากบุคคลซึ่งได้รับอนุญาตให้เป็นผู้อำนวยการการศึกษาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการผู้ชำนาญการซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจการที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมด้วย^{๑๐} คณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๕) จึงเห็นว่า ก่อนที่จะมีกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์และรายละเอียดในการดำเนินการตามมาตรา ๖๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเป็นการเฉพาะ หน่วยงานอนุญาตจึงสามารถพิจารณาออกใบอนุญาตให้แก่โครงการหรือกิจกรรมที่ได้รับความเห็นชอบรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ ได้ เนื่องจากโครงการหรือกิจกรรมดังกล่าวได้ดำเนินการตามกฎหมายที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน และเป็นกฎหมายที่ใกล้เคียงอย่างยิ่งที่กำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินการตามมาตรา ๖๗ วรรคสอง ประกอบกับมาตรา ๓๐๓ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

^๙ โปรดดูเชิงอรรถที่ ๓, ข้างต้น

^{๑๐} โปรดดูมาตรา ๔๖ ถึงมาตรา ๔๙ แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕

๘

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาแล้ว เห็นว่า ปัญหาข้อหาหรือของสำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน กระทรวงอุตสาหกรรม และการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เป็นปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อนูชนชนอย่างรุนแรงตามมาตรา ๖๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญที่จะต้องมีการพิจารณาวินิจฉัยโดยรอบคอบ เพื่อเป็นแนวปฏิบัติในการบริหารราชการแผ่นดินต่อไป จึงอาศัยอำนาจตามข้อ ๑๒ วรรคหนึ่งแห่งระเบียบคณะกรรมการกฤษฎีกา ว่าด้วยการประชุมของกรรมการกฤษฎีกา พ.ศ. ๒๕๒๒ จัดให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๑) และคณะกรรมการกฤษฎีกา (คณะที่ ๔)

คณะกรรมการกฤษฎีกา (ที่ประชุมร่วมกรรมการกฤษฎีกา คณะที่ ๑ และคณะที่ ๔) ได้พิจารณาข้อหาหรือของทั้งสามหน่วยงาน โดยมีผู้แทนกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สำนักงานปลัดกระทรวง และสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม) ผู้แทนกระทรวงพลังงาน (สำนักงานปลัดกระทรวง) ผู้แทนกระทรวงอุตสาหกรรม (สำนักงานปลัดกระทรวง และกรมโรงงานอุตสาหกรรม) ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน และผู้แทนการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย เป็นผู้ชี้แจงรายละเอียดและข้อเท็จจริงแล้ว มีความเห็นในแต่ละประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่หนึ่ง บทบัญญัติมาตรา ๖๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย มีผลใช้บังคับนับแต่วันที่รัฐธรรมนูญมีผลใช้บังคับ หรือต้องดำเนินการจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายตามนัยมาตรา ๓๐๓ (๑) ของรัฐธรรมนูญเสียก่อน เห็นว่า โดยหลักของการตรากฎหมายต้องถือว่า เมื่อได้มีการประกาศกฎหมายฉบับใดในราชกิจจานุเบกษาแล้ว ผลใช้บังคับของกฎหมายฉบับนั้นย่อมเริ่มตั้งแต่วันที่กำหนดในกฎหมายฉบับนั้น โดยหลักดังกล่าวรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย จึงมีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ ซึ่งเป็นวันที่ได้ประกาศรัฐธรรมนูญในราชกิจจานุเบกษา สิทธิชุมชนตามส่วนที่ ๑๒ ของรัฐธรรมนูญที่กำหนดไว้ในมาตรา ๖๖^๙ และมาตรา ๖๗^{๑๐} จึงได้เกิดขึ้นและได้รับการคุ้มครองแล้วตามรัฐธรรมนูญ อย่างไรก็ตาม แม้สิทธิดังกล่าวจะมีอยู่ตามรัฐธรรมนูญ แต่เมื่อพิจารณาบทบัญญัติในมาตรา ๓๐๓^{๑๑} ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งบัญญัติว่า ในวาระเริ่มแรกให้คณะรัฐมนตรีที่บริหารราชการแผ่นดินภายหลังจากการเลือกตั้งทั่วไปเป็นครั้งแรกตามรัฐธรรมนูญนี้ ดำเนินการจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายในเรื่องต่างๆ ตามที่ระบุไว้ให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด เว้นแต่ในกรณีที่ปรากฏว่ากฎหมายใดที่ตราขึ้นก่อนวันประกาศใช้รัฐธรรมนูญ มีเนื้อหาสาระเป็นไปตามบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญแล้ว ให้ถือเป็นการยกเว้นที่จะไม่ดำเนินการตามมาตรา ๓๐๓ อันแสดงให้เห็นว่าการดำเนินการตามมาตรา ๖๗ หากกรณีใด

^๙ โปรดดูเชิงอรรถที่ ๑, ข้างต้น

^{๑๐} โปรดดูเชิงอรรถที่ ๒, ข้างต้น

^{๑๑} โปรดดูเชิงอรรถที่ ๓, ข้างต้น

ที่มีกฎหมายกำหนดรายละเอียดในการดำเนินการไว้แล้ว ก็ให้ดำเนินการตามที่กฎหมายบัญญัติ ส่วนกรณีใดที่ยังไม่สามารถดำเนินการได้เพราะยังไม่มีกฎหมายกำหนดรายละเอียดในการดำเนินการ ก็ต้องรอกจนกว่าจะมีกฎหมายจึงจะดำเนินการตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญต่อไปได้

บทบัญญัติมาตรา ๖๗ ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรม ที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพไว้สามประการ คือ (๑) ต้องมีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชน (๒) ต้องจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย และ (๓) ต้องให้องค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการการศึกษา ด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติหรือด้านสุขภาพ ให้ความเห็นประกอบก่อนมีการ ดำเนินโครงการหรือกิจกรรม ซึ่งการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม และสุขภาพของประชาชนในชุมชน และการจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน และผู้มีส่วนได้เสีย นั้น พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ ที่ใช้บังคับอยู่ในปัจจุบัน ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งต้องมีการประเมินผลกระทบต่อทรัพยากรสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ทางชีวภาพ คุณค่าการใช้ประโยชน์ของมนุษย์ และคุณค่าต่อคุณภาพชีวิต ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การสาธารณสุข อาชีวอนามัย และทัศนคติของประชาชนที่มีต่อโครงการ โดยเจ้าของโครงการ หรือผู้ประกอบการจะต้องจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย ในการดำเนินโครงการตามแนวทางการประเมินผลกระทบทางสังคมและการมีส่วนร่วม ของประชาชนที่สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมกำหนดไว้ อีกทั้งการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมนั้น ต้องจัดทำหรือได้รับการรับรอง จากบุคคลซึ่งได้รับอนุญาตให้เป็นผู้อำนวยการการศึกษาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รวมทั้งต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการผู้ชำนาญการซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญ ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับโครงการหรือกิจการที่ต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบต่อ สิ่งแวดล้อมด้วย” ดังนั้น การดำเนินการจึงสามารถปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนดไว้ในกฎหมาย ดังกล่าวได้ ทั้งนี้ จนกว่าจะมีการจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายเพื่อกำหนดรายละเอียดในการ ดำเนินการสำหรับโครงการที่อาจมีผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงเป็นการเฉพาะ ส่วนการ ให้องค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และผู้แทน สถาบันอุดมศึกษาที่จัดการการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติหรือด้านสุขภาพ ให้ความเห็นประกอบนั้น เนื่องจากในปัจจุบันยังไม่มีการจัดตั้งองค์การอิสระดังกล่าวและ การจัดตั้งองค์การเช่นนั้นจำเป็นต้องมีกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดตั้งองค์การอิสระ การดำเนินการจึงต้องมีการตรากฎหมายเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ในการจัดตั้งองค์การอิสระ ตามนัยมาตรา ๓๐๓ (๑) ก่อน

^{**} โปรดดูเชิงอรรถที่ ๘, ข้างต้น

๑๐

ประเด็นที่สอง ระหว่างที่ยังไม่มีการจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายตามประเด็นที่หนึ่ง หน่วยงานอนุญาตสามารถกำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินการเพื่อปฏิบัติให้เป็นไปตามมาตรา ๖๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้เองหรือไม่ เห็นว่า โดยที่มาตรา ๓๐๓^{๙๙} ได้บัญญัติให้คณะรัฐมนตรีต้องดำเนินการจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมายกำหนดรายละเอียดเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองการใช้สิทธิและเสรีภาพของบุคคลให้เหมาะสมให้แล้วเสร็จภายในหนึ่งปีตามที่มาตรา ๖๗^{๙๙} ประกอบกับมาตรา ๓๐๓ (๑) ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยบัญญัติไว้ ทั้งนี้ เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปในแนวทางและมาตรฐานเดียวกัน ดังนั้น จึงเป็นหน้าที่ของคณะรัฐมนตรีในการดำเนินการจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมาย อย่างไรก็ตาม ในระหว่างที่ยังไม่มีการจัดทำหรือปรับปรุงกฎหมาย หน่วยงานอนุญาตที่เกี่ยวข้องย่อมสามารถใช้ดุลพินิจประกาศให้รู้ทั่วไปว่า โครงการหรือกิจกรรมใดบ้างที่เห็นว่ามีผลกระทบต่อประชาชนอย่างรุนแรงตามมาตรา ๖๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย แต่ต้องเข้าใจว่าการประกาศเช่นนั้นเป็นไปเพียงเพื่อประโยชน์ในการบริหารงานและอำนวยความสะดวกต่อประชาชน ประกาศดังกล่าวไม่มีผลเป็นเด็ดขาด โดยผู้เกี่ยวข้องยังสามารถโต้แย้งได้ อนึ่ง โดยที่การประกาศดังกล่าวเป็นไปเพื่อประโยชน์ในการบริหารงานและอำนวยความสะดวก หากแต่ละหน่วยงานต้องกำหนดหลักเกณฑ์เป็นเอกเทศ ก็อาจก่อให้เกิดความสับสนแก่ประชาชนผู้ประสงค์จะประกอบกิจการต่าง ๆ ได้ จึงสมควรที่คณะรัฐมนตรีจะกำหนดให้หน่วยงานอนุญาตที่เกี่ยวข้องร่วมกันกำหนดให้เป็นไปในแนวทางและมาตรฐานเดียวกัน

ประเด็นที่สาม หน่วยงานอนุญาตจะอาศัยอำนาจตามกฎหมายปัจจุบันพิจารณาออกใบอนุญาตให้แก่โครงการหรือกิจกรรมที่อาจอยู่ภายใต้บังคับของมาตรา ๖๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยได้หรือไม่ เห็นว่า โดยหลักทั่วไปของการตรากฎหมายย่อมไม่มีวัตถุประสงค์ให้การบริหารราชการแผ่นดินหรือการประกอบอาชีพของประชาชนต้องสะดุดหยุดลงในระหว่างที่ยังไม่มีกฎหมายกำหนดรายละเอียดในการดำเนินการ และโดยที่การดำเนินการโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงตามมาตรา ๖๗ วรรคสอง^{๙๙} ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยนั้น จำเป็นจะต้องมีกฎหมายกำหนดรายละเอียดในการส่งเสริมและคุ้มครองการใช้สิทธิและเสรีภาพของชุมชนบางประการ โดยเฉพาะการให้ความเห็นขององค์การอิสระดังที่กล่าวมาแล้วในประเด็นที่หนึ่ง ดังนั้น ในระหว่างที่ยังไม่มีกฎหมายกำหนดรายละเอียดในการจัดตั้งองค์การอิสระ หน่วยงานอนุญาตจึงสามารถพิจารณาออกใบอนุญาตให้แก่โครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนได้ หากโครงการหรือกิจกรรมนั้น

^{๙๙} โปรดดูเชิงอรรถที่ ๓, ข้างต้น

^{๙๙} โปรดดูเชิงอรรถที่ ๒, ข้างต้น

^{๙๙} โปรดดูเชิงอรรถที่ ๒, ข้างต้น

๑๑

ได้มีการศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน
ในชุมชนและได้จัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย ทั้งนี้
ตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายซึ่งใช้บังคับอยู่ในปัจจุบันกำหนดไว้

(คุณพรทิพย์ จาละ)

เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

กรกฎาคม ๒๕๕๒

ภาคผนวกที่ 1-11

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

**ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ
และแนวทางในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม
สำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง
ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ**

โดยที่ การจัดทำรายงานและการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม สำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงมีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากการพิจารณา รายงานในโครงการหรือกิจการทั่วไป และเพื่อให้มีการดำเนินการกระบวนการพิจารณาให้เป็นไปโดยครบถ้วนตาม แนวทางของมาตรา ๖๗ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๔๖ และมาตรา ๕๑ แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ รัฐมนตรีว่าการกระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยความเห็นชอบของคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ จึงกำหนด หลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับ โครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ ไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ โครงการหรือกิจการของส่วนราชการ รัฐวิสาหกิจหรือเอกชนที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ และจัด ให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย รวมทั้งการให้้องค์การอิสระให้ความเห็น ประกอบก่อนมีการดำเนินการ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดในท้ายประกาศนี้ ได้แก่ โครงการหรือกิจการ ดังต่อไปนี้

(๑) โครงการหรือกิจการตามประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการที่ต้องจัดทำ รายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมตามเอกสารท้ายประกาศ ๑ ของประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติและแนวทางในการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ ผลกระทบสิ่งแวดล้อม ลงวันที่ ๑๖ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๕๒ ที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ง่ายต่อการได้รับผลกระทบและเป็น โครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติประกาศกำหนด และให้ รวมถึงการแก้ไขเปลี่ยนแปลงในส่วนที่เป็นสาระสำคัญหรือการขยายขนาดของโครงการหรือกิจการนั้นในพื้นที่ ดังกล่าวด้วย

(๒) โครงการหรือกิจการใดซึ่งคณะกรรมการวินิจฉัยข้อร้องเรียนสำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ ที่คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติแต่งตั้ง ได้วินิจฉัยว่า โครงการหรือกิจการดังกล่าวอาจส่งผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ

(๓) โครงการหรือกิจการใดซึ่งมีการประกาศหรือกำหนดตามกฎหมายอื่นให้เป็นโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ

ข้อ ๒ ผู้ที่จัดทำรายงานตามประกาศนี้จะต้องเป็นผู้ที่ได้รับอนุญาตให้เป็นผู้มีสิทธิจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและได้ขึ้นทะเบียนไว้แล้วกับสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ หากการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมดังกล่าว มีกฎหมายอื่นบัญญัติเกี่ยวกับการได้รับอนุญาตไว้และมีกระบวนการที่จะให้ผู้มีสิทธิจัดทำรายงานดำเนินการตามกฎหมายดังกล่าวไว้แล้ว ผู้มีสิทธิจัดทำรายงานจะต้องได้รับอนุญาตตามที่บัญญัติไว้ในกฎหมายนั้น ๆ ด้วย

ข้อ ๓ เมื่อสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ได้รับรายงานจากผู้จัดทำรายงานตามข้อ ๒ แล้ว ให้ดำเนินการตามมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ โดยเสนอต่อคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ เพื่อพิจารณาให้ความเห็นตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๔๘ แห่งพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๓๕ ต่อไป

ข้อ ๔ เมื่อคณะกรรมการผู้ชำนาญการ เห็นชอบกับรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ แล้ว ให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจัดส่งผลการพิจารณาของคณะกรรมการผู้ชำนาญการให้หน่วยงานของรัฐซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโครงการหรือกิจการนั้น หรือหน่วยงานของรัฐผู้อนุญาตเพื่อให้หน่วยงานดังกล่าวจัดให้มีการดำเนินการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสีย ทั้งนี้ ตามกระบวนการรับฟังความคิดเห็นที่กำหนดตามเอกสารท้ายประกาศนี้

ข้อ ๕ ให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจัดทำข้อมูลซึ่งประกอบด้วย สรุปสาระสำคัญของโครงการหรือกิจการ และความเห็นของคณะกรรมการผู้ชำนาญการพิจารณารายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการหรือกิจการที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติและสุขภาพ และประกาศรายชื่อโครงการหรือกิจการนั้นให้ทราบทั่วไป เพื่อให้องค์กรอิสระขอรับข้อมูลดังกล่าวเพื่อพิจารณาให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบหรือในการอนุญาต

องค์การอิสระที่จะเสนอความเห็นประกอบตามวรรคหนึ่ง ต้องเป็นองค์การอิสระที่ประกอบด้วย ผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม หรือทรัพยากรธรรมชาติ หรือด้านสุขภาพ และได้แจ้งรายชื่อเป็นองค์การอิสระไว้กับสำนักงานนโยบายและแผน ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแล้ว โดยในการจัดแจ้งต้องแสดงรายละเอียดของบุคคลที่เป็นผู้ดำเนินการให้ ความเห็นที่มีองค์ประกอบครบถ้วนดังกล่าวด้วย

ข้อ ๖ องค์การอิสระตามข้อ ๕ วรรคสอง ที่ประสงค์จะให้ความเห็นประกอบในการดำเนินการ โครงการหรือกิจการใด ให้ยื่นความประสงค์ขอรับข้อมูลตามข้อ ๕ วรรคหนึ่ง ได้ภายในสิบห้าวันนับแต่วันที่ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมประกาศรายชื่อโครงการหรือกิจการนั้น และให้ องค์การอิสระที่ขอรับข้อมูลจัดทำความเห็นประกอบเกี่ยวกับโครงการหรือกิจการนั้น ส่งให้สำนักงานนโยบายและ แผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายในสี่สิบห้าวันนับแต่วันที่ได้รับข้อมูลดังกล่าวจากสำนักงานนโยบาย และแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

เมื่อสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รับความเห็นจากองค์การ อิสระ ให้รวบรวมและแจ้งให้หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบโครงการหรือกิจการนั้นหรือหน่วยงานของรัฐผู้อนุญาต เพื่อประกอบการพิจารณาต่อไป ในกรณีที่ครบกำหนดระยะเวลาในการให้ความเห็นขององค์การอิสระตามวรรค หนึ่งแล้ว องค์การอิสระที่ขอรับข้อมูลยังมิได้จัดส่งความเห็นเป็นประการอื่นใด ให้ถือว่าองค์การอิสระนั้นมิ ความเห็นไม่แตกต่างจากความเห็นของคณะกรรมการผู้ชำนาญการ

ในกรณีที่องค์การอิสระให้ความเห็นเป็นประการอื่นที่เพิ่มเติมหรือแตกต่างจากความเห็นของ คณะกรรมการผู้ชำนาญการ ให้หน่วยงานของรัฐผู้รับผิดชอบโครงการหรือกิจการนั้น หรือหน่วยงานของรัฐผู้อนุญาตพิจารณาตามที่เห็นสมควร ในกรณีเช่นว่านี้หน่วยงานของรัฐดังกล่าวอาจขอความเห็นจากคณะกรรมการ ผู้ชำนาญการหรือหน่วยงานอื่นใดเพิ่มเติมเพื่อประกอบการพิจารณาด้วยก็ได้

ข้อ ๗ ในกรณีที่โครงการหรือกิจการตามข้อ ๑ ซึ่งเป็นของส่วนราชการหรือรัฐวิสาหกิจที่ ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี ให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการตามประกาศนี้เสนอต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เพื่อให้ความเห็น ประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีด้วย

ข้อ ๘ ประกาศนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่ ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๕๒

(นายสุวิทย์ คุณกิตติ)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ภาคผนวก 1-12

การชักชวนให้มีการถอนฟ้องคดี

อำเภอเมือง จังหวัด ระยอง

ธันวาคม 2552

เรื่อง ขอยืนยันการถอนฟ้องคดีหมายเลขดำที่ 908/2552
เรียน อธิบดีศาลปกครองกลาง

ตามที่ข้าพเจ้านายชาลี พรรณา ในฐานะที่เป็นผู้ฟ้องคดีที่ 24 ได้ยื่นคำร้องขอถอนฟ้องคดีหมายเลขดำที่ 908/2552 ต่อศาลปกครองกลาง ด้วยเหตุผลตามที่ได้ประทานคราบเรียนต่อศาลไปแล้ว นั้น บัดนี้ ข้าพเจ้าได้รับหมายแจ้งกำหนดนัดได้สวนคำร้องขอถอนฟ้องคดีดังกล่าวในวันที่ 24 ธันวาคม 2552 ณ ศาลปกครองกลาง ถนนแจ้งวัฒนะ กทม. เนื่องจากข้าพเจ้าเป็นประชาชนผู้ใช้แรงงานที่มีภูมิลำเนาและประกอบสัมมาอาชีพอยู่ในพื้นที่จังหวัดระยอง การเดินทางมาศาลปกครองกลางที่กรุงเทพมหานคร จะมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางประมาณ 1,000 บาท อีกทั้งต้องลงงาน ทำให้ขาดรายได้ในการทำมาหาเลี้ยงชีพและครอบครัวซึ่งมีรายได้อันน้อยนิดอยู่แล้วเป็นเงินประมาณวันละ 200 บาท รวมเป็นเงินประมาณ 1,200 บาท

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ข้าพเจ้าใคร่ขอประทานคราบเรียนต่อศาลอีกครั้งหนึ่งว่า แม้นถอนฟ้องคดี ข้าพเจ้าจะได้มอบอำนาจให้บุคคลอื่นเป็นผู้ฟ้องคดีแทนเพราะเข้าใจในข้อเท็จจริงคลาดเคลื่อนไปก็ตาม แต่เมื่อข้าพเจ้าได้ทราบข้อเท็จจริงว่า ผู้ถูกฟ้องคดีได้ดำเนินการป้องกันมลพิษอย่างมีขั้นตอนและต้องใช้ระยะเวลาในการจัดการอย่างมีระบบแล้ว และข้าพเจ้าก็ไม่ได้ได้รับความเดือดร้อนหรือเสียหาย หรืออาจจะเดือดร้อนหรือเสียหายจากการมีโรงงานอุตสาหกรรม อยู่ในพื้นที่มาบตาพุดซึ่งเป็นแหล่งทำมาหากินของข้าพเจ้า แต่ข้าพเจ้ากำลังจะได้รับความเดือดร้อนจากการตักงาน ไม่มีงานทำ และขาดรายได้ในการเลี้ยงดูครอบครัว จึงสมควรที่จะแสดงเจตนาของตนออกไปให้สังคมได้รับรู้อย่าง

ฉะนั้น โดยหนังสือฉบับนี้ ข้าพเจ้าใคร่ขออนุญาตศาลทำคำยืนยันการถอนฟ้องคดีดังกล่าวแทนการเดินทางมาพบศาลในวันเวลาดังกล่าวด้วย

ขอศาลได้โปรดประทานคราบเรียนอนุญาตให้ถอนฟ้องคดีดังกล่าวและรับหนังสือยืนยันการถอนฟ้องคดีของข้าพเจ้าด้วย

ควรมีครบแล้วแต่จะโปรด

ลงชื่อผู้ยื่นคำขอถอนฟ้องคดี
(นายชาลี พรรณา)

ภาคผนวก 1-13

รายงานการไต่สวนของศาลปกครอง

FROM :

FAX NO. :

Dec. 24 2009 03:35PM P 1

○ รายงานกระบวนการพิจารณา
(ชั้นไต่สวน)

(ด. ๑๒)

คดีหมายเลขคำที่ ๔๐๘/๒๕๕๒

คดีหมายเลขแดงที่ ๒๕๕

ศาลปกครองกลาง

วันที่ ๒๔ เดือน ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๕๒

ระหว่าง

สมาคมต่อต้านสภาวะโลกร้อน ที่ ๑
สมาคมสมาชิชาองค์กรเอกชนด้านการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม
อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ที่ ๒
นายสุทธิ อัชฌาศัย ที่ ๓ กับพวกรวม ๔๓ คน

ผู้ฟ้องคดี

คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ที่ ๑
เลขาธิการสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ ๒
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ที่ ๓
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงอุตสาหกรรม ที่ ๔
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพลังงาน ที่ ๕
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ที่ ๖
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ที่ ๗
การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย ที่ ๘

ผู้ถูกฟ้องคดี

วันนี้เวลา ๑๓.๓๐ น. ศาลได้ออกไต่สวนกรณีผู้ฟ้องคดีในคดีนี้ จำนวน ๑๐ คน คือ
ผู้ฟ้องคดีที่ ๒๐ (นางมารินทร์ อัมมะริ) ผู้ฟ้องคดีที่ ๒๑ (นางสาวทิพวรรณ อัมมะริ) ผู้ฟ้องคดีที่ ๒๒
(นายโสภณ อัมมะริ) ผู้ฟ้องคดีที่ ๒๓ (นางยุพิน พรรณนา) ผู้ฟ้องคดีที่ ๒๔ (นายชาลี พรรณนา)

๒

ผู้ฟ้องคดีที่ ๒๕ (นายสมศักดิ์ อามะรี) ผู้ฟ้องคดีที่ ๒๗ (นางสาวอภิญญา คมคาย) ผู้ฟ้องคดีที่ ๒๘ (นายเทอดศักดิ์ พรรณนา) ผู้ฟ้องคดีที่ ๒๙ (นางสาวราย อามะรี) และผู้ฟ้องคดีที่ ๓๐ (นางบุญชู อามะรี) ยื่นหนังสือขอถอนคำฟ้อง ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ ศาลจึงมีคำสั่งเรียกผู้ฟ้องคดี ที่ขอถอนคำฟ้องมาให้ถ้อยคำต่อศาลด้วยตนเอง และหมายแจ้งคู่กรณีมาร่วมรับฟังการไต่สวน ของศาลในวันนี้

ผู้ยื่นหนังสือขอถอนคำฟ้อง ผู้ฟ้องคดีที่ ๒๒ (นายโสภณ อามะรี) ได้รับหมายศาล โดยชอบและมาศาล

ส่วนผู้ฟ้องคดีที่ ๒๐ (นางมารินทร์ อามะรี) ผู้ฟ้องคดีที่ ๒๓ (นางยุพิน พรรณนา) ผู้ฟ้องคดีที่ ๓๐ (นางบุญชู อามะรี) ผู้ฟ้องคดีที่ ๒๑ (นางสาวทิพวรรณ อามะรี) ผู้ฟ้องคดีที่ ๒๔ (นายชาติ พรรณนา) ผู้ฟ้องคดีที่ ๒๕ (นายสมศักดิ์ อามะรี) ผู้ฟ้องคดีที่ ๒๗ (นางสาวอภิญญา คมคาย) ผู้ฟ้องคดีที่ ๒๘ (นายเทอดศักดิ์ พรรณนา) และผู้ฟ้องคดีที่ ๒๙ (นางสาวราย อามะรี) ได้รับหมายศาลโดยชอบแล้วไม่มาศาล

สำหรับคู่กรณีที่มาร่วมฟังการไต่สวนในวันนี้ ผู้รับมอบอำนาจจากผู้ถูกฟ้องคดีทั้งแปด มอบอำนาจให้ร้อยเอกฉัตรชัย กันัน๊ะ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีปกครอง นายพนมทวน พงษ์พันธ์ุ สำนักงานอัยการพิเศษฝ่ายคดีปกครอง ว่าที่ร้อยตรี ปริญา สุวาทนาคี สำนักงาน อัยการพิเศษฝ่ายคดีปกครอง มาศาล และผู้ฟ้องคดีโดยนายศรีสุวรรณ จรรยา ผู้ฟ้องคดีที่ ๑ นายสุทธิ อัฒาศัย ผู้ฟ้องคดีที่ ๓ นายวีระ ชมพันธ์ุ ผู้รับมอบอำนาจจากผู้ฟ้องคดีที่ ๑ ถึงที่ ๓ นายสำนวน ประพิน ผู้รับมอบอำนาจจากผู้ฟ้องคดีที่ ๒๑ ถึงที่ ๓๐ นายธนวัฒน์ ดาสัก ผู้รับมอบอำนาจจากผู้ฟ้องคดีที่ ๓๑ ถึงที่ ๓๕ นางวนิดา แซ่ก๊วย ผู้รับมอบอำนาจจากผู้ฟ้องคดีที่ ๔๑ ถึงที่ ๔๓ มาศาล

ศาลอนุญาตให้บุคคลภายนอกเข้าฟังการไต่สวนได้

ศาลชี้แจงว่า การไต่สวนวันนี้เป็นไปตามระเบียบของที่ประชุมใหญ่ตุลาการ ในศาลปกครองสูงสุดว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีปกครอง พ.ศ. ๒๕๔๓ ข้อ ๘๒ วรรคสี่ ที่ว่า ในคดี ที่เกี่ยวกับการคุ้มครองประโยชน์สาธารณะหรือคดีที่การพิจารณาต่อไปจะเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม หรือการถอนคำฟ้องเกิดจากการสมยอมกันโดยไม่เหมาะสม ศาลจะมีคำสั่งไม่อนุญาตให้ถอน คำฟ้องก็ได้ คำสั่งไม่อนุญาตให้ถอนคำฟ้องให้เป็นที่สุด ดังนั้น ศาลจึงมีคำสั่งให้ผู้ขอถอนคำฟ้อง มาให้ถ้อยคำต่อศาลในเรื่องนี้ด้วยตนเองเกี่ยวกับการยื่นหนังสือขอถอนคำฟ้อง

และแจ้งว่า ผู้ฟ้องคดีที่ยื่นหนังสือขอถอนคำฟ้อง จำนวน ๖ คน ซึ่งได้รับหมายศาล โดยชอบแล้วและไม่มาให้ถ้อยคำด้วยตนเองตามคำสั่งศาลในวันนี้ ได้ยื่นหนังสือหนึ่งฉบับลงวันที่

๓

๒๓ ธันวาคม ๒๕๕๒ ยืนยันการขอถอนฟ้องคดี โดยมอบให้นายชะลอ ผ่องสุวรรณ อยู่บ้านเลขที่ ๓/๒ ซอยมาบยา ๔ ถนนมาบตาพุด ตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง มายื่นหนังสือ อย่างไรก็ตาม ศาลมีข้อสงสัยบางประการเกี่ยวกับหนังสือดังกล่าวที่มีการพิมพ์รายชื่อ ๖ ชื่อ แต่มีลายเซ็นเพียง ๕ ชื่อ คือ ผู้ฟ้องคดีที่ ๒๑ (นางสาวทิพวรรณ อามะรี) ผู้ฟ้องคดีที่ ๒๕ (นายสมศักดิ์ อามะรี) ผู้ฟ้องคดีที่ ๒๗ (นางสาวอภิญญา คมคาย) ผู้ฟ้องคดีที่ ๒๘ (นายเทอดศักดิ์ พรรณนา) และผู้ฟ้องคดีที่ ๒๙ (นางสาวราย อามะรี) ส่วนในช่องรายชื่อผู้ฟ้องคดีที่ ๓๐ (นางบุญชู อามะรี) มีการพิมพ์ชื่อไว้แต่ไม่มีลายเซ็น และผู้ขอถอนคำฟ้องรายผู้ฟ้องคดีที่ ๒๔ (นายชาติ พรรณนา) ไม่มีการพิมพ์ชื่อไว้แต่ได้เซ็นชื่อต่อท้ายในหนังสือดังกล่าว

และศาลแจ้งว่า ในกรณีของผู้ได้รับคำสั่งมาให้ถอยคำต่อศาลด้วยตนเองโดยชอบแล้ว ไม่มาศาลตามคำสั่งในวันนี้ ศาลจะมีคำสั่งให้ชี้แจงและจะมีคำสั่งมาให้ถอยคำต่อศาลด้วยตนเองอีกครั้ง และแจ้งให้คู่กรณีและผู้ที่เกี่ยวข้องทราบว่าผู้ชัดเจนไม่ไปศาลตามคำสั่ง อาจถูกฟ้องตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา ๑๗๐ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

ศาลได้ไต่สวนผู้ยื่นหนังสือขอถอนคำฟ้องที่มาศาล โดยเจ้าหน้าที่ได้ให้ผู้ให้ถอยคำสาบานตนและให้ถ้อยคำ ดังนี้

ผู้ฟ้องคดีที่ ๒๒ (นายโสภณ อามะรี) ซึ่งแจ้งว่า ผู้ฟ้องคดีที่ ๒๒ อยู่ที่บ้านเลขที่ ๘๐ ถนนทางหลวงระยอง สาย ๓๑๔๑ ตำบลมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ตั้งอยู่ใกล้กับโรงกลึงประสิทธิ์ผล ประกอบอาชีพค้าขาย (ขายอาหารตามสั่ง)

ผู้ฟ้องคดีที่ ๒๒ มีความประสงค์ขอถอนฟ้องคดี โดยยื่นหนังสือลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ และผู้ฟ้องคดีที่ ๒๒ ได้ลงลายมือชื่อคำขอถอนฟ้องลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ ด้วยตนเอง โดยผู้ฟ้องคดีที่ ๒๒ ได้รับหนังสือขอถอนฟ้องจากคนในชุมชนซึ่งเป็นผู้หญิงไทย ๒ คน แต่ไม่รู้จักชื่อนามมาให้ที่บ้าน เมื่อเซ็นชื่อแล้วผู้หญิงดังกล่าวได้นำหนังสือกลับไปด้วย

ก่อนเซ็นชื่อในหนังสือขอถอนฟ้องผู้ฟ้องคดีที่ ๒๒ ได้อ่านคร่าว ๆ และเข้าใจในเนื้อความว่า หากถอนฟ้องแล้วจะทำให้ชุมชนเจริญขึ้น คนมีงานทำ ถ้าขายก็จะได้ดีขึ้น เพราะมีคนทำงานเยอะ ถ้าถูกระงับโครงการทั้งหมดจะทำให้คนไม่มีงานทำ การค้าขายก็จะไม่ดี และในขณะนั้นปรากฏว่า ทางฝ่ายราชการเข้ามาดูแลโครงการดังกล่าวแล้ว จึงเห็นว่า การถอนฟ้องจะทำให้โครงการดำเนินการต่อไปได้อย่างคล่องตัว

๔

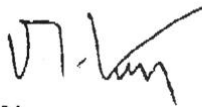
ผู้ฟ้องคดีที่ขอถอนฟ้องทั้ง ๑๐ ราย ได้มาประชุมกันที่บ้านของผู้ฟ้องคดีที่ ๒๒ เมื่อเวลา ๗.๐๐ นาฬิกา ของวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๒ แล้วมอบหนังสือขอถอนฟ้องดังกล่าว ให้ผู้หญิงไทยไปเมื่อเวลา ๘.๐๐ - ๑๐.๐๐ นาฬิกา ของวันดังกล่าว

ถ้าผู้หญิงไทย ๒ คน ไม่เอาหนังสือถอนฟ้องมาให้ผู้ฟ้องคดีที่ ๒๒ ก็ไม่รู้จะไปถอนฟ้อง ที่ไหนเพราะอยากจะทำถอนฟ้องอยู่แล้ว

อนุญาตให้คู่กรณีคัดทำสำเนารายงานกระบวนการพิจารณาในวันนี้ได้

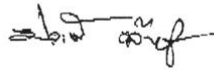
เสร็จสิ้นการไต่สวน เวลา ๑๕.๑๕ นาฬิกา

นายภานุพันธ์ ชัยรัต
ตุลาการหัวหน้าคณะศาลปกครองกลาง

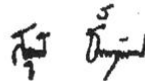

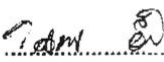
ตุลาการเจ้าของสำนวน

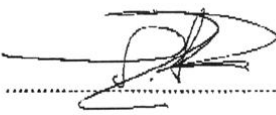
นายประพนธ์ คล้ายสุบรรณ
ตุลาการศาลปกครองกลาง

นางสาวสมณี ชัยยะศิริสุวรรณ
ตุลาการศาลปกครองกลาง

ลงชื่อ ผู้ฟ้องคดีที่ ๒๒
(นายโสภณ อามะรี)

ลงชื่อ ผู้รับมอบอำนาจจาก
(นายวีระ ชมพันธ์ุ) ผู้ฟ้องคดีที่ ๑ ถึงที่ ๓

ลงชื่อ ผู้ฟ้องคดีที่ ๑

(นายศรีสุวรรณ จรรยา)

ลงชื่อ ผู้ฟ้องคดีที่ ๓

(นายสุทธิ อัมมัตย์)

ลงชื่อ ผู้รับมอบอำนาจจาก

(นายसानวน ประพิน) ผู้ฟ้องคดีที่ ๒๑ ถึงที่ ๓๐

ลงชื่อ ผู้รับมอบอำนาจจาก

(นายธนวัฒน์ ดาสัก) ผู้ฟ้องคดีที่ ๓๑ ถึงที่ ๓๕

ลงชื่อ ผู้รับมอบอำนาจจาก

(นางวนิดา แซ่ก้วย) ผู้ฟ้องคดีที่ ๔๑ ถึงที่ ๔๓

ลงชื่อ ผู้รับมอบอำนาจช่วงจาก

(นายพนมทวน พงษ์พันธ์) ผู้รับมอบอำนาจของ

ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งแปด

ว่าที่ร้อยตรี ผู้รับมอบอำนาจช่วงจาก

(ปริญญ์ ฐานะทานดีไท) ผู้รับมอบอำนาจของ

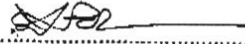
ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งแปด

FAX NO. :

Dec. 24 2009 03:40PM P 6

๖

ร้อยเอก

(นิตราชัย กันนั้ม)

ผู้รับมอบอำนาจช่วงจาก

ผู้รับมอบอำนาจของ

ผู้ถูกฟ้องคดีทั้งแปด

ภาคผนวก 1-14

การสำรวจความคิดเห็นของชาวระยอง

โสภณ พรโชคชัย

Dec 8 2009, 08:21 AM

ถึงนายกฯ อภิสิทธิ์: ประชาชนมาบตาพุดต้องการให้ขยายอุตสาหกรรม

See the letter in both Thai and English at <http://www.thaiappraisal.org/thai/letter/letter17.htm>

10 ถ.นนทรี 5 ยานนาวา กทม. 10120 โทร.02.295.3905 Email: sopon@thaiappraisal.org

7 ธันวาคม 2552

เรื่อง ประชาชนมาบตาพุดต้องการอุตสาหกรรมต่อไป และโปรดพิจารณาแก้ไขรัฐธรรมนูญที่ไม่เป็นประชาธิปไตย

กราบเรียน นายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ ฯพณฯ นายกรัฐมนตรี และคณะรัฐมนตรี

ประธานสภาผู้แทนราษฎร และรองประธานสภา

ประธานวุฒิสภา และรองประธานสภา

ผู้ว่าการ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

ผู้ว่าราชการจังหวัดระยอง

นายกเทศมนตรี เทศบาลเมืองมาบตาพุด และชุมชน 31 แห่งในเขตเทศบาล

ตามที่รัฐบาลของ ฯพณฯ ได้พยายามแก้ไขปัญหามลพิษในพื้นที่มาบตาพุด มูลนิธิประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทยได้สนับสนุนรัฐบาลด้วยการส่งคณะนักวิจัยลงพื้นที่มาบตาพุดเพื่อสำรวจความเห็นของประชาชนในพื้นที่เมื่อวันที่ 14, 15 และ 22 พฤศจิกายน ศกนี้ และได้สรุปผลการศึกษามานำเสนอต่อรัฐบาลเพื่อการใช้ประโยชน์ต่อไป โดยสรุปแล้ว การศึกษานี้พบว่า ประชาชนในมาบตาพุดต้องการให้อุตสาหกรรมขยายตัวต่อไป ชุมชนและประชาชนในพื้นที่ควรมีส่วนในการตัดสินใจของตนเองโดยให้เข้าเป็นคณะกรรมการ 4 ฝ่ายแก้ไขปัญหามลพิษสำหรับทางออกที่ควรดำเนินการสำหรับรัฐบาลก็คือ

1. ควรดำเนินคดีกับการปล่อยมลพิษของโรงงานหลายแห่งในพื้นที่ซึ่งถือเป็นการละเมิดกฎหมาย ละเมิดต่อชุมชนโดยเคร่งครัด
2. ควรจัดทำประชามติเพื่อแสดงฉันทามติและเป็นการเคารพเสียงส่วนใหญ่ของประชาชน
3. ซื้อหรือเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ที่อยู่ในบริเวณที่จำเป็นสำหรับการขยายตัวของอุตสาหกรรม ทั้งนี้เพื่อผลประโยชน์แก่ทุกฝ่าย โดยคำนึงถึงการจ่ายค่าทดแทนให้เหมาะสม ซึ่งอาจจ่ายสูงกว่าราคาตลาด
4. และรัฐบาลควรพิจารณาเสนอรัฐสภาเพื่อแก้ไขรัฐธรรมนูญ (มาตรา 67) ซึ่งไม่เป็นประชาธิปไตย ไม่รับฟังเสียงของชุมชนและประชาชนในพื้นที่ แต่ถือเอาความเห็นขององค์กรและสถาบันบางแห่ง

อนึ่งการสำรวจวิจัยนี้ มูลนิธิขอยืนยันว่าได้ดำเนินการด้วยความบริสุทธิ์ใจ ไม่ได้มีส่วนได้ส่วนเสีย ไม่ได้มีอคติ และไม่ได้รับอามิสหรือผลประโยชน์จากผู้ใด

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(ดร.โสภณ พรโชคชัย)

ประธานกรรมการบริหาร มูลนิธิประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทย

ผลสรุปการสำรวจความคิดเห็นของประชาชน

ประชาชนในมาบตาพุดต้องการให้อุตสาหกรรมขยายตัวต่อไป

ปัญหาสิ่งแวดล้อมในมาบตาพุดได้กลายเป็นข่าวที่ได้รับความสนใจจากประชาชนอย่างกว้างขวาง จนเมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2552 ศาลปกครองสูงสุดได้มีคำสั่งในคดีเกี่ยวกับโครงการอุตสาหกรรม 76 โครงการ <1> ปัญหาสิ่งแวดล้อมนี้เกี่ยวเนื่องกับการพัฒนาโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นอันตรายถึงชีวิต ดังนั้น มูลนิธิประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทย จึงส่งอาสาสมัครนักวิจัยออกสำรวจความคิดเห็นของประชาชน เพื่อสะท้อนภาพของปัญหาจากประชาชนเจ้าของพื้นที่จริง

มูลนิธิหวังว่าข้อค้นพบในการศึกษานี้เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนจัดการสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาเมืองในพื้นที่มาบตาพุด และขอยืนยันว่าการศึกษานี้ดำเนินการด้วยความบริสุทธิ์ใจ ไม่ได้มีส่วนได้ส่วนเสีย ไม่ได้มีอคติ และไม่ได้รับอามิสหรือผลประโยชน์จากผู้ใด

เกี่ยวกับการสำรวจ

การสำรวจนี้ดำเนินการในช่วงวันที่ 14, 15 และ 22 พฤศจิกายน 2552 การสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบสองชั้น (Two-stage Sampling) โดยการสุ่มในขั้นแรก เป็นการสุ่มชุมชนตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) ในระดับชุมชน ได้ 21 ชุมชนจาก 31 ชุมชน และการสุ่มขั้นที่ 2 คือ การสุ่มประชาชนที่อาศัยอยู่ในชุมชนที่สุ่มได้ในขั้นที่ 1 สำหรับขนาดตัวอย่างจำนวนครัวเรือน เป็นไปตามสูตรของ Yamane โดยได้ตัวอย่างจริงครั้งนี้ได้ขนาดตัวอย่างทั้งสิ้น 1,107 คน

ครัวเรือนทั้งหมด 1,107 ครัวเรือนนี้ ครอบคลุมประชากร 3,918 คนจากจำนวนประชากรทั้งหมด 33,492 คน หรือครอบคลุม 11.70% ของประชากรทั้งหมด ในอีกแง่หนึ่งหากพิจารณาจากจำนวนผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งเป็นบุคคลที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปจะพบว่าจำนวนผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 1,107 คน เป็นสัดส่วนเท่ากับ 4.7% ของจำนวนประชากรอายุ 18 ปีขึ้นไปมีอยู่ทั้งหมด 23,597 คนในมาบตาพุด <2> ซึ่งถือเป็นสัดส่วนประชากรที่เพียงพอในการสุ่มที่เชื่อถือได้

ประชาชนต้องการอุตสาหกรรม

ประเด็นสำคัญที่พึงพิจารณาในเชิงนโยบายก็คือประชากรส่วนใหญ่ (65.3% หรือสองในสาม) ในพื้นที่มาบตาพุดเห็นควรให้มีการขยายตัวของอุตสาหกรรมในพื้นที่ต่อไป มีเพียงหนึ่งในสามที่เห็นว่าควรหยุดขยายอุตสาหกรรม อย่างไรก็ตามหากนับรวมผู้ที่ยังไม่แน่ใจหรือไม่มีความเห็น 22.2% แล้ว จะพบว่าประชากรที่เห็นว่าควรหยุดขยายตัวมีอยู่ 26.6% หรือเพียงครึ่งหนึ่งของประชากรที่เห็นควรให้อุตสาหกรรมในพื้นที่มาบตาพุดควรจะขยายตัวต่อไป (51.1%)

หากพิจารณาในรายละเอียดจะพบว่า แม้ประชากรที่อยู่อาศัยในพื้นที่เกิน 10 ปี ถึง 55% จะเห็นควรให้อุตสาหกรรมขยายตัวต่อไป แต่ก็ยังน้อยกว่าค่าเฉลี่ยรวมที่ 65.3% นอกจากนี้ แม้กลุ่มประชากรที่เป็นเจ้าของบ้านโดยเฉพาะบ้านเดี่ยว ส่วนมากจะเห็นควรให้มีการขยายตัวของอุตสาหกรรมต่อไป แต่ก็ยังถือว่าน้อยกว่าค่าเฉลี่ยที่ 65.3% เช่นกัน การนี้แสดงให้เห็นว่า ประชากรส่วนน้อยที่ไม่อยากให้อุตสาหกรรมขยายตัว คงคำนึงถึงความเคยชินในการอยู่อาศัยและการยึดติดกับอสังหาริมทรัพย์ที่ครอบครองเป็นสำคัญ

มลพิษกับการเจ็บป่วย

มักมีการอ้างอิงว่ามลพิษในมาบตาพุด ทำให้เกิดการเจ็บป่วยต่าง ๆ นานา การศึกษานี้จึงได้สำรวจความเห็นของประชาชนในประเด็นนี้ โดยพบว่าในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา จำนวนผู้เจ็บป่วยหรือเสียชีวิตตามผลกระทบจากมลพิษในเขตมาบตาพุดมีอยู่ทั้งหมด 504 ราย หรือประมาณ 12.86% ของจำนวนประชากรทั้งหมด ทั้งนี้แยกเป็นสาเหตุจากการทำงานในสถานประกอบการ 92 ราย หรือ 2.35% ของจำนวนประชากรทั้งหมด ที่เหลืออีก 412 รายหรือ 10.52% ป่วยหรือเสียชีวิตจากการอยู่อาศัยในพื้นที่

ในการพิจารณาผลกระทบจากมลพิษ ควรพิจารณาแยกกลุ่มผู้ป่วยและเสียชีวิตจากมลพิษในสถานประกอบการออกก็เพราะผลกระทบจากมลพิษในกรณีนี้สามารถเกิดขึ้นได้ในทุกแห่งทั่วประเทศ ทั้งนี้มักเป็นผลจากความประมาทและการขาดการควบคุมอาชีวอนามัยที่ดีในสถานประกอบการ ดังนั้นในการพิจารณาถึงมลพิษในมาบตาพุดจึงควรเน้นเฉพาะกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากการอยู่อาศัยซึ่งมีอยู่ประมาณ 10.52% ของประชากรทั้งหมดเป็นสำคัญ

ตารางที่ 1: การเจ็บป่วยหรือเสียชีวิตเพราะมลพิษในรอบ 1 ปีที่ผ่านมา				
ผลกระทบจาก	ป่วยเล็กน้อย	ป่วยหนัก	เสียชีวิต	รวม
จำนวนผู้เจ็บป่วยและเสียชีวิตจากมลพิษในมาบตาพุด (คน)				
การทำงานในสถานประกอบการ	78	7	7	92
การอยู่อาศัยในพื้นที่	385	26	1	412
รวมทั้งหมด	463	33	8	504
สัดส่วนเมื่อเทียบกับประชากรทั้งหมดที่สำรวจ 3,918 คน				
การทำงานในสถานประกอบการ	1.99%	0.18%	0.18%	2.35%
การอยู่อาศัยในพื้นที่	9.83%	0.66%	0.03%	10.52%
รวมทั้งหมด	11.82%	0.84%	0.20%	12.86%

อย่างไรก็ตาม เมื่อตรวจสอบการเจ็บป่วยจากทุกกลุ่มพบว่า ส่วนมาก (11.82%) มักเป็นการเจ็บป่วยเล็กน้อย เช่น เป็นหวัด ภูมิแพ้ เป็นต้น กลุ่มที่เชื่อว่าป่วยหนักหรือเสียชีวิตเพราะมลพิษ มีเพียง 0.69% ของประชากรทั้งหมดเท่านั้น ดังนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่าจำนวนผู้เจ็บป่วยและเสียชีวิตจากมลพิษมีไม่มากนัก ซึ่งแตกต่างจากความเชื่อทั่วไปที่ว่ามลพิษได้ก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพในบริเวณมาบตาพุด

จากข้อมูลของกรมควบคุมมลพิษ พบว่า สาเหตุหลักของการตายของประชาชนในจังหวัดระยอง ในปี 2548 เป็นเพราะสาเหตุภายนอกการป่วยและการตาย(เช่น อุบัติเหตุ ช้ำตัวตาย ถูกฆ่าตาย) ถึง 15% รองลงมาคือสาเหตุจากโรคมะเร็งและเนื้องอก 12.7% และสาเหตุจากโรคติดเชื้อและปรสิต 12.6% อย่างไรก็ตามสาเหตุการตายจากโรคมะเร็งและเนื้องอกในจังหวัดระยองกลับมีสัดส่วนต่ำกว่าระดับทั่วประเทศ <3>

อีกประจักษ์หลักฐานหนึ่งที่ว่า การเจ็บป่วยเพราะมลพิษในมาบตาพุดยังไม่ได้อยู่ในระดับที่สูงเกินมาตรฐานทั่วประเทศก็คือ การเปรียบเทียบ “จำนวนประชากรที่ป่วยหรือรู้สึกไม่สบายระหว่าง 1 เดือนก่อนวันสัมภาษณ์ พ.ศ. 2550” ที่ดำเนินการโดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ โดยพบว่ามีสัดส่วนประชากรที่ป่วยในระดับทั่วประเทศมีอยู่ประมาณ 18.16% <4> ในขณะที่ในมาบตาพุด มีประชากรที่ “เจ็บป่วยเล็กน้อย” ในการอยู่อาศัยในพื้นที่เพียง 9.83% เท่านั้นโดยผู้เจ็บป่วยกลุ่มนี้อาจมีอาการเพราะมลพิษหรือสาเหตุอื่น เนื่องจากอาการสำคัญคือ เป็นหวัดหรือภูมิแพ้ ซึ่งมักเกิดได้ทั่วไป เป็นต้น

ในมาบตาพุดยังไม่มีพื้นที่ปนเปื้อนสารพิษ (Contamination Area) จนไม่สามารถอยู่อาศัยได้ เช่น กรณีพื้นที่ปนเปื้อนอันเนื่องมาจากสนามบินเก่า เหมืองแร่ หรืออื่น ๆ ในการประเมินค่าทรัพย์สิน พื้นที่ปนเปื้อนเหล่านี้มักจะมีมูลค่าต่ำหรือติดลบเพราะต้องบำบัดให้พ้นจากสภาพปนเปื้อน แต่อย่างไรก็ตาม ปัญหาพื้นที่ปนเปื้อนสารพิษยังไม่ปรากฏให้เห็น ดังนั้นการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมจึงยังมีความเป็นไปได้สูงที่จะบำบัดให้พื้นที่ปลอดพ้นจากมลพิษ

อย่างไรก็ตาม ประชากรราวสองในสาม (64.2%) เชื่อว่าในมาบตาพุดน่าจะมีมลพิษมากกว่าในตัวเมืองระยอง แต่ก็มีประชากรเพียง 48.5% ที่คิดจะย้ายออกจากมาบตาพุดหากในอนาคตมีมลพิษมากกว่านี้หรือมากเกินไป การที่ประชากรยังจะอยู่ในพื้นที่ก็เพราะเหตุผลทางเศรษฐกิจและความเคยชินในการอยู่อาศัยเป็นสำคัญ โดยประชากรที่อยู่อาศัยเกินกว่า 10 ปี ส่วนมากจะไม่คิดย้ายออกจากพื้นที่

นอกจากนี้ยังพบว่า กลุ่มที่ไม่คิดจะย้ายออกหากในอนาคตมาบตาพุดมีมลพิษมากเกินไป มักเป็นกลุ่มที่มีการศึกษาน้อยระดับประถมศึกษา และกลุ่มที่มีรายได้ต่อครอบครัวต่ำ (ไม่เกิน 10,000 บาทต่อเดือน) เป็นสำคัญ แต่ในอีกแง่หนึ่ง กลุ่มผู้เป็นเจ้าของที่อยู่อาศัย โดยเฉพาะผู้ที่เป็นเจ้าของบ้านเดี่ยว มีแนวโน้มจะย้ายน้อยกว่ากลุ่มอื่น เนื่องจากการครอบครองอสังหาริมทรัพย์ที่มีมูลค่าสูงกว่าในพื้นที่นั่นเอง

ทางออกในความเห็นของประชาชน

อาจกล่าวได้ว่า แนวทางการแก้ไขปัญหามลพิษนั้นน่าจะสามารถดำเนินการได้โดยไม่ยาก จากการสัมภาษณ์ประชาชน พบว่า สาเหตุของมลพิษสามารถสังเกตได้ประจักษ์ชัด ไม่ซับซ้อน ประชาชนต่างเห็นถึง

การกระทำผิดกฎหมายในการปล่อยมลพิษอยู่เนื่อง ๆ เช่น การปล่อยแก๊สพิษในยามที่อากาศโปร่ง หรือการปล่อยน้ำเสียโดยไม่บำบัดในช่วงที่เกิดฝนตกหนัก ปรากฏการณ์เช่นนี้เป็นที่กล่าวขวัญถึงอยู่เนื่อง ๆ

สำหรับข้อเสนอของประชาชนในพื้นที่ได้แก่:

1. ประเด็นสำคัญอยู่ที่โรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ต้องทำปฏิบัตินโยบายโดยเคร่งครัด จะละเมิดต่อประชาชนไม่ได้ รวมทั้งการสร้างจิตสำนึกแก่พนักงานและผู้บริหารของโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมยิ่งขึ้น

2. การควบคุมไม่ให้เกิดการทุจริตประพตมิชอบในวงราชการที่ทำให้เกิดการปล่อยมลพิษอยู่เนื่อง ๆ

3. การมีคณะกรรมการตรวจสอบมลพิษ โดยมีผู้แทนของประชาชนในพื้นที่เข้าร่วมด้วย

4. การตรวจสอบการลักลอบปล่อยมลพิษอย่างสม่ำเสมอ เช่น ทุกสัปดาห์ ทุกเดือน หรือทุกครั้งที่มีความเสี่ยงต่อการลักลอบปล่อยมลพิษ เช่น เวลาฝนตก เป็นต้น

5. การมีมาตรการลงโทษผู้กระทำผิดกฎหมายอย่างเข้มงวด ไม่ให้เป็นเยี่ยงอย่าง

6. การตรวจสอบอุปกรณ์และเครื่องมือในการบำบัดกากอุตสาหกรรมในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งการพัฒนากระบวนการจัดมลพิษให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

8. ในส่วนภาคประชาชน ควรได้รับการแจกที่กรองน้ำ หน้ากาก และได้รับการตรวจสอบสุขภาพโดยไม่คิดมูลค่าทุกปี รวมทั้งได้รับคำรักษาพยาบาลเป็นพิเศษจากการอยู่อาศัยในพื้นที่ดังกล่าว

9. การปลูกต้นไม้เพื่อช่วยลดมลพิษ

10. การซ่อมมอพพในกรณีเกิดการรั่วไหลของมลพิษสู่ชุมชน

11. การจัดหาที่อยู่อาศัยให้กับประชาชน โดยให้ห่างไกลจากมลพิษ โดยวิธีการขายที่ดินให้กับกิจการอุตสาหกรรม

12. การจัดการเวนคืนที่ดินของประชาชนเพื่อการขยายตัวของอุตสาหกรรม

13. ประชาชนต้องมีสิทธิรับรู้ข้อมูลข่าวสารอย่างทันทีและชัดเจน เพื่อการคุ้มครองประโยชน์ของผู้อยู่อาศัยโดยตรง

14. การจัดชุมชนประท้วงโรงงานที่ปล่อยมลพิษ เพื่อให้ปัญหาได้รับการแก้ไขโดยทันที ดังนั้นแนวทางการแก้ไขจึงอยู่ที่การตรวจสอบเพื่อควบคุมการกระทำผิดกฎหมายเช่นนี้อย่างใกล้ชิด หากทางราชการหรือภาคประชาชนได้จัดตั้งหน่วยงานที่เป็นกลางซึ่งไม่มีส่วนได้ส่วนเสียมาตรวจสอบอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง พร้อมกับการรายงานผลการตรวจสอบต่อสาธารณะอย่างต่อเนื่องเช่นกัน เชื่อว่าการปล่อยมลพิษในรูปแบบต่าง ๆ จะลดน้อยลง

การที่ประชาชนในพื้นที่ยังมีความเชื่อว่าโรงงานจำนวนมากทั้งที่เป็นของบริษัทมหาชนหรือไม่ก็ตาม ยังมีการละเมิดกฎหมาย ละเมิดต่อผู้อยู่อาศัยหรือชุมชนโดยรอบนั้น ถือเป็นการประกอบอาชญากรรม และถือเป็นการขาดความรับผิดชอบต่อสังคมโดยตรง ดังนั้นการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะ และการฟ้องร้องเป็นราย ๆ ไป จึงน่าจะเป็นมาตรการแก้ไขและป้องกันปัญหามากกว่าการเหวี่ยงแห ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อบรรยากาศการลงทุน

กระบวนการสร้างภาพพจน์ที่ดีของอุตสาหกรรมจึงเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการไปอย่างจริงจังและตรวจสอบได้ ไม่เช่นนั้น ก็จะเป็นไปตามความเชื่อของประชาชนที่ว่า เป็นการสร้างภาพมากกว่าความตั้งใจจริงในฐานะนักการอุตสาหกรรมมืออาชีพ ผู้ประกอบอุตสาหกรรมก็ควรที่จะเข้าใจว่า การลดต้นทุนด้วยการแพร่กระจายมลพิษนั้น ย่อมส่งผลเสียต่ออุตสาหกรรมในระยะยาว เพราะจะถูกต่อต้านจากประชาชนในพื้นที่นั้นเอง

การเวนคืนอสังหาริมทรัพย์

โดยที่มีความจำเป็นในการขยายตัวของอุตสาหกรรมในมาบตาพุดซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาประเทศเพื่อผลประโยชน์ของประชาชนไทยทั่วประเทศ ในกรณีนี้อาจมีความจำเป็นต้องซื้อหรือเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ทั้งที่ดิน อาคารและที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมบางส่วนจากประชาชน โดยเฉพาะที่ตั้งอยู่ใกล้กับทิศทางการขยายตัวของอุตสาหกรรม เพื่อมาเป็นพื้นที่ขยายตัวของอุตสาหกรรม และอาจเป็นพื้นที่กันชนกับพื้นที่อยู่อาศัย อันจะเป็นการป้องกันการได้รับผลกระทบจากมลพิษของประชาชนด้วย อย่างไรก็ตามการซื้อหรือเวนคืนนี้ ควรจะจ่ายสูงกว่าราคาประเมินเพื่อการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมของทางราชการ และยังคงซื้อเท่ากับราคาตลาด หรืออาจจ่ายสูงกว่าราคาตลาดในระดับหนึ่งเพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้ได้รับผลกระทบย้ายออกโดยเร็ว เพื่อประโยชน์ของทุกฝ่าย

จากข้อมูลการประมาณการของมูลนิธิประเมินค่าทรัพย์สินแห่งประเทศไทยเมื่อปี 2550 พบว่ามูลค่าตลาดของที่อยู่อาศัยและที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมในจังหวัดระยองมีมูลค่ารวมกัน 356,165 ล้านบาท <5> สำหรับจำนวนที่อยู่อาศัยในจังหวัดระยองตามข้อมูลของสำนักงานทะเบียนราษฎร ณ สิ้นปี 2551 มี 295,931 หน่วย แต่ในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุดมี 33,411 หน่วย <6> หรือเพียง 11.29% จะสังเกตได้ว่าในมาบตาพุดมีที่อยู่อาศัยจำนวนมาก ใกล้เคียงกับจำนวนครัวเรือน แต่บางหน่วยไม่มีผู้เข้าอยู่อาศัย เป็นการซื้อไว้เก็งกำไร จึงทำให้ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการซื้อหรือเวนคืนที่ดินมีไม่มากนัก

จากการวิเคราะห์ตัวเลขและมูลค่าที่อยู่อาศัยข้างต้น จึงอาจกล่าวได้ว่า มูลค่าที่อยู่อาศัยและที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมในเขตเทศบาลเมืองมาบตาพุดจึงควรเป็นเงินประมาณ 40,211 ล้านบาท <7> ด้วยเหตุนี้หากมีการซื้อหรือเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ที่ตั้งอยู่ใกล้เขตอุตสาหกรรมที่จำเป็นต้องมีการขยายตัวจริง ก็คงมีมูลค่าไม่มากนัก คณะนักวิจัยคาดว่าจะคงเป็นเงินไม่เกิน 10% ของมูลค่ารวม หรือเป็นเงินประมาณ 4,000 ล้านบาทเท่านั้น หากรัฐบาลจำเป็นต้องมีการซื้อที่ดินหรือการเวนคืน จึงมีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจและถือประโยชน์ต่อประชาชนส่วนใหญ่และโดยรวมทั่วประเทศ

คณะนักวิจัยเชื่อว่าประชาชนที่อยู่บริเวณใกล้พื้นที่อุตสาหกรรมยินดีที่จะย้าย ทั้งนี้เพราะส่วนหนึ่งเป็นผู้เช่าซึ่งย้ายที่อยู่อาศัยได้ง่าย ส่วนหนึ่งเป็นเจ้าของทรัพย์สินที่ย้ายออกไปแล้ว จากการสังเกตยังพบว่าเจ้าของบ้าน เจ้าของที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมหรือที่ดินชายหาดที่ตั้งอยู่ติดเขตอุตสาหกรรมจำนวนมาก ไม่ได้อยู่อาศัยในพื้นที่มาก่อนหน้านี้หลายปีแล้ว ส่วนหนึ่งย้ายออกไปซื้อบ้านและที่ดินที่อยู่ห่างไกลออกไป และ

หากมีมลพิษมากจริงในอนาคต ประชาชนย่อมคำนึงถึงสุขภาพของตน ที่สำคัญที่สุดก็คือ หากรัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยินดีซื้อหรือเวนคืน ณ ราคาตลาด หรือสูงกว่าราคาตลาดตามสมควร โดยไม่ใช้ราคาเพื่อการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมในการซื้อหรือเวนคืน ประชาชนย่อมยินดีย้ายออก ดังนั้นโอกาสในการจัดการพื้นที่ให้เกิดความเป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย ย่อมสามารถดำเนินการได้

นอกจากนี้ระบบการคมนาคมขนส่งในมาบตาพุดก็สะดวก การย้ายห่างออกไปอีกประมาณ 10-20 กิโลเมตร ให้พ้นจากพื้นที่ที่อาจได้รับผลกระทบจากมลพิษ น่าจะมีความเป็นไปได้สูง โดยเสียเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพิ่มขึ้นไม่มากนัก และค่าใช้จ่ายเหล่านี้ยังสามารถคำนวณเป็นค่าชดเชยให้กับผู้ที่ได้รับผลกระทบอย่างเป็นธรรมได้อีกด้วย

คำถามต่อตัวแทนภาคประชาชน

การที่ประชาชนส่วนใหญ่ในพื้นที่เห็นว่าอุตสาหกรรมควรขยายตัวต่อไปเช่นนี้ ทำให้เกิดคำถามว่า กลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับการขยายนั้น อาจไม่ใช่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ไม่ใช่บุคคลในพื้นที่ดังที่เป็นข่าวเมื่อวันที่ 17 พฤศจิกายน 2552 ว่า “ชาวชุมชนมาบตาพุดยื่นหนังสือให้ร.บ.ทพ.ทวนตั้งกก.4ฝ่าย” <8> จากข้อมูลของคณะกรรมการภาคประชาชนในคณะกรรมการ 4 ฝ่ายแก้ไขปัญหามาบตาพุด <9> ทั้ง 4 ท่านคือ นพ.ชูชัย ศุภวงศ์ รศ.ดร.เรณู เวชรัชต์พิมล นายสุทธิ อัครมาศ และนายหาญณรงค์ เยาวเลิศ พบว่า น่าจะมีคุณสมบัติเป็นผู้ทรงคุณวุฒิมากกว่าผู้แทนภาคประชาชน โดยในรายละเอียดพบว่า:

นพ.ชูชัย ศุภวงศ์ ท่านเคยเป็นสมาชิกสภาร่างรัฐธรรมนูญ ปัจจุบันทำงานอยู่สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนในตำแหน่ง “ที่ปรึกษาประจำสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ” และบ้านอยู่บางบัวทอง นนทบุรี <10>

รศ.ดร.เรณู เวชรัชต์พิมล ท่านเป็นอาจารย์คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร <11>

นายสุทธิ อัครมาศ ท่านเป็นเจ้าหน้าที่องค์การพัฒนาเอกชนหรือเอ็นจีโอ (NGO: Non-Governmental Organization) ผู้ประสานงานเครือข่ายประชาชนภาคตะวันออกและเป็นการกรรมการบริหารพรรคการเมืองใหม่ เป็นคนจังหวัดระยอง <12>

นายหาญณรงค์ เยาวเลิศ ท่านเป็นสมาชิกสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ชุดที่ 2 เป็นคนจังหวัดชุมพร มีบ้านอยู่กรุงเทพมหานคร และทำงานเป็นเจ้าหน้าที่องค์การพัฒนาเอกชนหรือเอ็นจีโอเช่นกัน <13>

ดังนั้น “ผู้แทนภาคประชาชน” ข้างต้น จึงไม่ใช่ผู้แทนของชาวมาบตาพุดซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่เลย แต่กลับเป็นผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งอยู่คนละข้างกับการพัฒนาอุตสาหกรรม การแต่งตั้งในลักษณะนี้เป็น การแสดงให้เห็นได้ถึงการไม่นำพาต่อความสำคัญและไม่ได้คำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่เท่าที่ควร นอกจากนี้ยังไม่ได้ยึดหลักให้ประชาชนเป็นศูนย์กลาง ไม่เปิดโอกาสให้ประชาชนในพื้นที่ตัดสินใจอนาคตของตนเอง แต่เป็นการถือเอาความเห็นของบุคคลภายนอกเป็นสำคัญ

การแก้ไขรัฐธรรมนูญ

มาตรา 67 วรรค 2 แห่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 <14> ระบุว่า “การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ จะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้ศึกษาและประเมินผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชน และจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนและผู้มีส่วนได้เสียก่อน รวมทั้งได้ให้องค์การอิสระซึ่งประกอบด้วยผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพและผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติหรือด้านสุขภาพ ให้ความเห็นประกอบก่อนมีการดำเนินการดังกล่าว” ในกรณีนี้ น่าจะมีข้อที่ควรได้รับการแก้ไขบางประการ กล่าวคือ

1. การจัดให้มีกระบวนการรับฟังความคิดเห็นของประชาชน อาจดำเนินการไปอย่างไม่เป็นกลาง หากมีอคติอาจรับฟังแต่กลุ่มกลุ่มหนึ่ง หรืออาจฟังความเพียงข้างเดียวต่อกลุ่มผู้สูญเสียผลประโยชน์ หรือมีอคติต่อการพัฒนาอุตสาหกรรม กระบวนการที่สมควรจึงควรเป็นการสำรวจความเห็นของประชาชนหรือการทำประชามติของประชาชนส่วนใหญ่เป็นสำคัญ

2. การมี “องค์การอิสระ” ในแง่หนึ่งเป็นแนวคิดที่ดี แต่รัฐบาลก็อาจแต่งตั้งเฉพาะผู้ที่ตนคุ้นเคยซึ่งอาจไม่เป็นกลาง และไม่มีมาตรฐานการแต่งตั้ง การจะมุ่งตั้งกรรมการเฉพาะที่เป็นผู้แทนองค์การเอกชนและผู้แทนสถาบันการศึกษา เป็นสิ่งที่พึงทบทวนเป็นอย่างยิ่ง องค์การและสถาบันเหล่านี้ไม่มีสิทธิ์มาตัดสินอนาคตของชุมชน และประชาชนผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในพื้นที่ หรือผลประโยชน์ของชาติ การตัดสินใจที่ถูกต้องสมควรอยู่บนพื้นฐานการวิจัยอย่างรอบด้านด้วยระบบสหศาสตร์ มีการวิเคราะห์หักล้างกันด้วยข้อมูลที่เป็นจริง ผ่านกระบวนการศึกษาอย่างจริงจัง โปร่งใส ไม่ใช่ไปยึดติดกับตัวบุคคลหรือสถาบันใด ซึ่งอาจมีอคติต่อการพัฒนา การมี “องค์การอิสระ” ตามรัฐธรรมนูญเช่นนี้กลับแสดงชัดถึงการไม่เคารพเกียรติและศักดิ์ศรีของชุมชนอย่างแท้จริง ผิดกับเจตนารมณ์ที่อ้าง

3. สิทธิของชุมชนเป็นสิ่งที่พึงตระหนัก แต่ผลประโยชน์ของประเทศเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งกว่า การพัฒนาโครงการของชาติย่อมต้องใช้ที่ดินขนาดใหญ่ ในขั้นตอนการวางแผนอาจไม่สามารถเห็นความจำเป็นได้ล่วงหน้าทั้งหมด ชุมชนบางแห่งก็เกิดขึ้นภายหลังการพัฒนาอุตสาหกรรม ดังนั้นจึงอาจมีความจำเป็นในการซื้อหรือเวนคืนทรัพย์สินเพิ่มเติม โดยมาตราที่ 42 ของรัฐธรรมนูญได้ระบุให้สามารถเวนคืนได้เพื่อ “กิจการของรัฐเพื่อการอันเป็นสาธารณูปโภค การอันจำเป็นในการป้องกันประเทศ การได้มาซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ การผังเมือง การส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม การพัฒนาการเกษตรหรือการอุตสาหกรรม . . .” <15> ดังนั้นในกรณีมาตาพูดนี้ หากมีความจำเป็นรัฐบาลก็สามารถซื้อที่ดินหรือเวนคืนได้ โดยที่ประชาชนส่วนใหญ่ที่ได้รับผลกระทบจริงน่าจะยินดี

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาข้างต้น คณะนักวิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้:

1. ต่อกรณีการปล่อยมลพิษของโรงงานหลายแห่งในพื้นที่ถือเป็นการละเมิดกฎหมาย หน่วยราชการที่เกี่ยวข้อง สมควรบังคับใช้กฎหมายอย่างเท่าเทียมกัน มีการลงโทษโดยเคร่งครัด ทั้งต่อผู้รักษากฎหมาย โรงงาน กลุ่มบุคคลหรือองค์กรอื่น
2. ภาคประชาชนควรจัดตั้งคณะทำงานเฝ้าระวัง ดำเนินการตรวจสอบต่อเนื่อง โดยอาจร่วมกับองค์กรอิสระต่าง ๆ เช่น สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดินของรัฐสภา สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ และสภาที่ปรึกษาสังคมและเศรษฐกิจแห่งชาติ ตลอดจนองค์กรพัฒนาเอกชนและสถาบันการศึกษาที่เกี่ยวข้อง การดำเนินการต่อเนื่องเช่นนี้ จะเป็นการป้องปรามและสามารถนำกรณีการละเมิดกฎหมายและทุจริตพฤติกรรมชอบต่าง ๆ มาเปิดเผยผ่านสื่อมวลชนต่าง ๆ อย่างเป็นรูปธรรม ทำให้การต่อสู้ขององค์กรพัฒนาเอกชนและภาคประชาชนมีเหตุผลที่น่าเชื่อถือยิ่งขึ้น
3. โดยที่ผลการสำรวจความเห็นของประชาชนสามารถชี้ได้เบื้องต้นแล้วว่า ชุมชนและประชาชนในพื้นที่ยังประสงค์ให้กิจการอุตสาหกรรมขยายตัวต่อไป แต่เพื่อความแน่ชัด รัฐบาลอาจจัดทำประชามติโดยให้ทุกฝ่ายได้มีโอกาสเผยแพร่ข้อมูลแก่ประชาชนอย่างกว้างขวางล่วงหน้า ในการนี้รัฐบาลพึงระวังไม่ให้องค์กรใด ๆ พยายามบิดเบือน ทำลายการจัดประชุมเผยแพร่ข้อมูล หรือปิดกั้นการเผยแพร่ข่าวสารที่ถูกต้องต่อประชาชน เช่นที่เคยเกิดขึ้นในพื้นที่อื่น ๆ
4. รัฐบาลควรพิจารณาปรับปรุงคณะกรรมการที่แต่งตั้งขึ้น โดยให้เปลี่ยนเป็นผู้แทนของชุมชนในพื้นที่จริงตามที่ประชาชนได้เรียกร้องไว้
5. รัฐบาลอาจพิจารณาซื้อหรือเวนคืนอสังหาริมทรัพย์ อันได้แก่ ที่อยู่อาศัย ที่เกษตรกรรมและอื่น ๆ ที่อยู่ในบริเวณที่จำเป็นสำหรับการขยายตัวของอุตสาหกรรม ทั้งนี้เพื่อผลประโยชน์แก่ทุกฝ่าย โดยคำนึงถึงการจ่ายค่าทดแทนให้เหมาะสม ซึ่งอาจจ่ายสูงกว่าราคาตลาดเพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้ถูกเวนคืนยินดีที่จะย้ายออกโดยพลัน
6. รัฐบาลควรดำเนินการเสนอต่อรัฐสภาเพื่อขอแก้ไขรัฐธรรมนูญมาตรา 67 ให้เป็นประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ด้วยการมีผู้แทนของภาคประชาชนในพื้นที่ในคณะกรรมการแก้ไขปัญหา และรับฟังเสียงส่วนใหญ่ของประชาชน โดยไม่ให้ความสำคัญเฉพาะนักวิชาชีพหรือองค์กรบางกลุ่ม

หมายเหตุ:

<1> รายละเอียดคำสั่งศาลปกครองสูงสุดคดีมาบตาพุด ดูได้ที่ http://www.admncourt.go.th/attach/news_at.../1-3-52-592.pdf

<2> ตัวเลขจำนวนประชากรอายุ 18 ปีขึ้นไปทั้งหมด 23,597 คนในมาบตาพุด มาจากการหารด้วยสัดส่วนประชากรที่

มีอายุ 18 ปีขึ้นไปตามการสำมะโนประชากร พ.ศ.2543 ซึ่งมีอยู่ 70.46% ของประชากรทั้งหมดตามการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (http://service.nso.go.th/nso/nso_center/project/table/files/C-pop/2543/000/00_C-pop_2543_000_010000_00200.xls)

<3> โปรดดู สถานการณ์และการแก้ไขปัญหาสุขภาพอนามัยของประชาชนในจังหวัดระยองซึ่งรวบรวมโดยกรมควบคุมมลพิษ ได้ที่ http://www.pcd.go.th/info_serv/pol_Maptapoot_env2.html

<4> สัดส่วนประชากรที่ป่วยในระดับทั่วประเทศมีอยู่ประมาณ 18.16% โดยคำนวณจากข้อมูล “จำนวนประชากรที่ป่วยหรือรู้สึกไม่สบายระหว่าง 1 เดือนก่อนวันสัมภาษณ์ พ.ศ. 2550” ทั่วประเทศซึ่งมี 11,449,863 คน จากการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (http://service.nso.go.th/nso/nso_center/project/table/files/S-health-welfare/2550/000/00_S-health-welfare_2550_000_00000_00200.xls) หากด้วยจำนวนประชากร ณ 31 ธันวาคม 2550 โดยสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครอง มีอยู่ทั้งหมด 63,038,247 คน (http://www.dopa.go.th/stat/y_stat50.html)

<5> ผลการศึกษาดังกล่าว เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาการเปลี่ยนแปลงมูลค่าอสังหาริมทรัพย์ประเทศไทย และภัยความมั่นคงต่อมูลค่าอสังหาริมทรัพย์ โปรดดูรายละเอียดได้ที่ <http://www.thaiappraisal.org/pdfNew/Resear...05-215-land.pdf>

<6> ดูข้อมูลทะเบียนราษฎรได้จาก “รายงานสถิติจำนวนประชากร และบ้าน รายจังหวัด รายอำเภอ และรายตำบล ณ เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2551” ที่ http://www.dopa.go.th/xstat/p5121_01.html

<7> มาจาก 11.29% ของมูลค่าที่อยู่อาศัยและที่ดินเพื่อการเกษตรกรรมทั้งหมดของระยอง 356,165 ล้านบาท อย่างไรก็ตามมูลค่าจริงอาจสูงกว่านี้บ้าง เพราะในมาบตาพุด มีบ้านจัดสรรทันสมัยมากกว่าและมีที่ดินเกษตรกรรมน้อยกว่าค่าเฉลี่ยทั่วไป

<8> ข่าว “ชาวชุมชนมาบตาพุดยื่นหนังสือให้ร.บ.ทบทวนตั้งกก.4 ฝ่าย http://www.matichon.co.th/news_detail.php?...03&catid=03

<9> ดูรายละเอียดรายชื่อทั้งหมดที่ <http://gotoknow.org/blog/envi/314827>

<10> ดูรายละเอียดเกี่ยวกับ นพ.ชูชัย ศุภวงศ์ ได้ที่ http://www.parliament.go.th/parcy/sapa_db/...php?member_id=022 และ http://www.nhrc.or.th/kcontent.php?doc_id=executive

<11> ดูรายละเอียดเกี่ยวกับ รศ.ดร.เชษฐา วัชรวิทย์พิมล ได้ที่ http://stscholar.nstda.or.th/sis/st_schola...?ScholarID=2494

<12> ดูรายละเอียดเกี่ยวกับนายสุทธิ อัครมาศย์ ได้ที่ <http://www.newpoliticsparty.net/about-party>

<13> ดูรายละเอียดเกี่ยวกับนายหาญณรงค์ เยาวเลิศ ได้ที่ <http://www2.nesac.go.th/nesac/th/about/mem...hp?did=06100078>

<14> โปรดดูรายละเอียดของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 ได้ที่ <http://library2.parliament.go.th/giventake...50/cons2550.pdf>

<15> โปรดดูรายละเอียดตามข้อ 14 ข้างต้น

รายงานการสำรวจการเคลื่อนไหวของกลุ่มการเมืองสิ่งแวดล้อมในกรณีมาบตาพุด และศักยภาพการพัฒนาชุมชนในพื้นที่จังหวัดระยอง ตามนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ภาคผนวก 1-15

ยกร่างการจัดตั้งองค์การอิสระ

ร่าง

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี

ว่าด้วยการประสานงานการให้ความเห็นขององค์การอิสระ

ในโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง

พ.ศ.

โดยที่เป็นการสมควรกำหนดแนวทางการประสานการดำเนินการเพื่อจัดตั้ง และดำเนินงานขององค์การอิสระ ซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อม หรือทรัพยากรธรรมชาติ หรือด้านสุขภาพ เพื่อให้ความเห็นประกอบโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง ตามมาตรา ๖๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๑ (๘) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ. ๒๕๓๔ นายกรัฐมนตรีโดยความเห็นชอบของคณะรัฐมนตรี จึงวางระเบียบไว้ดังต่อไปนี้

ข้อ ๑ ระเบียบนี้เรียกว่า “ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการประสานงานการให้ความเห็นขององค์การอิสระในโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง พ.ศ.”

ข้อ ๒ ระเบียบนี้ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศในราชกิจจานุเบกษา เป็นต้นไป

ข้อ ๓ ในระเบียบนี้

“องค์การอิสระ” หมายความว่า องค์การอิสระ ซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติหรือด้านสุขภาพ ซึ่งทำหน้าที่ให้ความเห็นประกอบโครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรง

“โครงการหรือกิจกรรม” หมายความว่า โครงการหรือกิจกรรมที่อาจก่อให้เกิดผลกระทบต่อชุมชนอย่างรุนแรงทั้งทางด้านคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และสุขภาพ

“คณะกรรมการ” หมายความว่า คณะกรรมการประสานงานการให้ความเห็นขององค์การอิสระ

ข้อ ๔ ให้นายกรัฐมนตรีรักษาการตามระเบียบนี้

หมวด ๑

คณะกรรมการประสานงานการให้ความเห็นขององค์การอิสระ

ข้อ ๕ ให้มีคณะกรรมการคณะหนึ่ง เรียกว่า “คณะกรรมการประสานงานการให้ความเห็นขององค์การอิสระ” ประกอบด้วย

(๑) ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการ

(๒) ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ปลัดกระทรวงสาธารณสุข ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม และเลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

(๓) ผู้แทนภาคประชาชนซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง จำนวนสี่คน

(๔) ผู้แทนภาคเอกชนผู้ประกอบการอุตสาหกรรมซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนสี่คน

(๕) ผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง จำนวนห้าคน

ให้อธิบดีกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมเป็นกรรมการและเลขานุการ

ข้อ ๖ ประธานกรรมการและกรรมการซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้ง มีวาระการดำรงตำแหน่งคราวละสองปีนับแต่ได้รับแต่งตั้ง

เมื่อครบกำหนดตามวาระ หากยังไม่มีแต่งตั้งประธานกรรมการหรือกรรมการขึ้นใหม่ ให้ผู้ซึ่งพ้นจากตำแหน่งตามวาระนั้นอยู่ในตำแหน่ง เพื่อปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนกว่าผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งใหม่จะเข้ารับหน้าที่

ข้อ ๗ นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระ ประธานกรรมการและกรรมการซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่งเมื่อ

(๑) ตาย

(๒) ลาออก

(๓) เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

(๔) ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

ข้อ ๘ ในกรณีที่ประธานกรรมการหรือกรรมการซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ ให้แต่งตั้งบุคคลในประเภทเดียวกันเป็นประธานกรรมการหรือกรรมการแทน และให้ผู้ซึ่งได้รับแต่งตั้งอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของบุคคลซึ่งตนแทน

ในกรณีที่ประธานกรรมการหรือกรรมการพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ ให้คณะกรรมการประกอบด้วยกรรมการทั้งหมดเท่าที่มีอยู่จนกว่าจะมีการแต่งตั้งใหม่ ในกรณีที่ผู้ซึ่งพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระเป็นประธานกรรมการ ให้กรรมการเลือกกรรมการคนหนึ่งทำหน้าที่เป็นประธานกรรมการ

ข้อ ๙ การประชุมคณะกรรมการต้องมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการทั้งหมด จึงจะเป็นองค์ประชุม

ในการประชุมคณะกรรมการ ถ้าประธานกรรมการไม่มาประชุมหรือไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ได้ ให้ที่ประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งเป็นประธานในที่ประชุม

การวินิจฉัยชี้ขาดของที่ประชุมให้ถือเสียงข้างมาก กรรมการคนหนึ่งให้มีเสียงหนึ่งในการลงคะแนน ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงชี้ขาด

ข้อ ๑๐ ให้คณะกรรมการมีอำนาจหน้าที่ ดังต่อไปนี้

(๑) ประสานการดำเนินการให้ผู้แทนองค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และผู้แทนสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติหรือด้านสุขภาพตกลงร่วมกันจัดตั้งเป็นองค์การอิสระ

(๒) สนับสนุน ให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือในการดำเนินการขององค์การอิสระให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

(๓) เสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีในการกำหนดแนวทางการปฏิบัติราชการของหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงาน ตลอดจนค่าใช้จ่ายขององค์การอิสระ

(๔) ประสานงานกับหน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการให้ความเห็นขององค์การอิสระ

(๕) พิจารณาเสนอแนะการแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวกับการดำเนินการตามระเบียบนี้ ต่อคณะรัฐมนตรี หน่วยงานของรัฐ หรือองค์การอิสระ

(๖) แต่งตั้งคณะอนุกรรมการหรือคณะทำงานเพื่อปฏิบัติการตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

(๗) ปฏิบัติการอื่นตามที่คณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ข้อ ๑๑ ให้กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ทำหน้าที่สนับสนุนการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ และช่วยเหลือการดำเนินการขององค์การอิสระตามที่คณะกรรมการมอบหมาย ทั้งนี้ ภายในขอบเขตอำนาจหน้าที่ของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม

ข้อ ๑๒ ค่าใช้จ่ายสำหรับการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ และคณะทำงานที่แต่งตั้งโดยคณะกรรมการ ค่าใช้จ่ายเพื่อสนับสนุนการปฏิบัติงานขององค์การอิสระ รวมทั้งค่าใช้จ่ายที่จำเป็นอย่างอื่น ให้จ่ายจากงบประมาณของกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ถ้างบประมาณไม่เพียงพอแก่การจ่ายให้รายงานรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อนำเสนอคณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติการสนับสนุนงบประมาณต่อไป

หมวด ๒

การประสานการดำเนินการขององค์การอิสระ

ข้อ ๑๓ ให้คณะกรรมการดำเนินการประกาศเป็นการทั่วไปให้องค์การเอกชนด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติหรือด้านสุขภาพ ซึ่งประสงค์จะร่วมกันจัดตั้งเป็นองค์การอิสระ แจ้งรายชื่อผู้แทนของแต่ละแห่งตาม

รายละเอียดในวรรคสอง ให้คณะกรรมการทราบภายในระยะเวลาที่กำหนดเพื่อเข้าร่วมประชุมทำความเข้าใจ
ในการจัดตั้งองค์การอิสระ

เพื่อประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการแจ้งรายละเอียดของ
ลักษณะองค์การเอกชน ด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการการศึกษาด้าน
สิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติหรือด้านสุขภาพที่จะมีสิทธิแจ้งรายชื่อ คุณสมบัติและจำนวนผู้ที่ได้รับ
การเสนอรายชื่อ พร้อมทั้งเอกสารหลักฐานที่ต้องเสนอไว้ในประกาศตามวรรคหนึ่งด้วย

ในการดำเนินการตามข้อนี้ คณะกรรมการอาจมีหนังสือแจ้งให้องค์การเอกชนด้าน
สิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติ
หรือด้านสุขภาพที่มีลักษณะตามที่คณะกรรมการประกาศกำหนดเพื่อทราบโดยตรงด้วยก็ได้

ข้อ ๑๔ ให้คณะกรรมการจัดให้มีการประชุมร่วมกันระหว่างผู้แทนขององค์การเอกชนด้าน
สิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติ
หรือด้านสุขภาพ เพื่อทำความเข้าใจในการจัดตั้งองค์การอิสระ

เมื่อที่ประชุมตกลงร่วมกันจัดตั้งเป็นองค์การอิสระ ให้คณะกรรมการแจ้งคณะรัฐมนตรี เพื่อ
ประกาศการจัดตั้งองค์การอิสระ

วิธีการประชุมให้เป็นไปตามที่คณะกรรมการกำหนด

ข้อ ๑๕ การกำหนดให้มีคณะกรรมการบริหารองค์การอิสระ หลักเกณฑ์การบริหารงาน และ
หลักเกณฑ์การให้ความเห็นโครงการหรือกิจกรรมขององค์การอิสระ ให้เป็นไปตามที่องค์การอิสระกำหนด

ให้คณะกรรมการมีหน้าที่สนับสนุน ให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือ
การดำเนินการขององค์การอิสระ แต่ต้องไม่ขัดแย้งกับความเป็นอิสระในการดำเนินงานขององค์การอิสระ

ข้อ ๑๖ เพื่อประโยชน์ต่อการดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการ หรือการ
ช่วยเหลือการดำเนินการขององค์การอิสระ คณะกรรมการอาจเสนอเรื่องต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณามีมติ
ให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนหรือให้ความร่วมมือตามอำนาจหน้าที่ได้

ข้อ ๑๗ ในกรณีมีเหตุที่ทำให้องค์การอิสระไม่อาจดำเนินการต่อไปได้ ให้คณะกรรมการ
รายงานต่อคณะรัฐมนตรี เพื่อพิจารณาประกาศการสิ้นสุดขององค์การอิสระ และให้คณะกรรมการ
ดำเนินการตามความในหมวดนี้ เพื่อให้มีการจัดตั้งองค์การอิสระขึ้นใหม่

หมวด ๓

การให้ความเห็นโครงการหรือกิจกรรม

ข้อ ๑๘ โครงการหรือกิจกรรมใดซึ่งต้องส่งให้องค์การอิสระให้ความเห็นประกอบ ให้
สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจัดส่งข้อมูล ซึ่งประกอบด้วยรายงานการ
วิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมสำหรับโครงการหรือกิจกรรมที่คณะกรรมการผู้ชำนาญการตามกฎหมายว่า
ด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติได้ให้ความเห็นชอบแล้ว พร้อมทั้งความเห็นของ

คณะกรรมการผู้ชำนาญการ และสรุปสาระสำคัญของมาตรการป้องกันและลดผลกระทบสิ่งแวดล้อม ให้
องค์การอิสระพิจารณาให้ความเห็นประกอบ และแจ้งให้คณะกรรมการทราบด้วย

ข้อ ๑๙ ให้คณะกรรมการประสานงานกับองค์การอิสระเพื่อติดตามการพิจารณาให้
ความเห็นให้แล้วเสร็จภายในเวลาหกสิบวัน นับแต่วันได้รับข้อมูลจากสำนักงานนโยบาย และแผน
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามข้อ ๑๘

ในกรณีที่องค์การอิสระร้องขอ คณะกรรมการอาจประสานงานกับสำนักงานนโยบายและ
แผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้จัดส่งข้อมูลเกี่ยวกับสาระสำคัญของโครงการหรือกิจกรรมให้
องค์การอิสระทราบเพื่อศึกษาล่วงหน้า และสามารถพิจารณาให้ความเห็นให้แล้วเสร็จภายในกำหนดเวลา
ตามวรรคหนึ่งได้

ข้อ ๒๐ เมื่อองค์การอิสระพิจารณาให้ความเห็นเสร็จเรียบร้อยแล้ว ให้จัดส่งไปยัง
หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบหรือเป็นผู้อนุญาต เพื่อนำความเห็นไปประกอบการพิจารณาก่อนการ
ดำเนินการต่อไปตามอำนาจหน้าที่

ในกรณีที่โครงการหรือกิจกรรมตามวรรคหนึ่งเป็นโครงการหรือกิจกรรมของ-ส่วนราชการ
รัฐวิสาหกิจ หรือโครงการร่วมกับเอกชนที่ต้องได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี ให้องค์การอิสระจัดส่ง
ความเห็นให้สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการ
สิ่งแวดล้อมแห่งชาติในการเสนอความเห็นประกอบการพิจารณาของคณะรัฐมนตรีต่อไป

ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นไปตามมาตรา ๖๗ วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย

บทเฉพาะกาล

ข้อ ๒๑ ในวาระเริ่มแรกให้คณะกรรมการดำเนินการประกาศให้องค์การเอกชนด้าน
สิ่งแวดล้อมและสุขภาพ และสถาบันอุดมศึกษาที่จัดการการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากรธรรมชาติ
หรือด้านสุขภาพแจ้งรายชื่อตามข้อ ๑๓ และจัดการประชุมตามข้อ ๑๔ ให้แล้วเสร็จภายในเวลาหกสิบวัน นับ
แต่วันที่มีการแต่งตั้งกรรมการครบตามข้อ ๕

ประกาศ ณ วันที่ พ.ศ.

นายกรัฐมนตรี

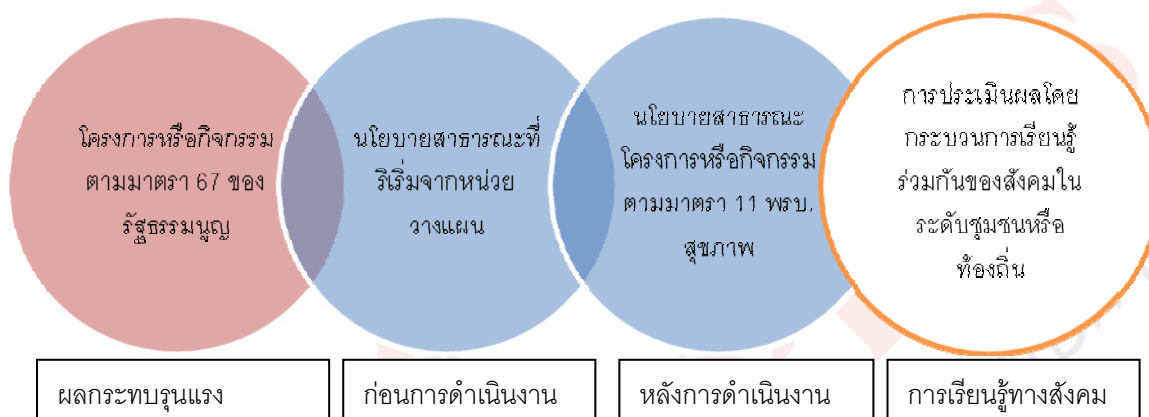
ภาคผนวก 1-16

กรอบการประเมิน HIA

ตามประกาศของสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ ลงวันที่ 8 พฤศจิกายน 2552

ที่มา

- ตามความในมาตรา 67 วรรคสอง ของรัฐธรรมนูญ 2550
- ตามความในมาตรา 5 มาตรา 11 และมาตรา 25 ของ พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ 2550

ถอดความตามประกาศแล้ว อธิบาย การปฏิบัติของเจ้าของโครงการ ได้เป็นลำดับ ดังนี้

1. โครงการหรือกิจกรรมตามมาตรา 67 ของรัฐธรรมนูญ

ให้ดำเนินการตามแนวทางการประเมินผลกระทบทางสุขภาพที่กำหนดไว้ในรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยฉบับปรับปรุงใหม่ กันยายน 2552 ที่จัดทำโดย ศพ. และ ส่วนประกอบเพิ่มเติม ดังนี้

- ให้เจ้าของโครงการกำหนดขอบเขตและแนวทางการประเมิน (Public Scoping)
- จัดส่งรายงานการกำหนดขอบเขตและแนวทางข้างต้นต่อคณะกรรมการผู้ชำนาญการ (ตามการศึกษา EIA)
- การประเมินผลกระทบต้องครอบคลุมประเด็น /ปัจจัยที่ มีการกำหนดไว้ท้ายประกาศ
- จัดเวทีสาธารณะที่เรียกว่า Public Review
- สรุปรายงานความคิดเห็นของประชาชน ผู้มีส่วนได้เสีย และสาธารณชน พร้อมทั้งความเห็นและคำชี้แจงให้คณะกรรมการผู้ชำนาญการ(ตามการศึกษา EIA)

หมายความว่า ผู้ที่ทำการศึกษาผลกระทบ HIA จะปฏิบัติตามกระบวนการและวิธีการ / ขั้นตอนแบบ EIA โดยที่จะต้องมีการจัดทำ Public Scoping และ Public Review และยังมีการดำเนินการอย่างอื่นใดอีกตามประกาศนี้

2. การกำหนดนโยบายสาธารณะ

รายการของนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้อง ที่จะต้องจัดทำการศึกษา HIA ประกอบด้วย

- การจัดทำและปรับปรุงผังเมือง
- การจัดทำแผนภูมิภาค
- การจัดทำโครงข่ายการคมนาคม
- การจัดทำแผนพัฒนากำลังการผลิตไฟฟ้า
- การจัดทำแผน / ยุทธศาสตร์การพัฒนาแร่ / เหมืองแร่
- การกำหนดนโยบาย / การวางแผนการเพาะปลูก / เพาะเลี้ยงสิ่งที่มีชีวิตที่ดัดแปลงพันธุกรรม
- การวางแผนทำการเกษตรขนาดใหญ่
- การกำหนดนโยบาย / การวางแผนเกี่ยวกับวัตถุอันตราย กาก ของเสียอันตราย และสารกัมมันตภาพรังสี
- การกำหนดนโยบายการค้าเสรีหรือการจัดทำข้อตกลงระหว่างประเทศตามมาตรา 190 ของรัฐธรรมนูญ
- การวางแผนเพื่อดำเนินโครงการ / กิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่ลุ่มน้ำชั้น 1

กระบวนการและขั้นตอน มีดังนี้

- ให้เจ้าของโครงการแจ้งต่อสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ พร้อมข้อมูลเบื้องต้น
- ประสานงานกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนและประชาชนที่อาจได้รับผลกระทบด้านสุขภาพจากการกำหนดนโยบาย เพื่อเสนอชื่อ “คณะกรรมการกำกับทิศทางการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ” โดยเป็นผู้แทนของประชาชนที่จะได้รับผลกระทบไม่น้อยกว่า 1 ใน 3
 - คณะกรรมการกำกับทิศทาง ฯ เป็นผู้จัดทำ Public Scoping
 - จัดส่งรายงาน Public Scoping ต่อคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ
- เจ้าของโครงการต้องจัดหาผู้ที่ทำการวิเคราะห์ผลกระทบด้านสุขภาพและดำเนินการศึกษาและวิเคราะห์ผลกระทบด้านสุขภาพในแต่ละด้าน ตาม Public Scoping (รายงานอย่างใกล้ชิด / พร้อมการให้คำปรึกษาของคณะกรรมการกำกับทิศทางฯ)

- คณะกรรมการกำกับทิศทางฯ ให้ความเห็นประกอบการศึกษา และเป็น (อาจจะ) ผู้จัดเวทีปรึกษาหารือกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชน จนกว่าจะจัดทำรายงานผลการศึกษาให้เป็นที่แล้วเสร็จ
 - อาจจะมีการศึกษาโดยบุคคลอื่นแบบคู่ขนานไปในบางประเด็น เป็นดุลยพินิจของคณะกรรมการกำกับทิศทางฯ
 - คณะกรรมการกำกับทิศทางฯ เป็นผู้รายงานต่อคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ และจัดทำเวทีการทบทวนร่างรายงานการศึกษาฯ (Public Review)
 - สรุปความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชน พร้อมคำชี้แจงของคณะกรรมการกำกับทิศทางฯ
 - สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ รับทราบรายงานจากคณะกรรมการกำกับทิศทางฯ แล้วให้ความเห็นประกอบ ไปยังผู้มีอำนาจตัดสินใจตามความในมาตรา 27 (2) ของ พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ 2550
 - ในกรณีที่หน่วยงานนโยบายรับทราบในผลกระทบแล้ว ยังประสงค์จะดำเนินการต่อ ก็ต้องจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันและแก้ไขผลกระทบทางสุขภาพ และแผนติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมที่อาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพของชุมชนอย่างรุนแรง และส่งให้สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ ทราบ ก่อนดำเนินการจริง พร้อมกับต้องจัดทำรายงานเป็นขั้นตอนต่อไป
3. กระบวนการและขั้นตอนสำหรับการร้องขอใช้สิทธิตามมาตรา 11 ของ พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ 2550
- ให้สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติเป็นหน่วยรับคำร้อง โดยให้
 - คณะกรรมการพัฒนาระบบและกลไกการประเมินผลกระทบ ที่มี สำนักงานฯ เป็นหน่วยงานเลขานุการ จะเป็นผู้พิจารณา
 - หากเห็นสมควร จะประสานกับผู้ร้องขอ / เจ้าของโครงการ / หน่วยงานระดับนโยบาย/หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อพิจารณาจัดตั้ง “คณะกรรมการกำกับทิศทางฯ”
 - ดำเนินการเกี่ยวกับ Public Scoping / การจัดหาผู้ศึกษา / การพิจารณาให้ความเห็นต่อการศึกษา / Public Review เช่นเดียวกับกระบวนการตาม 2
 - คณะกรรมการพัฒนาระบบฯ เป็นผู้พิจารณาเสนอรายงานต่อคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ อาจจะมีการแต่งตั้งคณะกรรมการ คณะอนุกรรมการ คณะทำงาน ขึ้นตามความเหมาะสม

4. กระบวนการและขั้นตอนสำหรับการเรียนรู้ของชุมชนและท้องถิ่น

เป็นเรื่องของประชาชน ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน หรือ สถาบันการศึกษา ต้องการนำเอากรอบการประเมินผลด้านสุขภาพ ไปใช้เป็นเครื่องมือในการสร้าง กระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของสังคม (ไม่อยู่ในเงื่อนไขของ มาตรา 67 / มาตรา 11)

กระบวนการและขั้นตอน มีดังนี้

- ให้ประชาชน ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน หรือ สถาบันการศึกษา แจ้งต่อสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ เพื่อทราบ ทั้งก่อนและหลัง เพื่อจะได้ประสานงานระหว่างกันและกัน

รายละเอียดของกระบวนการ

(1) การจัดทำ Public Scoping

- แจ้งให้ทุกภาคส่วนทราบก่อนจะดำเนินการ ไม่น้อยกว่า 1 เดือน ไม่น้อยกว่า 3 ช่องทางการสื่อสาร
- เปิดเผยข้อมูล (ความเป็นมา / ความจำเป็น / แหล่งเงินทุน / กระบวนการ / แนวทางในการดำเนินงาน / ปัจจัยที่อาจจะกระทบต่อสุขภาพเป็นเบื้องต้น
- ร่างขอบเขต / แนวทางการประเมินให้ทุกภาคส่วนทราบ ไม่น้อยกว่า 15 วัน ไม่น้อยกว่า 3 ช่องทาง
- จัดทำเวทีกำหนด Public Scoping ไม่น้อยกว่า 2 ชั่วโมง ไม่น้อยกว่า ครึ่งหนึ่งของเวลาดำเนินเวที
- เปิดช่องทางการรับฟังความคิดเห็นเพิ่มเติมหลังจากการจัดเวทีประชุมไปแล้วอีก 15 วันเป็นอย่างน้อย โดยมีช่องทางการสื่อสารไม่น้อยกว่า 2 ช่องทาง
- จัดทำรายงานสรุปความคิดเห็นของประชาชน ผู้มีส่วนได้เสีย และภาคส่วนต่างๆ พร้อมทั้งคำชี้แจงและนำเสนอขอบเขตและแนวทางการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ ที่เป็น TOR ส่งให้สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ เพื่อทราบ และเผยแพร่ต่อสาธารณชน

(2) การทบทวนรายงานการศึกษา Public Review

- เป็นขั้นตอนหลังจากการศึกษาและวิเคราะห์ผลกระทบในประเด็นต่างๆแล้ว นำกลับมารายงานต่อที่ประชุมปรึกษาหารือกับสาธารณะ
- ต้องแจ้งล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 1 เดือน ไม่น้อยกว่า 3 ช่องทางการสื่อสาร
- เปิดเผยร่างรายงานการศึกษาระดับสมบูรณ์ต่อผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชน ไม่น้อยกว่า 15 วัน โดยการใช้สื่อสารไม่น้อยกว่า 3 ช่องทาง

- จัดทำเวทีพบทวนร่างรายงาน ไม่น้อยกว่า 3 ชั่วโมง และไม่น้อยกว่าครึ่งหนึ่งของเวลาดำเนินเวที
- ภายหลังจัดเวทีไปแล้ว ต้องเปิดช่องทางรับฟังข้อมูล ความคิดเห็นเพิ่มเติมอีกไม่น้อยกว่า 15 วัน ไม่น้อยกว่า 2 ช่องทางการสื่อสาร
- จัดทำรายงานสรุปความคิดเห็นของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชน พร้อมทั้งความเห็นและคำชี้แจงของหน่วยงานเจ้าของโครงการ เสนอต่อสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ และเผยแพร่ต่อสาธารณชน

(3) การติดตามและการรายงานผล

ให้เจ้าของนโยบายจัดทำแผนการติดตามและประเมินผล ซึ่งประกอบด้วย

- การเก็บข้อมูลและการจัดทำรายงานการติดตามผลกระทบด้านสุขภาพและปัจจัยกำหนดสุขภาพอย่างต่อเนื่องทุกหนึ่งปี
- จัดตั้ง “คณะกรรมการกำกับดูแลการติดตามและประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ” โดยมีชุมชนหรือภาคประชาชน ไม่น้อยกว่า 1 ใน 3
- สนับสนุนการดำเนินงานของคณะกรรมการกำกับฯ
- จัดทำรายงานผลการติดตามผลกระทบด้านสุขภาพและปัจจัยกำหนดสุขภาพ โดยมีความเห็นของคณะกรรมการกำกับฯ แนบรายงานต่อสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติทุกปี
- สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ จะประมวลเรื่องเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นลำดับต่อไป รวมทั้งเผยแพร่ต่อสาธารณะตามความในมาตรา 27 (2) ของ พ.ร.บ.สุขภาพแห่งชาติ 2550
- ในกรณีที่ภาคประชาชน ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความจำเป็นต้องพัฒนาระบบและกลไกการติดตามผลกระทบด้านสุขภาพ สามารถเสนอกรอบและแนวทางในการพัฒนาฯ และขอรับการสนับสนุนทรัพยากรและงบประมาณที่จำเป็นต่อการดำเนินการดังกล่าวได้ตามสมควร
- ในกรณีที่จำเป็นต้องค้นคว้าข้อมูลเพื่อเตรียมป้องกันหรือแก้ไขปัญหาผลกระทบด้านสุขภาพ อาจจะมีการตั้งเป็นคณะกรรมการ อนุกรรมการ คณะทำงาน เพื่อศึกษาและติดตามเป็นกรณีๆ ไปได้ โดยจะมีผู้แทนของชุมชน /ผู้แทนจากประชาชน ไม่น้อยกว่า 1 ใน 3

(4) การพัฒนาระบบการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ

- หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ จะปรับปรุงปีละ 1 ครั้ง เป็นอย่างน้อย เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่พลวัต

○ เพื่อเป็นการพัฒนาขีดความสามารถของทุกภาคส่วน ให้คณะกรรมการพัฒนาระบบและกลไกการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพ ประสานกับภาคส่วนต่างๆ เพื่อจัดทำ

- แผนพัฒนาบุคลากรในระยะ 2 ปี และ 5 ปี
- แผนการวิจัยและพัฒนาเพื่อวางระบบฐานข้อมูลและสร้างองค์ความรู้สำหรับการประเมินผลกระทบด้านสุขภาพในระยะ 5 ปี
- แผนการสื่อสารสาธารณะ เพื่อกระตุ้นภาคประชาชน ภาควิชาการ ภาคเอกชน และภาคราชการ
- แนวทางการลงทุนเพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาบุคลากร

ความคิดเห็นของ IMP

- (1) แม้ว่าการพิจารณาของโครงการตามมาตรา 67 จะกระทำโดยคณะกรรมการผู้ชำนาญการ (ตามองค์ประกอบของการศึกษา EIA) แต่ขั้นตอนของกระบวนการ ต้องเป็นไปตามการศึกษาของ HIA ซึ่งจะมีทั้ง Public Scoping , Public Review, Public Monitoring (เป็นไปตามกระบวนการมีส่วนร่วมแบบลึกที่เรียกว่า Deliberative Democracy ที่เข้มข้นกว่าที่การมีส่วนร่วมตามกลไกแบบ Participatory Democracy)
- (2) ผลพวงจากพัฒนาการของการมีส่วนร่วม /การปรึกษาหารือ ตามวิธีการของ HIA น่าจะไปส่งผลต่อวิธีการที่กำหนดไว้ในกระบวนการศึกษา EIA ตามกฎหมายสิ่งแวดล้อม 2535 เช่น อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบของคณะกรรมการผู้ชำนาญการ หรือเพิ่มผู้เชี่ยวชาญ ผู้ชำนาญการ ผู้ให้ข้อมูล เพื่อการมีส่วนร่วมในการกำหนดประเด็นที่จะศึกษาตามกระบวนการ Public Scoping ของการศึกษา HIA
- (3) ผลพวงจากการกำหนดลักษณะการเข้ามาเกี่ยวข้องที่เข้มข้นของชุมชน ที่เปลี่ยนและพัฒนาจากการเป็นประชาชนในพื้นที่ (Population) เป็นกลุ่มเป้าหมายสำหรับการรับรู้และเข้าใจ (Target Group) เป็นผู้ที่มีส่วนได้เสีย (Stakeholder) มาเป็นผู้ร่วมกระทำการ/ร่วมปฏิบัติการ ในการบริหารโครงการ ที่จะต้องมีการศึกษา HIA ,จะขยายตัวไปยัง EIA และนี่ยังรอการพิจารณาการดำเนินของ “องค์การอิสระ”ที่กำลังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการ 4 ฝ่าย
 - a. จะมีผลต่อการจัดระบบงานที่เกี่ยวข้อง CSR / Community Relations ทุกประเภท / Corporate Communication (การสื่อสารองค์กร)
 - b. จะมีผลต่อความเข้มข้นของงานชุมชนสัมพันธ์ประเภทสนับสนุนต่อการบริหารโครงการ ที่แต่เดิมมีการแบ่ง Scope งานกว้างๆ เป็นก่อนก่อสร้าง /ระหว่างก่อสร้าง /หลังการก่อสร้าง โดยอย่างน้อยจะต้องมีการให้ความสำคัญต่องาน “ก่อนก่อสร้าง” ตั้งแต่การเริ่มนโยบายร่วมกับภาครัฐ /หน่วยงานเจ้าของนโยบาย และงานในส่วนนี้จะมีความต้องการ

การวิเคราะห์ทางสังคมอย่างมีความรู้ความเข้าใจ (หมายความว่า การทำงานชุมชนสัมพันธ์แบบสร้างสัมพันธ์เป็นพื้นฐานอย่างเดียว ไม่เพียงพออีกต่อไปแล้ว)

- (4) ในระดับขององค์กร จะต้องวางแผนการสื่อสารองค์กร /ตำแหน่งทางสังคม ไว้เป็นงานระยะไกล (5-10 ปี) เพื่อจะเป็นพื้นฐานที่รองรับหรือเป็นทุนทางสังคม /ทุนทางภาพลักษณ์ สำหรับการขยายกิจการหรือดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง และมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างเรื่องเหล่านี้ไว้ก่อนที่ภาครัฐจะมีกำหนดนโยบาย เพราะเมื่อมีการจัดทำ Public Scoping หากองค์กรใดมีการปฏิบัติการที่เป็นลบ มีข้อตำหนิต่างสังคม ... จะถูกสังคมตอกย้ำในภาพลบ จนไม่สามารถที่จะดำเนินการในโครงการต่างๆได้

ฝ่ายกิจการที่ปรึกษา

Image Plus Communication

3 มกราคม 2553

ภาคผนวก ส่วนที่ 2

ภาคผนวก 2-1

วิสาหกิจชุมชน : ศิลปะ – วัฒนธรรมหนังใหญ่วัดบ้านดอน

ที่	ข้อมูลที่ศึกษา	รายละเอียด
1	ความเป็นมา	หนังใหญ่วัดบ้านดอนมีอายุยาวนานกว่า 200 ปี หนังชุดนี้รับงานแสดงอยู่ทางภาคใต้ จนกระทั่งพระยาศรีสมุทร โภคชัยโชคชิตสงคราม (เกตุ ขมจินดา) เข้าเมืองระยองในสมัยนั้น ได้ทราบกิตติศัพท์ของหนังใหญ่ชุดนี้ซึ่งกำลังแสดงอยู่ที่จังหวัดพัทลุง จึงได้ติดต่อซื้อมาประมาณ 200 ตัว พร้อมกับจ้างครูหนังหรือนายโรงมาเป็นครูฝึกถ่ายทอดให้กับคนในปกครองของท่าน โดยนำมาเก็บรักษาไว้ที่วัดจันทอุดม (วัดก้ง) ซึ่งปัจจุบันเป็นที่ตั้งของโรงพยาบาลระยอง หลังจากนั้นราว พ.ศ. 2430 มีการสร้างวัดบ้านดอนขึ้น จึงมีการนำหนังใหญ่ชุดดังกล่าวมาถวายวัดบ้านดอน เพื่อให้ช่วยต่อการนัดฝึกซ้อมของครูหนังและวงปี่พาทย์ ซึ่งเป็นชาวซาไกใหญ่และทุ่งโพธิ์ที่อยู่ใกล้วัดบ้านดอน
2	การพัฒนาคุณภาพสินค้า	- มีการแกะสลักตัวหนังเพื่อสร้างตัวละครใหม่ๆ เพิ่มขึ้น - เพิ่มสีสันให้กับหนังใหญ่ด้วยการใช้สีผสมอาหารแต่งแต้ม ทำให้ได้สีที่สดใส - ฝึกการแสดงเรื่องใหม่ๆ ที่หลากหลายมากขึ้น มีการเชิดหนังหน้าฉากทำให้เห็นลีลาของผู้เชิด - พัฒนาลีลาการแสดงปี่พาทย์ให้น่าสนใจ ทั้งการนั่งและยืนบรรเลง
3	จุดเด่นผลิตภัณฑ์	หนังใหญ่คือการแสดงมหรสพอย่างหนึ่งของไทยในสมัยโบราณ ซึ่งเป็นการแสดงตัวหนังที่ช่างสลักหนังโคทั้งผืนเป็นลวดลายไทยตามวรรณคดีเรื่องต่างๆ อาทิ สมุทรโฆษคำฉันท์ อนิรุทธ ภูณโณวาทคำฉันท์ และที่นิยมกันมากคือรามเกียรติ์ โดยมีคนเชิดตัวหนังนี้ให้คนดูเป็นเรื่องราวตอนต่างๆ และมีคนพากย์เจรจา ประกอบด้วยการบรรเลงวงปี่พาทย์ที่แสดงกันทั้งกลางวันและกลางคืน
4	การใช้ประโยชน์	ในอดีตจะมีโอกาสแสดงในพระราชพิธีต่างๆ ต่อมาได้รับความนิยมจึงมีการจัดแสดงตามงานทั่วๆ ไป ปัจจุบันหนังใหญ่วัดบ้านดอนได้รับเชิญไปแสดงในงานสำคัญๆ ของจังหวัดระยอง เช่น งานกาชาด งานผลไม้จังหวัด งานภูมิบุรีศรีระยอง ฯลฯ

รายงานการสำรวจการเคลื่อนไหวกของกลุ่มการเมืองสิ่งแวดล้อมในกรณีมาตาพุด และศักยภาพการพัฒนาชุมชนในพื้นที่จังหวัดระยอง ตามนโยบายเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ที่	ข้อมูลการศึกษา	รายละเอียด
5	องค์ประกอบการแสดง	แบ่งออกเป็นส่วนต่างๆ ดังนี้ - การแต่งกาย : ในสมัยโบราณจะแต่งตัวกันตามสหายหลากสีแต่ต้องกระฉับกระเฉง ทะมัดทะแมง อย่างไรก็ตาม เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบ ปัจจุบันผู้มีส่วนแสดง (เชิดตัวหนัง) จะใส่ชุดเป็นรูปแบบเดียวกัน โดยจะนุ่งผ้าคล้ายโจงกระเบน กับเสื้อยืดคอกลม - บทเพลง : การแสดงหนังใหญ่ไม่มีเพลงประกอบ จะมีแต่บทพากย์ บทไหว้ครู โดยใช้บทประพันธ์ประเภทกาพย์บังสืบท
6	อุปกรณ์	แบ่งออกเป็น - อุปกรณ์หลัก ประกอบด้วยตัวหนัง ซึ่งแต่เดิมมีจำนวน 200 ตัว ปัจจุบันคงเหลือ 105 ตัว แต่ที่สามารถนำมาใช้แสดงได้เพียง 77 ตัว - อุปกรณ์เสริมใช้ไม้ไผ่ทั้งลำเป็นจอ ปัจจุบันมีโรงและจอมมาตรฐานที่วัด - จอ – ทำด้วยผ้ามุ้งขนาดกว้างประมาณ 4 x 9 เมตร - ไฟ – เดิมตั้งเตาไฟ ต่อมาเปลี่ยนเป็นตะเกียงเจ้าพายุ และไฟฟ้าในปัจจุบัน - เครื่องดนตรี – ใช้วงปี่พาทย์ ประกอบด้วย ปี่ พาทย์ ระนาดเอก ระนาดทุ้ม กลอง กลองตะโพน ฯลฯ - จำนวนผู้แสดง – ตั้งแต่ 7-50 คน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเรื่องและตอนของแต่ละเรื่องที่จะนำมาแสดง
7	ขั้นตอนการแสดง	ประกอบด้วย - ขั้นตอนที่ 1 การทำพิธีบูชาการปักเสา จุติเทียนไหว้ครู โดยนายโรง - ขั้นตอนที่ 2 ไหว้ครูและบายศรี - ขั้นตอนที่ 3 โหมโรงด้วยการแสดงเชิดจับลิ้งหัวคำ - ขั้นตอนที่ 4 เข้าเรื่องหลักที่จะแสดง ทั้ง 4 ขั้นตอนนี้ ใช้เวลาแสดง 1.30 - 2 ชั่วโมง

ที่	ข้อมูลที่ศึกษา	รายละเอียด
8	วิถีตลาด	- รายได้ ในการแสดงแต่ละครั้งคิดเพียงค่ารถเดินทาง ค่าดนตรี และ ค่าตัวเยาวชนนักแสดงเท่านั้น โดยการแสดงแต่ละครั้งคิดค่าใช้จ่าย ประมาณ 25,000 บาท - ประชาสัมพันธ์ ไม่ได้ทำอย่างเป็นกิจจะลักษณะ จึงเป็นที่รู้จักเฉพาะคนจังหวัดระยอง - ตลาด ตั้งแต่เริ่มการฟื้นฟูปี 2538 ถึงปัจจุบัน หน่วยงานวัดบ้านดอน ได้รับเชิญไปแสดงทั้งในและต่างจังหวัดมากกว่า 130 ครั้ง
9	ทุนทางวัฒนธรรม	- มีความเป็นเอกลักษณ์ - มีการอนุรักษ์วัฒนธรรม เริ่มจากเจ้าอาวาสวัดบ้านดอน คณะกรรมการวัด ผู้อาวุโส ปราชญ์ชาวบ้าน ลูกหลานนักแสดง และนายหนังเก่ารวมตัวกันฟื้นฟูตามกำลังที่มีอยู่ - พยายามสืบทอดทางวัฒนธรรม ฝึกฝนเยาวชนจากรุ่นสู่รุ่น - ปัจจุบันมีผู้เชี่ยวชาญและนักแสดง 14 คน
10	รางวัล / ความภาคภูมิใจ	- ได้รับเชิญให้ไปเปิดการแสดง ณ ประเทศสวีเดน - ได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดระยอง สร้างโรงหนังที่ได้มาตรฐาน สามารถรองรับผู้ชมได้ 250 คน
11	ปัญหา	- รายได้ไม่พอต่อการเลี้ยงชีพ - ขาดผู้สืบทอดอย่างต่อเนื่อง หลังจบการศึกษาที่ ร.ร. วัดบ้านดอน ต้องไปศึกษายังสถาบันอื่นๆ ทำให้ต้องเลิกการแสดงไป - ขาดผู้สนับสนุนหลักอย่างเป็นทางการ - ขาดผู้มีประสบการณ์ด้านการตลาด การประชาสัมพันธ์ การบริหารจัดการ

ภาคผนวก 2-2

วิสาหกิจชุมชน : หัตถกรรมเรือโบราณ (มาร์โคโปโล) – บ้านหนองแตงเม

ที่	ข้อมูลที่ศึกษา	รายละเอียด
1	ความเป็นมา	หัวหน้ากลุ่มวิสาหกิจชุมชนต้องการหาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ เพื่อสร้างงานให้กับสมาชิกกลุ่ม จึงมีแนวคิดประดิษฐ์เรือจำลองขึ้น โดยเข้ารับการฝึกอบรม ณ อุตุเรือแก่นันทวี ต. ท่าของ อ. ท่าของ จ. เพชรบุรี ทำให้ผลงานมีความประณีตสวยงาม มีขนาด และสัดส่วนถูกต้องตามหลักการออกแบบเรือจริง
2	การพัฒนาคุณภาพสินค้า	มีการพัฒนากรรมวิธีเพื่อให้ไม้คงทน ด้วยการนำไปอบกัมมะถัน ป้องกันมอดและแมลงเจาะเนื้อไม้
3	จุดเด่นผลิตภัณฑ์	- มีสัดส่วนสมจริง ประณีตสวยงาม เป็นของขวัญที่มีคุณค่า - ใช้ไม้สักหรือ ไม้เนื้อแข็งเป็นวัสดุหลัก
4	การใช้ประโยชน์	- เป็นของฝาก ของที่ระลึก ประดับบ้าน หรือสำนักงาน
5	วัสดุที่ใช้ในการผลิต	- ไม้สัก - ไม้เนื้อแข็ง
6	อุปกรณ์ในการผลิต	- เลื่อยและเลื่อยฉลุ - เครื่องขัดและกระดาษทราย - สว่าน - เชือกและผ้าแพรสำหรับใบเรือ - แล็กเกอร์แบบเงาหรือด้าน
7	ขั้นตอนการผลิต	1) จัดเตรียมวัสดุหลักไม้สัก / ไม้เนื้อแข็งแปรรูปเป็นชิ้นเล็กๆ ตามส่วนประกอบของเรือ ในกรณีที่ไม้ยังมีความชื้น ต้องผ่านการอบให้แห้งอยู่ตัว 2) นำไม้และชิ้นส่วนที่เตรียมไว้ประมาณ 20 ชิ้นประกอบเข้าด้วยกันตามขั้นตอน (ต่อกระฉากเรือ/ ต่อข้างลำเรือ/ ปูพื้น /สร้างกึ่ง / ตั้งศูนย์ / ตั้งเสา / ใส่ใบ / ขัดเงา / ทาสีเคลือบเงา) 3) เรือแต่ละลำใช้คนผลิตตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป ใช้เวลาไม่ต่ำกว่า 20 วัน

ที่	ข้อมูลที่ศึกษา	รายละเอียด
8	วิถีตลาด	- ราคา ต้นทุนค่อนข้างแพง ราคาที่ขายเป็นราคาต้นทุนบวกค่าแรง 20 % ดังนี้ 1 : 125 เซนติเมตร / 2,900. บาท 1 : 100 เซนติเมตร / 4,900.- บาท 1 : 75 เซนติเมตร / 5,900 บาท 1 : 50 เซนติเมตร / 15,000.- บาท - ประชาสัมพันธ์ ทางเว็บไซต์ของหน่วยราชการ และการออกร้าน - ตลาด ไม่มีแหล่งวางขายประจำ ทำตามคำสั่งซื้อของลูกค้าเท่านั้น เช่น ห้างแหลมทอง ร้านค้าที่เกาะเสม็ด ศูนย์สมุนไพรสมเด็จพระเทพ ฯ และการสั่งซื้อเป็นครั้งคราวจากผู้พบเห็นทางเว็บไซต์ของหน่วยราชการ ได้แก่ www.thaitambon.com ปัจจุบันประสบปัญหาช่องทางการตลาดอย่างมาก - ตลาด ไม่มีสัญลักษณ์ใดๆ นอกจากภาษาไทยระบุสถานที่ผลิต - บรรจุภัณฑ์ ไม่ได้มีการบรรจุกล่อง ขายเป็นลำๆ ไป
9	ทุนทางวัฒนธรรม	- มีความเป็นเอกลักษณ์ เป็นเรือสำเภาโบราณที่มีความสมจริง - เรือสำเภาเป็นสัญลักษณ์ของการค้าที่เจริญรุ่งเรือง
10	รางวัล / ความภาคภูมิใจ	- ได้รับคัดเลือกให้เป็นสินค้ารางวัล OTOP - ได้รับอนุญาตขึ้นทะเบียนมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน จากกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ตั้งแต่ปี 2549 เป็นต้นมา
11	ปัญหา	- ประสบปัญหาด้านการตลาด ไม่สามารถทำตลาดได้ - หน่วยงานภาครัฐจะให้ความสำคัญสินค้าเกษตรแปรรูปมากกว่า - หาผู้สนใจเรียนรู้ค่อนข้างยาก ต้องใช้ความอดทน และความละเอียดเชิงศิลปะในการประดิษฐ์ - มีข้อจำกัดด้านศักยภาพการผลิต เนื่องจากเป็นสินค้าทำมือ แต่ละลำใช้กำลังคน 3 คนขึ้นไป ใช้เวลา 20 วัน

ภาคผนวก 2-3

วิสาหกิจชุมชน : หัตถกรรมเรือนไทยขนาดจิ๋ว

ที่	ข้อมูลการศึกษา	รายละเอียด
1	ความเป็นมา	ปี 2540 เทศบาลตำบลเนินพระได้เริ่มโครงการฝึกฝนอาชีพให้แก่ชาวบ้านในชุมชน คุณไพสงค์ จันทะวงศ์ มองเห็นว่า ไม้ไผ่เป็นไม้ที่มีคุณค่าทางสิ่งแวดล้อมและเป็นไม้เศรษฐกิจ การนำไปทำสิ่งประดิษฐ์จะทำให้ปริมาณการใช้ไม้ไผ่มีลักษณะแบบค่อยเป็นค่อยไป สามารถอนุรักษ์ไม้ไผ่จากป่าธรรมชาติได้อย่างยาวนาน ประกอบกับคุณไพสงค์ มีอาชีพและมีความรู้ความสามารถทางด้านการสร้างบ้านเรือนไทยขนาดจิ๋ว ที่มีอัตราส่วนเหมือนจริง สามารถผลิตเป็นสินค้าหัตถกรรมจำหน่ายได้ จึงริเริ่มถ่ายทอดความรู้และรวมกลุ่มอาชีพขึ้นในนาม “กลุ่มหัตถกรรมเรือนไทยขนาดจิ๋ว” เมื่อปี 2546 พร้อมกับจดทะเบียน “กลุ่มวิสาหกิจชุมชนเกาะกก – หนองเตงเม” ในปี 2549
2	การพัฒนาคุณภาพสินค้า	มีการพัฒนากรรมวิธีเพื่อให้ไม้คงทน ด้วยการนำไปอบกัมมะถัน ป้องกันมอดและแมลงเจาะเนื้อไม้
3	จุดเด่นผลิตภัณฑ์	- เป็นสินค้าทำมือซึ่งมีคุณค่า ที่ต้องใช้ความประณีต ความอดทนในการประดิษฐ์ นับเป็นการส่งเสริมสถาปัตยกรรมไทยอีกทางหนึ่ง - ใช้วัสดุที่หาง่ายและมีจำหน่ายมากในท้องถิ่น
4	การใช้ประโยชน์	เป็นสินค้าหัตถกรรม เหมาะแก่การเป็นของฝาก ของที่ระลึก และประดับภายในบ้านหรือสำนักงาน เรียกว่า “ศิลปะประดิษฐ์”
5	วัสดุที่ใช้ในการผลิต	- ไม้ไผ่สีสุก / ไม้สัก / กรอบแก้ว
6	อุปกรณ์ในการผลิต	- เลื่อยฉลุ - มีด - กรรไกร - เครื่องขัดและกระดาษทราย - สว่าน - กาว - น้ำยาอบเงา / น้ำยากันมอด

ที่	ข้อมูลที่ศึกษา	รายละเอียด
7	ขั้นตอนการผลิต	1) จัดเตรียมวัสดุหลักโดยใช้ไม้ไผ่สีสุก นำมาแปรรูป แล้วนำไปอบกัมมะถัน เพื่อให้สีสวยงาม ป้องกันมอดและแมลงเจาะเนื้อไม้ 2) นำวัสดุไม้ไผ่แปรรูปมาจัดแต่งเป็นชิ้นส่วนต่างๆ ของบ้านเรือนไทยประมาณ 20 ชิ้น หรือ 20 ขั้นตอน 3) บ้านแต่ละหลังจะมีมาตรฐาน 2 ขนาดคือ 1 : 125 เซนติเมตร และ 1 : 100 เซนติเมตร แบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ ประเภทบ้านเดี่ยว และประเภทบ้านกลุ่มหลายหลัง 4) บ้านแต่ละหลังจะใช้ผู้ประดิษฐ์เพียง 1 คนใช้เวลา 3 – 4 วัน
8	วิถีตลาด	- ราคา ราคาสินค้าเริ่มตั้งแต่ 900 – 5,000 บาท / ชิ้น การกำหนดราคาขายโดยคิดต้นทุนค่าวัตถุดิบ บวกด้วยค่าแรงประมาณ 20 % เพียงให้สมาชิกมีรายได้ 2,000 - 3,000 บาท - ประชาสัมพันธ์ ทางเว็บไซต์ของราชการ www.thaitambon.com และการออกร้านตามคำเชิญเท่านั้น - ตลาด เริ่มจากการนำไปวางขายละแวกบ้านแล้วมีผู้สนใจซื้อเป็นของที่ระลึก ทำให้เกิดกำลังใจนำออกจากร้านร่วมกับหน่วยราชการตามสถานที่ต่างๆ ปัจจุบันไม่มีแหล่งวางขายประจำ ทำตามคำสั่งซื้อของลูกค้า เช่น ห้างแหลมทอง ร้านค้าที่เกาะเสม็ด ศูนย์สมุนไพรสมเด็จพะเทพฯ และการสั่งซื้อเป็นครั้งคราวจากผู้พบเห็นทางเวปไซด์ ปี 2548 เคยได้รับการสั่งซื้อจากประเทศสิงคโปร์นาน 3-4 เดือนติดต่อกัน มูลค่าการซื้อขาย 3 – 4 แสนบาทต่อเดือน แต่หยุดการสั่งซื้อตั้งแต่ปี 2549 เป็นต้นมา ปัจจุบันประสบปัญหาช่องทางการตลาดอย่างมาก - ตลาด ออกแบบเป็นบ้านเรือนไทยหมู่ - บรรจุภัณฑ์ เป็นกล่องพลาสติกครอบอีกชั้นหนึ่ง ซึ่งต้องใช้ความระมัดระวังในการขนย้าย

ที่	ข้อมูลที่ศึกษา	รายละเอียด
9	ทุนทางวัฒนธรรม	ส่วนประกอบแต่ละชิ้นล้วนย่อส่วนมาจากบ้านเรือนไทยขนาดจริงทั้งสิ้น ถือเป็นการอนุรักษ์บ้านทรงไทยให้สืบทอดสู่รุ่นลูกหลาน ทำให้ผู้ประดิษฐ์ได้รับความรู้เรื่องบ้านทรงไทยและส่วนประกอบทุกชิ้นก่อนที่ความรู้ดังกล่าวจะสูญหาย
10	รางวัล / ความภาคภูมิใจ	- ได้รับคัดเลือกให้เป็นสินค้ารางวัล OTOP ระดับ 5 ดาว - ผ่านการรับรองและจดทะเบียนมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนจากกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม
11	ปัญหา	- ประสบปัญหาด้านการตลาด ไม่มีลูกค้าสั่งซื้อ - หน่วยงานภาครัฐไม่ให้ความสำคัญ แม้จะเชิญให้ร่วมออกฐานค้าก็ตาม แต่จะให้ความสำคัญกับสินค้า SME ประเภทสินค้าเกษตรแปรรูปมากกว่า - หาผู้สนใจเรียนรู้ค่อนข้างยาก ต้องใช้ความอดทน และความละเอียดเชิงศิลปะในการประดิษฐ์ - มีข้อจำกัดด้านศักยภาพการผลิต เนื่องจากเป็นสินค้าทำมือ แต่ละหลังใช้กำลังคน 1 คน ในเวลา 3 – 4 วัน

ภาคผนวก 2-4

วิสาหกิจชุมชน : ผลิตภัณฑ์ทุเรียนทอดกรอบของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านแลง

ที่	ข้อมูลการศึกษา	รายละเอียด
1	ความเป็นมา	กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านแลง ก่อตั้งในปี พ.ศ. 2527 สืบเนื่องจากชุมชนในพื้นที่ส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกรรมทำสวนผลไม้ มักได้รับผลกระทบจากดินฟ้าอากาศ และประสบปัญหาด้านราคา กลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านแลงจึงคิดค้นวิธีนำทุเรียนสดๆ มาทอดกรอบจนประสบผลสำเร็จ
2	การพัฒนาคุณภาพสินค้า	การผลิตเริ่มแรกใช้มีดฝานเนื้อทุเรียนเป็นแผ่นบางๆ ต่อมาได้รับความช่วยเหลือจากวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรีพัฒนาเครื่องฝานเนื้อทุเรียนทำให้ได้ขนาดเท่าๆ กัน
3	จุดเด่นผลิตภัณฑ์	ถึงแม้จะมีการผลิตทุเรียนทอดกรอบมากมายในพื้นที่ แต่สำหรับผลิตภัณฑ์ภายใต้ชื่อ “หว่าทอง” ได้พยายามพัฒนาคุณภาพและระบบการบรรจุภัณฑ์ที่สวยงาม ให้แข่งขันได้ในตลาดสมัยใหม่ และเป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้รับความนิยมและจำหน่ายได้ดีในลำดับต้นๆ โดยเฉพาะในปี 2548 สามารถสร้างรายได้ให้กลุ่มสูงกว่า 4 แสนบาท
4	การใช้ประโยชน์	เป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหาร จำหน่ายแก่ผู้บริโภคทั่วไป และนำไปเป็นของฝาก
5	วัสดุที่ใช้ในการผลิต	ทุเรียนดิบ / น้ำมันพืช / เกลือป่น
6	อุปกรณ์ในการผลิต	มีด / เครื่องฝานเนื้อทุเรียน / กระทะและอุปกรณ์การทอด / ตะแกรง / อุปกรณ์บรรจุภัณฑ์
7	ขั้นตอนการผลิต	1) ทำความสะอาดทุเรียน ฝ่าเปลือก และเมล็ดออก ฝานเนื้อทุเรียนบางๆ 2) ตั้งกระทะน้ำมันพืชใช้ไฟปานกลาง น้ำมันต้องร้อนจัด โรยเนื้อทุเรียนลงทอด พอเป็นสีเหลือง ตักขึ้นพักบนตะแกรง และซับน้ำมัน 3) เมื่อทุเรียนทอดเย็นลง บรรจุลงถุงปิดสนิท 4) ก่อนบรรจุห่อ ให้อบลมร้อนอีกครั้งหนึ่ง และโรยเกลือ

ที่	ข้อมูลที่ศึกษา	รายละเอียด
8	วิถีตลาด	- ราคา มีการขายทั้งปลีกและส่ง ราคาห่อละ 50 บาท (ถ้าไร 8 บาท) หรือคราวละ 5-10 กิโลกรัมๆ ละ 100 บาท - ประชาสัมพันธ์ ประธานกลุ่มไปติดต่อวางขายตามห้างในระยะเริ่มต้น / บอกต่อปากต่อปาก / การออกร้านร่วมกับจังหวัดและมีทีวีช่อง 5 มาถ่ายทำรายการ ทำให้ขายดีมากในระยะหนึ่ง ปัจจุบันเริ่มซบเซา ไม่มีลูกค้าใหม่ๆ เคยได้รับการติดต่อจากห้างใหญ่ๆ เช่น สยามพารากอน แต่ขาดบุคลากรที่มีความรู้ด้านเอกสาร การทำสัญญา ประสานงาน การทำบัญชี การตกแต่งชั้นวาง และกลุ่มไม่มีเงินทุนสำรองค่าใช้จ่าย - ตลาด วางขายภายในหมู่บ้าน / สั่งซื้อจากศูนย์สมุนไพรสมเด็จพะเทพฯ / สั่งร้านของกรมบังคับคดี / ลูกค้าเก่าสั่งซื้อเป็นระยะทั้งในจังหวัดระยองและต่างจังหวัด / การออกร้านเป็นครั้งคราวตามเทศกาลต่างๆ แต่ประสบปัญหาลูกค้าบางรายเลิกร้างไปโดยไม่ทราบสาเหตุ และช่วงที่ขายส่งได้ดีคือช่วงที่มีทีวีมาถ่ายทำรายการ ช่วงที่น้ำมันมีราคาถูก แต่ในระยะสองปีที่ผ่านมาที่มีวิกฤติทางการเมือง ทำให้ธุรกิจซบเซา ไม่มีลูกค้าใหม่ๆ - ตลาด กลุ่มได้พัฒนาระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์ภายใต้ชื่อ “หว่าทอง” ซึ่งเป็นชื่อของหมู่บ้านหนองหว่า และขึ้นทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน - บรรจุภัณฑ์ มีทั้งแบบใส่ถุงพลาสติกมีสติ๊กเกอร์ “หว่าทอง” และบรรจุกล่องกระดาษที่ได้รับการออกแบบสีทันสมัยสวยงาม การบรรจุถุงพลาสติกมีเครื่องที่สามารถเลือกพลิกปากถุงให้สนิท หรือใส่ไนโตรเจนเพิ่มเพื่อการถนอมอาหาร

ที่	ข้อมูลที่ศึกษา	รายละเอียด
9	ทุนทางวัฒนธรรม	ทุเรียนเป็นผลไม้ท้องถิ่นของระยอง โดยเฉพาะ “ทุเรียนบ้านแดง” ที่มีผู้นำชื่อไปแอบอ้างเพื่อให้ขายได้ในราคาดี จึงน่าจะใช้เป็นจุดขายของทุเรียนทอดกรอบที่มีคุณภาพ รสชาติอร่อย ในท้องถิ่นเปิดการท่องเที่ยวเชิงเกษตรคิดค่าใช้จ่ายในการเที่ยวชมสวนผลไม้คนละ 99 บาท สามารถเก็บผลไม้รับประทานได้อย่างเต็มที่ภายในสวน นอกจากนี้ ยังคงรักษาวัฒนธรรมดั้งเดิม ในงานทำบุญข้าวหลาม การแต่งกายย้อนยุค และการห้ามสาแหรกเข้าวัด ทั้งเทศกาลท่องเที่ยวและการสืบสานวัฒนธรรมต่างๆ สามารถมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์และเพิ่มช่องทางการตลาดได้อีกทางหนึ่ง
10	รางวัล / ความภาคภูมิใจ	สามารถขึ้นทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน / เป็นสินค้า OTOP / เป็นผลิตภัณฑ์มาตรฐาน GMP / รางวัลจากกรมส่งเสริมการเกษตร / รางวัลกรมพัฒนาชุมชน / รางวัลกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม
11	ปัญหา	- กรรมวิธีและขั้นตอนการผลิตใช้แรงคนจึงรองรับการสั่งซื้อได้ในจำนวนจำกัด - ประสบปัญหาช่องทางการตลาด - ขาดบุคลากรในการประสานงาน จัดทำเอกสาร/สัญญา/บัญชี - ขาดความชำนาญในการทำตลาด การประชาสัมพันธ์ การตกแต่งร้านวางขาย - กลุ่มขาดการบริหารจัดการที่ดี เทคโนโลยีมีจำกัด ทำได้ตามอัตภาพ

ภาคผนวก 2-5

วิสาหกิจชุมชน : ผลิตภัณฑ์ ข้าวเกรียบผักสมุนไพร 9 ชนิดของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกรบ้านแสง

ที่	ข้อมูลการศึกษา	รายละเอียด
1	ความเป็นมา	ตำบลบ้านแสงนั้น นอกจากจะโดดเด่นในด้านไม้ผลแล้ว ยังอุดมสมบูรณ์ไปด้วยพืชผักสวนครัว และสวนสมุนไพร กลุ่มแม่บ้านจึงระดมความคิดที่จะเพิ่มผลิตภัณฑ์ที่สามารถหาแหล่งวัตถุดิบได้ง่ายๆ ใกล้ตัว จึงเป็นที่มาของ “ข้าวเกรียบผักสมุนไพร 9 ชนิด” ซึ่งได้รับความนิยมและนำชื่อเสียงมาสู่กลุ่ม
2	การพัฒนาคุณภาพสินค้า	กลุ่มได้คิดค้นสูตรผสมที่สามารถเพิ่มคุณค่าทางอาหารให้กับข้าวเกรียบด้วยส่วนผสมสมุนไพร แตกต่างจากข้าวเกรียบที่ขายทั่วไป
3	จุดเด่นผลิตภัณฑ์	ผลิตภัณฑ์ข้าวเกรียบผักสมุนไพร 9 ชนิด <u>ได้รับคัดเลือกเป็นผลิตภัณฑ์ OTOP ระดับ 5 ดาว</u> ทำรายได้ให้กับกลุ่มอยู่ในลำดับต้นๆ เนื่องจากการนำพืชผักสมุนไพรมาปรุงเป็นขนมขบเคี้ยว ทำให้ผู้บริโภคเข้าถึงผักสมุนไพรได้ง่ายขึ้น สอดคล้องกับกระแสการรักษาสุขภาพในปัจจุบัน
4	การใช้ประโยชน์	เป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปอาหาร ที่รับประทานง่าย เป็นของขบเคี้ยวทั่วไป
5	วัสดุที่ใช้ในการผลิต	1) ประกอบด้วยวัตถุดิบหลัก 9 ชนิด ได้แก่ ฟักทอง ใบมะกรูด ใบกระเพรา ตะไคร้ สาหร่ายทะเล ตำลึง เผือก มัน กุ้ง 2) ส่วนผสมอื่นๆ ได้แก่ - แป้งมันสำปะหลัง 3 ส่วน - แป้งข้าวเจ้า 1 ส่วน - กระเทียมบด 1 ส่วน - พริกไทยบด 1 ส่วน - น้ำตาลปี๊บ ¼ ส่วน - น้ำสะอาด 3 ส่วน - ไข่ไก่ 5 ส่วน - น้ำปลาดี ½ ส่วน
6	อุปกรณ์ในการผลิต	- เครื่องบด / ปั่น - ตู้อุ่น - เครื่องตัด - เครื่องตาก - เครื่องทอด - เครื่องบรรจุภัณฑ์

ที่	ข้อมูลการศึกษา	รายละเอียด
7	ขั้นตอนการผลิต	1) นำวัตถุดิบและส่วนประกอบ ผสมและบดป็นเข้าด้วยกัน 2) เข้ารูปเป็นท่อนยาวๆ 3) นำเข้าแช่ในตู้เย็น 1 คืน 4) นำออกมาตัดและนำออกตาก 5) เมื่อแห้งได้ที่ นำมาทอดในน้ำมันร้อน 6) บรรจุหีบห่อ
8	วิถีตลาด	- ราคา มีทั้งการขายเป็นห่อและครั้งละ 5-10 กิโลกรัม ราคาห่อละ 50 บาท (ถ้าไร 8 บาท) หรือคราวละ 5-10 กิโลกรัมๆ ละ 100 บาท - ประชาสัมพันธ์ ประธานกลุ่มไปติดต่อวางขายตามห้างในระยะเริ่มต้น / บอกต่อปากต่อปาก / การออกร้านร่วมกับจังหวัดและมีทีวีช่อง 5 มาถ่ายทำรายการ ทำให้ขายดีมากในระยะหนึ่ง ปัจจุบันเริ่มซบเซา ไม่มีลูกค้าใหม่ๆ เคยได้รับการติดต่อจากห้างใหญ่ๆ เช่น โลตัส พัทธา สยามพารากอน แต่ขาดบุคลากรที่มีความรู้ด้านเอกสาร การทำสัญญา ประสานงาน การทำบัญชี การตกแต่งชั้นวาง และกลุ่มไม่มีเงินทุนสำรองค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ยังได้รับการติดต่อให้นำไปวางขายห้างแหลมทองทั้ง 7 สาขา (เขตแหลมฉบัง อำเภอกะเลัง อำเภอสรรคบุรี ฯลฯ) แต่ขาดการติดตามดูแล ถูกปรับเนื่องจากสินค้าเสีย จนประสบผลขาดทุนในที่สุด - ตลาด วางขายภายในหมู่บ้าน / สั่งซื้อจากศูนย์สมุนไพรสมเด็จพะเทพฯ / สั่งร้านของกรมบังคับคดี / ลูกค้าเก่าสั่งซื้อเป็นระยะทั้งในจังหวัดระยองและต่างจังหวัด / การออกร้านเป็นครั้งคราวตามเทศกาลต่างๆ - ตลาด กลุ่มได้พัฒนาระดับคุณภาพผลิตภัณฑ์ภายใต้ชื่อ “หัว้าทอง” ซึ่งเป็นชื่อของหมู่บ้านหนองหัว้า และได้ขึ้นทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน - บรรจุภัณฑ์ บรรจุถุงพลาสติกเท่านั้น ติดสติ๊กเกอร์ “หัว้าทอง” มีสีส้มสวยงาม ห่อแน่นหนา

ที่	ข้อมูลที่ศึกษา	รายละเอียด
9	ทุนทางวัฒนธรรม	ระยองมีชื่อเสียงด้านการปลูกพืชผักสมุนไพร (มีศูนย์สมุนไพรสมเด็จพะเทพฯ) สามารถใช้เป็นจุดขายได้ดี โดยเฉพาะปัจจุบันผู้บริโภคนิยมอาหารเพื่อสุขภาพมากขึ้น
10	รางวัล / ความภาคภูมิใจ	สามารถขึ้นทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน / เป็นสินค้า OTOP / เป็นผลิตภัณฑ์มาตรฐาน GMP / รางวัลจากกรมส่งเสริมการเกษตร / รางวัลกรมพัฒนาชุมชน / รางวัลกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม
11	ปัญหา	- กรรมวิธีและขั้นตอนการผลิตใช้แรงงานจึงรองรับการสั่งซื้อได้ในจำนวนจำกัด - ประสบปัญหาช่องทางการตลาด - ขาดบุคลากรในการประสานงาน จัดทำเอกสาร/สัญญา/บัญชี - ขาดความชำนาญในการทำตลาด การประชาสัมพันธ์ การตกแต่งร้านวางขาย - กลุ่มขาดการบริหารจัดการที่ดี เทคโนโลยีมีจำกัด ทำได้ตามอัธยาศัย

ภาคผนวก 2-6

วิสาหกิจชุมชน : ผลิตภัณฑ์กะปิเคยแท้ – แหลมกระพือ

ที่	ข้อมูลการศึกษา	รายละเอียด
1	ความเป็นมา	ด้วยเกษตรกรประสบปัญหาหาคาผลผลิตตกต่ำ แม่บ้านเกษตรกรจึงรวมกลุ่มประกอบอาชีพในยามว่างหลังฤดูเก็บเกี่ยว โดยใช้ผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่เป็นหลัก ทำการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่ยังไม่มีผู้ผลิตในชุมชน และเป็นที่ยอมรับของประชาชนในพื้นที่
2	คุณภาพสินค้า	- ใช้วัตถุดิบที่สด ใหม่ มีระยะเวลาผลิตที่แน่นอน
3	จุดเด่นผลิตภัณฑ์	- ใช้เคยแท้เป็นส่วนผสม - มีรสชาติกลมกล่อมเป็นที่ชื่นชอบของผู้บริโภค
4	การใช้ประโยชน์	เป็นส่วนประกอบในการปรุงอาหารพื้นบ้านแบบไทยทุกภาค
5	วัตถุดิบในการผลิต	- เคยทะเล - เกลือ
6	อุปกรณ์ในการผลิต	- กาละมังขนาดใหญ่ - โอ่งหมัก - ก่อ่งพลาสติกบรรจุ
7	ขั้นตอนการผลิต	- นำเคยและเกลือผสมให้เข้ากัน - พักไว้ 2 คืน แล้วนำออกตากแดดให้แห้ง - นำไปโม่และหมักเก็บไว้ในโอ่งดินอย่างน้อย 6 เดือน - ระยะเวลาในการผลิต 6 เดือนต่อครั้ง
8	วิถีตลาด	- ราคา ขายได้ประมาณวันละ 13 กก. ๆ ละ 100 บาท (ทุนวัตถุดิบ 45 บาท / กก.) สมาชิกที่ร่วมมือมี 7-8 คนจะได้รับการปันหุ้น 4 เดือนต่อครั้ง ประมาณ 3 หมื่นบาทต่อคน - ประชาสัมพันธ์ ออกร้านตามเทศกาล วางขายตามร้านในตัวเมือง - ตลาด มีลูกค้ามารับซื้อจากศูนย์เป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ โดยลูกค้าส่วนใหญ่อยู่ในจังหวัดระยอง จังหวัดในภาคอีสาน และกรุงเทพมหานคร - ตลาด สีสันสวยงามภายใต้ชื่อ “สองแม่บ้าน” หมายถึงเป็นการร่วมมือกันระหว่างกลุ่มแม่บ้านชุมชนหนองน้ำเย็นและชุมชนคลองน้ำหนู โดยมีอุตสาหกรรมภาคกลางเป็นผู้ดูแลการออกแบบตราสัญลักษณ์ดังกล่าว - บรรจุภัณฑ์ บรรจุในก่อกพลาสติกที่มีฝาปิดสนิท

ที่	ข้อมูลที่ศึกษา	รายละเอียด
9	ทุนทางวัฒนธรรม	- ใช้กรรมวิธีการผลิตแบบภูมิปัญญาพื้นบ้านดั้งเดิม - วัตถุดิบพื้นบ้านจากสมาชิกภายในกลุ่ม
10	รางวัล / ความภาคภูมิใจ	- ได้รับการจดทะเบียนเป็นวิสาหกิจชุมชน - เป็นศูนย์สาธิตการแปรรูปผลผลิตการเกษตรและถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบล

ภาคผนวก 2-8

วิสาหกิจชุมชน : ผลิตภัณฑ์ไข่เค็ม – แหลมกระพ้อ

ที่	ข้อมูลการศึกษา	รายละเอียด
1	ความเป็นมา	ด้วยสมาชิกส่วนใหญ่ของบ้านแหลมกระพ้อซึ่งมีอาชีพเกษตรกรรม แต่ประสบปัญหาาราคาผลผลิตตกต่ำ ประกอบกับมีเวลาว่างหลังฤดูเก็บเกี่ยว จึงรวมกลุ่มประกอบอาชีพ โดยใช้ผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่เป็นหลัก ทำการแปรรูปผลิตภัณฑ์ที่ยังไม่มีผู้ผลิตในชุมชน และเป็นที่นิยมบริโภคของประชาชนในพื้นที่
2	การพัฒนาคุณภาพสินค้า	ประดิษฐ์อุปกรณ์ต้มไข่ที่มีอุณหภูมิสม่ำเสมอ ด้วยภูมิปัญญาชาวบ้าน
3	จุดเด่นผลิตภัณฑ์	- เป็นการส่งเสริมอาชีพดั้งเดิมของเกษตรกร จ. ระยอง - ขบวนการผลิตใช้วิธีดั้งเดิมมีคุณค่าทางอาหารสูง เก็บรักษาได้นาน
4	การใช้ประโยชน์	เป็นอาหารที่มีประโยชน์ พกพาไปรับประทาน และเก็บรักษาได้นาน
5	วัตถุดิบในการผลิต	- ไข่เป็ดสด - เปลือก - ดินขาวหรือดินสอพอง
6	อุปกรณ์ในการผลิต	- กาละมังสำหรับล้างไข่ให้สะอาด - ถังสำหรับพักไข่ - กาละมังและอุปกรณ์สำหรับต้ม - อุปกรณ์บรรจุภัณฑ์
7	ขั้นตอนการผลิต	- นำไข่เป็นสดล้างน้ำเปล่าให้สะอาด - ใช้ดินผสมเปลือกพอกไข่แล้วนำไปเก็บไว้ในถังที่ปิดสนิท - บ่มไว้ในถังจนครบ 20 วัน นำออกต้มใช้เวลา 3 ชม.
8	วิถีตลาด	- ราคา ต้นทุนฟองละประมาณ 3.50 บาท ขายปลีกฟองละ 5 บาท ขายส่งฟองละประมาณ 4 บาท รายได้ประมาณ 15,000 บาทต่อสัปดาห์ หรือ 5-6 หมื่นบาทต่อเดือน - ประชาสัมพันธ์ เริ่มวางขายในชุมชน และบอกต่อกันปากต่อปาก - ตลาด ลูกค้าส่วนใหญ่อยู่ในเขตมาบตาพุดและบ้านฉาง และได้รับอนุญาตให้เปิดร้านขายในโรงงานของ ปตท. / ปูนซีเมนต์ไทย / ชีโนทัย ตามโอกาสต่างๆด้วย - ตลาด สติกเกอร์มีตัวอักษรกำกับชื่อกลุ่ม พร้อมหมายเลขโทรศัพท์ - บรรจุภัณฑ์ บรรจุถุงพลาสติก ถุงละ 4 ฟอง หรือกล่องกระดาษแข็ง กล่องละ 15 ฟอง